<at> vi skulle komme, trænge saa ind med Bøn og Længsel til Gud at han kunde faa omskabe os, fornye og helliggiøre os. Vi har vist Aarsag at erindre hverandre om at de Budne var det ikke værd; dette maa vi vist tilstaa, ia give Gud fuld Ret i. Men lad os ikke med Forset eller af Ligegyldighed foragte Budet! Thi saa lukker vi os selv ude.

Min Bøn er for mig og eder, alle Meddeelagtige, at vi maatte staa sammen i Bøn og Himmellængsel, alle Tider vogte os for Adskillelse, frygte for Sekter og Partier. "Alle Ting til Fred henleder de Guds Børn i Sandhed heder." Dette maa ey forstaaes saa at vi ikke skulle paaminde hverandre; thi saa blev ikke vort Samfund med Faderen og hans Søn. Men enhver sige: Er det ved mig der er skeet Oprør og Splidagtighed, da vil ieg gierne vige og være hvor I vil, kun at Christi Hiord maa leve i Fred og Enighed.

Gud vor Fader forene os alle i din Søns Samfund! Det bede vi om den Helligaands Naade til. Amen.

Pernile Seglem.

2. 1822, 6. januar. Trondheim.

Ole H. Dahl til vener i Øyer.

Fortrolige Vener i Eyer m. f.

Da nu disse Brødre skriver eder til, saa er det og min Længsel at melde eder nogle Ord til, som altfor lidet har sket af mig for alle de gode Bevisninger i aandeligt og timeligt Gode vi bekom da vi var hos eder. Men <ieg> følte dog noget i mit Hierte som hindret mig, at ieg ikke fik nyde den Friheds Omgang saa hiertelig med eder som ieg attraaede, og som (ms.: saa) var at finde i mange hos eder.

Ia, Herren af sin Naade, han vedblive at styrke mig og eder at vaagse (= voxe) og tiltage i Visdom og Naade, at blive ham tro og lydig som saa trofast har søgt at lede mig Sendrægtige og Senhiærtede til at tro og med velvillig Løst overgive mig til ham, at han maatte faa omskabe mig til sit Barn, som Faderen kan i Sandhed kiendes paa! Og <ieg> veed ikke andet end mit Sind og Hiertens Atraa staar daglig herefter, og at det nu er en særdeles beleilig Tid for at arbeide sin Salighed, da Gud saa trofast staar dem bie som ham anamer, med sin Aand og Kraft.

I denne Iul har vi havt det meget snilt, da disse Brødre, Elias og Gabil (= Gabriel?) kom. B. Michel Grendahl er flyttet paa en Landsgaard hertil og er snil til at størke andre med sig. Haaber Fornyelse med mange her. Saa det er saa i Sandhed: Høsten er stor

og Arbeiderne er faa. Dog vil ieg hiertelig takke Gud for de faa Oprigtige her, og længes hiertelig at faa blive iblant disse faa, at det og blev vaar Mad med vaar Frelser at ære ham igien som aller først har æret os nok, at kaldes hans egen velsignede Flok.

Takket er de for Skrivelsen hertil, og af Iohn Biørge, Iens Iohnsgaard, S. Marte Bryen, som var følsom at betragte. <Ieg> følte da du, S. Marte, nævnte mig ved Navn, <at> ieg var ikke <værd> at erindres for den Omgang ieg udviste da ieg var hos eder, og <for> den store Uskiønsomhed siden mod eder. Den naadige Fader, som ikke har afladt at arbeide paa mig og eder, kan størke og opholde os samtlig ved sin mægtige Arm. Bed for mig, kiære Vener! Ieg vil og giøre det for eder.

De er da alle saa kierlig hilset, og ofte er I alle erindret af deres medattraaende svage Broder i Herren.

Thiem d. 6te Ianuari 1822. Ole H. Dahl.

3. 1822, 17. januar. Stavanger.

M. Undem til Torger Sigvaland og andre vener.

Elskelige B. Torji med Kone og Børn som de flere Venner der paa Stedet.

Hiærtelig er de takket for Skrivelse af 7 dennes. Glæder os at høre at de finder eder fornøyet der, tillige med at det gik saa taalig af med den Stød du traf. <Det> er en Naade af Gud som er stor hvert Øyeblik, baade i legemlige og aandelige Velgiærninger. Gid vi uddroge den sande Nøtte af alt det Gode Gud giør imod os, saa vi blev ydmyge, erkiendelige om vor egen Usselhed, saa vor egen Nød og Fattigdom kunde kiendes og drive os til Bønnen og derved ledes og dannes til sande Guds Børn! Dette <er> at samle den Skat som ikke Møl og Rust fortærer eller Tyve bortstiæle, men varer til evig Tid, etc.

Det kom mig for, B. T. Sigvaland, da ieg læste dit Brev, at dersom ieg havde talt med dig "montelige da havde ieg teugtet paa dig for medelste dæt vanskelige anstalt med dem kiæreband og du skulde staa under saadant og væel saa ....., da ieg seyntes næsten var vis du havde vært paa ved hæysningen dat maatte mand icke staa undær saadant", uagtet vi ikke med vor Forsigtighed kan undgaa Faren.

Men vi maa ogsaa tenke at være forsigtig det beste vi kan, ved den Forstand som Gud haver givet os, som ieg nok tror er din Mening; det er at takke Gud for sin Naade.

Ieg indslutter her nu den Præsteatæst som ieg fik hos Preusten. Han sagde det ikke var bra af deres Preuest, som ikke antog den første Atæst du fik. Du ser af medfølgende Brev til dig, ⟨som⟩ er og indsluttet, ⟨at⟩ Eynær i meyren (Einar i Myren) har for en Tid siden villet skrevet til dig, men er nu ikke blevet noget af.

Silden er enu ikke komen til Byen; men igaar saag dem Fogl og Qval.

Ønsker eder alle Guds Fred, fra mig og Kone.

Stavanger den 17 Ianvari 1822. M. Undem.

4. 1822, 22. januar. Skilbrei.

Isak Schjelbred til Lars Seglem med huslyd.

Elskelige kiære B. Lars Seglem med Kone og Børn.

Efter som ieg ey formaar at kome med paa Fiske formedelst en langvarig Sygdom af Forkiølelse, dog ieg nu er til Forbedring, saa vil ieg her med hilse eder og tilønske eder et glædeligt nyt Aar, som vi nylig har begiønt. Gid vi nu alle maatte saa have fornyet vore Forsetter til at lade af at giøre ilde og lære at giøre got, ia til at især bede Gud af Naade endnu vil holde os ved Handen! Da vi føler vi ere svage, ofte snubler, ia falder, saa maa vi daglig erkiende vor Mangel, bede Gud om Naade, kome til Opreisning igien og saa blive mere varsome, saa den Guds Langmodighed og Naade maatte mere lede os til Bod og Bedring, og ydmyge os under Guds veldige Haand, ia at hans Kiærlighed især maatte indtage vore Hierter til inderlig at elske ham igien, som ieg maa tilstaa mangler mig altfor meget. Men ⟨ieg⟩ lenges derefter, og at ieg ret maatte kome til at kiende mig selv, den bundløse Fordærvelse som er i mig, som af mig selv intet formaar til det Gode. Gid det alt maatte bøye mig til daglig at ydmyge mig for Gud, som af sin blotte Naade har opholdet mig til denne Tid! Gid ieg maatte herefter elske ham af mit gandske Hierte, saa ieg ikke lenger lever mig selv, men i Gud og som for ham! Dette kiender ieg en mere Lengsel til.

Gud selv størke mig og enhver som kaldet er, at vi stedse maatte grunde paa hvad Guds Villie er og hvor høyt han har elsket os, hvor meget Godt han har beredt for dem ham frygte og elske, og tror aabenbarlig paa ham for Menneskens Barn.

Dersom vor elsket Broder Iachob er hos eder, er han kiærlig hælset og takket for den Tid han var her. Herren størke ham til sin Gierning at giøre, at kalde flere med sig paa Saligheds Vey.

Ieg maa slutte og helse fra Venerne her omkring, og fra min Kone og Børn som beder at helse, og fra mig, eders svage Broder.
Schielbri d. 22 Ianuari 1822. Isach Pedersen.

Skulle du Broder Lars være nogen Tid i Nærheden af mine Folk, om du vilde have et Øye til med, om hvorledes de salter og giør. Da de kan være noget uerfarne, saa kunde et godt Raad i et og andet være nøttig. Ieg haaber ieg kommer efter naar ieg bliver saa meget <bedre at> ieg tør vove ~~XXXXX~~ mig ud. Kiærlig helset fra din Broder. Lev vel i Gud, bedes af mig. I. Schielbri.

5. 1822, 10. februar. Bergen(?).

Torbjørn Sandvig til Ole Torjussen Svanøe.

Hvo som ikke er med mig, han er imod mig, han adspreder. E. Luchas 11 C. 23 V.

Vor Hiertes Tro og Munds Bekiendelse er denne: at tro og antage Loven og Evangelium. Loven anklager os for Gud og fordømmer os alle uden nogen Forskiel, for den minste onde Tanke som for den groveste Synd. Evangelium er det utenkelige og ubegribelige store Naades Tilbud som Gud Herren lovede Adam og Eva, vore Stammeforældre, og gav dem og os et troverdigt Løfte med Forgietelse, at en Qvinde skulde undfange den som skulde knuse Slangens Hoved; og alle som troede og tilegnede sig denne store Naade, fik den Helligaand, som vidnede i deres Aand at de vare retfærdig<gi>orde og havde faaet Fred med Gud formedelst Qvindens Sæd.

Dette gav Gud et synligt Billede for Jsraels Folk, ~~De~~ de vare bittne af de gloende Slanger; thi de ligner baade Synden og Syndestraffen. Da bød Gud Moses at giøre en død Koberslange og henge den op paa et Træ, saa at Jsraelsfolket kunde se den, at den var død, og at Guds Naadeløfter var troverdige. Og alle som følede Smerten af Slangegiften og saag op til ham som havde knust Hugormens Hoved, bleve lægede og fik Trøst og Glæde i Stæden for Giften og Smerten.

Alle de gamle Testamentes Løfter og Forgiettelser om Qvindens Sæd forøger min Glæde og Trøst om det nye Testamentes Opfyldelse, om Jesu fuldkomne Lærdom, Lidelse, Død og Opstandelse, ja forsikrer alle som troer, at han af Naade vil blive i os og vi i ham. Og da have vi faaet Retfærdiggiørelsen, som er Fred med Gud og Glæde i den Helligaand. Da er Prophetens Ord opfylte, som siger: Naar vi

ere forløste af vore Fienders Haand, da skal vi tiene Gud i Helligh-
hed og Retfærdighed alle vore Livs Dage.

Min ydmyge Hiertes Bøn til Gud er denne, at Gud i sin Naade vil
give os den levende Kunskab, at tro og antage Jesum som Gud har
givet os ham til Visdom, at al Visdom kommer af hans Ord og med-
virkende Aand til Retfærdiggiørelse, at han har fyldestgiort for
alle vore Synder, og at vi troer og glæder os derover med uafladelig
Lov og Tak til Helliggiørelse, at vi giør alle Guds Budords
Villie med Løst og Glæde.

I Naadens Aand ser ieg ingen Ting mere misbrugt end det Ord
Troen. Vi har et sansynligt Bevis i de tie Spedalske; de troede
alle at han var Herre og Jesus, og de raabte alle om Forbarmelse,
og de følede alle lige stærkt til Renselse. Ja, de bleve alle tie
rensede; men hvad skiede? Der var kun En som vendte tilbage og gav
Gud Æren. Derfor er der mange kaldede, men faae udvalde. Troen
tilegner sig ikke allene Guds Naade; men en Troende bliver ydmyg og
glad, ydmyg for<di> han har bekommet alt uforskyldt, glad og løstig
for den Glæde og Fred han er besielet med i Jesu forsone<n>de
Offers Blod og Død, og for den Børne Ret og Arveret til Himmel og
Salighed. Derfor kan ikke en Troende giøre andet end elske og ære
Gud med kierlig Lydighed, og love og takke med Ord og Gierning.

Disse med flere <Sandheder> er det Naadens Aand minder mig om
at bekiende og undervise for Meniskene. Og dette er det eneste
Aands Øyemerke ieg talede med ham om. Og derfor begynder vi i Jesu
navn at tale om Planen m. v<i>d.

Elsket Ven og kiære Medbroder i Iesu Christo.

I min kiære Frelser<s Navn> var det for mig den største Glæde
at finde i ham (= i dig) den velvillige Redebonhed til at overlade
Svanøens Iordegods til Brug og Benyttelse til et Gud behagelig Brug,
som er min største Lengsel og Hiertes Villie, at kunne faa Tilla-
delse at opræte en Skole til at undervise alle som skulle være
Skolelærere paa Landet, og nogle Børn, efter som to Personer kunde
overtage, som skulde være En gift med Familie og En ugift Person.
Og disse tvende Personer vil vi og bør være aandelig lærde i Guds
Naade. Og saadanne kan ikke antages uden med Bøn og Aandens
Undersøgelse. Og Skolens ældste Tilsynsmend skal have Valget
igiennem Tiden.

Disse tvende Skolens Formend vilde vi skaffe ordentlig Ophold af
felles Brug og Benyttelse af Iordegodset, saa og alle lovbydende
Udgifter. Ligesaa alle som er eller bliver medvirkende Parepantere

(= Participantere) i denne Skole, bør have sin Indbo og løse Effecter (ms.: Efægter) til Eyendom og Brug for sig og sine. Men Huser og Iordegodset følger Skolen om det er med Eyernes Valg og Samtykke, eller der blev en vis Summa Penge aarlig betalt til Skolelærernes Ophold, eller paa hvad Maade best kunde fremme<s> til Guds Ære og Næstens Gavn.

Jeg vil og yttre mine Tanker angaaende mig og min Familie, da jeg troer at vor Herres Jesu Christi Fader vil af Naade saa danne vore Hierter tilsammen, at du af Kierlighed vilde overlade os saameget Iord til Brug og Benyttelse som en Familie kunde med Troskab og Flittighed faa sit daglige Ophold <af>, om Gud vil og jeg lever. Saa har jeg faaet aandelig Lyst til at forklare Jesu saliggiørende Lære, til Meniskers Undervisning til Salighed. I Guds Naade vil jeg ikke skamme mig at bekiende Jesum som fuldkommen Syndeforsoner, men og al Saligheds Lærer.

Thi Jesus siger selv: Uden mig kan I slet intet giøre. Og derfor kan vi intet af os selv, men allene ved Guds Naade kiende vort eget Intet, og da i Hiertens Ydmyghed bede og tro at vor Herres Jesu Christi Fader vil af faderlig Kierlighed give alle sine troende Børn alt det som Gud veed er os tienligt til Liv og til Salighed. Derfor kan en retfærdiggiort Troende ikke andet være besielet af end <at> love, takke, ære og prise med Siel og Legem, og daglig istemme med Englene paa Betlehems Mark: Ære være Gud i det Høye, Fred paa Jorden og i alle Troende Guds behagelige Villie m. m.

Ydermere er dette at anmerke om Skoleholderne paa Landet, at de som skulde ansætes af Bergens Stift, kunde kierlig indbydes til at undervises i den saliggiørende levende Tro m. m. Og om de før ansatte Skoleholdere vilde komme og lade sig undervise i den berørte levende Kunskab, vilde det være vor Glæde, men under den Plan at de alle skulde betale hver for sig Kost og Seng, tilmed nødvendig Pleye for den billigste Betalning vi kunde <godtage>. Og denne Betalning anser ieg nødvendig kunde udredes af den Kasse som hører til Oplysnings Fremme. Men i andet Fald kunde hvert Præstegield betale for sine egne Skoleholdere, eller paa hvad Maade Gud best kan faa danne Hierterne.

Jeg vil ikke lade mig friste til at tenke at vore Biskoper og Præster skulde kunne imodstaa saa fornøden en Skole og Oplysnings Hielpekilde.

Dette oven anførte og meget feylende vilde kiære Broder overtenke, og med ydmyg Bøn og Tro rette og forbedre. Thi disse mine Tanker er som en grov Grundfarve under de virkelige under de virkelige

Lignamenter (ms.: Lingamenter).

Du kunde vel spørge: Hvor skal vi faa saa Dannede med Aand og Kraft, som skulde være Skolelærere? Da vil ieg svare dig de same Ord som Abraham svarede sin Søn Isak: Herren skal forsyne. Jeg vil og giøre dig et Spørsmaal som Jehu sagde til Jonadab: Er dit Hierte retsindigt, som mit Hierte med dit Hierte? Og Jonadab sagde: Det er. Da svarede Jehu igien: Er det saa, da giv mig din Haand derpaa. Og han fik ham sin Haand derpaa.

Men Broder, lader os for alle Ting see op til Troens Begyndere og Fuldkommere, vor Herre Jesum, og bede og tro at han vil af Naade give os den Helligaand, som kan understøtte vore Troes Arme baade i Livet og i Døden! Thi vi ser jo <at> han har tegnet os i begge sine Hender. Og vi hører af hans egen Mund: Mine Faar hører min Røst, og ieg kiender dem og de efterfølger mig, og jeg giver dem det evige Liv, og de skulle ikke fortabes, og ingen skal rive dem af min Haand.

Gud skie Lov og Tak for saadan Trøst! Men i al denne Trøst haver vi dog Fristeren omkring os, som vil forføre os om det var muligt, først om der ikke kan komme Mangel paa Føde og Klæder og Tvil om fornødne Udkommer m. m., for det andet imod aandeligt Hovmod eller selvindbildt Godhed, eller bedre Tanker om sig selv end (ms.: eller) andre m. m., for det tredie mod Verdens Forfængelighed, Rigdom, Ære, Vellyst, egen Villie og Ros, egen Nytte, egne Fornøyelser; disse ere de verdslige og sanselige Fristelser. Imellem alle disse kommer Troens Strid, med alle aandelige Fiender som vil føre os i Tvil og Frygt om vor Tro og Kierlighed til Gud og Nesten.

Disse og flere er det Jesus beder og formaner alle Troende <om>: Vaager og beder at vi ikke skal falde i Fristelse! Thi Aanden er villig; men Kiødet er dog skrøbelig. Derfor bør vi altid have Lyst og Mod, i Jesu Blods Kraft, at stride med Aandens Sverd som er Guds Ord. Det er ieg i Naaden forvisset om. Gud være Lov og Tak!

Jeg vil og bede ham (= dig) meget venligt at han vilde give mig sine Tanker tilkiende med at skrive mig til, og aabenbare hvad Gud har givet ham i Sinde at udføre ved Guds Naade, med det aller Første skie kan, og at Brevet nedlægges hos Amon Helland i Bergen til aller snarest Befordring.

I det Forberørte vil ieg bede og tro at Gud i Jesu Christo vil i den Helligaand give os saadanne Hierter til at elske Gud med kierlig Lydighed alle vore Dage, at det kunde gaa os vel, og vor Afkom efter os.

Dette ønsker vore Troes Bekiendere, med din oprigtige og ~~xx~~ sande Ven, Torbiørn Sanvig, d. 10 Febru<a>r 1822.

Til Olle Torgirsen Svanøen.

Påskrift med Svanøe si hand:

Noget til hans Ære og Ords Udbredelse. Og i den Anledning lod ieg for 2 Aar siden tryke 5000 Exemplar af Pontopidans Forklaring, som koste<de> mig over 500 Spd, dels for at kunde udsælge for bilig Pris og dels at kunde u<d>dele til Fatig<e> uden Betaling. Og i den Anledning lod vor afdøde Biskob bekiæntgiøre for alle Præster i Stiftet at de som ville requerere Bøger, kunde nu faa til 30 S. og des uden en fæmte Del at u<d>dele gratis blant Trengende.

Men desverre har Ærfarenhed lært at blot 600 Exemplar er afhæntede, og nu lader det til at de fleste Bøger bliver ligendes usolt. Og det forekomer mig at lignende Tilfælde vilde det blive med at innbyde Stiftets Skolleholdere at lade sig oplære i den levende Saligheds Kunskab.

Beklageligt er det. Mørket skiuler Jorderig og Dumhed Folket. Og hvor længe Gud med sin Langmodighed forhaler med at fløte sit Lys fra os, er han best bekient. Vor Frelser klager i sine Kiøds Dage <at> han vilde forsamle den gienstridige Hiorden som en Høne forsamler sine Kyllinger (ms.: kilinger); men de vilde ikke. Og saale<de>s maa nok envær Troende giøre. Og hvor længe Gud forhaler med at fløte sin Lysestage, er han best bekient.

6. 1822, 24. februar. Trondheim.

~~Mathiesen~~
Henrik Mathiesen til HNH.

Ofte ihukommende Broder Hans Nielsen.

Jeg har ei skrevet dig til siden vi fik din Skrivelse af 7de f. M., hvori du udvikler noget om hvad du den Søndag havde talt for de Tilstædeværende, som var særdeles snildt at see og følsomt at høre om den Pige som da vaagnet af Synden. Ofte seer vi og de Ord ere sande, at den han sender sit Ord, kommer ei tomt tilbage, om det end kan synes for os at meget bliver forgjeves. Saa kjender vi ei Hjerterne, og derfor er det vel bedst at arbeide i Enfoldighed efter det Vidnesbyrd Gud har givet og, som det staaer, angre flittig. Meget Folk besøger os om Søndagene; Gud veed hvad deraf bliver. Jeg og flere søger at lede dem, saavidt som Gud har faaet givet os Naade dertil.

De 9 Trapper samt det andet Stykke var særdeles lærerigt, og i Korthed kunde endhver deraf see sine Mangler og hvorvidt han var i Christi Forening. Jeg saae og deri meget mine Mangler. Gid jeg og søgte til Forbedring, at komme ret i Venskab og en kjærlig Omgang med min kjære Gud og Fader, som med saa utallige Goder har til denne Tidledet og ført mig og ikke sluppet mig, som saa ofte har gjort ham imod, endog siden mit første Kald.

O, at min Længsel herefter maatte blive uafladelig at trænge mig til ham, ei agte om i hvad som møder eller vederfares mig, kun jeg maa være hans! Stor er den Naade at være saaledes i Samfund med Gud. O, at nu alle med dyb Ydmyghed erkjendte den! Saa vilde vort eget Gode eller den fordervelige Høimodighed og vor egen Kjærlighed bortfalde eller tabe sin Magt.

Gud har og givet mig et sandt Vidnesbyrd om sin Villie til min og Næstens Vel. Og ved hans Naade vil jeg derpaa arbeide, at gaae frem og bruge det Lidet jeg af hans Naade har annammet.

Din kjære Kone og ⟨dit⟩ Folk er og hilset, samt de andre Venner, fra din og deres attraaende H. Mathisen.

Tronhjem den 24de Fru(!) 1822.

7. 1822, 7. mars. Bjørge.

John Eriksen Bjørge til HNH.

Hjertelskende B. H. Nilsen, Bredtvedt.

Da Broder J. Johnsgaard skriver, saa vil jeg og med det samme give dig tilkjende min Tilstand. I Legemet er jeg ret sygelig, saa det kan see ud til at blive min Død, da en Dokter troede at jeg har faaet Tæring. Dog synes ⟨jeg⟩ nok Sygdommen har tjent mig til Nytte i det Aandelige, da mange Ting som før har ligget skjult i Hjertet, er blevet mig aabenbaret, som kan have hindret mig i mit Saligheds Arbeide, især da jeg ei saa nøie har vaaget som jeg skulde. Thi min egen Ære og Høimodighed har ofte sat Skygge for Lyset. Dog kan jeg aldrig fuldtakke den kjære Gud, som har holdt mig ved Haanden, og kan jeg ikke andet vide end at det fremfor alle Ting har ligget mig om at leve Gud til Velbehag.

Som jeg nu i mange Uger har været ganske stille hjemme og ingensteds har kommet, saa har jeg faaet Naade til at overveie mange Ting. Men saa har og mange onde Fristelser været forhaanden. Dog befinder jeg Guds Trofasthed imod mig Usle og Uværdige, og har Haab om at faae en frelst Sjel af blot Naade, dersom jeg gjør ret Vold paa at trænge mig ind.

Herren være lovet, som i Tide gav mig min Tilstand tilkjende, og drog Sindet og Villien til sig! Men nu kjender jeg at det ei kan skee sovende, at vinde Livets Krone. Gud give mig at stride saa, at jeg maatte være levende overladt i hans Villie i Liv og Død! Jeg formaar ikke mere.

Skulde det være den sidste Gang jeg skriver dig til, Broder, da vil jeg inderlig takke dig med Kone og øvrige Hus for al deres Godhed mod mig. Kjære Sødskende, hold fast ved den levende Gud, og lad ingen Ting i Verden drage Sindet og Hjertet bort fra ham! Thi det er hastig endt; men at elske vor Herre bestaar. Og jeg maa erkjende at du Broder har været mig et Middel i Guds Haand til min Sjels Forædling. Herren selv være din Belønner!

Især sidste Gang jeg var hos eder, og siden, har jeg bestandig kjendt mere til de mange Farer som er i Veien, og har talt derom med mine Medmennesker.

Tilsidst er I alle kjærlig hilset fra mig, eders svage Broder i Christo. Bed I for mig! Det samme vil jeg for eder.

Bjørge den 7 Mars 1822. John Eriksen.

8. 1822, 25. mars. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener på Nordmøre.

Elskelige Venner i Thorvigen og der omkring.

Tak, Broder Trond, for din snilde Skrivelse og Hilsinger fra Vennerne i Christiansund! Det er godt og fornøyeligt at høre fra de som ere kaldte med et helligt Kald, at de ere i Arbeide og Strid for at blive sit Kald troe, at bevare og formere den Troens Gnist som er tendt, at beholde et sønderknust Hjerte og en ydmyg og ringe Aand, at have den sande Bekymring og Betænkning for sig og sine Medmenneskers sande Vel. Hvor dette Arbeide er, der er det Bevis paa at Herren ved sin Aand arbeider, og er Haab om Hjertens Renselse, om Sjelens Forædling, Omdannelse efter Christi Billedes Lighed. Om der da ligger mange Forhindringer i Veien, mange Vanskeligheder møder, mange Fristelser ere at gaae igjennem, mange trykkende Byrder føles, saa man undertiden vil forsmægte, og ligesom Peder paa Havet er nær ved at synke, saa er dog Herren den som opholder og bevarer, at vi ikke ødelægges og forgaar. Thi det er let for Herren at sige til det brusende Hav, til de stolte Bølger: Bliver stille! Og det er ham strax lydigt. Og til de mørke Skyer: Viger bort, at Solen kan faae give sin Glans! Og de ere ham lydige. Men at sige til et

Menneske: Bøy dig ned i Støvet og kjend din Fordærvelse, begræd dine Synder, vend snart om til mig, at du kan frelses fra Dødens Dom! Det er ganske faae som adlyde og som den Røst gjelder noget for.

Derfor maae Gud og hans Børn ofte sørge over Menneskens Vildfarelser og Gienstridighed, at de ikke kiende eller ville kiende sin Besøgelsens Tid, før de vaagne med den rige Mand i Helvede, hvor der ikke er en Draabe Vand at læske sin Tunge med.

Ak, kjære Medchristne, lad os vaage, bede og stride, at vi ikke skal fanges i de mange Garn som udkastes for at forføre os, at vi ikke maatte fortæres og vansmægtes i vore Sjele af Synden, som staar omkring os og hænger ved os, at vi ikke maatte formørkes af Verdens Aand med dens Smiger, Falskhed, Stolthed, Ære og Ros, men at det altid maatte være vor Hovedgrund og Lære, som Jesus siger: "Lærer af mig! Thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjertet!", men at være skarpe og nidkjære mod Synden som en mandig Stridsmand, med Vaaben paa høyre og venstre Side!

Paa den høyre Side mod Høyhed og Vellystighed, Forfængelighed og Ærgjerrighed, Verdens Kjærlighed, egen Nytte og Ære, at modstaa med de Vaaben Ydmyghed, hjertelige Bønner til Gud, Erkjendelse med levende Betragtninger om hvor usselt Støv vi ere, lignet med en liden Orm som kryber paa Jorden, og kan snart knuses ned i det Støv som vi er kommen af, og <erindre> at det er alene Guds Kraft som opholder os, som rører og bevæger os.

Hvad er det da som vi har at rose os af? Og hvorfor vil vi saa gjerne samle os et Liggendefæ her i Verden af dette usle Støv som vi saa snart maa forlade, som et Blomster der snart visner og bortfalder og ikke er mere til? Derimod, det som er i Himmelen, har en evig Kraft og Herlighed og tager aldrig Ende. Ak, at dette Sidste maatte blive det høyeste Gode for alle Mennesker! Saa skulle de ikke saa let lade Naadens Tid og Naadens Midler gaa bort i kjødelige Fornøyelser i dette usle Liv.

Og paa den venstre Side imod Vantro, Tungsindighed, Forsagthed, Ligegyldighed og Kjedsommelighed, da at have de Vaaben Tro, Taalmodighed, Standhaftighed, med Bøn til Herren om hans Frelse og Hjelp, og med levende Forestilling om det Jesus sagde: "Se, jeg arbeider i Dag og i Morgen, og paa den tredie Dag faar jeg ende." Se, saa kort er Tiden. Jeg kan ogsaa have i Dag og i Morgen, og saa kan Tiden være omme.

Hvorfor skal jeg da være saa utaalmodig i saa kort en Tid, imod

den lange Evighed jeg gaar imøde? Hvorfor skal jeg være kjælen af saa smaa Byrder, saa liden Trængsel, imod den store Herlighed. som skal aabenbares og jeg har i Vente? Det er ikke at ligne med en Draabe Vand imod det hele Hav. Og hvorfor skal jeg være saa vantroende, som har saa mange og store Beviser paa Herrens Trofasthed mod den som paakalder ham af et rent Hjerte i Aand og Sandhed? Ja, ikke alene de mange Beviser jeg har af Skriften, men mit eget Hjerte giver mig kraftige Vidnesbyrd om Herrens Naade, Hjelp og Bistand i Nødens Tid.

Jeg maa skamme mig for den minste Tanke som kommer, at jeg skulde vantro Gud og gjøre ham til Løgner. Men jeg vil heller sige med David: "Herre, om du vilde slaa mig ihjel, saa vil jeg dog haabe paa dig", og derved faar jeg Kraft af Gud at seire over Synden, Døden og Djevelen, og blive fast i Gud og hans Ord, om end hele Verden og mit eget syndige Kjød og Blod vilde storme derimod, saa maa det dog alt fortæres og blive til Intet; men Guds Ord, det staar fast.

Med dette ere alle Venner og Sødskende i Christo hilsede fra mig, der vil være eders ringeste Tjener i det Gode.

Mjelva d. 25 Marti 1822. Daniel Arnesen.

9. 1822, 22 april. Kjerteminde.

Jens Fredrichsen til vener.

Af Hiertet elskelige Sødskende.

I Jesu Christo vor Herre, Guds Naade og Fred være med eder, som overgaar ald menneskelig Sands og Forstand!

Jeg er glad for eders Skyld, og ieg beder til min og eders Gud, den Herre Jesum Christum, at vi maatte bevares i hans Naade, saa vi kunde findes værdige i hans Tilkommelse at undflye alle de onde Ting som skee skal, og blive bestaaende for Menneskens Søn.

Lovet være Gud og vor Herres Jesu Christi Fader, som ved sin Aand har kaldet os ud fra Mørket til Lyset og forklaret den Herre Jesum Christum for os i denne sidste Verdens Tid! Han er den Steen som Bygningsmændene forskiøde, hvilke<n> er bleven til en Hovedhiørnesteen i Zion, en kostelig prøvet Steen. Hvo som troer paa ham, tør ikke haste, men giøre visse Trin med sine Fødder, ikke løbe foran ham paa vore egne udvalgte Viisdoms Veie, men af Hiertet hver Dag betragte hans Exempel, og lære af ham at giøre som han giorde.

Ja, vi kan have nødig at lære af ham saa længe vi lever, og skal

enda aldrig kunne giøre det saa godt som han, der beviiste den fuldkomne Lydighed imod sin Fader, den største Fornedrelse og Ydmyghed, og i Trængsel den største Taalmodighed og Selvfornegtelse. Hans Mad var at giøre hans Faders Villie, hans Lyst og Længsel at faae Menneskene ud af Syndens Lænker, og <hans> store Hiertesorg fordi han forudsaae at saa faae vilde lyde hans Raad eller lade sig overtale til Omvendelse. Derfor græd han ogsaa over Jerusalem.

Ja, min søde Herre og Frelser, at du stoed her paa Jorden og græd, ikke allene over Jerusalem, som ikke vilde skiønne paa dit Naadestilbud, men ogsaa for mig, usle og arme, det gaaer over ald Forstand og sønderknuser mit Hierte og bøyer min Villie, opvækker Kiærlighed til dig og et alvorlig Had til Synden, som saaledes haver trykket, ængstet og mishandlet dig. Ikke allene at det har udpresset Taarer af dine reene og klare Øyne, men ogsaa udpresset den blodig Sveed og naglet dig til Korset, hvor du opofrede dit Liv.

Der blev det fuldkommet som er sagt ved Propheten: Han er saargjort for vore Misgiærninger og knuset for vore Synder. Jeg hengav min Ryg (siger han) for dem som mig sloge, og mine Kindbeen til dem som rykte Haar af mig. Jeg skiulte ikke mit Ansigt for Forsmædelse og Spyt. Esaias 50 C. 6te V. Ja, hvad Salighed er os vederfaret som har oplevet denne Tid, da Gud begyndte ved sit Ord og Aand at oplyse os om vor Fordærvelse og Jammerstand, og imidlertid i denne Jammers Følelse aabenbarede sig for os og lod os indbyde til den store Nadvere og smage den søde Glædes Viin! Ja, hvo som tørster, siger han, den komme og drikke Viin og Melk uden Betaling!

Vi have en stærk Stad, det nye Jerusalem, som er her oventil. Ingen Fiende kan bestride eller overvinde den! Men de som med Bøn og et sønderknuset Hierte holder ud, og ey lader sig lokke eller kue fra at søge Herren og elske ham af gandske Hierte, disse kan trænge sig ind igiennem Porten til Staden; dem faar det som der tales om, <at> Himmeriges Rige lider Vold, og de som giøre Vold derpaa, rykke det til sig. O, en salig Fryd i Siælen naar den rykker Guds Rige til sig! Da bliver der en Forsmag paa de glædelige Bryllupsdage i Evigheden. Da smages det Livsens Brød som kom ned af Himmelen for at give hver den Liv som ham annammer. Og da kan vi drikke af Livsens Strøm, som er midt i Guds Paradiis.

Ja, saa ofte ieg i Sorg og Bedrøvelse tænker derpaa, hvorledes han undertiden har styrket og styrker mig, saa vederqvæges mit Hierte, og ieg raaber da af Længsel med den samaritanske Qvinde:

"Herre, giv mig at drikke af dette Vand, at ieg ikke ydermere skal komme og hendte Vand ved denne Brønd", eller glæde mig mere i det Skabte(?), ey heller at sætte min Hiertens Kiærlighed til det som forgaaer, men af Hiertet glad og villig fornægte mig selv og aldt det i Verden er, og løbe efter Klenodiet som ieg seer foran mig! O, hvor vilde ieg glædes engang om ieg kunde gribe det! Beed for mig, kiære Sødskende, at ieg dog ikke skulde falde! Det kan saa let skee, men er ikke saa let at blive opreist igien. Ja, ieg maae i Sandhed bekiende hvad der staaer i Psalmen: Jeg gaaer i Fare hvor ieg gaaer. Her er mange Fiender og megen Trængsel at igiennemgaae, og lyksalig er den som strider troelig imod Synden i Guds Naade og Kraft, og bliver troe indtil Døden.

Det Meeste ieg maae beklage, er dette, at ieg er aldtfor lad og lunken i denne Kamp, og ikke nær endnu bruger saadan alvorlig Fliid som Jesus befaler, at trænge ind i Himmeriges Rige med. Ja, naar vi betragter Christi og hans Apostlers og de første kiære Christnes Exempel, o, hvor maae vi da skamme os, naar vi prøver vort Levnet efter deres, at vi for saadan en Herlighed ikke giør os meere Fliid, da det dog saa udtrykkelig befales enhver som vil indgaae i Guds Rige.

O, kiære Sødskende, lad os ret randsage efter hvad det er som forhindrer os fra denne Aand og Kraft! Vi har jo den samme Gud og ligesaa mægtig nu som den Tid. Maaskee der endnu ligger en eller anden skiult Synd i Hiertet, som forhindrer ham, den søde Gud, at han ey kan faae os rigtig løs, at vi elsker os endnu for meget selv, og ey har fornegtet de Lyster som af Kiødet er.

Brødre, lader os følge Apostelens Pauli Raad, at korsfæste Kiødet med Lyster og Begiæringer, at vandre i Aanden og omgaaes i Aanden, saa vi kan have Samfund med Herren og alle de udvalgte Siæle som staae for hans Trone og love ham Dag og Nat, og her paa Jorden have Samfund med alle sande Troende som tilbede Faderen i Aand og Sandhed! Da har vi Deel i deres Forbønner, og den gandske christen Kierke beder da for os. O, hvor formaar en eeneste sand Troendes Bøn meget hos Herren, naar den er alvorlig, end sige mange fleres!

Men hvad skal vi sige om ham som træder frem for os til Faderen, han som engang gik ind i det Hellige og fandt en evig Forløsning for os med sit Blod! O, hvilken alvorlig Bøn han beder for sin Kierke! Jeg har hørt ham i Troen at bede, og seet hvorledes han har staaet for sin Fader og sagt: Fader, bevar dog dem! Disse ere de som du har givet mig af Verden, og Verden kiender dem ikke, men ieg kiender dem, m. m. Ja, ieg har hørt Ord som ieg ey kan udsige, og

seet et Glimt af hans Herlighed, som haver styrket mig saaledes at ieg ringeagter Verdens Trængsler, og vidner baade for Liden og Stor at han er den af Gud udsendte Levendes og Dødes Dommer, for hvis Skyld ieg ogsaa er bleven fængslet og bærer disse Baand med Glæde.

For personlig Arrest er ieg nu vel frie, saavelsom Br. Madsen; men det er kuns imod Caution, som ieg haaber I, kiære Brødre, har seet af det Brev ieg skrev til Syster Mad. Petersen. Vores Troes Bekiendelse tilligemed en Ansøgning og Udskrift af alle Forhørerne er nu gaaet ind til Kongen, som giver Oplysning i Sagen, hvad det er vi søger, at det er ikke jordisk Ære eller Herlighed, men at giøre Faderens Villie som er i Himmelen, at vi kunde istemme med de hellige Engle: Ære være Gud i det Høye! Etc.

Videre Underretning kan ieg ikke give eder denne Gang. Hils Syster Madamme Petersen, med Formaning at forsage alt og følge Jesum efter, og hade Synden med et fuldkommen Had! O, hvor hiertelig ønskede ieg at tale baade med hende og eder alle! Ieg haaber at hun har faaet mit sidste Brev til Besvarelse paa hendes. Jeg har vendtet i disse Dage Brev fra hende.

Tak for eders kiære Skrivelse, som gav mig og mange flere megen Glæde! O, hvor er dog den christen Kierke vidt adspredt, men er dog alle Eet i Gud og følger Kiærlighedens Bud! Tak for tilsendte Gave! Jeg erindres derved igien hvor meget ieg er eder skyldig, og haver ikke at betale med, uden ieg skal tage det af min Herres. Men saa faaer ieg at giøre som han siger: J have annammet det uforskyldt. Giver det uforskyldt!

O, hvor gierne vilde ieg meddeele eder af de aandelige Gaver, men finder mig svag og usel, og haver ikke meere end ieg af Herren er givet, hvormed ieg af Hiertet ønsker at aagre saa længe ieg er i denne Ørken, til ieg engang forlader dette Liv og oversættes i det evige. Jeg veed vel, efter Jesu Ord, at ieg skal igiennemgaae stor Trængsel. Men hvad er det at ligne imod den søde Fred i det nye Jerusalems Herlighed, at staae for Lammets Trone iblandt alle de Udvalgte, at istemme den nye Sang! Og Lammet som sidder paa Thronen, er selv deres Lys og Glæde. Han skal aftørre ald Graad af deres Øyne, og ledsage dem til de levende Vandstrømme. Evig Glæde skal de bekomme, og Suk og Sorrig skal fra dem.

Her er noget som er værd at stride og lide for. Kiære Brødre og Sydskende, lad os bede af Hiertet, at vi maatte blive af de Sønner og Døttre som Gud har lovet at udgyde sin Aand over i de sidste Dage, i Ioels 3 C. — Nu maae vi billig kalde det de sidste Dage. Lader

os frygte ham og give ham Ære! Thi Lammets Bryllup er kommen, og hans Hustrue haver beredt sig selv.

Hilses nu saa kiærlig alle som af Hiertet vil stride det Onde imod og efteriage Hellighed, uden hvilket ingen skal see Gud, — fra deres ringe Broder i Jesu Christi Sind og Kiærlighed.

Hermed følger Udskrift af denne Troes Bekiendelse som ieg skrev i Arresten og indgav til Øvrigheden, som nu er indsendt til Kongen. Tilligemed følger en Sang, forfattet af mig, til Opbyggelse. — Lev nu vel! Det bedes fra den som ønsker det af Hiertet.

Kiertemind d. 22 April 1822. Eders Medbroder i Herren, I. F. S

Hilses tillige fra flere Venner her. Ieg vendter snart et Brev fra eder, som kan adresseres til I Friderichsen ..... og leveres til Kiøpmand Hr. N. Larsen i Kierteminde.

10. 1822, 9. mai. Røros.

Ole Sivertsen Bringe til ein "Broder med Kone".

Fortrolige Broder med Kone.

I Anledning af at en af vore fortrolige Sødstre er ved Døden gaaen af Tiden i Aalen, en Kone hvis Navn var Berte Engum, ... Hun kom til Betenkning om sin Salighed i Aaret 1818 om Vaaren, i Paaskehelgen, da nogle Brødre var kommen til Nord Aune i den Anledning at tale med Menneskerne om Guds Ord og Vilie, hvorved mange Folk kom da til som havde Lyst dertil. Ifra den Tid kiendte hun en Sindsforandring som har tiltaget mer og mer. Og ⟨da⟩ hun kom hiem den Gang, fortalte hun sin Mand samt Børn om den snilde og rørende Forsamling. Og da hun var hiertelig rørt, virkede hun og paa sine Husfolk, og ⟨det⟩ vaktes ogsaa Lengsel hos dem til ⟨at⟩ erkiende sin Tilstand.

Og siden den Tid var hun saa at sige altid udmerket i sin Omgang, med hvem hun omgikkes. Men stedse laa det hende om at komme i Tale om Gud, som er saa langmodig og god at vente paa vor Omvendelse. Og hendes Gaver og Frihed i Omgang tiltog mere og mere ved at lese, synge og tale i privat Omgang. I disse omtalte Aar, naar hun har været paa Setren om Sommeren, har Folket samlet sig til hende om Søndagene. Saa de fant sig fornøyet i hendes Opbyggelse, og selv styrkedes hun derved.

Nu sist forleden Paaskehelgen 1822, d. 9 April, var hun med mange andre samlet hos sin Broder, som holdt et lidet som Giestebud for

nogle som havde kiørt Temmer for sig, og den samme 9de dennes (= 9. april) blev hun syg, som tiltog mere og mere. Nogle ytre<de> til hende <at> det var meget <at> hun blev nu syg og ei fik være i deres Opbyggelse. <Da> sagde hun <at hun havde> meget Godt at takke Gud for. "Og om Gud vil saa, om det skulde blive mit siste Endeligt", saa <var> hun saa overladt, kun at hun maatte dø i en salig Stund.

Hun var da meget syg den Dag, og naar hun var lidt imellem taalig laa det hende om Hierte at tale med Venner som var der. Sygdommen tog mere og mere til, saa hun ei formaaede at tale høyt, ei heller mange Ord om Gangen. I alt fandt <hun sig> saa uverdig og kiendte sin egen Fattigdom, med en inderlig Lengsel efter Guds Naade. Hun ytrede en Gang at føle det i sit Indre at sig nøye med Guds Naade, ytrede og imellem at Dievelen vil og giøre sin Flid at indskyde vantroende Tanker om Guds Naade, men vilde modstaa saadanne Tanker med Bøn til Gud samt hans Ord og de mange Vidnesbyrd hun havde følt før.

Derefter ytrede hun <at hun> havde følt noget af Troe og Kierlighed. Hun talede da til de som kom til hende, med den sagte Lyd hun havde, og formanede alle til det samme, at søge Gud medens han er at finde og ei forsømme Naadens Tid, fornemmelig til sin Mand og Børn, som var sorggivne, sagde de ikke skulde græde for hende, men tenke paa sin Ulydighed mod Gud, som vilde blive en anden Graad, som virkede Omvendelse til Salighed osv., og formanede dem til at holde sig til dem som frygtede og elskede Gud.

Det lakkede. Hun bad en snild Ven komme til sig. Og da han fornam <at> hun inderlig kiempede og var i Arbeide, — hun ytrede at <det> laag hende om med Bøn til Gud at faa kiende en Naadesmule, som bevegede denne omtalte Broder inderlig, saa han faldt i Bøn med for hende, at Gud vilde styrke hende i Troen og være hende naadig for Christi Skyld. Lidt efter sagde hun til ham at han vilde være med hende den Nat og vaage, og mente at stride den gode Strid. Før Morgenen kom, havde hun for sig det Vers "Naar Liv og Aande vil forgaa", og sagde: "Ordene veed jeg, men mangler Kraften."

Om en liden Stund derefter sagde hun: "Nu har ieg ei noget Ondt." Hun lagde da sammen sine Hender og tog dem opover sit Hoved og udbrød med disse Davids Ord: Min Siel, lov Herren, og alt det i mig er, love hans hellige Navn. Atter: Min Siel, lov Herren, og glem ikke noget af alt det Gode han har giort imod dig! Det blev da aabnet for hende at føle en overvettes Glede i sin Siel.

Hun fik og da sit Maal, saa hun talede høyt og sagde da: "Nu har ie ingen Strid. Nu har ieg overvundet Verden ved Troen. Nu treder Guds Aand frem med Bøn for mig. Ieg formaner eder alle at I ei tager Guds Naade forgieves. Tenk, nu er det Tid <at> klarere sin Sag. Nu er ieg saa glad. Nu kan det ikke andet være end det er Gud som gleder min Siel. Nu vil ieg ei mere sove eller slumre; nu vil ieg være vaagen til Brudgommen kommer, saa ieg kan have min Lampe antendt."

Dette sagde hun flere Gange med saadan Livagtighed saa det ei kan udsiges, og bad dem vaage med sig. De siste Ord hun talede var denne: "Fader, i din Haand befaler ieg min Aand." Og om et Lidet, efter nogle Aandedret, sov hun rolig henn i Herren.

Det har den Broder opskrevet for det Meste, han som var der da hun døde, som ieg bad ham at giøre <og> som ieg har udkopieret (ms.: udkaapiet). Hans Navn er Lars Larsen Nesgaard, som er en troskyldig snild Mand.

Ieg og min Kone var i hendes Begravelse, som da var en stor Mengde Folk baade af Troende og andre. Og vi fik da tale som vi troede og følte var nyttig for os alle, og det var ret meget at de den rørende Forsamling. De nesten alle var rørt til Graad. Syntes nærværende Kones Sygdom <og> Død var særdeles at røre paa Folket, især hendes tilsyneladende Livshaab i den siste Dødsstund, som ingen der havde seet Saadant før. Een sagde til mig, han havde lest om Livet i Døden, men nu, sagde han, havde <han> seet Livet i Døden. Enten de var mod eller med os, saa blev de som kom til hende i hendes Sygdom, beveget og tilstod hun var af de salige Døende i Herren.

Naar Presten giorde Ligtalen, begyndte han og paa de Ord "Salige ere de Døde som døe i Herren", og tilstod hun var af de salige Siele.

Gud, vor Gud, styrk os at vandre saa <at> vort Liv og Vandel kan behage dig, at enten vi lever eller dør, vi maatte høre dig til!

Meget takket er du, kiere Broder, for din Skrivelse til os, samt det Indlagde til alle Venner, som alt var livagtigt for os at betragte, ei allene for os Venner og saa mange her omkring som opmuntres til det samme, da her er mange at finde som lengtes at høre fra dig. Og vist skulde det glede os og mange om du havde Hilsen at komme ud saa langt. Hils alle dine snilde Folk, samt alle Venner der omkring, fra os alle her og mig!

Røraas den 9 Mai 1822. Ole Syversen.

11. 1822, 30. mai. Stavanger.

Maurits Undem til Torger Sikvaland o. a. vener.

Kiære B. T. Sigvaeland med de andre Venner.

Da ieg haver været meget syg og er endnu saa mat at ieg ikke kan komme videre helær (= end) i Stuen, da haver det hendt mig at ieg ikke haver givet dig Svar paa dit Brev til mig i Anledning at du B. skrev mig til om de Penger som B. H. Reyenbær skylder. Hans haver talt til Hans Austraat, da han havde lovet ham 200 den Tid han kiøbte Husene. Nu svarede A-ustraat at ~~KKKK

Haaber, om det er hans Vilie, at han vil styrke eder og os alle, allene vi maatte være overladt i hans Førelse med os og altid haste til Maalet. Gud af sin Naade forunde os at blive hans Børn!

De er kierlig helset fra os alle her, og takket for alt Godt bevist. Hels de andre Venner der!

Schielbrei d. 7 Iuni 1822. Lars Roalsen.

Påskrift:

Kiere Faderm med de andre Venner der.

Som vi hører de er meget sygelig, og Tiden er uvis, saa kiender ieg Lengsel at skrive nogle Ord til eder. Gud give mig det at lære som ieg selv ej kan, og at tælle vore Dage, saa vi kunde bekomme Visdom i Hiertet! Gid vi hver Dag maatte betenke det Vigtigste Skridt, naar vi skal herfra, som de skriver! Og <ieg> føler det hos mig selv, og Døden nærmer sig hvert Øieblik. Gid ieg maatte lære hver Dag at lægge Vind paa Ydmyghed og Kierlighed mod Gud og hans Børn!

Ieg maa nu slutte og helse fra alle Venner her, som lever vel, da ieg kan og helse eder fra Brødrene i Hava<ag>.

Peder Isaa<ch>søn.

Til Skip<per> Isach Pdsen Schielbrei,
Aflegges hos Peder Schieveland i Arendahl.

13. 1822, 27. juni. (Stavanger.)

Ole Gundersen Seglem til Peder Skjæveland o. a. vener.

Elskelige B. P. Schievel<an>d med Kone samt alle som tror at erlange Livsens Kone uforskyldt, og dem som er lært til Himmeriges Rige ved at dette kan ikke erlanges uden Strid og Vaagenhed, med Bøn til Gud at staa alle vore Saligheds Fiender imod.

B. Torgier er og kierlig takket for din følsomme Skrivelse til B<roder> C<hristoffer?> , som vi synes har Del i alle saavidt vi strider. Hils de Elskelige der og B. Isach, som jeg lenges meget at høre <om>, om han endnu er i Tiden.

B. Kiedel Aarstad underretter os <at han> har talt med B. Hans i Pinsehelgen, som var saa meget syg. Ieg føler Lengsel, om det var Guds Villie, at finde ham engang i Tiden, dog uvist. Herren give ham Naade at blive ved Herren og rette hans Veie mends det er Dag!

--- 1822. 15. juli. Kjelva.

Daniel Arnesen til vener i Bergen.

Mine elskelige Venner i Bergen.

Jeg vil ved denne gode Leilighed skrive eder nogle Ord ud, og hilse fra mange snilde Venner som jeg besøgte i Vaar, i Tronhjem, Rembeskogen, Godahl, Læsiaskogen, og allermest som fornøiede mig, at jeg fant Ane Viste, Guri Strand og Michel Nielsen ved Tronhjem Tiden var vel kort for os, men dog kostbar.

Ak, hvilken Naade, Venner, at Gud opholder os i Tiden og bevarer os i sin Sandhed/, og leder os frem paa Veien til det evige Liv og Salighed igjennem mange Vanskeligheder, mange mørke Skyer, som og David i den 107 Psalme <siger>: «De maa sige det som ere igjenløste af Herren, de han haver igjenløst af Modstanderens Haand, og de som han haver samlet af Landene, fra øster og fra vester, fra norder og fra Havet, de som for vild i ørken paa en øde Vei, de som fandt ingen Stad som de kunde bo udi. De var hungrige, ogsaa tørstige. Deres Sjele forsmagtede i dem, og de raabte til Herren da de var i Angest, og han frieden <dem> fra deres Trængsel.

Lad dem takke Herren for hans Miskundhed og for hans underlige Gjerninger blandt Menneskens Børn.»

Denne Davids Psalme har ofte rørt mit Hjerte ved Tanken om Herrens Førelse med mig i Tiden paa mange Maader, deels ved min Afmagt og Guds Kraft, ved mine Synder og Guds Naade og Barmhjertighed, ved at blive forsagt paa Veien. Og saa Herrens Frelse. Naar jeg i min Nød og Fare har raabt til ham, da har jeg følt det Herren siger enstæds: "Kald paa mig i din Nød! Saa vil jeg udfri dig, og du skal prise mig." Da bliver mit Hjerte hensmeltet i Kjærlighed til Gud, med Lyst og Længsel at gjøre hans Villie.

Ak, naar vi ret overlod os til Herrens Bestyrelse ligesom lydige Børn til sin Fader, da fik vi klart kjende at Herrens Veie og Gjerninger ere langt anderledes end vores! Thi han seer hvad som bedst tjener os til vor Saligheds Bedste. Men vi vil saa gjerne see paa det som kunde tjene os til vor Legem for dette Liv som nu er.

Jeg skal og hilse fra Provesten Ronau i Opdahl. Han var med os i en Samling og holdt en lang Tale. Begyndelsen var saaledes: "Nu er mit Ønske opnaaet, som jeg saa længe har længtes efter, at see saadanne Forsamlinger, som vi trænge til Brød. Vi trænge

ligesaavel til saadanne Forsamlinger som vi trange til frugtbare Aar. Thi frugtbare Aar kan give Laderne fulde, men ikke give den sande Fred i Sjelen som naar Christi Ord boe rigelig i os. Og mit Ønske er at saadanne Forsamlinger maatte udfordre meer og meer." Og saa vendte han sig til Skriften og talede snildt.

Biskop Bugge i Trondjem talede jeg med, som er meget snild, og forsvarer os imod alle udvortes Fiender. Thi endeel af Præsterne er os meget imod; men da han staar dem imod, saa kan de intet gjøre.

De har vel hørt at John Bjørge i Øier er død, som rørte mit Hjerte med Bøn til Gud, at jeg engang maatte faa Seier over min sidste Fiende og arve Livsens Krone.

De er da, alle Venner, kjærlig hilset fra os, der vil ved Guds Naade lide og stride for at høre Herren til.

Hjelva den 15de Julii 1822. Daniel Arnesen.

Jeg meener <jeg> har meldt eder før at B. Jon reiste med "munskaaret" til Kiøbenhavn, og vil derfra over Land til Kierteminde og Horsens. Herren give Lykke, at det kan skie ham til Ære og Mennesken til sand Nytte og Gavn.

Ieg sender dig her med "Neto Provi nøy af det hid<sendte?> som saa brede vis" fra M. Sørbye ..... 76 Spd.
saa og paa de hid sente over til Afdrag ..... 24 -"-
til sam<men> .. 100 Spd.
som du er saa god og credit<erer> ham for. Ieg har riktig nok solgt 2 over, men har ikke bekommet alle Pengerne endnu. Ieg skal giøre min Flid at faae solgt de øvrige, men maae skie faar vel give lidet Credit paa <det>.

Jeg skal hilse fra mange fra Aardal og noen fra Ekre(?) m. f. St. som besøger os. Herren give os alle Naade at holde os nær til ham som er mægtig i de Svage, at han som Fader kunde paa Børnene blive æret, at alle Vidnesbyrd maatte til ham vendes! Fra B. N. Bru og dem paa Sandnes, saa og <fra dem> her i Byen <hilses. De> stræber som før at komme sammen i Haab til <noget> Bedre.

S. Berte Vos skal ieg hilse fra. Ieg haaber hun holder sig nær til Gud, maa holde stedse ved Sengen og tager af paa Kræfterne, har god Samling ennu. B. M. er nu taalig frisk igien. S. Mattia (Mette?) Bru er henfaren.

Sant er det sagt at enhver skulde tænke paa sin Skaber i Ungdommen, før de onde Dage kommer og Aarene tiltager, da enhver maa da tilstaa at det er ikke den beleiligste Tid. De fører ikke allene <til Svaghed(?)> her, men og den gamle Adam med sig. Lev vel!

Den 27 Junj 1822. Fra deres svage Ole Seglem.

Herr P. Schieveland a Arendahl.
100 Spd.

14. 1822, 21. juli. Kjerteminde.

Jens Fredrichsen til vener i Noreg.

Elskelige Venner i Norge.

Lenge, ja altfor lenge har jeg tjent Synden, elsket mig selv og det som forgaar, og kjender endnu mange Fristelser dertil. Vi ei saa alvorlig, stadig og hjertelig søger efter det skjulte Klenodie O, Gud hjelpe mig, eder og os alle sande Troende at kjende ret det rene guddommelige Lys, betragte vor Herre og Mester Jesum Christum som vor Fuldkommenheds Mønster, og lære af ham at gjøre som han gjorde!

Men deri mangler jeg Meget. Dog har jeg fattet en hjertelig Vilje og fast Beslutning til dette at gjøre; men langt staar jeg tilbage. Den søde Fader som vil mig saa vel, og jeg som lenge har foragtet hans vise Raad! Dette smerter mig, og kan ikke gaa mig ud af Tanker. Hvad jeg nu tenker, grunder og arbeider paa, er hvorledes jeg den korte Tid jeg haver tilbage, kunde ære, prise og ophøye ham, og faa det søde Jesu Navn bekjendt for Menneskene paa Jorden til deres Omvendelse og evige Frelse.

Og derfor bøyer jeg ofte mine Knæe for vor Herres Jesu Christi Fader, at han vil give mig af sin Naades Fylde og Kraft og udgyde sin Aand at følge med Ordet, saa Menneskens Hjerter kunde røres. Thi Guds Evangelium skal forkyndes i den ganske Verden, og da skal Enden komme.

Hvor nær det er mod disse Dage, om hvilke Propheten Joel i det 3 C. taler, vil med Tiden vise sig; thi det vil ikke skee i en Vraa, men blive aabenbar for alle. Og mig synes det er allerede begyndt, endskjønt Djevelen og hans Rige med ald Magt sætter sig derimod med Fængsel og Forfølgelse. "Men de tænker kuns til det, paa den Herre, bad for sine Mordere da han hængte paa Korset", og de vide ikke hvad de gjøre; thi Synden havde saa aldeles formørket dem, tilstrøget deres Øyne og forhærdet deres Hjerter, at de ikke vil see eller kjende den aandelige Fare hvori de svæve.

Men vi, kjære Brødre, som er Barmhjertighed vederfaret, ville gjerne bevise det samme imod vor Næste som Gud har bevist imod os. Jeg kan ikke tie, men maa sige med David: I min Betænkning optændtes en Ild. Jeg talede med min Tunge. Men jeg har mange Modstandere, endog falske Brødre som forvender mine Ord og Gjerninger <og> siger: Jeg driver paa Loven, og stoler paa min egen Retfærdighed. — Disse tager Dyrets Kjendemærke, trøster sig selv <med> at de ere svøbte i Jesu Vunder og Saar, tæt i hans aabne Arme og Side. Og Hjertet svæver i hans Blod, men dog lever i aabenbare Synder, ret ligesom Christus havde udgydet sit Blod, at vi frit skulde <kunne> tjene Synden.

Saaledes at bekjende ham er kun mere til Guds Bespottelse, at forarge de Svage og lokke mange ubekræftede Sjele med sig paa samme falske og forvendte Vei, som ellers lettelig vare undflyede Verdens Ureenligheder. Herren forbarme sig over os! O, hvor det smerter mig naar jeg seer Jesu eenfoldige Faar og Lam forvildes af saadanne falske og bedragelige Arbeidere, der ødelegge Herrens Viingaard! Bed med mig, kjære Sødskende, at det ikke skulde skee!

Jeg har dog den Glæde at ikke saa faa Sjele her omkring er bleven aabenbaret om denne falske Aand og Grund, <og> nu alvorlig begynder at arbeide sin Salighed med Frygt og Bævelse. Og glæder eder med mig, kjære Sødskende, at Jesus har fundet sit fortabte Faar igjen! Kunde der dog komme en eller 2 Brødre eller Sødstre, som var godt bekræftede og havde Sagtmodigheds Aand til at omgaaes de Svage, ja endog de Falske og Forvendte, da haaber jeg at endnu flere skulde drages til Jesum. O, lad dog ikke Fienden lægge Forhindringer i Veien for dette!

Jeg er endnu fangen. For saa vidt er jeg løsladt af Arresten, baade jeg og Broder Christopher M. med Kjøbmand N. Larssen(s?) Caution i Kierteminde; men ikke jeg maa (= maa jeg) reise nogensteds ud, ikke hjem at besøge min Kone. Det truer med at vi skal straffes med Tugthuus nogle Aar. Min Sag staar i Herrens Haand, og i ham er jeg overladt med Lyst og Vilje til at bekjende hans Navn, baade i Ord og Gjerninger. Ja, efter min Sjels Lengsel, som Gud har virket ved Den Helligaand, da ønsker jeg at kunne drage alles Sind i det søde Himmel-Selskab, beder daglig at det ikke skulde blive blot allene med Tanker og Lengsel, men at det maatte udføres i Gjerningen og Sandhed ved Den Helligaands Kraft.

Ak, kjære Brødre, ofte vil Utaalmodighed og Knur opstaa i mig for<di> det Gode endnu gaar saa langsomt. Og da fristes jeg til Ladhed, Lunkenhed og Ligegyldighed i Herrens Gjerning. Ofte vil aandelig Stolthed opstige, iser naar Gud ved mig, ringe Støv og Aske, virker og udretter noget Mærkverdigt; saa frister Djevelen mig med Ophøyelse, at jeg skal lægge Æren til mig selv, saa Gud nødes til at skjule sig for mig og lader mig føle Tugtens Straf. Saa jeg kan sige med Sandhed: Mig, den aller Ringeste, er Barmhjertighed vederfaren. Ja, jeg er elendig og ussel. Men Herrens Navn være lovet! O, hvad er hans Kjærlighed stor! Ja, hvor (= når jeg tenker derpaa, da hensmeltes mit Hjerte. Men at overvinde mig selv skeer ikke ved egen Kraft; men <jeg> kjender nu klart at det skeer ved Guds Kjærligheds søde Lue, som fortærer de onde Lyster i Ukyskhed, Ladhed, Vellyst og Overdaadighed m. m.

Jeg skal hilse fra mange fortrolige Venner her omkring. Lev nu vel, og vær kjærlig hilset, meget kjærlig, fra eders Broder i Christo!

Jeg er nu i Kjerteminde, hos den Kjøbmand Niels Larssen. Jeg skal hilse fra ham og Kone og Søn, som beviste mig meget Godt og tager sig meget an denne Sag, og opofrer endog derfor af timelig Formue. Herren tenke paa dem igjen til det Bedste!

Vores Sag er tilbagevist fra Cancelliet, hvor klare Vidnesbyrd de end har faaet ved Documenter og Oplysning om Sagens Beskaffenhed. Sagen skal først sættes og bedømmes ved Domstolen. Det gaar her ligesom det gik med vor kjære Frelser. Vor Herre og Mester blev sendt fra Landsdommeren Pilatus til Kong Herodes, som ikkun med sine Hofsinder beloe og bespottet ham og sendte ham tilbage til Pilatus igjen, at han skulde dømme ham efter Folkets Begjæring.

<Jeg> veed ogsaa, mueligt med Tiden, at nogle for Jesu Navns Bekjendelses Skyld maa opofre sit Liv under den danske Regjering. Men det skeer ikke endnu, førend Herren har faaet sig det Overblevne av Folket, som vil lade sig samle. O, maatte jeg være iblandt deres Tal, der blev agtet den Naade verd; men jeg frygter at jeg er ikke verdig dertil.

Tak, kjære Broder Skiærlund (= Schieveland?) for <det> Tilsendte til min Kone! Kun da vi efter Pauli Ord ikke er noget skyldig uden at elske hverandre, altsaa var uforskyldt, saa vel som en anden Guds Velgjerning. Hvorledes lider og strider du, kjære Broder? Er der ikke nogen Trængsel for dig? Er din Kone og <dine> Børn af ét Sind med dig? Er der, og holdes der, nogle Forsamlinger til Opbyggelse? Beder I med og for hverandre, saa bed ogsaa for mig, Usle og Svage, at Herren dog af Naade vil styrke mig i alle Trængsler! Jeg vil bede for eder.

Da en Opvækkelse hos eder for 25 Aar siden er skeed, har Fienden da ikke forført nogen af de sande Tilbedere, der tilbede Faderen i Aand og Sandhed? Ak, kjære Broder, skulde det være skeed, og de endnu er i legemlig Live, saa hils dem meget kjærlig fra mig! Bed dem i den Herres Jesu Christi Navn, de arme forvildede Faar, at de kommer strax tilbage til deres gode Hyrde!

O, kjære Medforløste, ingen kan være mere afviget end jeg var, merk 16 Aar. Hvilken Guds Kjærlighed! O Rigdoms Dyb! Da jeg kunde blive antagen, saa bliver vist ingen tilbagevist som kun lidt i det Stille giver Agt paa hans Røst og adlyder den samme. Og havde han ikke med saa stor Kjærlighed grebet mig, saa havde jeg vist i ald Evighed ikke kommet til ham. Men da han aabenbaret sig for mig, overgav jeg min Vilje, til ham at elske og tjene. Hvortil Gud forlene mig sin Naade i Jesu Navn. Amen.

Kierteminde i Fyen d. 21de Iuulli 1822. Jens Fridrichssen.

15. 1822, 4. august. ~~Stamnes~~ Heimsjø i Hemn

Elias Hanssen Stamnes til vener i Øyer.

Meget kjære medkaldte Søskende i Øyer.

Længe har jeg ventet paa Tidende fra eder, om eders Tilstand aandelig og legemlig. Dog hørte vi ved Søster Anne Veste om at eders Sammenkomst var opbyggelig, og troede eders Hjertes Lyst var i Sandhed at elske Gud og at frembære af eders Ligen<de>fee nye og gamle Ting efter vor Frelsers Formaning, som var mig meget kjært at høre, og tillige den troeværdige Broder Ion Bjørges Død. Ja, af mit Hjerte elskende Brødre, hvad jeg følte derved, kan jeg ikke i Ord udsige. Men det vil jeg sige, at jeg tror at han af Naade er i Roe hos Herren, efter hans Vidnesbyrd. Dog er min Bøn for mig og eder at vort Endeligt og maatte vorde en Overgang fra dette dødelige til et evigt Liv og Salighed.

Men ak Venner, her [er det] i denne syndige Iammers Følelse er det Troen skal opvækkes, Hjertet opløftes med idelige Sukke og Bøn til vor himmelske Fader, at faae Kraft til at trænge ud ifra os selv og ind til Gud. Da skal vi vist erfare <at> Jesu Ord ere sande, at Veien til Livet er trang og mange Vanskeligheder <møder>. Men når vi ser hen til ham som er Troens Begynderе og Fuldendere, da kan vi ikke fare vild. Thi han er Veien, Livet og Sandheden for enhver tro Sjel som retskaffen vil omvende sig og søge denne levende Kjelde. Da skulde vi vist sandelig finde et Lys i vor Sjel, som oplyser os af Naturen blinde Mennesker, saa vi kan skille imellem den ægte og uægte Gudskjærlighed.

Vor Herre styrke da mig og eder i Bestandighed til Enden at vaage, bede og stride mandelig den korte Tid vi er her! Da har han af Naade lovet os Livsens Krone.

Elskelige Søskende, troe mig! Jeg har kommet eder ofte ihuu siden den Tid jeg var hos eder, som ofte har rørt mit Hjerte og givet Eftertanke, om jeg skulde have nogen Del med eder. Dog kan jeg aldrig fuldtakke den kjære Fader, som har ofte givet mig et levende Haab om Frelse. Naar jeg af alle Kræfter vil fornægte Synden og henge fast ved vor Frelser ihvad det end skal koste, da befinder jeg indeni mig en Fred som overgaar al Forstand.

I er da saa hjertelig hilset af mig, der synes at føle med eder ved den Afdøde. Kjære Søsken, bliv ved i Bøn og Troe til Herren uden Afladelse! Han er mægtig at bevare os gjennem alle Farer naar vi paakalder ham af ganske Hjerte, Sjel og Sind. Lad os betænke ham

som drog os af Mørkets Fængsel og gav os af sit forunderlige Lys! Han er idag og igaar den samme.

Fra mange her vil jeg hilse, synes vi har det meget godt tilsammen, og kan ei andet forstaae end <at> vor Forening tiltager. Jeg kan da ei sige saa meget til eder, men ønsker eder som mig selv at haste frem til Maalet, som jeg ved Guds Naade føler en hjertelig Længsel til at opnaae. De kjære Søskende ved Bjørge er ikke forglemte af mig. Herren styrke dem med Taalmodighed og Overladenhed i Guds Vilje! Han ser hvad os best tjener.

Jeg har været taalig med Hilsen siden i Paaskehelgen, har været nylig i Trondhjem, syntes det var mig til stor Lærdom og Veiledelse i mange Ting. Det var den Tid de kjære Søskende ifra Drammen var der, som og Anne Viste besøgte os her.

Gud, vor Gud, som altid er god, forny os i din Kjærlighed! Bøy vort Hjerte til Uværdighed! Giv os din sande Ydmyghed at kjende — det er alt uforskyldt —, men os vort Ansigtes Blusel, og at vi intet har som er sundt paa os, uden vi overlader os i hans behagelige Vilje! Da vil han rense os formedelst Troen ved sit Blod.

Til sist ønsker jeg og beder om Bestandighed i det Gode.

Hjemsøen d. 4 August 1822. Eders Broder og Ven,

Elias Hansen Stavneset.

Kjære, vær saa god naar det falder Leilighed, at skrive mig til!

Til Iens Ionsgaard i Øyer.

16. 1822, 12. august. Bragernes.

Anne Halvorsdatter Viste til venner.

Hjertelskende kjære Søskende i Rygge, Fredrikshald, Marker m. f. St.

Takket er de alle for alt Godt bevist. Kunde vi, svage Støv, Middel i Guds Haand være til at opvække hverandre fra ald Lunkenhed i saa vigtig en Sag som det er, vor og Næstens Saligheds Forarbeidelse, saa den Aand der kaldte os ud ifra Mørket, kunde faa frigjort os til sine Børn og lade det udtrykkelig <komme> tilsyne i vor Vandel, saa han som Fader kunde paa os som Børn kjendes!

Ak, Venner, det vil mere til end at tale og skrive derom, da det kan let <skee> og snart skeer. Men at fornægte sig selv med alt Eget, maa arbeides paa saa længe vi ere her til Huuse. Thi de Sjelesaar som satan slaar, gaar ind ad skjulte Gange, og den som ei paa Vagten staar, bliver snart hans Fange.

Jeg skal helse fra mange, ja mange som Gud trolig arbeider paa.

Skulde vi da ikke ogsaa arbeide i den store Høst for at samle Mad til den frydefulde fest! De har vel hørt at M. N., Mor Strand og jeg var i Tronhiem? Det var en ret fornøyelig Reise for os. Mor Solem skriver at mange vil høste Saligheds Frugter af vort Arbeide der. Saa kan I selv tænke hvilken Glæde (det er) at gjøre sig dette Haab. Gid det maatte være vor Mad, med Hjertens Lyst og Liggendefæ! Da tjener vi ham af Hjertet glad, og med en frivillig Lyst lære vi da Overtrædere Herrens Veie, saa dem kunde omvende sig, og dem som ere, leder vi ind i Faarestien, at dem kunde blive født og saa ved at føde andre.

Vi reiste Gudbrandsdalen nord og Østerdalen hid igjen. Og der er Begjærligheden saa stor at vi var oppe næsten hele Nattene, at dersom vi ikke trættedes i at tale med dem, da (trættedes) vist ikke de at høre, især (i) Øyer paa Nordveien og (i) Aalen, ja og Holtaalen paa Hjemveien. Saa kan I selv tænke det var livligt for os, da jeg og troer at det siste Huses Herlighed vil blive større end det første. Lad os da ei være dovne naar vi hører andres Flid, da det nu er Sommertid og (det) ei anstaar en Gren der saa længe siden er podet, at være ufrugtbar. Christus siger selv at hver den der ikke bærer Frugt, skal borttages.

Jeg var og inner(?) i Hæmne, en 10 Mile fra Tronhiem; der ere mange troskyldige Venner. M. N. og jeg var igjen paa Brætvet en 8 Dage. Saa fulgte B. H. N. med Kone hid; saa (I) kan og tænke dette var en fornøyelig Tid. Dem tænkte sig til Møllen og, men ei kom formedelst hans Svaghed. Dem reiste herfra paa Lørdag hjem.

Jeg var meget oprørt af den Tanke: Maaskee det er den siste Gang han var her, da han sagde selv, (han) faar slutte at reise naar han skal blive saa klein. Vi er nu tænkte at reise til Christiansand, Enger (= Inger?) paa Møl(len) og jeg, saa og mener M. N. bliver med igjen om 8 Dage.

Lad os bede med og for hverandre, Søskende, (at) vi i Herrens Frygt og Kjærlighed maatte gaa frem selv, og saa lede andre! De er hermed alle saa hjertelig kjærlig helset fra mange, ja utallige, der vi har reist, saa de her og mig, der i sig selv er svage, dog ved Guds Naade oprigtige Søster i det Gode.

Branæs d. 12 August. Anne Halvorsdatter

B. T. B. og Strand kom efter da vi havde været i Tr.hiem en 14 Dage, og vi vare alle i Følge til C., talede meget aabenhjertig med hverandre, som er en Ting der forædler os, hvis vi selv vil blive det som og haabes af mig. A. V.

17. 1822, 13. august. Drammen.

Guri Strand til vener i og ved Fredrikshald.

Fortrolige kjære Søskende paa Fredrikshal<d> og der omkring.

Tak, Søster G. med Mand, for eders Skrivelse! Vi ser deraf <at> de lenges at høre fra os, især om vor Reise, som de nu ser af forestaaende Søsters Brev (nr. 16 her), og <jeg> kan hilse fra ret mange snilde Venner, baade til eder og <til> alle som tro i samme Menighed.

For mig var det hjertelig følsomt at finde igjen saa mange gamle Bekjendte, som jeg aldrig havde forestillet mig kunde skee i Tiden. Men da vi kom der til Market, saa fant vi Venner fra alle Kanter. Saa vi kan nok sige <at> for os var det en aandelig Marketstid da Gud gav Naade til at handle med hverandre om de Ting som hørde til vor Lyksaligheds Fremme. Saa det er en usigelig Naade stor som er bevist os usle Mennesker her paa Jord.

Thi naar jeg tænker paa hvorledes Gud rører og kalder paa Menneskene vidt om, saa synes jeg nok det billig burde bevæge os til en sand Hjertets Erkjendtlighed for <det at> vi er agtet denne Naade værdig, at være blant disse Tall som er Barmhjertighed vederfaret. Gid vi saa sant hans Naade maatte bevare i en sand Hjertens Ydmyghed, saa vi kunde blive af den Gren som lader sig rense til at bære mer Frugt! Dette føler jeg er nødvendig, men kjender meget som vil hindre mig fra den sønlige Aands Lydighed. Gud give mig Naade til at vaage og bede i al beleilig Tid!

Jeg ved ei om de har hørt at Søster Kirsti Wallum (= Vullum) er gaat ud af Tiden. Hun havde allerede ligget syg i 3 Uger da vi kom, og døde den siste Natt vi var der. Hun var saa hjerteglad i <vor?> Komme, og da <hun> altid troede det blev sin Død, saa var det intet vigtigere for hende end at faa en frelst Sjel, som hun hjertelig bad om, og bad tit <at> vi ei maatte forglemme hende i vores Bønner. Dette med mere var for os hjerterørende, at vi skulde komme der at see en gammel elsket Søsters Udgang af Tiden. Det er et vigtig Skridt, Søskende. Aldrig kan vi erindre hverandre nok til at vaage og bede, samt at gjøre <det> den Stund vi har Tid.

Jeg faar nu slutte. Det kunde vel været mer at underrette, men har ei denne <Gang> mer Tid. Du spørger, Søster Gro, om nogen kommer til Smaaleen<ene> i Høst, som vi nu ei kan vide. Men tænk om nogen af os kunde faa besøge eder i Vinter! Dog, alt er uvist.

De er da kjærlig hilset, alle bekjendte Venner der, baade i Rygge, Tune, Søbry (= Sørbrøden) og alle der omkring, fra os alle her og mange fler vi har talt med i denne Sommer, og sist fra mig.

Dramen den 13 Agust 1822. Guri Strand.

18. 1822. 30. august. Elma. Sverige.

Ingmand, svensk prest, til Ane Berte Berg.

Min lille Ane Berte Berg.

Jeg er vist ikke misfornøyet over at hun skriver til mig. Tvert imod er det mig ret kjært at faa Brev fra aandelige Venner, og jeg besvarer dem gjerne saa vidt jeg dertil har Tid. Det skulde hjertelig fornøye mig om hun kunde have nogen Sjels Opbyggelse af det jeg talede med hende i Gottenborg. Er det saa, da være vor Frelser Jesus priset derfor.

Hun beder mig udi sit Brev at jeg skal bede for hende til Herren, at hun maa blive ret til Gud omvendt. Dette vil og skal jeg ved Guds Naade gjøre. Men hun maa ikke forsømme selv i Troen at bede derom, og lade sit Hjerte være stemt aabent for Den Helligaands virkende Naade. Det er ganske vist at Guds Aand holder ingensteds stille med sin Virkning paa og hos den Sjel som han har faaet virket Bekymring for sin Salighed <hos>. Men saa snart og sandt dette er, saa viser dog Erfarenhed at mange kunde gaae med opvakt Samvittighed en lang Tid og ligevel ikke komme længere.

Og hvad kan vel være Aarsagen dertil? Jo, mærk nøye, kjære Barn: Opvakte Sjele lader ofte altfor meget forhindre sig ved Forfængeligt, baade i Hørende og Talende. De skulle mere drage sin hele Opmerksomhed ind paa sit eget Hjerte, give Agt paa hvad som foregaar der inde, og holde stadigere Samtale med Gud. Skeede dette, saa skulle Guds Aands Arbeide gaa fort, og da <kunne man> slippe at gaae saa lenge tvilsom, ligesom at henge imellem Himmelen og Helvede, og ikke vide til hvilken de skulle høre.

Der gives tre Slags Stilti<e>nder — den første Stiltiende fra Ord, da man ikke taler mer end man er nødsaget, og da nøye overveier hvad man finder nødvendigt at sige; den 2den Stiltiende fra Tanker, at man ikke lader forfængelige Tanker gaae og sværme omkring i Hjertet hvor de vil, men fordrive dem saa snart de kommer, og vende sig med Tanker paa hellige Ting; den 3die Stiltiende fra Begjær, da man saa snart noget ondt Begjær opkommer, raaber til Frelseren om Kraft at strax korsfæste og døde det, samt rette alle Sjelens Kræfter og Begjær til Frelseren.

Jesu Hjerte er altid vendt med inderlig Kjærlighed til Sjelen. Om derfor en Sjel lader sit fattige og tomme Hjerte være stadig vendt til Frelserens kjærlige Hjerte, saa skal vist Naade og Fred og Kraft og Velsignelse hver Stund flyde af Jesu Hjerte ind i den Sjel som oprigtig hader og forbander al Synd, og vil blive Frelserens hellige Eiendom i Tid og Evighed; saa har hun vist erholdt alle Synders Forladelse. Dog kan den Sjel gaa lenge og mangle Forsikring derom, imens den ikke vogter sig for de sanselige Ting, og ikke holder ved med Bønnen. Hun kan vel stundom faa nogle lyse Stunder og Naadeblik; men sedvanlig gaar de snart over, og Sjelen kommer atter i Mørket. Og saa lenge hun gaar i denne Uvished, saa fattes Kraft for Hjertet, til alt aandeligt Godt.

I den saare Kamp og Strid imod sig selv, vaag og bed! Var Troen der, saa bryder den sig igjennem alle Kjødets og Verdens Forhindringer. Jesus skal selv dertil give hende Kraft. Jesus selv, og han allene, være hendes eneste Formaal.

Hvad hun skriver om Berte, bedrøver mig. Hels hende fra mig paa det Venligste, og sig hende at hun skal under det største Mørke endelig holde ved med Bønnen. Hendes svære Tanker kommer ikke fra hende selv, men fra Satan. Det er ikke hun som forbander Gud, men Djevelen. Han ser at hendes Mod kan forskrække hende fra Troen paa Jesum, og just derfor holder han paa dermed. Hun skal ikke gjøre Satan den Glæde lengere.

Har vel Frelseren dødt for hende eller Guds Aand virket i hende, for siden at overgive hende i sin Nød? Nei aldrig. Sig hende at Frelseren elsker hende saa ubeskriveligt at aldrig den Gjerrige saa meget kan elske sin Rigdom. Hvor<for> skulde han da kunne forkaste hende? Jesus vil meget hellere hjelpe end hun vil have hjelp. Hun skal bede og overlade sig til Herren, saa forstyrrer han snart Satans verk i hendes Hjerte og gjør hende salig.

Hels alle kjære Venner, som og er mine Venner, og saa de kjære Venner som er hos Michal! Jesu Fred, Naade, Retfærdighed og Kraft være over hende, ønsker af Hjertet hendes oprigtige Ven og Broder..

Elma d. 30 Agust 1822.

Iohan F. Engmand,
Prest i Sverig.

19. 1822. 31. august. Helgerud.

Ole Olsen Bache til vener i Skien o. a. st.

Elskelige Venner i Skien ⟨og⟩ Bøle med alle der omkring, Kjendte og Ukjendte, ja alle som attraar at gaae den smale Vei eller i hans Fodspor som Veien har banet. Trang har den været af Begyndelse, og trang vil den blive indtil Verdens Ende.

Tre megtige Hovedfiender har vi at stride imod, som aldrig avlader saa lenge vi er her til Huse, iser vort Kjød og Blod som maa daglig fødes og kledes, men derhos med sine vilde Lyster og Begjærligheder undertrykkes. Det er da noget som den fordervede Fornuft ikke kan indsee i; det maa virkes af den høyere Aand som vi kan sige Gud har sendt os, og vil sende alle som den annammer. Men vi maa spørge os selv: Har vi været det Kald lydigt fra den første Tid? Da maa vi alle svare: O nei desverre, vi har ofte bedrøvet den gode Aand og stødt den fra os, saa vi i lang Tid siden har arbeidet i stor Tvil, Vantro og Mørke, som Fienden siden har faaet Lov at plage os med for vore Synder Skyld.

Lad os ei være stolte, ei sikre, ei letsindige, ei avindsfulde, ei begjærlige og utaalmodige, ei vrede, ei egenkjærlige, ei misundelige over ⟨at⟩ det gaar vor Neste vel, ja og den Ugudelige. Undersøg nøye om vi finder os skyldige i nogen af disse Synder samt flere! Er vi forringet og fattige i vor Aand, saa finder vi os skyldige i alt, om ikke med Overlæg, saa dog Ytring i Vilien, saa en altid har Aarsag at frygte, da det Onde ligger for Døren. Aabner vi lidt paa den, saa trenger det Onde ind igjen. Thi Vilien er Døren, som er megtig rom(?) naar den da vil rive sig løs fra Gud. Lad os da fastere holde os til ham, og ret i Grunden kjende det store Forløsningsverk som mange letsindigt beraaber sig paa, dog lidet benytter sig deraf!

Jeg har hørt de havde ventet mig der, som ⟨det⟩ og var min Lyst at komme. Men da Omstendigheden ikke tillod mig dengang, saa har jeg tænkt at komme i Høst, dersom ikke Ane eller Mikel tager opover naar de kommer tilbage fra Kristiansand. De hilses (hilser?) eller sender dette Brev opover til de andre lenger oppe. Hils dem og bed dem at trenge mere ind til Gud, da det er det Høyeste for os alle!

Jeg har ikke noget Særdeles at melde om. HNS var i Bragnes da jeg kom tilbage, var da noget svag, men er bleven bedre. Om mig selv at sige, saa er jeg den samme. Ifra Troniem skriver ⟨de⟩ og hid og er vel fornøyet med det Besøg de havde af Søskende herfra. De er alle saa hjertelig hilset fra mig og alle ⟨i⟩ mit Hus, samt alle her omkring.

Helgerud d. 31 Aug. 1822. Ole Olsen.

20. 1822, 2. september. Drammen.

Hans Kjøs til vener i Telemark.

Elskelige Venner i og omkring Skien og i Neshered.

Eftersom Olle Bake har bringt mig dette Brev, saa vil jeg ogsaa paaskrive nogle Ord.

Jeg skrev nylig hjem til min Broder om Sjelens Saar og den sande Lægedom at faae, og følte noget levende at uden <at> Syndens Onde bliver udrenset af Hjertet, hvoraf det Onde har sit Udspring, kan vi ikke finde nogen varig Lægedom for vor Sjel. Gud er langmodig og god, og venter paa vor Forbedring. Han lokker og tugter, straffer og overbeviser, og tenker om vi ikke engang ved hans Lys maatte komme til at see hvor nødvendigt det er at forarbeide sin Salighed, og alvorlig lægge Haanden paa Arbeidet og ikke see os tilbage, men med stadigt Forsæt gaae frem fra Kraft til Kraft, fra Klarhed til Klarhed. Thi Gud er en utømmelig(?) Kilde.

Men det hjelper ikke at klage og undskylde vor Sendregtighed, dersom vort Forsæt ikke er til sand Bedring, at Bedringsattraa altid har Overvegten i vor Sjel. Thi hverken Følelser eller Angester kan hjelpe os til Salighed; men de ere Midler i Guds Haand til vores Bedring. Lad os da med <den> hele Sjel trenge ind til Gud om hans Kraft til at overvinde det Onde! Thi Gud er megtig dertil, dersom det er vort rette Alvor. Dette har jeg følt af egen Erfaring.

Vel vil det smerte vort Hjerte naar Vidnesbyrdet er over det og vidner os imod, aabenbarer os vore mange Feil og hvor langt vi er tilbage fra Maalet. Men dette bør ikke skrekke os fra Gud, men drive os til Gud og <til at> see hvorledes vi med hans Naade og Kraft kunde komme til at blive bedre.

Hils alle i Skien og der omkring, som vil elske Gud og gjøre hans Villie! H. Holtan og alle Venner der er meget kjærlig hilset fra os alle her og mig, deres Ven.

Drammen den 2den Septemb. 1822. Hans Kjøs.

21. 1822, 3. september. Göteborg.

John Haugvaldstad til Ole Mjelva.

Mine Medkaldte.

Hvilken Naade at finde sig medvandrende paa Livsveien! Det var vel vor første og største Længsel at faa høre Hyrdens Røst og følge ham. Men vi troede vel ikke da <at der var> saa mange Fiender i Veien, især hemmelige. Jeg er nu undertiden saare forsagt, og min

ZØM XØZZY

Ufuldkommenhed ikke engang kan aabenbare for eder, ja ei for noget Menneske. Men igjennem alt finder jeg dog en underlig Længsel at tale om Guds Vilie, grunde paa Herrens Lov og drage andre ⟨ind⟩ paa Veien, men kun jeg kunde tro det var oprigtig med mig selv. Men det tviler jeg ofte om.

O, bed med mig, Søskende! Jeg er nu her, og har været 6 Dage i sielva Staden, talet med mange, holdt nogen smaa Samtaler, den største om Søndags Aften lidet udenfor Staden. Der kom og uventendes en Student. Jeg viste ei af ham, men menes han var udsendt af andre for at prøve. Jeg talede som jeg troede, da Gud gav Naade dertil.

Jeg var i Nat i Masthode(?) blant snilde Venner som kom sammen. Gud gav mig et følsomt Hjerte over de Ord: Den Retfærdige kommer ikke for Dommen, men den Uretfærdige. — Jeg haver lovet i Aften at være 1/2 Mil udenom Staden, som er (= hvor der er) meget Begjær. — Jeg var i et snildt Vækkelse imellem Vennersborg og Alengsaas i Nærheden af omtalt "flekke" (= Flicka?); men hende fandt jeg ikke, da hun var langt derfra og holdt Samling. Kommer jeg hjem, vil jeg bedre underrette dig om samme og mer, da min Tid er nu meget optagen. Her er og mange som hilser dig og Sørbrøden (ms.: søbrøn) med Ønske at see eder igjen.

Jeg var hos Præsten Filsen. Det var styrkende at faa tale med ham; han tilskyndte mig at blive ved Fl.(?). Der var og mange sammen, dog af forskjellige Tænkesæt. "arby hov. malmstæt" og i Baaraas og mange flere Stæder har jeg været.

Alle som tilskyndte mig at reise hid, føler jeg meget for og takker dem, da jeg vilde ikke ⟨have⟩ mistet dette. Haaber det kunde være mig til Nytte i min Svaghed. Og du med Kone, dit Bidrag er alt i min Erindring; men jeg kan ikke tjene igjen. Men om jeg kunde bede, den snilde B. paa Rø og den som fulgte mig til eder, hels dem venlig!

Falder det, saa send og dette til B. Hans H. Skriver du til Drammen, da hils dem! Vi leg⟨g⟩er (Brevet?) færdig og venter paa ⟨en⟩ god Ven herfra til eder. Her er mange som ønsker nogen Norsk at tale med Provest Fagerbærg og Aahørere. I Hast. Hilses alle.

Juta baarg d. 3 Septæmbr 1822. J. R. Hauvalstad.

Indelagde sender du til Hans, og ⟨det⟩ var nyttig for mig. Det er nu bestemt Trykningen med Reisebeskrivelsen, som jeg haver skrevet til Hans om.

(Utanpå, med onnor hand:)
FargeriMästaren Herr Olof Mjølwad, Fridrichall.

22. 1822, 5. september. (Göteborg?)

John Haugvaldstad til H. N. Hauge.

Tak, B<roder>, for din Tilskyndelse at reise hid, som jeg vist er uværdig til, at saa mange Midler gives mig til at opvækkes af Søvnagtighed! Thi jeg kjender nok her er en trang Vei og ujevnt at gaa for mig Svage. Men jeg er ogsaa ferdig at tabe af den frivillige Aand med Børneret og Adgang til Gud, og isteden blive en Tjener, komme i Trældom og saa fordre Løn. Kan vel en da arbeide, men ikke som et Barn der glæder sig ved, ja takker hjertelig for at faa tjene sin Fader. Og for at beholde <det> siste Omtalte hjelper ofte Trængsel; det veed du, B. Gud give jeg maatte drage en salig Nytte af alt!

De 2 første Dage siden jeg reiste fra Hal<d>en, kom jeg 14 Mil, og ved en Kirke fik tale efter Prædiken<en> med Folket, fik og opspørge et Vækkelse som havde varet 2 Aar, tog Skys for god Betaling, kom frem til Aften hvor mange Folk var samlet. Jeg og 2 af de Omtalte holdt hver en Tale saa godt vi kunde, hvortil jeg ikke fordrede dem, men de mig. Thi det var deres Sedvane <at de> viste sig venlig, men vigte i noget fra alle andre i Sverig, især i mange Ord.

En Stad Halengesaas var jeg med Naten; haaber med snild Omgang kunde det Hus blive et shildt Tilflugtsstæd. Jeg fik tale der følsomt. Jeg gik en Del af Veien forat tale mer med de Forekommende; men <de> viste sig for det Meste ubøyelig. Jeg blev til sist meget klein. — Nu haver <jeg> talet med siærdin (= Schierdin?) og hans nyvagte B. viste sig snildt, og nogle andre i Staden og paa Landet; men rørende er det at see Faar uden Hyrde.

Jeg er undertiden saa oprørd at jeg beveges til Øyetaarer, dog <det er> stort og styrkende at Gud selv vil bygge sin Kirke og at Kristus er Hovedhjørnesten. Du Broder kjender selv noget hvor mangen en Tvil jeg haver at saa den dyrebare Sæd. Min Begjæring til Gud har mest faldt ud efter Ringhed i mig selv, men frygter jeg ikke endnu haver søgt den ret. Beder med mig, S<øskende>!

Nær Vanberg haver især en Præst lagt Bud hos Schierdin, at om jeg kom, maatte jeg og besøge ham. Det er 9 Mil herfra, og ingen af os haver talet med ham uden Schierdin. Jeg er i Tvil; hans Tilhængere haver eftergivet noget, men ei han selv.

Idag <har jeg> tænkt at tage herfra, til en Mand paa Landet som er sat i stor Uro, i næstkommende Uge eller den Søndag komme til Jutabaarg. Søveis derfra kjender jeg mig ei mægtig at tage, ei

heller tilfreds at være borte fra mit Hus med Market. Haaber at række til dig Mikkelsdag, det siste, og saa til Krestansan paa 2 Uger, og saa, om nogen reiste til Market derfra, da at følge dem, da Market er 3 Uger efter Mikkelsdag.

Du faar ei tænke om (= paa) nogen Hest til mig, da jeg vil holde ud her mens jeg kan og siden reise hastig, [s]om ei en Hest stod. Men jeg haver mer tænkt paa en god og duelig Kjøregreie som vi og kunde behøve hjemme, men er dog vist ei høyest at lægge Pengene i. Og derfor maa det være fra Jutabaarg, tænker jeg, at skrive hjem igjen, hvor jeg da mer kan bestemme Tiden.

Jeg har maaske skrevet for langt. Hilses alle i Hast.

Den 5 Sæptæmber 1822. I. R. Hauvalstad.

Her er intet Uldspinneri noget Sted at faa see. Du tænker vel paa ⟨det⟩ Omtalte.

(Utanpå, med onnor hand:)
Til Hans Nilssen Bretwed Wed Christian i Norge.
Nedlägges Hoss kjöpmannen Erixson i Chrestian⟨ia⟩.

23. 1822, 14. september. Christiansand.

Anders Corneliussen til Torger Sikvaland.

Du er takket, Broder Seqvaland, for Skrivelsen af 11te dennes. Seer de lever alle vel og at Brødrene Broe og Seglem var over Søndagen hos eder, hvilket og Broder Isach Schjelbrei, som var her en Nat hos os, underrettede om, samt at det seer ud til at flere drages paa hos eder. Og ⟨du⟩ opfordrede her at vi maatte besøge Folkene ved Kirkerne her omkring, i Haabet at noget Godt kunde udrettes, som vi nok er efterladen i og hindres af mange Ting.

De omskrevne Papirer indsluttes herved, og disse Sødskende vil kunne underrette eder om os her. Haaber deres Nærværelse ei har været forgjeves, kjender vi burde høilig takke Herren, der giver os mange rige Anledninger til nøiere at lære at kjende os selv, samt Ledelse at vandre til Maalet. Men at annamme, kjende og fuldføre gaaer langsomt og i Stykkeviis; thi Menneskets Eget og Forstandsøvelserne vil være med, og ofte hindrer den sagte stille Lyd i vor Sjel, der dog er den som skal lære og lede os i al Sandhed.

Hilset er de alle kjære Sødskende fra min Kone og mig med de flere her, der alle lever vel med Hilsen og har Grund at haabe til det Beste.

Christiansand d. 14. Septbr. 1822. A. Corneliusen.

24. 1822, 26. september. Stavanger.

John Haugvaldstad til Peder Skjæveland.

Ofte ihukommet S.

Vi maae vist alle tilstaae at Gud er god. Men ikke alle endnu veed hvad det er at tilbede ham i Aand og Sandhed; thi dertil hører en Hjertens Renselse uden Falskhed.

Dette tenker jeg ofte paa <og> beder Gud, min Gud, give mig Lyst at grunde paa hans Lov trofast, og sælge alt. Jeg kjender der kan ligge mange fine, dog dødelige Synder<s> Samtykke, som hindrer den dristige Adgang til Gud i Bønnen, gjør Hjertet koldt og holder det i Trældoms Frygt istedenfor børnlig Lydighed og levende Kjærlighed, der skulde opvarme os og gjøre os til Guds Tilbedere. Da blev hans Bud ikke svare.

O, Syskende, haver vi kjendt dette? Haver Sønnen faaet frigjort os, saa det er vaares Mad at gjøre Guds Villie, om det skulde koste Livet? Glæder vi os over at vi ere værdige til at faa forlade baade Gods og egne Lyster, indtil de fineste i Hjertet, for mer at tjene Gud? Eller er vi endnu fremmede for denne Frihed? Er ikke endnu Aaget gavnlig og Byrden let? O, kjære Søskende, saa betenk dog engang <at> endnu er vi i Tiden, endnu vil Herren <at> der skal graves om Træet. Lad os glæde os i et fornyet Forsæt!

Jeg er glad for hvert Øyeblik jeg lever. Jeg vilde ikke mistet denne Tid, at see saa mange trohjertige af Læg og Lærd, især i Baaraas. De ønskede og gjerne om nogen af norske Venner satte sig ned i Sverig, ønskede og mange Hanses Reisebeskrivelser paa svensk. Der vaktes og en inderlig Forening mellem os hvor jeg kom der. Jeg var der 8te Uger, var ingen Dag uden manges Besøg og reiste noget vidt. Min meste Længsel er at Gud maa faae Æren for alt. Herren blødgjøre alles Hjerter! Saa bliver mit med; det er min Bøn.

Stavanger d. 26 September 1822. John Hogvalstad.

Hils og kjærlig fra mig! Veed ei noget Sært. T. Fuglu(m?) reiste igaar. Jeg er nu bedre til Pas og haaber snart at blive rask igjen.

Ionas Bierkrem.

S. T. Herr Peder Skiæveland, til Arendahl.

25. 1822, 27. september. Stavanger.

M. Undem til vener i Christiansand.

~~XXXX

i det Timelige her. O, at vi maatte søge Gud, saa og paakalde ham! De Br. skriver at han kunde faa virke en levende Erkjendelse i vore Hjerter, saa at vi kunde ofre Gud Tak og betale den Høieste vore Løfter.

Da Br. Mauritz har meldt om Fartøyet, veed jeg ei videre derom at melde. Kan hilse fra Daniel Hidle; vi fik Brev fra ham igaar, dateret i Mader(?) 22de. Han kom ind der 17de dennes, har faaet 28 T. deels Brisling, deels Sild. Den er dyr, koster 3 Ort for en opsæt(?) Tønde.

I det Huuslige veed jeg ei noget Sært. Vi som ere ringe, taler sammen og forener os med hverandre om det vi tager for. Br. Mauritz og Kone har og været os behjelpelig at raadføre os med. Børnene ere og snilde, og hilser dem. De skrev nogle Ord, baade Nille og Oline og de andre Tjenere, i det sidste Brev til Christiania. Maaske De reiste før det kom. Brendeviinet gaar fort paa. Kammerdugasie(?) behøvedes. Og <jeg> faar slutte med kjærlig Hilsen fra Børnene og Tjenerne til Dem og de andre Venner der, og sidst fra mig, Deres svage Attraaende.

Stavanger 27 Spt. 1822. Evard T. Omdahl.

John Hagvalstad beder at du B. P. Seveland vilde være saa god og opgjøre med B. O. Solem, naar han kommer til eder, alt deres Mellemværende. — Tak for tilsendte Regning og Penger! Prisen for Høren(?) er jeg vel fornøyet med; men der blev stor Undervægt, 8 Mk. paa det Heele. Jeg frygter for Fraktemanden.

K. Jacobsen.

27. 1822, 12. oktober. Mjelva.

Daniel Arnesen til Ole Andersen Mjelva.

Mine af Hjertet elskende Venner og Sødskende i Christo paa Fredrikshald og der omkring.

Hjertelig er du takket, B. Olle Mielva, for din snilde Skrivelse til os, saa og din Kones, som var fornøyeligt, og hjerterørende din Un<der>retning om vores elskelige Sødster, Marit søeB. (Sørbrødens?) Død. Det er nok sant, som David siger, det er kosteligt for Herren naar hans Hellige dør. Det er og kosteligt for de Medtroende som lever igjen og seer og erfarer <at> en Troendes Død med et Gud hengivet Sind og Hjerte med Tro og fuld Tillid kan befale sin Sjel i sin Faders Haand.

O, det er et kostbart Syn naar det faar give dybt Indtryk i Hjertet, med Bøn til Gud at ligne den Helliges Død, med trofaste Løfter til Herren, at han vil med et lydagtigt Hjerte og en frivilli Aand vandre Herrens Veie, fornægte sin egen Vilie og opofre sig til Herrens Tjeneste, hvad det skal koste, forat han engang kan opnaa den samme Herlighed, at naar den sidste Dødskamp var kommen, at han skulde afklædes dette dødelige Legeme, han da kunde som hiin befale sin Sjel i sin Faders Haand. Naar det saaledes kunde virke paa os, da var det kosteligt for os naar en Troende døde, ja dyrebarere end den ganske Verden.

Det var og snildt at høre at du, B. Olle, var ind i Sverig og fandt nogle Sjele som havde adskilt sig fra den store Verdens Hob. Gud give os Naade at arbeide mens vi har Dag, at naar Natten kom, det da kunde være et Lys i vor Sjel, som ikke mørknes, som David siger, at Mørket selv er Lys hos dig.

Hvor staar det til med dig, Broder Jon Søebrønd, i denne Prøvetilstand? Haaber du antager det som et Middel ifra Guds Haand, at du derved skulde mere lutres som Guldet i Ilden. For det ene saa har du Aarsag at glæde dig ved hendes salige Udgang fra Verden, at hun efterlod sig et saadant herligt Vidnesbyrd i Verden. For det andet saa kunde du have Aarsag at bekymre dig, hvorledes du skulde komme igjennem alle Vanskeligheder i denne Verden, saa at de Byrder som trykker og Modgangs Bølger som stormer an paa dig, skulde ikke forderve dig, men føre dig nærmere Gud og i et klarere Lys. Og ved Tanken da, om at en Gang opnaa den salige Stand som hun opnaadde, baade i den Henseende, den Herlighed hun kom til, og det gode Vidnesbyrd hun efterlod sig til sine Medmenneskers Nytte og Saligheds Gavn, at disse Tanker kunde være Middel at lette Byrderne og gjøre dig standhaftig i Kampens Tid, indtil du opnaadde den samme Saligheds Stand.

O, naar vi kunde saaledes arbeide disse korte Dage, da fik vi føle at denne Tids Lidelse er ikke den Herlighed værd som skal aabenbares.

Jeg har tænkt at reise til Christian<ia?> til Vinteren, forat faa tale med vor elskelige Broder H., om Gud vil. Kjender nok <at> min store Længsel var at besøge eder, om det gaves Tid og Leilighed dertil.

De er da kjærlig hilset fra mange snilde Venner her omkring, som kan nok længes efter Guds Naade og Syndernes Forladelse, men er altfor efterladen at jage efter det foresatte Maal. Din Moder,

O. M., er noget sygelig. Ellers veed jeg ikke noget Særdeles, end de er kjærlig hilset, alle snilde Venner der omkring, som elsker Gud, fra os og mig og min Kone, som vil ved Guds Naade være og forblive eders oprigtige Venner og Sødskende i Christo.

Mielvad d. 12 Ogtober 1822. D. Arnesen.

Da Posten gaar nu her om Romsdalen, saa er det godt at faa Brever til hverandre.

Til Hr. Olle A. Mielvad, Mesterfarver paa Fredrikshald.

28. 1822, 18. oktober. Bragernes.

Anne Viste til O. P. Moe. (Påskrift på brev nr. 368 frå HNH.)

Mine hjertekjære Søskende i Christiansand.

Megen Tak for alt Godt bevist til Sjel og Legeme skal I alle have. Gid vi alle maatte saaledes vandre <at> vi Gud kunde ære med vor Aand og vore Lemmer! Da, naar Herren behagte at kalde os her ifra, kunde <vi> høste vores Idretters Frugter med Glæde.

Du har vel hørt om Søsterdatter<s> hastige Udgang af Tiden, som gik mig ret nær til Hjertet. Ved at sk<rive> derom fælder <jeg> Taarer nu. Gid det stedse maatte være os en Erindrelse! Da skulde vist ikke vort Hjerte saa let drages til de skabte Ting, som desverre altfor ofte skeer.

De seer nu af k. B. H. Sk. hans hjertelige Formaning til eder som os alle, ønsker de fattet den i samme Aand som sk<revet> er. De maa troe det var af et følsomt Hjerte, og at jeg undskyldte eder. Saa jeg fik vist kraftige Paamindelser.

Du kjære B. Ole Moe med de flere, gjør eder Flid og vis Lydighed! Sk<riv> et Stykke og lad trykke, som Broder begjær! Lad ei Fornuften hindre eder! Det gaar vist an. De maa tro Folket her undres meget over Begyndelsen af denne Fortale. H. angret <at> han ikke skrev til dig strax derom.

De er paa det Kjærligste hilset fra mig og det hele Huus, der haabes vil arbeide sin Salighed.

Bragnes d. 18. Anne Halvorsdatter.

29. 1822, 18. oktober. Christiania.

Nils Trulsson Bru til vener i Kristiansand.

Kjære Venner i Christiansand.

De ere alle saa kjærlig takket for vor siste Sammenværelse der og alt Godt mod mig bevist. Det er Tilskyndelse for mig naar jeg tænker paa eders snilde Omgjengelse og velmente Kjærlighed. Gid jeg og herefter mere maatte blive fyrig i Aand og Lemmer at løbe efter Klenodiet, saa jeg kunde ret faae fadt derpaa, at komme nærmere og nærmere vor Frelsers Exempel! Da følgede den Naade med i Tiden, et Samfunds Foreningsbaand indbyrdes med alle dem som paakalde Gud i Aand og Sandhed af et rent Hjerte.

Men heri, desverre, er meget som mangler mig. Thi naar jeg ved Guds Naade faar kige ind paa mit Hjerte ret, da finder jeg endnu flere Ting der som ikke ere reene; mange fine Begjærligheder finder jeg der ytrer sig. Det synes for mig som jeg kjemper alvorlig, men naar ret undersøges, da desverre med skrøbelig Magt, saa jeg undertiden er ligesom forfærdet over min Sendrægtighed i at overvinde mig selv. Undertiden forekommer mig: Ogsaa heri kan du synde imod din kjære Gud som har elsket dig saa høit.

Jeg bør vist ikke høie Ting begjære, men være overladt ved min Guds Naade, Maal og Maade. Hans Naade er overflødig nok, kun dette <at> jeg altid maatte findes aarvaagen i Bøn og Strid, og kjempe igjennem alle Fiendens Forhindringer, som saa ofte i Fristelsens Stund vil gjøre mig forsagt. Det er vist og en farlig Ting naar Fornuft og Egenvillie vil kige ind i Guds Friheds Lov, og kan saa uformærkt besmitte den sande og levende Troe, der altid burde see længere ind i vor Herres vise Raad, saa at Ordet, det Sandheds levende Ord kunde ret levendegjøre os. Da blev Fornuft og Villie dens lydige Tjener, og da kunde vi den almægtige Gud, vi synes undertiden saa inderlig <at> elske ret, <da kunde vi> tilbede ham i Aand og Sandhed. Og da kunde jeg forlade mig paa ham allene som var i Christo og forligte os med Gud da han var lydig, led, bad og stridde, frivillig gik imøde al Mørkheds Magt og Herredømme, og seirede over Døden selv, da Død og Grav med Djevelens Magt og deres Redskabers Vagt kunde ham ikke holde, men meget aarle om Morgenen havde han det alt overvundet.

O, gid jeg herefter maatte overvinde mig selv, og fornyes i ham som er mægtig at styrke de oprigtige Svage! Dog, naar jeg føler ret min Svaghed og Syndebyrde, saa gjelder det virkelig for mig at

troe og forlade mig paa den Hellige og Retfærdige, som er en fortærende Ild imod al Synd, han som seer ind i mine skjulte Vraaer.

Her var mere at <have> forklaret, men faar slutte for Posten.

Kan hilse saa kjærlig fra mange Venner som vi finder her, især Br. M. N.s<en>, som er ret følsomt og levende hver Gang at finde ham Anne Hunhuus var her og nu nogle Dage, og <det> var hjertefølende for hende og os. Jeg og Br. Lensmand Urdahl er sammen her paa et Værelse og har det ret mange Gange snilt sammen. Kunde jeg ret love Gud for al hans store Naade, saa fik jeg og mere Seier over mig selv! T. Amble er død, og blev begraven paa Onsdag den 16 dennes, var syg før vi kom her, holdt Sengen den hele Tid.

Hvad Storthinget angaar, da gaar det meget sent. Det er afgjort om de store Skatte-Restanser, som var over 800.000; de skal inddrives. Men den vigtige Sag om Gjelden til Danmark er endnu ikke afgjort. Nogles Mening er <at> vi skal laane <ud> vor egen Bank og afbetale med en Gang; da tjente Staten betydeligen. Andre, især Embedsmend, vil vi skal laane af Udlandet, som jeg tror vil blive mere ødeleggende.

De helses alle meget kjærlig. Br. O. S. haaber jeg er kommet til eder og reist; hvis ikke, da er han kjærlig helset. Faldt det beleilig <at> de kunde faa sende dette til Br. K. Aarstad, da vel. Br. <Gu>lbrand er og kjærlig helset. Seglem skulde gjøre af med ham om det Skvetlæder vi fik.

Christiania den 18 Octobr 1822. Niels T. Broe.

30. 1822. 5. desember. Christiania.

Halvor Andersen til Torger Sikvaland.

Gode Ven Torger Sikvalan.

I dette Øyeblik modtog jeg din Skrivelse af 27de f. M., som du er takket for. Det gleder os at høre at Brd. N. Broe var frisk, og <jeg> haaber at han kommer lykkelig og vel frem, som vilde være en sand Glæde baade for ham og for de mange Troskyldige som med Lengsel venter paa hans Hjemkomst. Gud den Almegtige være hans og vores Ledsager paa alle vore Veie og i alle vore Gjerninger i Tiden! Det tilønskes eder alle som mig selv at vandre saa den Stund vi ere her til Huse, at naar vor Tid er engang endt, den da kunde være ret anvendt. Hermed er de alle hilset ifra deres tjenstvillige Ven.

Hermed følger og din Bevilling som jeg igaar modtog, og betalet derfor 10 Spd. Men Assessor Pikel(?) vilde slet ikke modtage noget

for sin Umage. Saa var det vel snildt om du siden kunde vise ham nogen Tjeneste, om ikke før saa til Vaaren igjen med nogen udmerket god Lax eller noget andet som kunde være noget Begjærligt.

Forøvrigt er de alle hilset ifra os alle her, og tilsist ifra min Kone og mig, som ønsker at kunde blive eders og enhver Troendes oprigtige Tjener.

Christiania d. 5te Decb. 1822. H. Andersen.

31. 1822, 12. desember. Stavanger.

Ole Seglem og Nils Bru til O. P. Moe og kona.

Ofte ihukommede B. Moe med kjære Kone.

De er kjærlig takket for alt Bevist mod mig. Det glæder mig nu atter ved B. N. Bru, som nylig har fundet eder i alt Velgaaende til Sjel og Legeme, som alt er en stor og uforskyldt Naade fra Herren mod os alle.

Skulde du B. være forsynet med Bøger, ønsker jeg mig tilsendt med første Leilighed 100 a 200 Katekismer, og ligesaa Abeceer, 50 a 60 St. kr (= Kirke) Psalmebøger af ordinær Stil. De Grovstilte har jeg endel af. Her spørges og efter de nyeste Psalmebøger. Jeg veed ikke dens Titel, der bruges blot paa Finøen (= Finnøy). Jeg mener der er <Bøger> uden Epistler og Vangiljer, saa og endel Religiøse Sange og nogle af de nye Haug<es> Post<iller>. Hvis de har nogen tilovers, da her spørges efter samme, og saa Pontopidans Forklaring.

Nu, jeg fordrer nok stedse af dig B., og gaar langsom med Betalingen. Jeg haaber du giver mig en Opgjør[s]elses-Regning, saa og paa den Pakke til Gjestgiver Solsten(?) i Hjelmeland. Iøvrig er du med Kone og Familie paa det Kjærligste hilset fra os Forenede her. Alle i mit Hus lever vel med Hilsen, som er Gud at takke for. Hils B. Johansen Tak for Skr., og B. Hovestøl for den Tid han var her, mer(?) fra

Ole Seglem.

Kjære Venner i Christiansand.

De er alle ihukommet og takket for al eders snilde Bevisthed(!) imod min Svaghed, baade til Sjel og Legem. I dette Siste blev jeg lidt bedre efter <at> jeg reiste fra eder. Kom hjem d. 7 d. M., var een Nat over paa Sandnes, men ikke da i Byen. Nu er jeg her, og da og nu har fundet alle vel, enhver efter sin Omstendighed; det er ei alene dyrebart for os.

1822, 19. desember. Bredtveit.

John Ormundsen Tingesdal til foreldri.

Kjære Forældre.

For 10 Dage siden kom jeg her til Hans Nilsen Hauge, sund og vel efter Legemet. Reisen hidt gik godt. Mange vare gode med mig, saavel paa Reisen som især her. Nu har jeg allerede bekommet endeel af min attraaede Oplysning. Gid jeg saa sant maatte bevare den og føre et christeligt Levnet derefter, da jeg før har i adskilligt taget feil, deriblandt ikke været saa lydig som jeg burde imod eder mine Forældre.

Jeg har talet med nogen om eders Sygdom. I Kol<d>feber er <det> ikke godt at nyde megen Melk. Har de Kaneel-Blom, eller lad kjøbe dem og lidt Qvifia paa Apoteket, som I koger Vand over, lader trække og drikke som Thee. Det har gjort godt mod mange her øster for Koldfeber, hvilke<t> en Doctor har tilraadt dem. Ellers var <det> godt om I kom til Stavanger og talede med en Doctor der.

Jeg bliver nu her til over Juul, og siden, naar det lider til Kyndelmisse, tænker jeg at tage over Fjeldet lige til eder, om Gud vil. Imidlertid er I meget kjærlig hilset og takket for al eders Møie og Godhed mod mig. Gid jeg herefter mere maatte skjønne paa den, og vandre som en sand Christen, hvilke<t> I og bedes kjærlig om, saa vi beder for hverandre og holder os i Troen fast til Gud efter hans Ord! Da samles vi i evig Glæde.

Kjærlig hilses fra mig, eders Søn.

Bredtvedt den 19de December 1822. John Ormunsen Tingesdahl.

==== 1823. Helgerød.

Ole Olsen til Nils Berg.

Til Niels Berg i Sketve (= Skiptveit).

Tak for siste Gang samt al den Tid vi har kjendt hverandre! Lenge er det siden jeg kjørte fra dig og dit Hus samt flere der. Dere lever og kjender den som arbeider paa eder, troer at han vil os vel naar vi holder os til ham og følger hans Bud og Lære i alle Dele, vandrer i Lyset den Stund vi har det, at vi kunde vorde Lysets Børn.

Ak, vi har og ser det, kun vi løfter vore Øyne op eller holder dem aabne paa den Øyensalve som i Skriften tales om, saa vi ser de fine Synder som vil formørke Troens Øye. Og den Fattigdom i Aanden ⟨som?⟩ ikke ret kjendes paa mange gode Egenskaber, et fordrageligt Sind efter Naturen, vil alle vel, naar de ikke særdeles støder os imod, vil det gode Arbeide naar den (= Fattigdommen?) helliggjøres.

Denne Godhed maa ogsaa renses og lutres i Ilden, eller prøves ved Trængsel og forvandles til guddommelig. Thi alt Kjød har fordervet sin Vei og kan ikke arve Guds Rige. Merkeligt er Herrens Ord: Vi skal grave dybt. Thi om vi vidste der laa en Klint dybt i Jorden, — naar vi ikke aldeles grov til vi fandt den, saa kunde det merkes heller den løse Jord som laa derimellem og ⟨kunde?⟩ forderve Husets Bygning, saa det ikke kunde staa sikkert for alle Prøver.

Enhver som strider, frygter, og en som frygter, beder om Hjelp og kjender sin Afmagt. Lad os altid komme hverandre i Hue til det Bedste, at vi kunde bære Byrden med hverandre og saaledes opfylde Guds Lov.

Jeg har nylig kjendt en hjertelig Lyst at komme ud igjen at faa bekjende min Troe, dog ofte føler min Afmagt, at jeg undertiden er for let, ofte for streng og tungsindig, hvilke Synder henger daglig ved mig, som jeg ikke skriver om forat ophøye mig af min Svaghed, eller knurrer derfor. Min Attraa er at komme mer i Forening med Gud, at kjende mig selv i min Ufuldkommenhed, og at være troe med det ~~xxxkjendexmigxselvxxxin~~ Pund som Gud har givet mig, saa det ei borttages, nu da det kan kaldes den beleilige Tid, da mange Folks Hjerter er aabne for at modtage den Aand som længe har banket paa Døren, hvilken Undervisning de behøver forat bevare den dyrebare Skat med som Gud harn givet dem som ham annammer.

Lad os vandre saa vi bevarer det Livets Ord, at vi deraf kan have Liv og Lys, og af det Liv og Lys at meddele til hver den som troer.

De er da kjærlig hilset der, alle sammen som troer i samme Mening, fra deres ⟨Ven⟩ og alle her omkring.

Helgerød 1823.

Ole Olsen.

Men dette og flere gode Ting vi nyder, er en uforskyldt Naade af den<ne> vor kjærlige og langmodige Gud, som overseer ofte med vor Sendrægtighed og Svaghed, og længes saa hjertelig efter vor flittige Aarvaagenhed, da det gjelder vort eget Saligheds Vel, især at lære oprigtig at kjende vor egen Tilstand. Og naar jeg i stykkevis faar ret kjende min egen Usselhed, da maa mit Indre tilstaae et Rigdoms Dyb paa Guds Visdom og Kjærlighed der overgaar al Fornuft. Thi den indre Deel i mig vil Herren have Lyst til <som?> et frivillig Offer, og da blev Herren mit Ene og Alting, min Begyndelse og Ende. O, hvilken salig Nydelse da af Guds gode Ting!

Gid det saaledes maatte blive mit, eders og om mueligt alles Hovedmaal at jage efter! ~~XXXTidenXerXkort~~

Da Tiden er kort og Br. O. S. har skrevet, saa vil jeg slutte, og hilser eder alle saa kjærlig fra mig og alle Venner her.

Her med følger indsluttet de 12 Spdr. jeg skylder dig, kjære Br. O. Moe, som du er takket for. Det Salt jeg talte om med eder, tror jeg ikke er os nyttig at vove hid. Altsaa vil jeg bede <at> de ikke uleiliger eder dermed, da det blev os for stor Resicoe. Her koster St. Ybes(?) Salt 3 Spdr. 2 Ort pr. Tønde.

Stavanger den 12te Decembr 1822. Niels T. Broe.

32. 1823, 1. januar. Christiansand.

A. Corneliussen til vener i Arendal.

Kjære Medtroende.

Det er nu 4 Aar tilbage siden jeg paa Aarets første Dag fremsatte noget skriftligt for eder, og <som> saa vidt jeg kan erindre den Gang handlede om nogle Iagttagelser ved vores Sammenkomster. I denne Anledning vil jeg for denne Gang intet videre indlade mig paa, end at jeg for min Deel og enhver for sig ville have over sit Hjerte og Sind, betænke følgende os til Lærdom i Den Hellige Skrift foreskrevne Ord: "Værer hverandre underdanige i Ordet og Lærdommen! Gjerne baade høre af hverandre, og lære hverandre! Kaster ikke eders Frimodighed bort, men tjener hverandre med den Naadegave som enhver af Herren er betroet! Søge at tage alle Ting i den beste Mening, og paaminde hverandre i Kjærligheds Omsorg!"

Falder et eller andet mod (med?) din Broder dig tungt eller ikke antageligt, da sæt dine egne Feil ved Siden af hans, paa det <at> disse kan slaae dig til Ydmyghed! Og tænk: Maaskee dit eget Hjerte

er ubeqvemt! Fald saa i Bøn til Gud, randsag dig selv efter Ordet! Saa kan vi gjøre os et sikkert Haab ‹om› at det opklares for vor Sjel.

Jeg vil dernæst tage Anledning af nærværende Dags Høitidelighed. Det er ikke ubekjendt for nogen af os at vi for faae Timer tilbage har fralagt os et Aar af vore Levedage. Vi kan altsaa ikke en Dag leve mere deri; men Guds Velgjerninger og Naadesbevisninger i aandelige og legemlige Anliggender bør være i vor taknemmelige Erindring, ligesom vi ogsaa have trædet ind i et nyt Aar, og ‹det› er noget usikkert hvem af os ‹som› kan opleve Aarets sidste Dag.

Dette skulle foranledige os at betragte Apostelens Ord: «Affører eder det gamle Syndens Menneske og ifører eder det nye, som er skabt efter Gud i Retfærdighed og Sandheds Hellighed!» En vigtig Ting, Brødre og Søstre, for enhver af os at betænke, ‹er› at vi ligesom det gamle Aar er lagt tilbage og, som før sagt, vi kan ei leve en Dag deri mere, men Guds Velgjerninger bør være i vor Erindring, ‹at› vi og saaledes i Lighed heraf ikke mere maatte leve i os selv efter det gamle Menneskes syndige Natur og onde Tilbøieligheder, men at samme maatte dødes og dræbes med Christi Kraft, saa at Han ved sit Ords Veiledning og Helligaands Lys kunde faae Skikkelse i os, saa at vi ikke mere maatte leve i den af Faldet, Naturen og Vanen forhen ~~førte~~ førte Vandel i Syndens Tjeneste, hvorpaa følger til Løn den evige Død, men at denne vor gamle Levemaade maa være i vor Erindring til at erkjende os des mere uværdige i Guds klartseende Øine, og at de gamle Synder maatte nedslaae vort Sind til Ydmyghed, saa vi med Anger og Bedrings Taarer søger om Naade og Syndsforladelse hos ham som er meget rund til at forlade enhver angergiven Synder som med den forlorne Søn, efter at have bortødslet alt, saa sig ‹selv› af Guds Naades Arbeide paa sin Sjel, sin Elendighed, og vendte tilbage til sin Fader forat mættes som en af hans ringeste Daglønnere. Og vi seer at Faderen i denne Søns knuste Tilstand omfavnede ham med Glæde.

Ja, gid vi og saaledes, enhver for sig, ville vende tilbage til vor himmelske Fader, at ligesom vi nu er indtraadt i et nyt Aar, vi ogsaa maatte indtræde i et nyt og Gud mere behageligt Liv og Levnet! At vor daglige Higen og Tragten maatte blive at randsage Herrens Ord, anvende det paa vort eget Hjerte, betænkende Christi Ord som han sagde til sine Disiple: "Det jeg siger til een, siger jeg til alle", nemlig til de som da levede og til de som ved deres Ord skulde komme til at troe. Og hvo som saaledes anvender det paa sit Hjerte,

skal vist finde af Naade en ny Kraft i sin Sjel til at døde de gamle Synder, og blive benaadet med et levende Haab og Fortrøstning til mere og mere Seier. Saa at dersom vi bliver ved i denne Tilstand, i Vaagen, Bøn og Kamp, da skal vi erfare haade Mod og Kraft til at seire over det som forhen har været mægtig nok til at holde os fanger i Syndens og Dødens Tjeneste. Og da bliver hver Dag os en Sabbats- og Hviledag mellem Gud og os.

Thi vi finder uundgaaelig stedse at vandre som for hans klartseende Øine, forat staae færdig med Olje i Lamperne, da Klokkeslettet er uvist naar Dødens Bud kommer, og ingen Tid mere er tilovers, men <vi> maae gaae hen og staae til Ansvar, saavel for hvad vi have gjort i det Onde som og efterladt i det Gode. Og Ordet siger: Enhver skal vederfares Ret, og faae efter det som han haver gjort, enten Ondt eller Godt.

Dagens Evangelium giver os ogsaa et mærkeligt Exempel om de gamle Thestamentes Tiders Omskjærelse, hvilke<n> Lov vor Frelser lod opfylde paa sig forat fuldkomme alt. Det er især anvendeligt for os, at vore Hjerter maatte blive ret omskaarne og rensede ved Christi Kraft, at det ikke skulle hede til os som til hine: I Uomskaarne i Hjerte og Øren!

Vi erfarer hvor bedragelig en Lem Hjertet er, der fra Barndommen af er opgroet og tilvoxet med Ureenheder, <det> der efter den Alvises og Algodes Bestemmelse skulde være Guds Tempel, men er blevet den urene Aands Bolig, saa at intet Menneske kan løses derfra eller have Deel i vor Frelsers Jesu Christi Forløsningsværk, uden <at> Hjertet som er Sjelens Bolig, bliver renset og aftoet i Christi Vunder og Saar, saa vi i Tiden her bliver delagtiggjorde med ham i hans Lidelse og Død, og faar hans Legeme og Blod at æde og drikke. Og hvorledes kan dette skee uden vi, som han siger, optager Korset med Velvilje og følger ham?

Thi saa længe vort Hjerte hænger til Verden og skabte Ting, elsker nogen Ting høiere eller i Lighed med Gud, søger egen Ære og Høihed, ureen Menneskegunst med mere Saadant, da har vi ikke Christi Aand, men Verdens urene Aand, og da kan vi ikke blive delagtiggjorde med ham. Men er vores eneste og høieste Længsel og Begjæring at høre Christo til og blive hans Billede lig, da betragter vi hans Lære og de gamle Troendes Exempel som har seiret og bevidnet Sandheden med deres Blod. Saa prøver vi os derefter, og søger med Bøn og ydmyge Sukke om hans Aands Lys i vor Sjel til at forstaae og anvende Ordet til Forbedring og Renselse, ikke <at> undslaae os for Haan, Spot

og Forfølgelse naar det gjelder om Herrens Sag, stedse ønske at Guds Vilje maatte skee, kaste al vor Omsorg paa ham og <lade> al vor Vilje i Lydighed <være> ham underlagt.

Da kan vi, dersom vi endnu dybt erkjende os som et Intet — thi med alt hvad som gjort er, <som> ikke er mere end vi vare pligtige, og at alt er bekommet og annammet af Gud, hvorfore ham allene tilkommer Æren — vandre i Frygt for os selv og i Tillid til Gud. Da kan vi af Naade have et levende Haab om Delagtighed, og ved Troskab til Dagenes Ende en Fortrøstning om en salig Henvandring fra denne Prøvetid til de Forløstes Samfund i de evige Glædes-Boliger.

At vi alle som her ere forsamlede, samt enhver der har sin Salighed kjær, denne Lyksalighed maatte opnaae, det høre og bønhøre du vor Fader formedelst Jesum Christum vor Herre. Amen.

Christiansand d. 1te Ianuar 1823.

Forestaaende Tale blev skriftlig oplæst i Venners Sammenværelse paa Nytaarsdag, og sendes herved til eder forat I kan prøve baade den som skrev og eders eget Hjerte og Tro, at baade det Gode vi seer og hører, saavelsom andres Svagheder og Ufuldkommenheder kan tjene os tilgode, oplive vort Haab og styrke vor Tro, at opnaae det Maal i Himlen at boe.

Afskrevet af deres Ven og Broder, A. Corneliusen.

Til de Troende i Arendahl.

33. 1823, 8. januar. Bakke mølle.

Daniel Arnesen til vener i Drammen.

Fortrolige Venner i Drammen.

Da jeg nu er kommen hertil og kan hilse fra mange Venner udover Landet, igjennem Gulbransdalene og Hedemarken, samt fra mit snilde Følge som var Trond Torevigen med Kone og Hans Dahl fra Christiansund ... Vi skiltes ad Dagen efter Nytaarsdag hos Christian Farver paa Hedemarken. De reiste da nordefter igjen, og jeg fik da i Følge med mig Broder Hans Væle fra Torpen. Saa vi har havt det hjerteligt og snilt med hverandre og iblant Vennerne.

Lovet være Herrens hellige Navn i Tid og Evighed, som ikke aflader at gjøre vel imod os, men beviser sin faderlige Naade og Godhed i mange Maader til Sjel og Legeme, saa jeg ofte staar beskjemmet og siger: Ak, hvad er jeg elendige Menneske at du tænker paa mig med din Naade og Godhed, jeg, den aller ringeste af alle dine, som staar

1823, 12. januar. Stavanger.

Matthias Schrøder til vener.

Ofte ihukommet Søskende i Aardahl og Fister Sogn.

Mange Gange er min Længsel og Tanker der inde iblandt eder. Jeg synes ikke at kunne fuldtakke Gud og eder for alt det Gode vi nød iblandt eder baade til Sjel og Legeme, og for den Opofrelse og Beredvillighed i at modtage dem som kom lange Veie, for i Samfund med os og flere at betragte Guds Ord til Veiledelse og Bestyrkelse. Jeg har ofte kjendt Frygt at min Fremgangsmaade var ofte uviselig, da jeg erfarede at jeg fulgte Følelsen og glemte at overveie, hvilket jeg <haaber> I vil tillægge min Ufuldkommenhed og ikke tage Exempel af mig.

Paa Søndag efter Jul kjendte jeg Trang til at bede med David at en frimodig Aand maatte faa opholde mig. Og da jeg hørte at en Broders Bøn var for mig til det samme Maal, saa følte jeg mere Bestyrkelse, fik tillige saadan Frimodighed fra vor Herre som jeg ikke før har havt. Og jeg følte at <jeg> vilde lære Overtrædere hans Veie eller sige dem deres Vildfarelse og den Fare den Sjel svæver udi som lever efter Kjødet. Men derudi, som i flere Ting, har jeg Aarsag at frygte for min Vanvittighed.

O, hvor rørende er det for mig at tænke tilbage paa alt det Gode jeg nød i den forbigangne Jul! Gid det ikke var misbrugt eller maatte herefter misbruges! Jeg syntes at mange Guds Ord faldt ligesom ind paa vort Hjertes Ager, og jeg kan ikke nægte at jeg syntes, baade hos mig og flere, at af Sæden begyndte at fremspire mere Lyst og Længsel at vandre som Lysets Børn, saa vi kunde faa Gud til vor fælles Fader og vi blive Søskende i ham formedelst Jesu Portjeneste.

Men dette var medens Veiret var godt og passeligt til en Tid for Sæden <at?> trives udi. Men det gaar med Guds Ords Sæd i Menneskens Hjerter som med den naturlige i Jorden. Den trives ikke, som der staar i Psalmen, ved Regn og Solskin ene; Tørke med og Storm maa tjene.

Ak, Søskende, baade eldre og yngre, hvorledes har I fundet Væxten, enhver hos sig, siden vi skiltes i Legemet? Vi talte om da vi var sammen, at dersom vi skulde vente nogen Nytte af vor Sammenkomst og den Naade vi da nød fra vor Herre, da maatte vi nødvendig give Agt paa Væxten og hvad som vilde qvæle den i vort daglige Liv og Omgjengelse. Jeg kjendte da Frygt for min Deel, at <jeg ikke> kunde blive trofast i det Forsæt jeg da følte til

at gjøre Guds Villie, hvilket jeg ogsaa af Erfarenhed maa beklage at <jeg> formedelst Mangel paa Aarvaagenhed har faldet i mange Stykker, hvilket græmmer mig at jeg saa hastig skulde (falde).

Den Guds velgjørende maade (= Naade?) synes jeg begynde<r> med mere Alvorlighed, og Gud være Tak som giver mig ny Adgang til sig i Bønnen, hvorved jeg bestyrkes til et Forsæt. Jeg synes ikke at have godt af at dølge min Mangel for eder; men jeg haaber I tager ikke Bestyrkelse i min Svaghed. Men stræb heller at blive Exempel, mig og flere til Beskjemmelse og mere Agtsomhed!

I er da kjærlig hilset fra Br. Joe Hugstad og alle her i Huset med flere, og fra mig som ønsker at kunde blive eders Medbroder i Christo.

Stavanger d. 12te Jan. 1823. Matthias Schrøder.

--- 1823, 21. januar. Göteborg.

Bretta Christina Malmstad til John R. Haugvaldstad.

Min kjære Haugvalstad.

Med stor Fornøielse har jeg hørt dit kjærkomne Brev fra (dig?) Bror, med flere Breve fra kjære Christendoms Brødre i Norge, som vor Herre har kaldet fra Mørket til sit underlige Lys. Lovet og priset være derfor hans hellige Navn i alle Land!

Det var Glæde for os, det (at) Bror saa snart og lykkeligen kom hjem til sit elskede Fædreneland Norge efter en lang og besværlig Reise. Vi tror at en Guds Engel har ledsaget Bror paa Veien. O, hvad vor Gud er god mod alle Mennesker, men i Synderlighed mod sine Børn! O, hvor underligen fører han dem igjennem alle Farer i Verden, til vi endeligen kommer hjem til Gud og vor Frelsere Jesum Christum, den himmelske Glæder!

O, at jeg kunde ret elske Herren vor Gud af alt Hjerte, Sjel og Hu og alle Kræfter, og vor Næste som os selv, at vi af Guds Naade maatte have et rent Hjerte og en uskrømtet Tro og Haab paa Gud, og ei for Menneskene! Villien haver jeg til det Gode, men Formuen vil ingenstæds lade sig finde, dog jeg finder og tror at Guds Naade er mægtig i de Svage. Ak, at jeg kunde takke og prise Herren derfor, samt vaage og bede og stride mod Sjelefienderne, og vinde et salig Slut, da Dagene haver en Ende paa Jorden! Dette er alvorligt, og trængende Bøn indfor Herren.

Nu, hvad det var glædeligt for os, vi (som) frygter Herren, at faa see og tale med tvende christelige Mænd og Brødre, nemlig

Mielva fra Fredrichshald, Søbrøn, Lan<d>brugeren, (2) som vi tror sender Bror i Stavanger disse Breve. Vi glædes ved at see eders Kjærlighed til Gud, Frelseren og til Næsten, hvoraf vi kan finde at de ere Jesu rette Diciple.

Ifra min <Mand?>, Pastor Joseph Malmstad, skal jeg hilse. Jeg tror og haaber at Gud for Christi Skyld fuldbyrder sit før begynd te Naadeværk i ham til evig Salighed. Til Slut beder jeg <at> Bror ei glemmer mig i sine Bønner til Gud, jeg som er svag i Troen, Kjærligheden og Haabet. Men det trøster mig at Jesus er min Ven, som ei forlader sit svage og elendige Faar. Hils alle tro Brødre og Søstre i Christo fra den som lever <som> en ydmyg Ven og Tjenere!

Gottenborg den 21 Januari 1823. Bretta Christina Malmstad.

saa langt tilbage paa Saligheds Vei, som dels gjør saa mange Feiltrin og dels er saa lunken og efterladen i Herrens Gjerning! Jeg kan vel føle undertiden en alvorlig Trang med Bøn til Gud, at han vilde af Naade for Christi Skyld rense mit Hjerte og give mig en ny vis Aand indeni mig; men alligevel vil det gaa saa sagte med Fremvæxt i min Christendom. Dog maa jeg takke Gud for de minste Naadesmuler som han vederkvæger min Sjel med.

Jeg har da havt meget Arbeide med mig selv siden jeg reiste hjemmenifra, enten jeg skulde reise til Drammen eller ikke, da den største Deel baade af Venner og andre har sagt at jeg burde ikke reise derhen for den farlige Kolera-Sygdom. Selv har jeg ogsaa været i Tvil, at jeg ikke skulde friste Herren og ikke være overtroisk, men bruge den Forsigtighed som tilkommer os Mennesker <og> siden overlade os i Herrens Haand. Og naar jeg skulde komme nord over Landet og havde været i Dr<ammen>, saa frygter jeg Folket vilde blive bange at komme der jeg var, da der gaar saadanne farlige Rygter iblant Folket.

Jeg har ogsaa talt med endeel af Vennerne her som ogsaa er tvilsomme om jeg skal reise derhen. Saa syntes jeg det var snilt om nogen af eder kom hid til den næste Søndag, saa vi kunde faa tales ved. Og den Søndag er Pastor Ekdal fra Sverig bestemt at komme til Fureset. Saa jeg tænker ved Guds Naade at vi kommer til at have det snilt paa den Tid. Baade jeg og Hans har ikke saa lang Tid at være hjemmenifra. Saa det er tvilsomt om vi kan blive her til Marken, før vi maa reise nordover igjen.

De er da paa det Kjærligste hilset fra Vennerne her. Vi har det ret snilt her paa Møllen om Søndags Aftningen, da her var mange Venner samlet og Herren beviste os sin store Naade ved sit Livets Ord. Lovet være hans hellige Navn! Til sist er de da hilset fra B. Hans og mig, deres uværdige D. Arnesen.

Bake Møle d. 8 Januari 1823.

34. 1823. 23. januar. Helgerud.

Ole Olsen Bache til vener.

Elskelige Venner i Skien og paa Bøle med flere Stæder, og alle Bekjente der omkring, nær og langt ifra, er ihukommet af mig alle, med Ønske og Bøn til Gud at han som har begynt en god Gjerning i eder, maatte faae fuldkommet den indtil Jesu Christi Dag.

Mange Tanker har jeg havt hvorledes jeg skulde skrive eder til, Venner, for ikke paa den ene Side at støde og paa den anden ikke at hykle. Derfor har jeg bedet Gud om <at> jeg maatte følge hans Aands Lære i alle Deele, og skrive det som jeg selv har kjendt. Og kjender vi Sandhed, saa lad os alle give Agt paa det indvortes Vidnesbyrd ifølge det skrevne Guds Ord, eller følge den bogstavelige Kundskab som vi haver, saa vi ikke skulle forvildes paa Veien og tabe de Ting som vi har begyndt at arbeide paa, men at vi maa bekomme en fuld Løn.

Takket er alle Venner for eders Godhed mod mig og mit Følge. Den Erkjendelse mod mine Velgjørere udvises ei saa meget af mig som den burde. Men jeg føler det ofte meget i Hjertet, og tenker i mit Indre: Lad os alle blive forligte den Stund vi er paa Veien, være ydmygelige og tilgivelige og elske hverandre af et rent Hjerte heftig! Thi det er den Ild som Jesus ønskede var tendt paa Jorden. Og vi kan kjende i os selv at ingen anden Ild kan forbrende eller døde det jordiske Sind uden den Varme.

Jesus har sagt "vaager!" før "beder!". Altsaa hjelper det ikke om vi bad naar vi ikke vaagede. Thi den som vaager, ser frem og ser at Fienden er stedse nær, og derfor altid frygter. Og den som frygter, beder om Hjelp og faar Magt over Synden; men naar Frygten tabes, bliver en sikker og derfor falder. Lad os alle af Skaden blive vis, saa vi kunde igjenkjøbe den beleilige Tid!

Vi har mange klare Guds Ord, Venner. Men de bliver ei ret klare for os førend vi føler os aandelig fattige, kjender vor store Syndegjeld og at vi intet formaar af os selv, ikke stoler paa om vi kan meget tale om Synden og Gud samt <om> vor egen Elendighed, men undersøger om vi har den rette Vei, om vi bærer Troens Frugter i et helligt Liv og Levnet. Ingen maa forlade sig paa <det>, om han en Gang har faaet Forladelse for de forrige Synder, at det er dermed gjort og har ikke saa stor Fare. Det bliver Sikkerhed, og <man> kan snart falde igjen. Men betenk Peders Ord, at de som glemmer sine gamle Synders Renselse, bliver blinde og ser ikke langt; det er: han bliver sikker og derfor falder i Synden igjen.

Merkeligt er de gamle Lærefaders Ord: Jo nærmere vi kommer Enden, jo varsommere skulde vi være. Det er os fattelig efter Naturen, at jo høyere, jo større Stød og Fald, jo mere Frygt for hvert et Trin. Ja og Afveiene er mest at frygte for. Thi dem staar vi ikke i Fare for saa lenge vi tjener Synden. Men naar en vil gaae den trange Vei, da er Afveiene mange. Og <en> kan tage Afveie med falske Bøger og forføriske Mennesker som Kjød og Blod vil samtykke med, samt <med>

store Indbillinger om sig selv, som kan ei bestandig blive, men falder tilsist.

Jeg har da talt om nogle Farer, og <det> er mange flere som jeg ikke kan opregne, hvilket den kjender som arbeider paa det samme og ikke fortryder, men gjerne ønsker <Oplysning om> alt som vil hindre ham fra at gaae den trange Vei som fører til Livet.

Arve fortalte mig <at> han havde talet aabenhjertig med Johan Mortensen og Jon Grønsten. Jeg syntes de var meget utrættelige til at tale Guds Ord, som er godt en har Lyst dertil. Men som jeg kjender det er farligt at henge ved den udvortes Erkjendelse naar ikke Hjertet renses derved, saa er min Advarsel at de søger Gud med Hjertens Bøn, at han vil lære eder at kjende sine Synder, <noget> som de ikke vil kunne fortryde paa. Jeg siger min Mening til Advarsel. Den som er ringe <i sig selv>, støder sig ikke, men den Sikre og Stolte.

Jeg følte og meget for dig, Jon Mortensen, da jeg troer du har Sorg for din Salighed. Men, som sagt er, søg at kjende bedre din egen Fordervelse! Grav dybt og byg paa Klippen! Saa skal du finde et klarere Lys i Guds Ord og en trangere Vei til Livet, og en fastere Kraft at modstaae med i Fristelsens Tid. Thi din Troe er endnu ikke prøvet ved Trengsel. Vel kan du synes du har prøvet noget som du før ikke kjendte; men naar Gud vilde overlade dig i Fiendens Haand, har du ingen at holde dig til, var afmægtig i dig selv. Da vilde Troen staae Prøve, om du da vilde elske dine Fiender og som Mesteren bede godt for dine Modstandere, og gjøre det af Hjertet. Naar denne Grundvold er lagt, da <gjelder det> at omgaaes med Frygt saa lenge vi er her i Verden.

Jeg slutter altsaa min Skrivelse til eder alle denne Gang, og hilser eder Fred i Gud og i Verden Trengsel efter Frelserens Lære. Giv dette Fredsbud maatte hvile i os og over os alle i Jesu Navn, da al anden Fred er ussel og ubestandig og giver ingen Sjeleroe i Tiden, men Pine i al Evighed. Dette vil I alle arbeide paa at undgaae til vor siste Ende.

Helgerud d. 23de Januari 1823. Ole Olsen Bache.

---- 1823, februar. Kjerteminde.

Jens Fredrichsen til vener i Danmark.

Kjære Sødskende i Wiebye med flere Stæder, af dem som oprigtig vil lade sig rense fra Synden i Jesu Død og ved hans Blod, at vorde aftoede, rene og hvide fra deres urene Tjeneste.

Til eder taler jeg. Thi til de andre hjelper det vel ikke, da det er saa ofte forsøgt, men været forgjeves. Dog, Gud veed det bedst om der endnu kunde være Haab om nogle, der vilde annamme Tugt saa de maatte vorde vise og undfly den Fare eller de onde Ting som skee skal, at de kunde bestaa for Menneskens Søn. O, dette klare gjennemtrængende Lys! Han seer ind til Tanker og Begjæringer, hvor meget mere da enhvers Gjerning, enten den er ond eller god!

Men at rose sig af Christi Død og Blod, tale meget om hans Vunder og Saar, og dog blive ved i Synden, dette veed I, mine Elskelige, er en falsk Vei, at leve udvortes from, ærbar og fin ligesom Pharisæerne i Christi Tid, saavelsom adskillige i vore Tider. Det hjelper heller ikke; thi det gjorde ogsaa den unge Karl i Evangelio. Men der han hørte at han skulde sælge alt sit Gods og give Fattige, og følge Jesum efter forat erlange af Naade et Liggendefæ i Himmelen, saa gik han dog bedrøvet bort. Thi sin (= hans) egen Ære og Verdens Kjærlighed laa i Hjertet. Dette havde han ei fornegtet. Luc. 18 C. 22. 23 V. Han vilde ei have det brugt til Guds Ære og Næstens Tjeneste, men efter sin egen Villie og eget gode Tykke.

Thi hvo som vil frelse sit timelige Liv, skal miste det evige, end sige Godset eller det som mindre agtes naar det gjelder Guds Ære og vor Næstes Opbyggelse og Frelse. Og ikke kan vi, kjære Sødskende, fortjene noget dermed, da Saligheden er af blot Naade.

Men det er os saaledes foreskrevet, om vi skal blive frelste hisset Da maa vi vandre den Vei som fører til Livet, hvilken vist er faa som finde, gjøre Vold paa Guds Rige — thi disse er det egentligen som rykker det til sig —, ikke allene det Onde aflade, hvorved vi ingen gode Frugter bær, men af Hjertet lægge Vind paa det Gode at gjøre. Thi den Gren som bær Frugt, renser han, at den skal bære mere Frugt; men den som ikke bær Frugt, borttager han.

Og for alle Ting maa vi ikke forglemme at det er ved Bønnen vi skal søge at faa Kraft fra det Høye — thi Guds Rige bestaar ikke i Ord, men i Kraft —, saa vi kunde gaa frem i Guds Naade og Kraft. Thi Kundskaben af Ordet er nyttig til lidet, uden dette Ord: Sønderknuser, blødgjører og renser Hjertets inderste Grund saa det kan lyse for Verden (og vise) hvem Herre vi tjener, at vi var bleven en vel-

signet Sæd, født af Gud ved Ordet, og havde annammet Den Helligaands Gave. O, da kan vi først, og ikke før, skinne som himmelske Lys midt iblandt den vanartige, onde og forvendte Slægt. Gaaer ud fra den, I som vil være mit Folk, at I skal ikke blive deelagtige i dens Synder og at I ikke skulle drikke eller faa af dens Plager! Aab. Bog 18 C. 4 V.

Thi dette er vist, kjære Sødskende, at Herren tænker paa dens Fortrædelighed og kommer alle dens Misgjerninger ihu som ikke her i Tiden af gandske Hjerte omvender sig fra alle Synder, men har stolet paa Lammets Blod uden at have et sønderknuset Hjerte, og med det den sande Fornegtelse og Afdøelse fra alle frivillige Synder. Læs Esaias 1 C. fra 11te til 20 V. med fl. Stæder! O, kjæreste medforløste Brødre og Søstre, dette er en Gren og Art af den døde Tro. Fraskiller eder, rører ikke noget Ureent, I som vil være Herrens Kar! O, blander dog ikke Vin og Bærme tilsammen!

Søg af Hjertet Forening med Herren og med alle dem som paakalder ham af et reent Hjerte! Og naar I da nedbøyer eders Knæe for Himmelens og Jordens Gud, saa prøv eder selv, med hvad for et Hjerte I kommer! O, jeg vil erindre eder som mig selv: Vi sidder da for ham hvis Øyne er klarere end Solen. Han skuer ikke allene vort hele udvortes Væsen, men gandske klart vort inderste Hjerte, indtil Tanker og Begjæringer.

Ofte har jeg ei kundet bede for Sorrig over min egen Tilstand, men har dog i Troen seet min Talsmand at træde frem med Forbøn for mig og den gandske Kirke til sin Fader. O, dette velsignede Guds Lam! I Troen jeg ofte seer ham at staa for sin Fader i Bøn. Men o, hvilken alvorlig Bøn! Og hvilket Udseende af hans alvorlige, milde og blide Ansigt! Ofte har det rørt mig til Taarer naar jeg har seet dette velsignede Syn og hørt disse livsalige Ord: "Kjære Fader, bevar dog dem! Disse ere de som du har givet mig af Verden. Og Verden kjender dem ikke; men jeg kjender dem. Jeg haver givet dem dit Ord, og Verden haver hadet dem fordi de ere ikke af Verden ligesom jeg ikke er af Verden" m. m. Joh. 17 C.

Elskelige Sødskende. Ofte har det rørt mig til Taarer siden jeg kom hjem, ved at tænke paa Tilstanden i Fyhn og især imkring hos eder, da nogle er med og andre imod. Men hvorfor er de imod? Betænker dog dette, I Elskelige! Det er jo ikke for andet end fordi det Onde skal aflægges. Men I som veed og finder Herrens Villie, og hvor godt det er at høre Jesum til, lad dog ikke Synden faa lure eller formørke eder, men bed alvorlig om Naadens Lys, som der staar i den deilige Psalme "Jesu, din søde Forening at smage", i 4de Vers: „Lad mig i Bogstavens Væsen ei blive Som kun udvortes gjør ærbar og fin! Aanden lad Loven i Hjertet indskrive, At jeg i Sandhed maa kalde mig din!"

Nu faar jeg da at slutte min ringe Skrivelse og hilse eder alle saa kjærlig fra eders Ven og Medbroder i Herren, der vil stride og lide for Livsens Krone. Hilses og fra flere her.

K. d. Feb. 1823. Iens Friderich⟨sen⟩.

===

1823. 27. februar.

Christen Borgersen til vener i og ved Holmestrand.

Fortrolige Venner i Holmestrand og flere Venner der omkring.

Jeg kommer eder med flere Venner ofte i Hu med Bøn til Gud, at han vil bevare os alle i Ordet og i Troen at vandre for ham. Det er i en stadig Lengsel og Attraa efter at vide Guds Villie og gjøre den, ikke at henge ved Følelser, men gaa stadig frem efter det Vidnesbyrd som Gud har skjenket os ved sit Ord og Aand, og naar Gud lader os smage sin Godhed, da takke ham, men og frygte for os selv, at vi ei maa blive sikre. Thi taber vi denne Frygt, da er vi strax høimodige.

Denne Frygt søger Fienden at rive fra os. Thi den er det som driver os til at give Agt paa os selv, med den Attraa at vide Guds Villie. Og da finder vi vore Mangler og bliver fattige i vor Aand. Og denne Fattigdom bliver os en Driver til Gud, saa at det bliver os over Alting vigtig: vore Sjeles Beredelse til det evige Liv.

Ak, at denne Vigtighed var altid følbar i vort Hjerte! Da skulde mange Ting af det som vi kjender er Gud imod naar det er gjort, ikke blive gjort. Ak, dette maatte smerte os, at vi lader vore Sanser og Kjøds Villie bedrage os, saa at vi grundig maa erkjende vor Feil for Gud, med et fast Forset at ville blive mere agtpaagiven paa os selv, og søge om Kraft til at staa det Onde imod, med ydmyg Bøn og Hjertens Attraa efter at komme frem paa Livets Vei! Da vil hans Kraft fuldkommes i vor Skrøbelighed.

Til dette forlene du, o Gud, os Naade for Jesu Skyld! Amen.

Den 27 Februv⟨ar⟩ 1823. Christen Borgersen.

35. 1823. 14. mars. Flateland.

Ole Gundersen Flateland til vener i Arendal.

Elskelige Venner i Arnedalenn med et forenet Sind som ~~haver~~ <os> bør i Guds Kjærlighed.

De er ret ofte ihukommet siden vi var hos eder, og Gud gav os Naade til at aabenbare vore Hjerter for hverandre og tro hinanden hjertelig. Ach, det er godt at Gud kaldte os og drog os sammen i Kjærlighed til at faa tale enanden til Opbyggelse. Og da jeg saa eders Kjærlighed mod os, som var fremmede for eder, men enige i Guds Kjærlighed, gik det os til Hjerte, og jeg blev mere styrket i det Gode af eders Taler. Thi jeg var saa afmægtig, og Fienden holdt mig saa fangen at jeg torde ikke aabenbare hvad jeg følede i mit inderste Hjerte. Thi jeg frygtede for Mennesker, at lide Spot og Forfølgelse.

Men saa kom Jesu Ord for mig som siger: Jeg haver udvalgt eder af Verden; derfor hader Verden eder. Og efterdi det bør os med al Trengsel at indgaa i Guds Rige, saa maa vi af alle Kræfter staa det Onde imod og ikke lade os forføre. Thi der er mange Fiender som vil forhindre os og drage os tilbage til Verden. Thi vi er svage, lette til at falde. Men det er gledelig at vi ved Guds Kraft søger Opreisning og ikke bliver liggende i Synden, og stedse haver vore Lamper tendt, at vi med Glede kan gaa vor Brudgom imøde og indgaa med hannem med de fem kloge Jomfruer som havde Olje i deres Lamper. Dertil give Gud os sin Naade for Jesu Skyld! Amen.

Kjærlig hils<es> fra mig og Venner her du Br. T. Sievland tillige med din snilde Kone og Husfolk, og B. P. Siælad som beviste Kjærlighed mod os, og B. T. Sekvaland og alle som haver det Vigtige for sig og søger efter Maalet og efter det Klenodi som hører til det Guds Kald som er her oventil fra i Christo Jesu.

Fladland d. 14 Marsi 1823. Ole Gundersen.

<Es.> Og jeg har talt med en af vore Venner, Østensen(?) ifra Ommesdal, og han hilsede fra mange Venner der. Og jeg fik en Chopi af et Brev som var skrevet til eder og alle som følger det Gode og lader sig lede af Guds Aand og bekjender hans hellige Navn for Mennesket, fra Jens Fredrichsen<s> Brev fra Fyn, som maa uskyldig lide Tugthusstraf. Og det er som Jesus siger: De skal overantvorde eder til Trængsel, og I skal hades af alle Folk for mit Navn Skyld.

1823. 2. påskedag. (31. mars.)

====

Erik Willumsen til vener.

Kjære Venner Thorger S. med Kone og Børn og de flere som attraar at tjene Herren.

Efterdi denne Leilighed falder, saa kan jeg ikke lengere lade forbigaa uden at tilsende eder nogle Ord. Takket er I alle for eders flere Skrivelser til os her, som alle kunde opgløde vore Hjerter dersom Faderen med sin Aand fik virke der inde til Erkjendtlighed og Ydmygelse, at vi ikke skulde agte det almindelig.

Kjære Broder. Jeg haver den Tiltro til eder at skrive nogle Ord om min Tilstand. I veed vel at jeg ei haver saa let for at aabenbare om min Tilstand for enhver. Undertiden har jeg kommet dertil, og aabenbaret om min Tvil. Men ofte synes ⟨jeg⟩ at de haver trøstet mig for let, saa Skylden var vist hos mig, at de vel troede bedre om mig. Men som der aldrig er blevet nogen sand Fred i mit Indre, saa fik jeg engang Naade til at tale lidt til John H⟨augvaldstad?⟩ om Tilbagefald og Tabet af den første Ild. Og som han fuld af Naade og Dømmekraft kjendte og følte Faren stor, saa ledet han mig hen til at faa Fat paa det første Lys og Kjærlighed, som jeg kjender koster mere end den første Fornegtelse. Og jeg ⟨var⟩ saa fordervet i Grunden at mit Hjerte er saa haardt at det ei blødgjøres. Men Herren kan vist i sin Tid blødgjøre det.

Saa det er mit fulde Forsæt at blive ved at raabe til ham uden Afladelse, og vente paa hans Miskundhed. Dog, det staar vist ikke i min Magt, ei et Suk af uverdig Erkjendtlighed, uden han maa gjøre det.

Jeg maa visselig tilstaa at jeg ei merkede at Fienden saaede Klinte mens jeg sov, som kvalte det Gode. Den barmhjertige Fader, som ei aflod at tugte og drage paa mig, han vil give Naade at fornegte den gamle Surdeig, at renses til en sød Deig. Han har ofte mindet mig naar jeg ligesom haver fordret om Bønhørelse og Seier og Magt til Fornægtelse, at jeg skulde holde ved og ikke aflade og tro (= at tro?), og ikke see at det var et ondt Tegn til min Utroskab, at ⟨jeg⟩ ei vilde arbeide uden hans Nærværelse.

Men jeg maa beklage at Hindringerne ere mange, saa jeg elsker meget af dette Nærværende som hindrer Guds Arbeide paa min Sjel. Saa jeg kan finde passende Ord til min Overbevisning i Hans N.⟨s⟩ Helligdags Texter, Pag. 32. Gud forbarme sig over mig, ⟨han⟩ som ene kan, at jeg ret hjertelig kunde komme til at søge ham og blive forenet med ham og hans sande Børn i Tid og Evighed! Det er min Lengsel. Bed for mig.

Anden Paaskedag 1823. Eders attraaende B. Erich Willumsen.

(Delvis utydeleg påskrift s. 2.)

Til Thorger Sekvaland til Arendahl.

Og efterdi der reiste ingen af vore Venner at sende Brevet med, saa sendte vi det med denne Person som jeg kjendte. Men han haver ingen Lyst til det Gode, eller i det Samfund som vi er. Men det er elendigt med Mennesket som sover saa trygt i Synden og ikke gjenkjøber Tiden, efterdi Dagene er onde.

Hilset fra mig, eders ringe Medbroder i Herren,

Ole Gundersen Fladland.

Til Hr. Torger Sievland a/ Arnedalen.

36. 1823, 22. mars. Bredtveit.

Jens Hansen til Kristiansand. (Påskrift på brev frå HNH.)

Da jeg nu erfarer af Deres Skrivelse til Broder Hans at De er saa god og vil laane mig nogle Penger paa en Tid, saa ønsker jeg nok at benytte denne Leilighed med at bede, hvis det er Dere beleiligt, at laane mig 100 Spdr., saa gjorde De mig en meget stor Tjeneste dermed, hvorom vi med Betalingen vel faar tales nærmere med hverandre om.

Der forøvrigt meget hjertelig takkes for det Besøg de gjorde os, saavelsom Vennerne der er kjærlig hilset fra os alle her og mig.

Jens Hansen.

Adressen er til Hr. Juulmager H. Andersen!

37. 1823, 14. april. Bredtveit.

Ole Nielsen Hauge til Kristiansand. (Påskrift på brev frå HNH.)

Elskelige kjære Venner I. Bjerchrem og E. Hansen.

De er begge meget kjærlig takket for deres Hilsing til mig og min Kone i deres Skrivelser til Broder H. Det glæder os at dog nogen vil komme os i Hue, at vi er til i Tiden, om vi vel ikke kan betragtes at være blandt den virkende Verden, da vi deri maa være som døde. Men at vi da ser deres kjærlige Omsorg for vore Sjeles Opvækkelse og Beredelse til Salighed i denne kostbare Naadens Tid, det er saa hjerterørende for os at vi takker eder med taarefulde Øyne.

Min Bøn er til Gud for eder som mig selv at Gud vil styrke os at overvinde alle vores Fristelser, saa vi kunde staa med Glæde ved vor Lod i vor Tids Ende. ⟨Vi⟩ beder nu hilse alle elskvær-

dige Venner i Herren der i Christiansand og omkring, fra min Kone og mig, deres ringeste Broder O. Nielsen.

Min Kone er svagelig af og til, af den gamle Syge nemlig, og jeg har i 2 a 3 Uger været noget sygelig af mig; dog har vi begge været hidtil fra Sangen.

38. 1823, 18. april. Mjelva.

Daniel Arnesen til Bragernes o. fl. st.

Mine af Hjertet elskende Venner paa Bragernæs, Møllen og der omkring.

De ere alle takket for alt det Gode de beviste imod mig til Sjel og Legem, som jeg med et følsomt Hjerte maa erkjende for en stor Guds Naade, som har tilskikket os saa mange herlige Midler nu i Tiden og ⟨som⟩ vidst er Herrens Hensigt at vi derved skulle beredes til et høiere Liv og Salighed. Thi vi her i Tiden skal staae vor Prøve paa vor Troe, paa vor Lydighed, paa vor frivalgte Lyst og Attraae, og da vi veed at efter vor Naturs Art saa ere vi tilbøielige til det som er behageligt for Kjødets Sands og Naturens Begjærligheder.

Men saa meget som vi har af Aandens Sands og den guddommelige Sæd i os, saa ere vi tilbøielige til det som hører Gud og vor Salighed til, og vælger da at tjene den levende Gud efter de Evner som han har nedlagt i os. Om det ofte skeer med skrøbelig Magt, saa er dog al vor Bestræbelse og Længsel derefter, og der faar vi staae vor Prøve paa Troeskab og Lydighed imod Gud vores Fader, som har kaldet os ud ifra Mørket og til sit herlige Lys, og maa da vise Frugten af Træets Art, i Medgang og gode Dage naar Herren overøser os med sin Velsignelse aandelig og timelig, om vi da vandrer i en ringe Aand, med grundige Betænkninger og en udstrakt Kjærlighed at virke til Guds Ære og Næstens Salighed, eller om vi tager Deel deri med vore sandselige Begjærligheder efter Kjødets Behag.

Saa og i Modgang og Trængsel, naar Herren lader det blive mørk og mange tunge Byrder føles, om vort Hjerte da mere knuses, mere løses fra Verdens Elementer, mere opfyldes af Bøn, Suk og Længsel efter den levende Gud, og ligner den som Profeten Esaias taler om i Cap. 26 V. 16: "Herre, i Angesten søgte de Dig; de udøste deres stille Bønner der Du tugtede dem". Eller vi blive knurrende, vantroende, utaalmodige at gjøre Godt og at vandre Livets Vei, og snart ville vælge en lettere Vei efter vor egen

Indbildning og derved tabe Livets Krone, som de faae som blive troe indtil Enden.

Ak! Livets Vei er smal og Afveiene ere mange, som jeg nok maa beklage at snart er jeg paa een Side af Veien og snart paa en anden. Og derfor trænger jeg daglig til at bede hjertelig Gud om hans Hjelp og Bistand, at han vil holde mig ved Haanden, lede mig ved sit Raad, styrke mig med Taalmodighed og bevare mig i en ydmyg og ringe Aand alle mine Livets Dage.

Jeg har ofte grindret dig, Broder Bache. Den hjertelige Samtale den korte Tid vi vare sammen, var mig kostbar og særdeles styrkende for min Troes Grund, da jeg syntes vore Følelser og Vidnesbyrd stemte overeens. Og jeg beder hjertelig Gud om at jeg altid maatte staae i en Hjertens Forening med dem som frygte Herren, og altid at frygte for mig selv at gaae min egen Vei. Din Deeltagelse med mig udviste og din udstrakte Kjærlighed at fremme Guds Gjerning. Og du Broder Syvert Smaaland og Chr. Dahler er ofte ihukommet af mig i mine Bønner, at den Gud som har begyndt den gode Gjerning og aabnet eders Øine, rørt eders Hjerter og givet eder mange Pund at aagre med, han vilde og give eder Naade, Kraft og Viisdom at arbeide flittig i den store Høst, til Guds Ære og Næstens Salighed, og ligne den Green ⟨som⟩ jo mere Frugt den bær, jo mere bøier den sig til Jorden. Da er det vel ikke saa meget Herlighed at see paa Grenen i sig selv for den store Kraft af Frugtens Tyngde; men Frugten giver en betydelig Kraft fra sig til de som hungrer, og den føler ogsaa Styrke og Kraft til at arbeide og derved renses.

Men en mæt Sjel træder paa Honningkage, siger David. Saaledes føler jeg naar Gud virker i min Sjel med sin Aand og Naade Ydmyghed, Kjærlighed, Kraft og ~~XXXXXX~~ Viisdom. Da føler jeg mig uværdig til saa stor en Naade, ⟨saa⟩ at mine Øine ere ofte i Taarer og mit Hjerte er oprørt med en grundig Erkjendelse som Peder: "Herre, gak ud fra mig; thi jeg er en syndig Mand!" Thi mine Synder og Feil ere flere end jeg kan tælle dem, og Herren alligevel overøser mig med saadanne himmelske Herligheder!

O, jeg uværdige Menneske! Jeg veed ikke hvorledes eller paa hvad Maade jeg ret kunde komme ud ifra mig selv, og opofre mig med Sjel og Legem og alt hvad mit er, til at tjene den levende Gud. Naar jeg er i denne Skikkelse, da er der en uudsigelig Kraft i de Ord som bliver talte, og da er jeg liden i mig selv og mine egne Øine. Fattig og nøgen, skrøbelig og daarlig staar

jeg da i Guds Lys og beskuer mig selv, med hjertelige Bønner til Herren om hans Naade og Syndernes Forladelse, Hjelp og Bistand i alle Livets Omstændigheder.

Men saa passer Fienden paa at kaste min egen Tækkelighed for Øinene, at jeg skal synes meget godt om mig selv og mine Frugter. Dersom jeg da ikke vaager og beder til Herren med en alvorlig Indvending til mig selv og mine Feil og Skrøbeligheder, og overbevises om den onde Aand, at han er en Løgner og vil forføre mig, da kan jeg snart samtykke før jeg veed deraf; thi dette er behageligst for det gamle Menneske, at faae nogen Ære og Agtelse. Men da tabes snart Kraften, og den Green som før bøiede sig til Jorden, begynder at reise sig op igjen og tillægge sig selv noget af de Frugter som den før har baaret.

Da nødes Herren at holde tilbage af sin Naades Kraft, og lade os faae kjende hvad vi ere naar han tager sit og skjuler sig. Da staar vi beskjemmede i vor Ansigts Bludsel baade for Gud og Menneskene, og det er en Naade af Gud at han tugter os. Naar vi kunde sige med David: "Før du tugtede mig, foer jeg vild; men nu holder jeg dine Skikke!" Dersom ikke Herren tugtede os og brugte saa mange Midler til os, da kom vi aldrig til nogen Renselse, aldrig til Fremvæxt i vor Christendom, aldrig til denne Friheds Aand, at bekjende Guds Ord af Christi Kjærlighed, hvorved vort Hjerte løses fra Verden og de skabte Ting.

Og denne følende Trang i det effares af Guds tugtende og kaldende Aand, der ret tugter og gjørr os bedrøvet over vore Feil, men atter igjen kalder os til at gjøre Herrens Gjerning, ligesom en Fader der tugter Barnet og byder det saa at gaae hen og arbeide. Og deri faar vi staae vor Prøve paa Troeskab og Lydighed. Da kan Herren i sine Øieblikke overøse os med saadan Naade, Kraft og Viisdom som vi kan staae i den største Forundring over, da vi syntes at Herren havde større Aarsag at tage fra os det han havde betroet os, formedelst vore Feil og Skrøbeligheder. Og dog overøser han os med saa meget mere af sin Naades Fylde.

Deri kan vi lære at kjende hans Troefasthed og Kjærlighed imod os naar vi ere lydige og vandre i Troen. Da styrer han alle Ting efter sit vise Raad, som han seer det tjener til sin Ære og vore Medmenneskers sande Vel. Men derimod, naar vi ere snart vantroe, snart ulydige, snart kolde og ligegyldige om Herrens Gjerning, og heller vende os til os selv, til Egennytte og Ære og Rigdom, eller Bekymring for dette Livs Næring, da bliver det Aandelige mørkt og

dunkelt og kraftløst baade i Ord og Gjerning. Der kan vel være igjen Vidnesbyrd om hvad det skulde være; men Livet er borte, at virke og arbeide til Guds Ære og Næstens Salighed. Om Guds Aand en og anden Gang kan røre paa Hjertet eftersom Overbevisningen er stor, saa er det allene som en Vind og hastig forsvinder.

Ja, hvad skal jeg mere sige? Jeg føler i mit Hjerte at jeg vilde gjerne tilskynde eder, kjære Brødre, at arbeide flittig i den store Høst, til Guds Ære og Næstens Salighed. Thi det er vel intet Høiere i Verden at udvælge eller gjøre, end at opofre sig til Herren med Sjel og Legem, af en frivillig Aand at tjene ham allene, og da han behøver os ikke for sin Deel, men viser os til vore Medmennesker, at kalde dem til Omvendelse fra Mørket til Lyset. Det er vel og den største Herlighed at see og erfare for en troende Sjel, at de gamle stolte, egensindige Mennesker bøies og røres af Guds Ord, bitterlig begræde deres Synder, omdannes til bøielige og ydmyge Mennesker, med en barnlig Aand og troende Hjerter begynde at betræde Salighedens Vei, og viser et christeligt Sindelag i alle Livets Omstændigheder, med Ydmyghed i Medgang og Taalmodighed og Standhaftighed i Modgang, med Livets Fornøielse at virke noget Godt til Guds Ære og Næstens Salighed. Ligesaa at see den kaade og lystige Ungdom at standse i sine Ungdoms Daarligheder af Guds Ords Hørelse. Det kaade Sind og de vilde Lyster blive knust, Taarene begynde at rinde af deres Øine med Bøn og Suk, og Længsel af sit Hjertes Trang og Følelse opsendes til det tre-enige Væsen om Hjelp og Frelse fra sin store Fordærvelse. Guds Ord bliver dem da ret kjært, og <de> finder deri en Livets Kraft, Veiledning og Oplysning om Salighedens Vei, og finder sin Livets Glæde i at vide og gjøre Faderens Villie. Disse er det vel som lover og priser vor Gud og Fader formedelst Sønnen Jesum Christum, som ved Den Hellige Aand har kaldet dem ud ifra Mørket til sit hellige Lys, og ved Guds Søns Blod ere frelste til et evigt Liv.

Dette med mere giver de kraftigste Beviser paa at det er Guds alvorlige og høieste Villie at hans Ord skal blive bekjendt for Menneskene, eftersom han selv giver baade Ord og Kraft. Og saa opfyldes Herrens Forjettelse naar han siger: "Der som jeg sender mit Ord, der skal det ikke komme tomt tilbage, men virke det som mig behager." Men vi maa vogte os, at vi ikke seer for meget paa det Gode vi kan udrette i Tiden — thi da vil den høie Aand gjøre Skade —, heller ikke bekymre os for meget om vi synes ligesom <at>

arbeide forgjeves, saa Tungsindighed og Vantroe skulde qvæle Aandens Drift til at arbeide i Guds Gjerning, men vandre og arbeide som allene for Guds Aasyn, og tænke paa at være ham troe med et lydigt Hjerte. Thi alt det som godt er, kommer fra Gud, og han er det som faar give Kraften og opholde os i de mørke Stunde og i Kampens Tid.

Saa har vi intet at ophøie os af i Medgang, og ikke har vi Aarsag at blive forsagte og vantroende i Modgang, eftersom vi saa ofte har følt Herrens Trofasthed i hans Hjelp og Frelse af Fiendens Haand, og ofte mættet vor Mund med det Gode. Men vi maa altid være villige at modtage Tugt og Paamindelse, hvor det kommer ifra, enten det er en Ven eller Fiende eller en lunken Christen, hvilket er vel det Værste at taale af de som allene opfordrer andre at arbeide, og fordrer Fuldkommenhed, men vil selv intet gjøre ved Guds Gjerning, men vil allene paasee det som hører sig selv til. Dog maa alt tjene den Oprigtige til Nytte. Om det gamle Menneske vil blive urolig, saa fører dette os ind i Kampen, og vi faar derved lære at kjende vor Svaghed. Og Nøden lærer os at raabe til Herren om Hjelp og Bistand, og lærer <os> da at kjende Guds Naade og Kraft, der giver os Seier naar vi ere oprigtige.

Jeg haaber og at de gamle erfarne Christne tager Deel med Guds Gjerning saa meget mueligt er i denne gode Sommerstid, da Herren har lagt som Tømme paa alle vore udvortes Fiender, saa de tie stille. Hvor længe det kan vare, staar i Guds Haand. Saa var det vidst intet Høiere i Tiden end at være Middel i Guds Haand til at kalde Mennesker til Omvendelse fra Mørket til Lyset, fra Satans Magt til Gud. Og da vi nu seer at Gud giver Kraft i Ordet, naar han faar et Menneske ind i sin Villies Lydighed, at forkynde det af Herrens egen Aand, at Folkets Hjerte røres, Taarerne strømme af deres Øine, Sindet forandres og Omvendelsens værdige Frugter viser sig, Synd og Ugudelighed aftager og taber sin Kraft.

Disse Betragtninger har ofte rørt mit Hjerte og været Middel i Guds Haand at føre mig ud ifra det som er mit Eget, ind i Guds Gjerning, at tjene og adlyde ham allene. Saa lader os da ikke staae stille i Beskuelsen, men arbeide med i Guds Gjerning, baade selv og befordre andre dertil, efter som vi har bekommet Evner og Gaver ifra Gud, aandelig og timelig!

Med dette er de, alle Venner der omkring, saa kjærlig hilset fra os her, som ved Guds Naade arbeider i det samme Haab og samme Gjerning. Saa har vi og erfaret at Gud giver Væxten og velsigner vort Arbeide.

Jeg har nu tænkt at reise, naar det lider over Vaaronden, om Søndmøer, Søndfjord og Bergen, og tilbage om Lyster i Gulbrandsdalen, om Gud vil give Kraft og Naade dertil. Jeg kan og hilse fra Broder Lars Kyllingen, som er i Tronhjem og er nu noget bedre med Hilsen, da han har været der en Tid under Doctoren. Jeg troer det var til stor Nytte baade for Lars og Vennerne i Tronhjem at han blev der saa længe.

Tilsidst er de da hilset ifra mig, der ved Guds Naade vil være eders Medstrider og Medarbeider i Guds Gjerning.

Mjelva den 18de April 1823. Daniel Arnesen.

Glem ikke at hilse vor elskelige Broder H. N. med alle sine Husfolk. Tillige hilses fra Lars Kyllingen som nu kom fra Tronhjem og er nogenledes ved Hilsen og synes snildt om Vennerne der.

39. 1823, 26. april. Mjelva.

Daniel Arnesen til Fredrikshald o. fl. st.

Elskelige Venner paa Fredrikshald, Søebrønd, Marker og der omkring.

De ere alle kjærlig takket for sidst vi vare tilsammen, for alt Godt de mig beviste baade til Sjel og Legem, som alt er en stor Naade af Gud vor himmelske Fader, at vi har saa mange herlige Midler nu i Tiden, hvorved vi kunne voxe i vores Christendom, dersom det var os ret magtpaaliggende at komme ud ifra os selv, saa vore egne onde Lidenskaber, som hindrer Guds Gjerning i os, kunde dødes og tabe sin Kraft i os, saa veed vi at Christi Sind og Billede lod sig mere og mere tilsyne i vort Liv og Levnet, i Ord og Gjerning, i Omgang med vore Medmennesker.

Jeg vil da gjerne formane og tilskynde eder som mig selv at haste fremad paa Saligheds Vei og holde os nær til Gud. Thi for det Første saa veed vi ikke hvor mange Dage vi kan have at arbeide i, og for det Andet saa veed vi at Fienden vil gjøre al sin Flid at hindre os i vort Saligheds Løb og lede os af Veien, enten til Høire eller Venstre, enten at løbe for fort eller for sagte, enten <at være> for streng og nidkjær eller for blødagtig, enten for meget taus og stiltiende ..., en<ten> overtroisk eller vantroe, snart at tænke og tale for vel om andre og troe for vel, og snart for ilde. Sandelig, Veien er og bliver trang, og ingen kan finde den uden ved Den Helligaands Oplysning. Og den kan vi ikke bekomme uden et sønderknuset Hjerte og en ydmyg og ringe Aand.

Livets Vei kan ikke betræde uden ved Guds Kraft og Troen paa Christum. Altsaa udfordres en ydmyg og ringe Aand, en Trang i sit indre Væsen til Herrens Hjelp, Naade og Bistand, baade <til> at finde Veien og at betræde den paa den rette Maade. Og da er Herren fuld af Naade og Barmhjertighed til at lære, lede og oplyse alle dem som vil komme til ham med bekymrede Hjerter og længselfulde Bønner og Begjæringer at frelses ved ham af Mørkhedens Magt, at løses af Syndens Baand, og <som> vil med en frivillig Aand tjene den levende Gud. De[n] faar og føle at Herrens Gjerninger ere forunderlige at føre sine Troende frem paa sine Veie igjennem mange Vanskeligheder og tilsidst <til> et godt Udfald.

Jeg kan og hilse fra mange snilde Venner hidover Landet, som er en stor Guds Gjerning at see nu i denne Tid, hvorledes Gud rører ved Menneskenes Hjerter til Omvendelse og Forbedring i sin Christendom. Gud give os Naade at være blandt deres Tal som høste det evige Liv af vort Arbeide!

Jeg haaber du Ole Mjelva er underrettet om din Moders Død, og <at> hun i det Sidste var noget bedre i sin Overladenhed i Guds Villie og bad ofte til Herren. Din Fader gaar nu til os hver Søndag naar vi har Opbyggelse, og har Agtelse for Guds Ord. — Jeg kan og hilse dig fra Broder Lars Kyllingen <som> kom nu igjen fra Tronhjem og er nogenledes ved Hilsen, og hilsede fra de mange snilde Venner der omkring. I Tronhjem er stor Begjærlighed efter at høre Guds Ord, saa de undertiden ikke kan rummes i Husene. Han talte og med Biskop Bugge, som var snild og lovede at beskytte os medens han lever.

Hils og de snilde Venner i Thune og Rygge, Schetvee og Esberg. Gud give os alle Naade at vandre saa <at> vi engang kunde samles der hvor al Graad af Øinene aftørres og Sjelen i Retfærdighed føres! De her har lidt Trængsel og Qvide, i Christo Medarving skal blive. Hilses saa kjærlig fra mig og alle Venner her.

Mjelva den 26de April 1823. Daniel Arnesen.

40. 1823. (17. mai).

Hans Ekeren til Gunder Kjensjord.

Kjære Ven Gunder Kjensjord.

Jeg føler baade Sorg og Glæde naar jeg betragter mig selv og andres Tilstand, ja Sorg over min snublende Vandring og sagte Gang paa Livets Bane, hvor vi skulde haste og ile, løbe og rende

Dag og Nat, og ikke krybe saa sagte, som Chollen (= Collin) siger. Jo, jeg er glad i Haabet saa længe jeg kjender oprigtig Længsel, og intet er mig saa kjært at jeg jo vil gjerne fornægte det. Ja,

Ja, jeg har erfaret at til bedre vi fornægte os fra alle i Loven forbudne Ting, jo mere Tillid faar vi til Gud, og mere Kraft kan Gud faa meddele os. Ikke aleneste de Synder som Loven aabenbarer os, men endog de hemmelige skjulte Synder som Naadens Aand opdager hos den Oprigtige daglig, dem skulde vi fornægte.

Det var godt at blive lydig og gaa i Den Helligaands Skole, saa det indvortes Menneske kunde tiltage mere og mere, og saa gjøre Fart i Helliggjørelse og blive lært til Himmelen.

Veien til Himmelen er banet; men vi <maa> see til hvorledes vi gaa paa den. Thi her er mange Afveie og Syndens Ureenheder i denne Verdens Ørk som vi have at vogte os for. Godt og ønskeligt var det at binde op om sig, som Apostelen siger, at ikke Syndens Ureenhed skulde mere besmitte vort Retfærdigheds Klædebon, som vi kan faa formedelst Troen paa Jesu forhvervede Naade som vi kan behage Gud med, ja saaledes vandre med Frygt og Varsomhed at ikke Syndens Forgift mere skulde myrde og dræbe den inderste Sjelens Længsel efter Gud, som han selv tændte i os da vi sad i Mørkheds yderste Hule og ikke engang vidste at anraabe om hans forbarmende Naade.

Efterdi Gud paa saa mange forunderlige Maader har faaet aabenbaret os sin Villie, saa vi seer hvad han fordrer af os, og ligeledes seer hvad han af Naade vil gjøre ved den Troende og hvad han efter sin Retfærdighed vil gjøre ved den Vantroende, saa lad os love og takke Gud for sin Naade og ophøye hans Navn blant Menneskene, og altid bede Gud om et ydmygt Hjerte og give ham Æren som alt det Gode kommer ifra, ham som vi daglig trænger til og maa sue Kraft ifra til Syndens Dødelse. Godt var det at han kunde blive vor Del evindelig!

Jo, jeg længes at see den som saa naadig saa til vor Nød og Jammer. Ak, fryder Eder med mig, kjære Broder, i Haabet om engang efter udstaaen Strid og Møie at komme i <det> Landet som Jesus forhvervede os. Did hen er Tankerne vagte og Sindet vendt formedelst det Helligaands Kald ved Evangelium. Gud, giv os Naade til at det maatte vises i alle vore Fagter hvad vi længes efter, og hvad vi end tragter! Det skee!

Hilses saa kjærlig fra mig, der haabes at være din svage Broder.

Pinseaften i Aaret 1823. Hans Echeren.

41. 1823, (25. mai). Øyer.

Afskeds Prædiken holden i Øyers Menighed paa Trefoldigheds Søndag 1823 af Hr. Pastor Budde.

Bøn: Forbarmende Fader, o giv enhver af dine Skabninger Aarsag til at prise og ære dig, som haver fra vor spæde Alderdraget Omsorg for os alle, som haver afverget megen Fare som ellers vilde rammet os, om du ei havde holdt din beskjermende Haand over os, som haver opholdt os i mangen Fristelse som vi ellers vilde lagt under for, som haver sendt os Trøst i Nøden, Styrke i Gjenvordigheden, ja, som haver selv ved dit Ord aabenbaret os hvad der tjener til vor sande Fred og Lyksalighed, som ved din egen Søn har aabnet os Adgang til dig og dit Samfund! O, at vi alle maatte paaskjønne dine Velgjerninger, o himmelske Fader, at vi alle maatte vandre paa den Vei som fører til dig, alle afstaa fra det Onde forat fornyes i dig og dit Samfund, alle dagligen stige i sand Hellighed og Retfærdighed, saa at vi kunde vorde dig velbehagelige og naa den Livsens Krone som du selv haver lovet alle dem som dig elske! At dette maa skee, derom bønhøre du vor Bøn for din Søns Skyld, du vor Gud, vor Fader!

Andægtige Tilhørere.

Hvad som er født af Kjødet, er Kjød, og hvad som er født af Aanden, er Aand.

Ved disse betydningsfulde Ord vilde Frelseren endnu godtgjøre for Nikodemus en Igjenfødelsens Nødvendighed for at indkomme i Guds Rige. Saa længe altsaa Mennesket kun oftest lide (= leed) af sine sanselige Tilbøyeligheder, saa længe de i Mennesket uordentlige Lyster og Begjæringer bestemte vore Handlinger og udøvede Herredømmet, saa længe Forstandens Evne<r> ei vare vagte ved en guddommelig Troes Paavirkning, kunde Mennesket ei fatte de Ting som høre Guds Aand til. Thi de vare ham en Daarlighed, som Apostelen Paulus lærer i sin Skrivelse til de Cor. 2 C. 14: Men det naturlige Menneske fatter ikke de Ting som høre Guds Aand til; thi de ere ham en Daarlighed, ogman kan ikke kjende dem, thi de maa bedømmes aandeligen (1 Kor 2,14).

Derfor vilde uden Guds Aands Bistand intet Menneske kunne igjenfødes. Men ligesom Nicodemus ei gjorde sig et rigtigt Begreb om at fødes paa Nye, saaledes gives der ogsaa "endog blant mange som nærer et urigtigt Begreb derom". Oftest troede Mennesket at de vare igjenfødte, uagtet at de endnu vedblive i mangen Synd, uagtet de ei følte nogen Virkning deraf paa deres Hjerte, der frembragte

en sand Forbedring. Men andre derimod ansaa det nødvendigt for at være igjenfødte at fornægte sig enhver endog uskyldig Glæde, at hensukke Livet under bestandige Klager over sine Ufuldkommenheder, at vise i det Udvortes en synlig Virkning deraf i et nedbøiet og sorrigfuldt Udseende.

Men for her ei at fare vild, ville vi aller bedst af Gjenfødelsens Frugter kunne skjønne om vi virkeligen ere igjenfødte, hvilket vi ogsaa i nærværende Stund med Guds Bistand vil overveie, idet vi søge at vise nogle af de Frugter som maa udvises naar en sand Igjenfødelse bor hos Mennesket.

Ligesaa lidet som et godt Træ ikke kan bære onde Frugter og et raaddent Træ ikke kan bære gode Frugter, ligesaa lidt kan nogen være virkeligen igjenfødt uden at vise Igjenfødelsens Frugter. Thi som Jesus i Mat. 7 lærer hvorledes man kunde skille de falske Profeter fra de sande: "Paa deres Frugter skal I kjende dem" ...

En af de Frugter som derfor en sand Igjenfødelse maa frembringe, maa være Hjertets Forbedring. Det er ei nok for Mennesket at det har nogle Rørelser af det Gode, føler Vrede og Had og andre onde Lidenskaber at dempes, idet vort Indre røres af blidere, af edlere Følelser. Nei, dette viser kun at vi ei ere saa forderved at vi jo ved Guds Bistand kunde blive bedre, naar vi arbeidet paa Forbedring, naar vi hørte den advarende Stemme som taler i vort Indre, som fylder vore Hjerter med Fred og Glæde naar den vidner med os, men derimod <med> den Uro, Frygt og Anger naar den vidner imod os.

Dette viser kun at endnu vilde Guds Ord blive frugtbart hos os, naar vi lod det fremspire og opvoxe til en ny Sæd. Det vil saaledes ei være nok at Mennesket til enkelte Tider røres af det Gode. Ligesom vi læser om Saul i Samu. B. 24 C. (= 1 Sam 24), at da han urætfærdigen forfulgte David, der drev edelmodigen med sin Forfølger, æret sin Konge, og ~~XXXXXXXXXXX~~ istedetfor at benytte den Anledning som tilbødes ham til Hevn, siger til ham: "Fader, se dog Fligen af din Kappe i min Haand", at da Saul sagde: "Er dette din Røst, min Søn David" og opløftede sin Røst og græd, bekjendende for David: "Du er rætfærdigere end jeg. Thi du haver betalt mig Godt, men jeg, jeg haver betalt dig Ondt."

Men hvor kortvarige vare ogsaa disse bedre Følelser hos Saul! Snart igjen vaagnede hans ubillige Vrede mod David, saa at han med Ild og Sverd forfulgte ham. Og da David besad Folkets Kjærlighed og Agtelse, at Qvinderne sang, <1> Samuels B. 18 C., at

Saul har slaget sine Tusinde, men David sine 10 Tusinde —, dette var nok for at optende Sauls Vrede imod ham.

De Frugter derfor som en sand Igjenfødelse maa vise paa vore Hjerters Forbedring, de maa ei nu og da vise sig, de maa være bestandige og stedse blive større og mere velgjørende. Først maa Mennesket dagligen fremskride i Dyd og Gudsfrygt. Først naar det elsker det Gode og hader det Onde, modarbeider dets onde Tilbøieligheder, vaager og beder at det ei falder i Fristelse, først da gjør det Omvendelsens værdige Frugter, Mattæum 3, 8. Og da vil ogsaa Menneskets Hjerte alt mere renses og lutres, og Guds Ord vil finde der en frugtbar Mark for dets hellige Sæd. Og Guds Aand vil der finde et helligt Tempel, hvori den vil dyrkes og tilbedes.

En anden af de Frugter som en sand Igjenfødelse maa medføre, er ogsaa et kristeligt Sind og alle Dyder som det udkræver. Ellers kunne vi vel tro at være igjenfødte saa længe disse savnedes? Paulus siger udtrykkeligen, Galater 3, 27 V.: "Saa mange som ere døbte paa Kristum, have iført Kristum." Og have vi vel iført Kristum saa længe vi ei have nogen Lighed med ham? Derfor formaner Apostelen Paulus, Kolossenser 3, 12 V.: "Saa iører eder da som Guds Udvalgte, Hellige og Elskelige inderlig Barmhjertighed, Fromhed, Ydmyghed, Sagtmodighed og Langmodighed!"

Ingen have iført sig Kristum som ei er barmhjertig; thi ethvert af Jesu Trin betegnede hans store Kjærlighed, hans sande Deltagelse endog for dem som gjorde sig uværdige dertil. Liselige ere vidst Frelserens Ord for enhver sand Kristen, naar han rørt over Jødernes Ugudelighed og Vantro udraaber: "Jerusalem, Jerusalem som ihjelslaar Profeter og stener dem som ere sendte til dig, hvor ofte vilde jeg forsamlet dine Barn ligervis som en Høne forsamler sine Kyllinger under sine Vinger!"

O, at saadant Sindelav stedse maa besegle os! Da vil vi aldrig være kolde og ufølsomme mod vore Medmennesker. Med oprigtig Deltagelse vil vi række enhver som trenger dertil, en hjelpsom Haand. Glade vil vi ile til deres Hjelp og hjertelig fryde os ved at have reddet en Vildfarende, at have aftørret Nødlidendes Taarer.

Ei heller kunne de have iført sig Kristum uden at besidde Fromhed. Hvor blid, hvor venlig og forekommende var Kristus ei mod alle! Denne Fromhed fremlyste klart af hans Ord som <af hans> Gjerninger. Men tør vi vel sige det om os selv? Maaske vor Haardhed mangen Gang har krenket og saaret vor Næste. Maaske for

vor Skyld udgyder <han> bittre Taarer. O, lad os derfor ogsaa i Kjærlighed efterfølge vor guddommelige Frelser, at vi ogsaa he: kan ligne ham!

Men skal Menneskets Igjenfødelse vise Frugter i et kristeligt Sindelav, da maa vistnok Ydmyghed og Sagtmodighed fremlyse af den. Ingen Dyder kan bedre vidne om at det er Kristi Aand som besjeler Mennesket. Den som stoler paa egen Dygtighed, den som ydmyger sig for Gud <og> bekjender sin egen Ufuldkommenhed, den som ei er overbærende mod andre, som er istand til med Haardhe med Ubillighed at behandle sit Medmenneske, haver visseligen ikke iført sig Kristum, og han saaledes ei heller kan tilegne sig Jesu dyrebare Forjettelse, Matæum 5: "Salige ere de Sagtmodige; thi de skal vederfares Barmhjertighed. Salige ere de Fredsommelige; thi de skal kaldes Guds Børn."

Disse maa da vistnok til Igjenfødelsens Frugter henregnes, alle de Dyder som maa være saa udmærkede hos vor ophøyede Frelser og som han formaner os til, og som ogsaa maa findes hos enhver sand Kristen, et sandt kristeligt Sind. Og da finde vi at Selvfornægtelse, Taalmodighed, Hengivenhed i Guds Villie, Tro, Haab og Kjærlighed bestandigen maatte medfølge ham.

Men <saa> maa vi jo ved at sammenligne os med det fuldkomne Mønster, vor Frelser, tilstaa at vi ei kunne vorde ham fuldkommen lige. Jo, det maa vi. Men vi kunne dog efterligne ham. Og denne Erkjendelse af vor Ufuldkommenhed, den vil være en vigtig Drivefjæder til vor Igjenfødelse. Lad os, mistvilende om vor eger Dygtighed, dybt følende vore Feil og Svagheder, dagligen vaage over os selv, at vi kunde rense vore Hjerter fra al sandselig og aandelig Smitte! Lad os tilbede os Guds Aands Bistand, til at det indvortes Menneske hos os kunde fornyes Dag fra Dag, saa at vi som Apostelen Paulus formaner, Efeser 4, kunne fornyes i vor Sinds Aand , og iføre os det nye Menneske som er skabt efter Gud i Sandhed, Retfærdighed og Hellighed. Da vil vi ogsaa alt mere iføre os Kristum, fornyes i hans Sind og vise en sand Igjenfødelses værdige Frugter.

Da jeg for sidste Gang betræder dette hellige Stæd forat forkynde Herrens Ord for denne elskede Menighed, hvad kunde jeg da bedre tilønske dem og bede til Gud om, end at en sand Igjenfødelses Frugter dagligen maa alt mere og mere vise sig hos dem? O, da vilde enhver af eder berede sig en lykkelig Fremtid og en salig Evighed. Og at vide eder lykkelige, derpaa beror ogsaa min egen Lykke. Det faste Baand som knytter mig til denne Menighed, opløses ei førend mit Livs Fakkel udslukkes, og ei heller da.

Thi vi have det salige Haab, at Kjærlighed aldrig ophører, at den i hint salige Land vil brænde med en enda renere og klarere Lue!

Evige Gud og Fader, lad din Naades Virkning saaledes indtage vore Hjerter at vi herefter maatte kjende os selv i Grunden, og vise Omvendelsens Frugter! Saa skulle vi faa at see hvor god Herren er imod dem som ham frygte og ...

42. 1823, 14. juni. {Nord-Amerika.}

"De tyske Brødre" til vener i Noreg.

Nord Amerika 14 Juni 1823.

I vores Immanuel inderlig og meget elskede Sødskende.

Eders kjære Brev har vi erholdt og læst med Fornøyelse. Hjertelig takke vi eder for eders ærede Skrivelse. Allerede lenge have vi lengselsfuldt forventet den Efterretning, om I havde erholdt Underretning om os og om I Kjære nu ere i Live. Vi alle ere ogsaa frisk og vel og lever fornøyet hos hinanden. Vi boe ungefær 4 til 5 Mil fra hinanden, men kommer alle Søndage tilsammen.

Jeg og min Svoger Johannes Bay og Widmeier ere hos hinanden. Vi har 28 Aker Land og lider ingen Mangel. Johanes Svitler boer med sin Familie paa et Lehn-Gods, og Broder Adam Hofner er hos dem og lider heller ingen Mangel. Johannes Scheler boer paa 24 Aker Land med sin Familie og har heller ingen Mangel. Catrine Schaubach har giftet sig og har i det Udvortes truffet det godt; hun lever fornøyet og frisk. Om Johannes ... (ope rom i ms.) ... have vi nu først erholdt kort Efterretning at han er sund; han er ungefær 300 engelske Mile bortfjærnet fra os. Han har lovet at besøge os til Foraaret. Brødrene Gotbrodt og nogle andre er kommen i Harmonien.

Om vores Reise til Amerika fra Norge har I allerede erfaret, uden at vi endnu melde noget <om> hvorledes Guds grundløse Kjærlighed handler saa kjærlighedsrig med arme og mangelfulde Mennesker at vi evig vil blive i Gjeld derfor. Uforglemmelig er os eders kjærlighedsfulde Omgang. Uforglemmelig skal det ogsaa blive mig at vi paa en underbar Maade lærte at kjende eder. I den uendelige Evighed skal det rigelig blive eder og alle norske Brødre gjengjeldet, som skrevet staar: "Hvad I have gjort en af disse mine Ringeste, det haver I gjort mig."

Jeg holder mig vel ikke for at være den <ringeste?>. Men I have dog gjort det i selvsamme Sind, og indtil dette Øyeblik sørger den kjære Gud mer end faderlig for os. Kunde jeg kun blive den kjære Frelser ret troe og lydig! Han er saa trofast mod os. Ofte maa jeg sukke med hin Poet: "Ak, naar jeg mig dog kunde i Jesu Kjærlighed synke, og alle Øyeblik paa Jesu Kjærlighed tenke!" Mig synes jeg hører stedse hvordan nogen til mig raaber: Forglem med Kjærlighed du den kjære Jesum ei!

Visselig, naar Jesu Ypperstepræstedom ikke var, og hans præstelige Forbøn, saa kunde vi ikke bestaa for Guds Ansigt. Men lovet være Gud og vor Herres Jesu Christi Fader, som haver kaldet os til et himmelsk og aandeligt Kald, som haver aabnet vore Øyne <saa> at vi see vi ikke er i vort Rette Hjem, at han har opvakt en Lengsel og Forlegenhed i vore Sjele, at vi hungrer efter noget Uforgjengeligt og Evigt! Og den kjære Gud give at vi immer mer og mer hungrer, maatte føle Hunger og Begjærlighed efter det som evig vedvarer. Lader os altsaa kaste vort Anker derhenind hvor man evig ikke mere kan vorde løsreven!"

Efterdi I Kjære gjerne maatte vide Sandheden om Harmonien, saa beretter vi eder at vi af samme ikke er vorden optagen. Og vi vare tvungne til at forbinde vore Børn forat faa betalt vores Fragt. Ungefær et Aar derefter havde de optaget os i Harmonien da 2 blandt os, ingen mer, vilde derhen. Hvorledes det egentlig staar med Harmonien, vide vi ikke gandske vidst. Men at Philadelphia og den gandske Stad Pensolvanien er opfyldt med overdrevne Bedømmelser, det er sandt. Der gives i Amerika mange Slags Partier, og enhver blir dadlet; men jeg kan for min Deel ikke gjøre det.

Formodentlig er Meninger Aarsag i <at> de bliver fordømte, maaskee ofte med Rette, men ofte ogsaa urigtig. Des Aarsag er det altid bedre vi ikke giver Bagtalelse Rum, aldrig har nogen Aarsag til at laste eller foragte andre. Vi kunde og vi vilde ikke foragte Harmonien eller udsette (= udslette?) den, efterdi jeg troer der gives Sjele blandt dem som er den kjære Frelser behagelig. Des Aarsag kunne vi ikke kaste Barnet ud med "Beckene".

Broder Gotbrodt har skrevet os engang til. Men jeg veed ikke mere Indholden af hans Brev saa gandske, og hans Brev er mig fra kommen. Noget veed jeg vel endnu: Han skriver at han nu først har fundet hvad han allerede lenge har søgt; dermed er han tilfreds. Harmonien er og den bedste Plads for ham. Legemlig

har han sin Pleieforsørgelse, og i det Mere er han fast og standhaftig. At Harmonisterne anvende meget af deres store Rigdom til at trykke Bøger eller til Misjoner eller til Bibelselskaber, det have vi ikke hørt. Jeg troer ogsaa ikke at de gjør det.

Nu, I kjære Sødskende, lader vi altsaa alt staa for sin Herre. Bedre er det at vi give Fordømmelsen ingen Plads end at vi gaa for vidt.

Eders kjære Datter Maria er af os alle hjertelig hilset, og hendes Spørsmaal vil jeg kortelig besvare. Vi er aandelig og legemlig forsørget. Vi lever endnu alle, vi er for Øyeblikket alle sunde, vi lever fornøyet, vi have alle vores daglige Brød. Guds store og kjære Forsyn har trolig sørget for os, lever altsaa alle vel.

I dyrebare Kjære, ere I alle endnu i Live? Alle andre norske Brødre er af os alle hjertelig hilset. Den store Guds Naade og Barmhjertighed være med eders Aand, kjære Sødskende! Amen.

Eders ringeste og oprigtige Jacob Hofman.

Hilser og eders anden Datter, den tydske Præstekone, og siger hende at vi endnu alle lever!

Værdige Sødskende og øvrige Venner i den Herre Jesum.

Eders kjærlighedsfulde Brev have vi den 29de Marti (retta frå May, eller omvendt) 1823 rigtig erholdt. Det glæder mig og alle ret hjertelig at vi have erfaret noget igjen fra eder, og at I endnu alle lever. Tusind Gange og mere har jeg allerede tenkt paa Bergen, og besynderlig paa eders kjærlighedsfulde Omgang. Kunde jeg komme overland til Norge, skulde Reisen ikke forekomme mig sur om den skulde medtage et Aar.

Den Tid jeg har været i Amerika, har jeg været temmelig frisk, og det gaar mig altsaa godt. Jeg var henved 2 Aar fjernet fra mine kjære Sødskende; men nu har den kjære himmelske Fader igjen ~~xxxxxx~~ ført os tilsammen. Jeg er hos Jacob Hofman og Johannes Bay, og ⟨vi⟩ lever fornøyet hos hinanden. Vi komme alle Søndage tilsammen i Forsamlingen omendskjønt vi er langt fra hinanden. Iøvrigt er i Amerika ingen anden Vei til Himmelen end i Europa. Hvoe Frelseren behage vil, maa gaa igjennem Fornægtelsen vil man (= om man vil) see Guds Rigdom.

Men skulde kunne troe at som et frit Land som Amerika er, gik Omvendelsen lettere; men med dette Sind var man bedragen. Man

har han sin Pleieforsørgelse, og i det Mere er han fast og standhaftig. At Harmonisterne anvende meget af deres store Rigdom til at trykke Bøger eller til Misjoner eller til Bibelselskaber, det have vi ikke hørt. Jeg troer ogsaa ikke at de gjør det.

Nu, I kjære Sødskende, lader vi altsaa alt staa for sin Herre. Bedre er det at vi give Fordømmelsen ingen Plads end at vi gaa for vidt.

Eders kjære Datter Maria er af os alle hjertelig hilset, og hendes Spørsmaal vil jeg kortelig besvare. Vi er aandelig og legemlig forsørget. Vi lever endnu alle, vi er for Øyeblikket alle sunde, vi lever fornøyet, vi have alle vores daglige Brød. Guds store og kjære Forsyn har trolig sørget for os, lever altsaa alle vel.

I dyrebare Kjære, ere I alle endnu i Live? Alle andre norske Brødre er af os alle hjertelig hilset. Den store Guds Naade og Barmhjertighed være med eders Aand, kjære Sødskende! Amen.

Eders ringeste og oprigtige Jacob Hofman.

Hilser og eders anden Datter, den tydske Præstekone, og siger hende at vi endnu alle lever!

Værdige Sødskende og øvrige Venner i den Herre Jesum.

Eders kjærlighedsfulde Brev have vi den 29de Marti (retta frå May, eller omvendt) 1823 rigtig erholdt. Det glæder mig og alle ret hjertelig at vi have erfaret noget igjen fra eder, og at I endnu alle lever. Tusind Gange og mere har jeg allerede tenkt paa Bergen, og besynderlig paa eders kjærlighedsfulde Omgang. Kunde jeg komme overland til Norge, skulde Reisen ikke forekomme mig sur om den skulde medtage et Aar.

Den Tid jeg har været i Amerika, har jeg været temmelig frisk, og det gaar mig altsaa godt. Jeg var henved 2 Aar fjernet fra mine kjære Sødskende; men nu har den kjære himmelske Fader igjen ~~xxxxxx~~ ført os tilsammen. Jeg er hos Jacob Hofman og Johannes Bay, og ⟨vi⟩ lever fornøyet hos hinanden. Vi komme alle Søndage tilsammen i Forsamlingen omendskjønt vi er langt fra hinanden. Iøvrigt er i Amerika ingen anden Vei til Himmelen end i Europa. Hvoe Frelseren behage vil, maa gaa igjennem Fornægtelsen vil man (= om man vil) see Guds Rigdom.

Men skulde kunne troe at som et frit Land som Amerika er, gik Omvendelsen lettere; men med dette Sind var man bedragen. Man

har meget mere Aarsag til at vaage, bede og kjempe end i et Land hvor man stundom ligger under Betrykkelser, da i et friere Land alle Aander kunne fremavles, som man har mange Exempler paa, saadanne som i Europa vare retskafne Mennesker og nu ere blevne Atheister og Gudsfornægtere. Vi har ogsaa allerede erfaret hvad en from Poet synger: "Alting bevæger sig for eder, Sjel, ogsaa for dig. Alting havde vi gjerne. Men Frelseren er trofast, og ingen kan rive en tro Sjel af hans Haand." O, I Kjære, vi vil holde os til vores trofaste Frelsere, som har kaldet og udvalgt os til sin evige Herlighed.

Af Harmonien ere vi ikke blevne udløste, og er des Aarsag glad. Jeg kan heller ikke skrive eder noget Vist om Forstanderen Rapp, da vi er 500 Mil fjernet fra ham. Vi hører forud meget sige om ham, men —.

Jeg havde endnu meget at skrive; men jeg maa slutte. Tager for denne Gang fra en gammel Mand til Takke, som med andre venter paa Herrens Barmhjertighed til det evige Liv, eders ogsaa, evig Elskende! Michel Widmeier.

Vær alle hjertelig hilset!

I Jesu Christo meget elskende Sødskende.

Naade og Fred være med eder her timelig og hisset evig!

I eders Skrivelse har jeg seet at I har ligesaa stor Hjemsyge til os som vi til eder. Min Lengsel og Forlangen er bestandig endnu kun ogsaa en Gang at kunne tale med eder. Men det er omsonst; Reisen er for lang. Men vores Gemyts Inderlighed ville vi dog ikke dempe. Thi jeg er og saa meget i Bergen som i Amerika i mit Sind. Eders Kjærlighed forbinder mig til ikke at forglemme eder, og nu igjen meget stærkere. Thi den Fred og den Hvile vi haver nydt i Bergen, den bliver mig uforglemmelig. Men Guds Barmhjertighed er det som endnu opholder os.

Ikke meget kan jeg skrive. Om de udvortes Omstendigheder har Jacob Hofman skrevet saa temmelig. Men om den Guds Naade er min Mund for liden, men Tunge for lam og min Stemme for svag at udsige og at give Gud sin tilbørlige Lov saa det var fuldstendig.

Nu vil jeg slutte med et hjertelig Kys og Hilsen til eder, F. Pyller (= fru Pytter?) og din kjære Mage, som vor kjære Sødster forblivende eders i Kjærlighed forbundne Broder.

Adam Hofner.

I Jesu Christo meget elskede Sødskende.

Guds Velsignelse hvile over os og hans Barmhjertighed omgive os, og Jesu Aand belive os og hans Sagtmodighed og Ydmyghed bevare os i Tid og Evighed! Amen.

Hvilken stor Glæde bragte os ikke Brevet som I tilskrev os! Hvad for en stor Kjærlighed har Guds Naade blandt sine Børn! Uforglemmelig er man hinanden naar man har fattet hinanden i Sjelens Grund. I et halvt Aar har jeg havt Hjemsyge efter eder og Vennerne i Bergen. For 2 Maaneder siden saa jeg den kjære Sødster Maria Gorbitz staaende for min Seng gandske hvidklædt. Hu modtog mig med en Kjærligheds Hilsen, og da jeg vilde tale med hende, var hun igjen borte.

Kjære Sjele, have vi ikke Grund og Aarsag nok til at elske den Herre Jesum og prise hans Forløsnings Naade, over saadan en underfuld og kjærlighedsfuld Hvile, hvor meget han har mod os gjort? Lovet være ham!

I Kjære, naar I beder, saa beder og for os, som vor kjære Frelser har givet os Forjettelser <om>: "Hvad I vil bede i mit Navn" etc. Værer altsaa tusinde Gange Gud og hans Naade befalet! Amen. — Ogsaa en tusindfold Hilsen til den kjære Sødster Præstekone. Hun skal glæde sig over at vor kjære Frelsere med Kors og Lidelse nu haver sat sig ved hans himmelske Faders høyre Side.

Margreta Scheller.

43. 1823, 23. juni. Finset.

Lars Iversen til vener i Bergen.

Elskelige Søskende i Bergen.

Tak for eders Skrivelse, som er hjertelig kjært for os her nord at faa høre fra eder, da vi ofte lenges derefter og finder os bestyrkede derved, af den Aands Forening vi har tilfelles af Gud vor kjære Fader. Saa lenge vi ere Gud lydige, saa er vor Aands Lengsel til ham, og da er den udstrakt til hans troende Børn her paa Jorden, med en forunderlig Kraft i Ydmyghed og hjertelig Bøn til Gud for os selv og hverandre, da vi er ligesom sammenknyttet i een Aand.

Jeg kan ei andet sige, kjære Medtroende, end jeg føler undertiden især at det kunde være forhøyeligt at see hverandre i Tiden.

Men da alt er i Tiden uvist, saa og dette. Ak, at jeg kunde nu ret inderlig søge det Visse, den uforgjengelige Sæd som er Guds Ord, der lever og bliver evindelig. Da jeg har et svagt Hjerte, der ofte, ja altfor ofte lader sig besmitte med Synder, især <er> lunken og ligegyldig uden Bøn og Strid, ja magelig og ligesom døset i Søvn, ja føler mig død og doven og i Tvil at Gud er vegen ifra mig, ... naar jeg er da bleven vel til ufreds med mig selv, saa jeg ingen Redning seer, begynder jeg oftest at blive beskjemmet, og saa antender Gud mit Hjerte med Bøn og Erkjendelse, og tildels viser mig min Afmagt og Elendighed, og ofte har reddet mig af denne min Tilstand. Ak, skulde jeg da ikke engang skjønne derpaa og i min Svaghed takke ham derfor, som saa ofte forløser mig af mine Synder!

O, hvor skrøbeligt et Menneske jeg er! Uværdig maa jeg føle <mig> for Gud, at imodtage alt Godt. Og midt under alt dette skjenker han mig Naade paa Naade! Saa det er let at merke at Herrens Øyne er over mig, Om hans Haand trykker, revser og tugte mig, saa ødelegger han mig ikke i mine Synder; men under Syndens Erkjendelse viser han mig sin Barmhjertighed og vil fri og frelse mig ifra Synden. O, kunde jeg da i min Svaghed og Ufuldkommenhed hjertelig erkjende hans store Naade, og med frivillig Lyst løbe ham imøde! Saa omfavner han mig med sin Kjærlighed, og da viser han at han elsker mig fattige Menneske.

Nu veed I selv, Medtroende, hvilken Lengsel der opgaar i en benaadet Sjel. Nu finder hun sig skyldig at ville det som Gud vil forat behage sin kjære Frelser endnu mere. Nu synes hun ei at blive frugtbar nok i Tiden. Saa opkommer der Sorg i vort Hjerte, da vi ofte synes, ja og seer at vort Arbeide ikke frugtes. Saa bebreider vi os mest selv at vi ere uduelige Saamend, som vi i os selv ogsaa er afmægtige. Men saa faar vi saae i Haabet, da vi veed at Gud er almægtig og vil selv krone eller velsigne i sin Tid sit Arbeide, om det ofte er skjult for os.

Ja, kjære Medtroende, de kan vel synes jeg skriver underligt, da jeg i Ord ei er i Stand at udføre i Klarhed mit Hjertes Følelser. <Jeg> beder derfor at de haver mig undskyldt og optager det i den beste Mening, da jeg synes om mig selv at jeg bliver mer, ja mer barnagtig, endskjønt jeg skulde have voxet til og bleven en Mand i Christo. De ser nu her af min Skrivelse noget om mine Ufuldkommenheder, som de vel kan skjønne at det ei kan være saa nyttig at læse for de Almindelige, da det ei kan være nogen Lærdom

for dem om jeg føler min Trang til at udtrykke noget af mit svage Hjerte for eder.

Det er nu blevet vist bestemt at denne vor kjære Broder Peder Finset kommer til eder. Saa underretter han om Tilstanden her, som vi er glade i at de kan faa at vide noget om alt. Min Kone havde særdeles Lyst at reise til eder; men ‹det› blev noget forsømt i Tide, at tale med Jegteskipperen om at faa blive med. Saa er de nu saa kjærlig helset fra mig og Kone og Søn til alle Venner i Bergen og der omkring, med følsomt Hjerte takket for alt beviste Gode mod os. Hels og Vennerne i Søndfjord og Wos og flere Steder fra os!

Finset 23 Juni 1823. Lars Iversen.

44. 1823, 27. juni. Stavanger.

Hans Rønneberg til Torgeir Sikvaland.

Elskelige B. Torger Sekvaland.

Tak for alle dine Breve til os og din Omsorg for det Godes Fremme! Gid det alt maatte vække paa vore Hjerter til at haste til Maalet!

Jeg kjender der er mange Ting som det falske Hjerte vil holde sig til, ikke vil være fattig og nøgen, ikke vil komme til Gud som jeg i Grundem er. Og uden det skeer at jeg faar kjende ‹at› der er intet Godt i Hjertet, før trænger jeg ikke til Naaden som er i Christo, da alt vort er ~~xxxxxx~~ vist som et besmittet Klæde. Dette veed jeg. Men gid jeg maatte ret føle, kjende og erkjende ‹at› det ‹er› Gud som arbeider saa utrettelig i og iblant os! ‹Vi› nyde endnu Naadens Dage og Tid til vor Beredelse. Gid vi ikke forsømte eller misbrugte den dyrebare Naade, da jeg kjender "jeg gaar i Fare hvor jeg gaar. Min Sjel maa altid tænke at satan alle Vegne staar i Veien med sin Lænke"! Naar han ikke faar lenger holde ‹os› fangen i Synden, da vil han vi skal legge Æren til os selv og røve den fra Gud. Gid at vi maatte tale, handle og gjøre i Enfoldighed og i Løndom for det gamle Menneske, saa at Gud allene fik Æren! For ham hører den allene til.

Jeg taler ofte med Mennesker, men gaar tit for langt, saa det vil blive mer i Ord end i Aand, da jeg vil gjerne have at meddele, men ikke er saa fornægtet i min Aand til at bie efter det som Gud vil give. Gid at jeg, eder (= dere) og vi alle maatte trænge ind til Gud med vore Bønner, alt mer og mer maatte komme ud fra os

selv, i Grunden at blive for (= altfor?) fornægtet udvortes og indvortes fattig og nøgen at komme til dig, mer at blive dit Billede lig!

Jeg kan helse eder fra den elskede B. Nils Bruu som haver taget Afsked med os, da det var meget rørende. Jeg talede med ham otte Dage førend han døde. Rørende var det for mig at see den Overladenhed han udviste, og talede om den uforskyldte store Naade han nød, og erindrede os om Frelserens Ord til Peder: "Fød mine Faar, fød mine Lam!" Vi syntes endnu at <vi> vilde havt ham en Stund. Men Guds Tanker ere høyere end vore Tanker og hans Veie anderledes end vore. Derfor maa vi troe <at> alt tjener os til Gode dersom vi i Sandhed elske ham.

Lad os bede Gud for os selv og andre, at han som har begyndt det Gode, vil ved sin Naade styrke os Svage i Striden indtil Dagenes Ende! Hels din Kone og de andre Venner fra os alle, at vi lever alle vel med Helsen! Gid den Guds Kjærlighed maatte faa forene vore Hjerter! Det ønsker og beder eders Medkaldte

Stavanger d. 27 Juni 1823. Hans Rønneberg.

Til Torger Siqvaland i Arendal frit.

45. 1823, 27. juni. Stavanger.

M. Undem til Torgeir Sikvaland.

Dit Brev af 17 dennes er bekommet, samt det forrige med Posten og indelagde 16 D. 3 Ort, som er rigtig afsendt. Kjærlig er du takket for Skrivelsen, som er meget snildt at høre.

Jeg haver nu været syg, endog temmelig meget, og er saa nu <at> jeg for det Meste sidder oppe om Dagen, men er veik endnu. Dog Gud skee Lov, jeg til denne Tid haver styrknet meget. Det var ligesom jeg ~~forkølet~~ havde det forleden Aar som en gammel Forkjøling. I Ungdommen var jeg nok meget uvår om hvordan det faldt, da jeg følte mig altid stærk til Helsen. Jeg kan nok sige at det er særdeles paamindende at komme i Prøve, at vor Tid her skulde ligesom være udrunden, hvorledes vi ere beredte at vandre naar Budet kommer.

Jeg haver saa meget at takke den gode Gud for, som jeg aldrig kan udsige, han som oppeholder ved Tro, Haab og Tillid til ham i megen hard Kamp, baade af Sygdom og mange Fienders Angreb. Thi vor Mangel er stor. Jeg for min Del føler at det Gode jeg vilde gjøre, gjør jeg ikke, og det Onde jeg ikke vilde gjøre, det gjør jeg altfor meget. Disse Ord med Apostelen synes jeg er passende

for mig. Men naar samme Apostel bekjender at han veed intet med sig selv "heri kjender jeg saa alvorlig fornegter mig selv ikke vaager i Bønnen til Gud", som giver Seier over alle Fiender" dersom vi ikke ville overgive os i hans Hand.

Jeg tenker ofte paa hvem <som> kunde være bedre at vende Sind og Hjerte til <end> han som venter og raaber saa fortrolig og faderlig at vi skal komme. Da vil han holde Nadver med os. Det er alt saa stor Kjærlighed som ikke kan udsiges. Naar jeg tenker paa mig selv, da finder jeg mig saaledes at jeg ikke var værdig det Minste af alt det jeg nyder baade til Legem og Sjel. Derfor kjender jeg at <jeg> trenger om at ydmyges mer og mer, og takke Gud for alle Ting etc.

Vor Moder haver været nu næsten et halvt Aar syg, dog ikke heftig Sygdom. Vi for det Meste maa transportere mx imellem med Mad og Drikke 2 a 3 Gange hver Dag, endog nu mens jeg har været syg, da Torgi er ...

De have vel hørt at vor kjære B. Nils Bro er død. Han var tolmodig til Enden, bad dem skulde komme ihu det store Bud: "Fød mine Faar, fød mine Lam!" Min Kone beder at helse dig samme Tak for Skrivelse og for tilsendte hauetig(?).

S.vanger d. 27 Juni 1823. M. Undem.

Til Hr. Torgi Sigvaeland a/ Arendal bet.

46. 1823, 15. juli. Skjelbrei.

Isak Schjelbred til vener i Arendal.

Kjære Søskende i Arendal.

Ofte er de ihukommet og takket for den Tid jeg var hos eder, for alt Godt til Sjel og Legem. Har ofte kjent Lengsel at finde eder igjen, saa og de der omkring som Gud af Naade og har kaldet paa. Glæde vilde det vere at høre de vedbliver. Vist har vi Aarsag at vaage over os selv og frygte for om noget skulde formørke eller føre os paa Afveie, som jeg kjender for min Del jeg staar i stor Fare, især for den elendige Lunkenhed. Men jeg kjender jeg kan ei være uden Sorg for andre, og derfor, som sagt, glæder mig naar jeg hører de Kalte vedbliver.

Jeg har hørt at B. Tollev Anbjørnsplasset er hos dig B. Siqvaland i Garverlære; det var snilt. Gid det maatte være begyndt i Troen, som jeg tror det er! Da kunde vi glæde os tilsammen. Hvordan lever B. Jon Giærstad med sine Sønner? Hels dem alle meget flittig, ligeledes Mads og hans Kone samt de Venner i Øystad

Sogn! Haaber der er flere nu. Alle er helset med en kjærlig Tilskyndelse, at de ikke trættes af nogen Trængsel udvortes eller indvortes, som vist nok vil komme. Thi hvo som vil indgaa at tjene den Herre Gud, maa skikke sin Sjel til Fristelse. Men hvad er det en Troende lider her mod den salige Fred i Sjelen, endog i dette Liv! Derimod den Vantroende har ingen sand Fred. Hvor meget han faar tilfredsstille sine sandselige Lystar, saa er dog den syndige Begjærlighed saadan en Afgrund som ei kan blive fyldt.

Lad os da bede Gud at hans Kjærlighed maatte faa indtage vort Hjerte, saa det blev vor Lyst og vor Mad at gjøre hans Villie, saa vi af ham kunde faa Kraft til at fornægte alle Ting af Tro og Kjærlighed til ham! Da faar vi see at Herren er god og at han vil vort Vel, endog i de mørke Stunder. Naar alt ser mørkt og tungt ud, skal vi dog erfare at det tjener os til det Beste.

Jeg kan helse eder fra mange Venner jeg fant i Gottenborg. De var meget troskyldige. Haaber der bliver mange som vil tro aabenbarlig paa Gud for Menneskens Børn. Jeg fant og en Præst som var et særdeles Mønster paa en sand Christen. En anden hørte vi i Kirken; han talede meget klart efter Christi Lære. Vennerne der attraaede meget <at> J. Hogvalstad skulde kommet dit igjen. De var nu i "Opbryde" med at trykke Hanses Bøger paa svensk. Præsten Torbiørnson var paa Forhør for Sandheds Skyld i Gottenborg mens vi var der; det gik bra. Gid alt maatte tilskynde os mer til Flittighed!

Jeg har og nylig vært i Flikefiord. Kan helse eder fra Vennerne der, saa og fra de her omkring, fra min Kone og Børn og mig, deres attraaende Broder, der lenges at være blant de Troendes Tal.

Schielbri d. 15 Juli 1823. Isach Pedersen.

Skulde nogen hos eder behøve en at staa paa Kramboden, da havde vor Søn Per tænkt at forsøge. Han har nu en Tid været i Regne- og Skriveskole paa den Maade, da han ei har Legems Kræfter at tage noget tungt Arbeide som at bruge Gaarden. Hvis nogen af eder skulde behøve og de vilde af deres Godhed foreøge ham, var det vel om de vilde skrive nogle Ord hid <med> edefs Mening om samme.

Jeg agter mig nu paa Sommerfiske. Skulde Gud give vi fik noget der, kommer jeg til eder i Høst, om Gud giver Helsen. Jeg vil og bede eder, hvem det var, som kunde kjøbe mig en Del Tønde-

band til den Tid, af det Slags som jeg fik i forgangne Aar. Jeg tenker helst B. Siqvaland eller T. Schieveland er mest i Veien for (= mest kjent med) Bønderne, men faar bede de ser efter om de er gode. Jeg vilde nok have 1000 eller mer. Er der at faa, maa de skrive hid, saa skal vi sende Penger, eller om de vilde have Sild naar vi kom øster.

Jeg har og en 45 Tønder god Vaarsild <som> jeg vil tage med mig naar jeg kommer. Maaske de kjøbte den af mig.

Veed ei mer. Tenker B. K. A. (= Kittil Aarstad) skriver med lidt, og om Tilstander her. Vi fik nylig et snilt Brev fra Samson Traa i Bergen. Fra Stavanger har vi ei nylig faat noget. Jeg skrev dit i siste Post.

Vær alle hilset, baade gamle Bekjente og nylig Begynte at gaa paa Saligheds Vei! Gud give eder, mig og alle Naade at haste og stræbe at komme der først! Lev i Gud, bedes af I. Schielbri.

47. 1823, 17. juli. Egersund.

Kittil Aarstad til vener i Arendal.

Kjære Søskende i Arendal.

Jeg veed ei noget Sært at skrive, men føler hjertelig at ville sige Ja og Amen til hvad Br. Jsag har skrevet. At føle Mangel i Striden er noget som maa lære os at bede. Jeg har kjendt for min Del helst <at det er> først nødvendig at bede Gud <lære mig> min Tilstand at kjende. Saa lærte <jeg> vist Nødvendigheden at bede om Kraft at staa alt imod som vil hindre. <Og det> er ikke mingt, som B. J. (= Broder Isak) siger, den elendige Lunkenhed. Saa føles ikke Tilstanden med vort (Hjerte?).

Kjære B. Tor S. Jeg talte med Venner i Ch.sand om Søn til Jsag Skielbrj, som ønsker gjerne at komme ud til nogen af Vennerne forat øves i Handel, og der var for Tiden ei Plads. Vi talede om dig. Jeg haaber han bliver snild.

Det er besluttet at vi flytter til Ch.sand i Høst, om Gud giver Hilsen. Saa haaber jeg <at jeg> flere Gange faar besøge eder. Jeg maa nu først reise til Stavanger og opsige Borgerbrevet.

I Hast hilses fra os her og mig, deres Attraaende.

Egersund d. 17 Juli 1823. Kiddel Aarstad.

NB: Vi arbeider nu paa at faa i Stand den omskrevne Slup, om du, B. T. Skiæveland, vilde skrive din Mening.

48. 1823, 18. juli. Stavanger.

Mauritz og Sara Undem til Torgeir Sikvaland.

Elskelige kjære B. T. med Kone og Børn.

Da det nu indtraf den 15. dennes at vor Moder gik af Tiden, da vil jeg skrive nogle Ord. Dagen før hun døde talede jeg med hende, og <det> var for det Meste saaledes at vi maatte bede Gud om Taalmodighed — ti Udfaldet skeer til det Beste <for> den som overlader sig i hans Hand — og at vi maatte bede om Naade og Syndsforladelse den Stund Gud er saa god og giver Sans og Samling Hun svarede mig at vi behøvede det, og det falt meget snilt hendes Erkjendelse udefter hele Tiden. Og <hun> talede om at ikke noget var hende saa om at gjøre som dette vigtige Maal at beredes til, sagde at det Andet havde hun faat ifra sig, kun at mere elske Gud og stedse nærme sig ham. Med Sans og Samling havde hun <talt> hele Tiden. Saa jeg haaber hun er i Hvile hos vor himmelske Fader. Vi haver tenkt nu den 19. at bære hende til Jorden.

Kjærlig er du med Kone og Børn helset, samt alle Venner der.

Stavanger d. 18 Juli 1823. M. Undem.

Elskelige Sødskende i Arendal.

De ere meget kjærlig takket for Skrivelsen og det Tilsendte. At udtrykke mit Hjerte i Ord er Tiden kort, da Posten skal gaa. Og jeg kjender jeg har forsømt Tiden ogsaa i det Aandelige, at jeg ikke bruger Tiden, som er mig saart at tenke paa. Gid det maatte komme ret ind paa mit Hjerte, saa det kunde blive blødet og følsomt for alle Guds Velgjerninger som han beviser, især for min Del, saa jeg kunde love og prise hans Miskundhed!

Min Mand har underrettet om faar mor (= Farmor?), som var at Herren løste hende fra det<te> Liv, som hun lengtes efter. Hendes Sygdom var for det Meste med Toughed (= Taushed?), saa jeg syntes vor Herre lavede det vel, at hun ikke følte saa meget til Sygdom som det vistes for os. Saa hun var taalmodig og fornøyet i Gud, saa jeg syntes jeg havde Godt af hende.

De ere paa det Kjærligste hilset ifra os Forende her og mig.

Sara Undem.

Til Hr. Torgi Sigvaeland a Arendal.

49. 1823. 25. juli. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener i og ved Kristiansand.

Elskelige Venner i Christiansand og der omkring.

Da jeg haaber at Lars Kyllingen er der eller snart kommer, saa vil jeg nu skrive nogle Ord om Tilstanden her, da jeg synes at det Gode formerer sig. Især her omkring som jeg bor er Folket nu mere begjærlige efter at høre Guds Ord, og vi har nu vært mange Stæder og havt Opbyggelse som vi ikke har vært før. Vi har nu havt Opbyggelse paa Soge(?) og i Isfjorden paa Ugen, og Folket var snilde.

Vi havde det og snilt naar Biskop Bugge fra Trondhiem var her den 17 Juli. Jeg fik og tale snilt med ham. Han er et stort Middel for det Godes Fremme og at hindre Ondt, da en Deel af Præsterne fatter bedre Tanker om os eftersom de forstaar at han agter os fremfor de andre Mennesker. Og Folket faar mere Tiltro til os for det Samme og vil gjerne forene sig med os. Saa det seer ud til at her bliver megen Jord at faa saa i. Og hvorledes det bliver med Vegsten, det er skjult for os, og vi faar overlade det til Herren og saa i Haabet, og vente med Langmodighed paa Frugten.

Det Meste som er at beklage, er at Høsten er stor, men Arbeiderne ere faa. Og de faa som er, er og altfor sendrægtige at arbeide i Guds Gjerning, og ikke er saa udstragte af alle Kræfter med Tro og Kjærlighed at virke til Guds Ære og Næstens Salighed. Som jeg ofte maa beklage at jeg lader mig saa ofte forhindre fra det vigtigste Arbeide, deels af de jordiske Sysler til Legems Ophold, deels af Kjødets Kjælenhed og af Efterladenhed! Og dersom Herren ikke opholdt mig med saa kraftige Paamindelser, Tugtelser og Vidnesbyrd om det høyeste Gode, hvor meget Godt han har gjemt for dem som ham frygter og elsker, og ikke det alene, men de kraftige Vidnesbyrd ⟨om⟩ hvor meget han har kostet paa mig siden den første Dag han fik Magt over mig, da vilde jeg snart give efter i Herrens Gjerning.

Men naar jeg tænker paa Herrens Trofasthed imod mig, og jeg skulde blive utro imod ham, da vilde det blive som en Ild som vilde fortære mig. Dersom jeg vilde blive ulydig imod Herren som saa dyrt har kjøbt mig, da blev der ikke Fred mere hverken i Tiden eller Evigheden, men en skrækkelig Doms Forventelse. Dette føles vel naar Herren overlader mig til mig selv. Og eftersom jeg af

Naturen er et Vredens Barn og tilbøyelig til Synden, saa er der intet Godt i mig selv.

Saa er det Herren alene som alt Godt kommer ifra, og som maa bruge saa mange Midler for os usle Mennesker. Naar han seer vi vil gaa tilbage fra Livets Vei, saa viser han os deels Døden og Dommen, deels kaster han nogle Straaler af sin Kjærlighed ind i vort Hjerte, at det Eene kunde skrække og det Andet drage os til at elske og adlyde. Og naar vi iler fremad til at arbeide i Herrens Gjerning, da lader han det ofte blive mørkt og giver Fienderne Lov at omringe os forat forsøge os baade i Troen og Lydigheden, om vi vil henge fast ved ham og sige med Peder "Herre hvor skal vi hen?", og om vi vil vise Lydighed i at arbeide i Guds Gjerning, om det er med stor Møye og Besværligheder.

Atter igjen lader han en Straale af sin Herlighed føles baade i Kraft og Visdom, der ikke alene giver os Seier over vore Fiender, men opløfter os ifra alle skabte Ting, saa vi begjærer alene med alt vort Sind og Hjerte at elske, tjene og adlyde alene den levende Gud.

Ak, Herrens Veie ere uransagelige og hans Kjærlighed til os gaar over alle Grenser. Kunde vi ret overlade os til ham som Leeret i Pottemagerens Haand, da skulde vi endnu mere føle og see hans forunderlige Førelser med os igjennem Tiden og ind i Evigheden.

Ak, min Herre og min Gud! Jeg har befundet din Trofasthed. Jeg har følt noget af din Kjærlighed, Naade og Barmhjertighed. Jeg har erfaret noget af din Kraft, Visdom og Sandhed. Ak, bevar mig i en ydmyg og ringe Aand, grundfæst mig i din Sandhed, led mig igjennem alle Livets Omstændigheder frem paa den rette Vei til Livet og den evige Salighed!

Jeg har lovet dig min Gud det trofaste Løfte at ville tjene dig og vandre paa dine Veie i Modgang og Medgang, i Sorg og Glæde, i Ære og Vanære. Styrk du mig ogm med din Kraft og Naade at blive mit Løfte tro alle mine Livets Dage!

Jeg skal hilse dig, B. Lars K., fra dine Folk. Elli og Ragnild Ormem var sør paa Kolen og havde det snilt. Din Kone har været syg en Tid og holdt ved Sengen. H. Johan Brøstet er død; han var til Sømmør (= Søndmøre), og der gik han frem paa et "Hielder" som dem havde lagt ud for Bjoren. Der gik 3 Kuler igjennem hans Fødder. Han laag 3 1/2 Dag i Skogen før Folket kom.

Han udviste en særdeles Taalmodighed, saa at alle forundrede sig paa ham. Han blev ført til Molde til Doctoren. Han savede af ham den ene Foden. Men deri udviste han og en særdeles Taalmodighed, saa han beklagede ikke sin Smerte, men sagde sidstpaa de savede at han syntes det blev længe. 2 Dager derefter døde han. — Arne Mange er og død. Jeg var der i Begravelsen og fik handle snilt Guds Ord med Folket.

Jeg veed da ikke mere at underrette om, men vil bede Gud <at> han giver dig Naade, Kraft og Viisdom at arbeide i hans Gjerning til sin Ære og mange Sjeles evige Salighed. Han bevare dig i Ydmyghed i Medgang og Ære, og i Taalmodighed og Standhaftighed i Modgang og Trængsel! Saa veed vi, Broder, at vi skal ikke have vort Gode her i Tiden, men en Blanding af Ondt og Godt, og deri skal vi staa vor Prøve.

De er da, alle snilde Venner der, saa kjærlig hilset fra os alle her omkring som arbeider og strider til det samme Maal.

Mielvad d. 25 Julli 1823. D. Arnesen.

Til Hr Olle Moe, Bogtryker i Christiansand. (Rest av lakksegl.)

50. 1823, 3. september. Arendal.

Torgeir og Anne Sikvaland til Maurits og Sara Undem.

Elskelige B. Maurets Undem med snilde Kone.

Kjærlig er de takket for deres snilde Skrivelser til os.

Jeg skrev eder til med Ole Schadberg <et Brev> som jeg haaber de har faat. Saae af eders siste Skrivelse om vores Moders Død, som alt gjør Indtryk paa vort Hjerte naar vi har en betenksom Sjel, da det er det aller vigtigste Skridt vi gjør i Livet, nemlig Skilsmissen herifra. Derfor har de Troende, gamle og Nutidens, ofte talet om at dø i en salig Stund og <faa> en salig Afgang m. m. Det vil sige at vort Hjerte maatte vere saa skikket at Herren med sin Naade kunde faa danne, føre, lede og drive os til sit Velbehag at alle Syndebaand blev løst fra Hjertet, og Hjertens Vilje <blev> fri og villig at tjene Herren. Da kunde vi overlade os i Guds Naades Arme, og Guds Kjærlighed virkede da en sønlig Tillid i Hjertet til Herren formedelst Jesum Christum.

Men hvor svage ere vi ikke at staa paa denne Grund, da Synden bor i vort Kjød og daglig ytrer sig i syndige Lyster og Begjæringer, og Sindsbevegelser som strider mod Aanden, saa at dersom vi ei vandrer med en stadig Frygt for os selv i Vaagen, Bøn og Strid

imod alt det som hindrer den sande Fred, da kvæles Aandens Liv, og Herren maa bruge sit Straffe- eller Tugte-Embede istedenfor at trøste og glæde Hjertet, som jeg mange Gange har erfaret paa mit eget Hjerte.

Gid vi lærte Lydighed af det vi led, som jeg tror er Guds Hensigt med sin Aands Tugt paa vort Hjerte, som vi og kan kalde stor Naade og Barmhjertighed, at Guds saliggjørende Naade kunde saaledes faa oplært os til at forsage det ugudelige Vesen og de verdslige Begjæringer, at vi kunde stadigere bevare en frigjort Sjel fra Synden, hvori Guds Kjærlighed kunde blomstre, i at grunde paa det Gode Nat og Dag, som er grundet med Guds Lov der siger "han skal blive som et Tre der er plantet paa et frugtbart Stæd, der bærer Frugt i rette og beleilige Tider"!

Gud give os alle den Naade at hungre og tørste efter at blive det Billede mere og mere lig, i Sind og Vandel, Idræt, Verk og Ord paa denne Jord, saa at naar Døden en Gang kalder os herfra, vi da maatte vere beredt!

Hels de Venner paa "sanes, øsvold, Eyner i Myren og M. Tiensvold m. f., samt Morfar T. Sørbe(?) med Kone og Børn"! Tilsist er du med Kone og alle Venner der i Byen meget kjærlig helset fra mig og Kone og alle Venner her. Ver saa snild og hels og alle i vores Familie sør paa Landet, Sekvaland, Skaaland, Undem, Aarestad m. f., da jeg ser jeg ikke formaar at skrive til enhver!

Jeg tenkte en Tid jeg skulde formaaet at kommet til Marken nu i Høst. Men nu ser jeg det kan ikke skee, da det falder ind paa den Tid at min Kone venter sig i Barselseng. Lev alle vel!

Arendal den 3 September 1823. T. Seqveland.

Elskelige S<øskende> i Stavanger.

Efterdi min Mand har skrevet, kjender jeg Længsel at skrive nogle Ord til eder. Vi har nu til den 17 i dennes været her i 2 Aar og i denne Tid oppebaaret mange Guds Velgjerninger. O, maatte alt faa bøye vort Hjerte til en sønlig Lydighed og kjærlig Frygt for Gud, saa at hans Vilje var os det Kjæreste vi vilde gjøre, som jeg ei kan nægte <at jeg> ved Guds Naade føler baade Længsel og Drift til, men maa og beklage at mine Svagheder og mange Feil hindrer ofte det Godes Fremme. Men over Alt veed jeg Intet som letter eller glæder mit Hjerte mer end naar jeg tænker paa at flere lægges til det Tal.

O, kjære Medsøskende, lad os samtlig takke Gud for sin store Naade og dertil bede med og for hverandre at vi mere og mere

sammenbindes i een Aand og eet Sind!

De maa helse alle bekjente Venner, og glem ingen! Og alle vores Slægtninger er og ihukommet, med Bøn til Gud at hans forekommende og tilberedende Naade kunde faa Lov at virke paa Hjerten Hvorledes lever Far Hørbe(?), tager han til i det <Gode>? Hels ham og min Moder og Søskende! Tilsist er du S. Sara med din solide(?) Mand helset ifra os alle Forenede her, som Gud skee Lov er skjønt ...

S. Gunel Sievland(?) er noget sygelig. Tilsist <hilses> ifra min Mand og Barn, tilsist meg, ~~xxxxx~~ deres Attraaende <som> vil stræbe at blive mere ydmyg og lydig for Gud.

Arendal d. 3 Sep<tem>ber 1823. Ane Sigveland.

Vi glæder os i Haab at Broder Las Kiolig (= Lars Kyllingen) skal komme om os, da vi hører han har været hos eder, som jeg tror er en stor Bestyrkelse.

Her Maurits Undem i Stavanger, med Leilighed.

51. 1823, 5. september: Göteborg(?)

John R. Haugvaldstad til HNH.

Tak B. for din Tilskyndelse at reise hid, som jeg vist er uværdig til, at saa mange Midler gives mig til at opvækkes af Søvnagtighed! Thi jeg kjender nok her er en trang Vei og ujevnt at gaa for mig Svage. Men jeg er ogsaa færdig at tabe af den frivillige Aand med Børneret og Adgang til Gud, og isteden blive en Tjener, komme i Trældom og saa fordre Løn, kan vel endda arbeide, men ikke som et Barn der glæder sig ved, ja takker hjertelig for, at faa tjene sin Fader. Og forat beholde <det> sidste Omtalte hjelper ofte Trængsel; det veed du B. Gud give jeg maa drage salig Nytte af alt!

De 2 første Dage siden jeg reiste fra Hal<d>en, kom jeg 14 Mil, og ved en Kirke fik <jeg> tale efter Prædiken med Folket, fik og opspørge en Vækkelse som havde varet 2 Aar, tog Skys for god Betaling, kom frem til Aften hvor mange Folk var samlet. Jeg og 2 af de Omtalte holdt hver en Tale, saa godt vi kunde, hvortil jeg ikke fordrede dem, men de mig. Thi det var deres Sædvane. <De> viste sig venlig, men <af>vigte i Noget fra alle andre i Sverrig, især i mange Ord.

En Stad Halengesaas var jeg med Natten, haaber med snild Omgang kunde det Hus blive et snildt Tilflugtsstæd. Jeg fik tale der følsomt. Jeg gik en Deel af Veien for<at> tale mer med de Forekommende; men <de> viste sig for det Meste ubøyelig. Jeg blev tilsidst meget klein. — Nu haver <jeg> talet med Schierdin og hans nyvakte B<roder>; <de> viste sig snildt og nogle andre i Staden og paa Landet.

Men rørende er det at see Faar uden Hyrde. Jeg er undertiden saa oprørt at jeg beveges til Øyetaarer. Dog <er det> stort og styrkende at Gud selv vil bygge sin Kirke, og at Christus er Hovedhjørnesten. Du Broder kjender selv Noget hvor mangen en Tvil jeg haver <ved> at saa den dyrebare Sæd. Min Begjæring til Gud har mest faldet ud efter Ringhed i mig selv, men frygter jeg ikke endnu haver søgt den ret. Bed med mig, S<øskende>!

Nær Vanberg haver især en Præst lagt Bud hos Schierdin, at om jeg kom, maatte jeg og besøge ham. Det er 9 Mil herfra, og ingen af os haver talet med ham, uden Schierdin. Jeg er i Tvil; hans Tilhængere haver eftergivet Noget, men ei han selv.

Idag <har jeg> tænkt at tage herfra til en Mand paa Landet som er sat i stór Uro, i næstkommende Uge eller den Søndag <at> komme til Jutabaarg (= Göteborg). Søveis derfra kjender jeg mig ei mægtig at tage, ei heller <er jeg> tilfreds at være borte fra mit Hus med Markket (= Markedet?). Haaber at række til dig Mikkelsdag, "det siste" (= senest?), og saa til Kristiansand paa 2 Uger, og saa, om nogen reiste til Markedet derfra, da at følge dem, da Markedet er 3 Uger efter Mikkelsdag.

Du faar ei tænke om (= paa?) nogen Hest til mig, da jeg vil holde ud her mens jeg kan og siuen reise hastig, som (= om?) ei en Hest stod <færdig?>. Men jeg haver mer tænkt paa en god og duelig Kjøregreie, som vi og kunde behøve hjemme, men <som> er dog vist ei høyest at lægge Pengene i. Og derfor maa det være. Fra Jutabaarg tænker jeg at skrive hjem igjen, hvor jeg da mer kan bestemme Tiden.

Jeg har maaske skrevet for langt. Hilses alle i Hast.

Den 5 September 1823. I. R. Hauvalstad.

Her er intet Uldspinneri noget Sted at faa see. Du tænker vel paa <det> Omtalte?

Til Hans Nilssen Bretwed wed Christian i Norge. Nedlägges hoss Kjöpmannen Erixson i Chrestian<ia>.

52. 1823, 8. september. Bergen.

Samson Traae til Elling Høydal med huslyd.

Elskelige Broder med Kone og Børn, Elling Høydal.

Da Leilighed gives, kjender jeg Lengsel at skrive eder til nogle Ord, da du Broder er en med mig af de ældste Kaldte at arbeide i Vingaarden. Og Gud gav dig især stor Naade at kalde paa flere Arbeidere og føde Guds Hjord af den levende Sæd, Guds Ord.

Jeg føler for min Del <at jeg> har stor Aarsag at takke og love Gud for sin Naade, som opholder i Tiden forat beredes til den evige Salighed, da jeg synes at Jesu Ord opfyldes paa mig, at de Første skal blive de Siste og de Siste de Første, da vist mange af de senere Kaldte ere komne langt før paa Livets Vei. Gid vi da maatte arbeide saa herefter at den korte Tid vi har tilbage af Naadens Tid, kunde saa bruges til Hjertets Forbedring at vi kunde blive med de faa Udvalgte! Da vilde det blive en salig Fryd for vor Sjel her og hisset.

Jeg tror de med mig har mange Byrder at bære, dels indvortes og dels udvortes, saa alt hjelper til at trykke vor Sjel og adsprede vort Sind, svekke vor Tro og døde det aandelige Liv. Nylig var jeg i nogle Dage meget trængt i min Sjel, hvorledes jeg skulde komme til at gjøre Guds Villie, da jeg syntes <jeg> stod saa langt tilbage, følte saa liden Kraft og Tro, at være forenet med ham i Kjærlighed, og tjene ham og min Næste i Ydmyghed og arbeide i Vingaarden, da det snart kunde være den llte Time, da dette alt trængte til Hjertet og <jeg> var bekymret, saa det vilde blive temmelig mørkt for min Sjel.

Da jeg vaagnede tidlig om Morgenen, var jeg i samme Tanker, dog ganske rolig indvortes. Da kom mig for <at> Gud er den beste Ven at forlade sig paa, tro paa ham og bede uden Afladelse. Formedelst Troen paa ham er alle Troende bleven frelste. Det blev som et kraftigt Indsegl paa mit Hjerte <til> at lette alle Byrder og gjøre Veien let, formedelst hans Naade, og at komme igjennem den snævre Port der fører til Livet, som Jesus siger faae finder.

Min Erfaring har lært mig at vi ere svage af os selv til det Gode og kan snart overvindes af det Onde. Aarsagen kommer fra det bedragelige Hjerte, at vi ikke vaager, beder og staar det Onde imod af ganske Sjel og al Kraft, og søger Gud i Troen af et ydmygt Hjerte. Saa bliver det mørkt og da ser vi ikke Faren

eller har noget af Gud ⟨til⟩ at modstaa det ham mishager, altsaa falder i Fristelsens Tid.

Ak, Gud er god mod os, der ikke aflader at kalde og arbeide paa os med sit Ord og Aand! Lad os saaledes betragte hans Godhed og Kjærlighed at det kunde opvække os af Lunkenhed og styrke vor Tro at jage til Maalet, hvor vi skal høste Løn af vore Troes Gjerninger!

Jeg kan helse eder fra vor troe Broder og Arbeider Lars Kiøllingen og Søster Torbør Olsdaatter og fra alle Venner her, og sist fra min Kone og mig, eders ringe og ufuldkomne Broder.

Bergen d. 8 September 1823. Samson Traae.

53. 1823, 20. september. Skredsvik.

Niels Doch, svensk prest, til Ole A. Mjelva.

Elskelige Medbroder i Christo.

Jeg takker dig paa det Venskabeligste for dit Brev til mig med Broder A. Winberg. Det var meget kjært at faa oplivet et saa kjært Bekjendtskab som det du aabnede for mig da du havde den Godhed at hilse paa mig i Siglor(?). Det Foreningsbaand som Jesu Christi Kjærlighed sammenknytter Sjelene med, drager saa kraftig til Himmelen naar man faar see en Medchristen som med Alvor vil søge Himmelen. Da opmuntres man selv at vandre med saa meget ivrigere.

Ak, min kjære Mjelva, jeg lykønsker baade dig og alle andre blandt eder som har ladet eder gribe af Naaden i Christo. Selv haver I den Fordel at finde Graven lys for eder, om I ere trofaste indtil Enden, og siden, ved det Rygte eders Tro foranlediger, giver en saadan Opmuntring til Gudfrygtighed at og paa andre bliver ved Guds Naade denne Opmuntring ikke frugtesløs.

Jeg har stædse haft mine kjære Nordmænd i Tanker, og altid deraf oplives til Taksigelse mod Gud for hans forundringsfulde kjærlige Veie at drage os arme Mennesker til Lyset paa. Kjære, farer fort i eders gode Forsæt! Lad den arbeidende Naade alt mere rense eder for Himmelen! Lad den inderlig oplive eder alt dybere i Christo! Saa bliver eders Lys hver Dag klarere i eders Hjerter, ved Guds store Naade og Kjærlighed i Christo Jesu. Herren føre eder med stadige og visse Trin frem paa Veien til de himmelske Boliger!

Eders Ældste og efter Himmelen længselfulde Broder H. N. Houge skal dog føle megen Glæde ved at see eders Tilvæxt i Naaden,

hvilket bliver ham til Liv og Styrke i den sidste Strid, og ‹han› faar dobbelt takke Gud først her og siden i Himmelen. Hils ham venskabelig fra mig! Jeg kan vel aldrig finde ham i dette Liv legemlig; men i Aanden tykkes jeg see ham. Men bed ham at han frembærer mig i sine Bønner for Himmelens Trone! Saa vil jeg i Himmelen ved Jesu forbarmende Naade forenet med ham see Gud.

Jeg har haft den store Tilfredsstillelse at og her paa Stedet findes nogle oprigtige Christne, og det er stort i nærværende Tid For mig gaar det langsomt at overgive mig i Hengivenhed til min Gud. Den vedhengende Arvesynd vil saa gjerne formaa mig til at efterkomme Satans Villie. Lykkelige var baade du og jeg om vi med Paulus kunde sige: "Saa gjør nu ikke jeg det, men Synden som boer i mig". Tænk Broder, naar Synden ret bliver overvunden og Sjelen bliver løst ud af sit Fængsel, og hun da paa Naadens Vinger flyr for evigt fra Jorden op til Gud i Himmelen! Ak, hvad den Fryd maatte blive uudsigelig!

Men Broder, lad os være Gud troe, ei bygge med Høe og Straae, men blot med Guld og Ædelstene! Lad vor daglige Bøn være: Herre, befri os fra os selv! Vi har en fordærvet Verden indeni vort eget Bryst. Jo mere den og vi skilles ad, eller jo mere denne Verden afdør i os, desto mere Liv og Tilvæxt faar vi, i vor søde Broder og kjære Frelsere Jesus Christus.

Jeg har stor Længsel til endnu en Gang at faa see dig, Broder. Falder din Reise nogen Gang her om, baaber jeg du hilser paa mig. Broder John Hogvalstad skal have været i Mark‹ed?›, og jeg fik ei tale med ham. Hils ham samt J. Søbrønd, tillige Eders Familie med flere Jesu Venner, fra deres Ven og Tjener!

Schredsvig Præstegaard den 20de September 1823. N. Doch.

Schredsvig er 9 Mil fra Fredrichshald.

54. 1823, 12 november. Arendal.

Peder Skjæveland til Jens Friderichsen.

Kjære Ven Jens Fridrichsen.

Det Meste jeg synes have dig imod, er at du vilde søge Revanse i den anlagte Sag, da vi burde ikke undslaa os for at lide for Uskyld, men og taale og have Sorg over dem som i sin Formørkelse ikke forstaar bedre — og heller see om mueligt at gjøre Godt igjen og i det Mindste bede for vore Modstandere. Men det er

ikke saa godt naar en ingen har til Raadførsel. Jeg føler for mig selv — og der staar i Salmen: "Vel den Mand som ikke vandre i de Ugudeliges Raad" etc. En kan tage feil.

Jeg sendte de 2 Breve til J. Hogvalstad i Stavanger. Dog vi havde et Raad her, og en Søster ved Navn Karen, som tjener hos Br. T. Siqforland, vilde nok efter Venners Raad tage Tjeneste hos dig, og hvis de siden fandt for Godt at sammenbindes, saa fik de selv med hverandre udbede af Gud det som kunde være hans Villie. Men nu skrev T. S. og jeg med til J. H.stad og bad om hans Svar, eller <om> han viste nogen anden som kunde være bedre skikket. Det kunde ikke lade sig gjøre før til Vaaren med denne Søster at kunde komme.

Jeg ser den Opvækkelse ved Kjerteminde er gaaen efter Brødremenighedens Grund, eller retter<e har> antaget den. De har da meget Godt for sig, men ikke saa ren Grund, og de har ikke let for at gjøre Godt. Der staar dog skrevet at vi ikke allene skulle lægge af at gjøre Ilde, men og lære at gjøre Godt, og "hvo som lever i Kjærlighed, lever i Gud".

Dette ser ud som jeg vilde rose vore Venner. Men jeg skriver hvad jeg har erfaret, og bekjender mig ikke at have fortjent end det Ringeste hos Gud. For hvad Godt een udretter, er ved hans Kraft og Naade. Og naar det skeede i Troen og med Taksigelse til ham som tilhører Magten og Æren, saa nedslaar vor egen Usselhed al Stolthed og Egenkjærlighed. Men os er lært at vorde enfoldige som Duer og snilde som Slanger.

Tak for dine opbyggelige Sk.! Herren holde dig fremdeles i Live efter sit Ord, og at du maatte finde Naade for ham at tjene og vinde mange Sjele til hans Rige, og elske ham som er alle gode Gavers Giver, baade de aandelige og timelige! Gid vi flittig aagrede med det betroede Pund! Saa har han lovet at rense den Gren som Frugterne bær, saa og betro den flere Pund.

Det er ikke let at overtale Mennesken hos eder til den rette Tro, da der er saa mange som trøster sig selv og andre uden at have opofret sig ganske i Med- og Modgang, "og ligesom henbrent i Guds Kjærlighed, som vi burde og skulde elske Herren af vort ganske Hjerte, Sjel, Sind og al Kraft".

Jeg har nu sk. dig til i Enfoldighed og meent <det> til dit og fleres Beste. Og skriv os til igjen med det Første! Helses fra mig og Kone og flere Venner her.

Arendahl d. 12te Novemb. 1823. Peder Schieveland.

Hr. Jens Fredrichsen i Schanderborg.

55. (1823, 24. november.) Bredtveit.

Lars Kyllingen til vener i Trondheim. (Påskrift på brev frå HNH.

Da nu Broder Hans har skrevet saa snildt og følsomt om den første Kjærlighed, som vist er nødvendigt for os alle at betænke og haste med vort Saligheds Arbeide, naar Guds Børn taler til os med Graad, Sødskende, lad os med hverandre tage det alvorlig i Betænkning og Overveielse med os selv, gaa ret ind i vort eget Hjerte! Saa maa vi tilstaa at den Ild som brændte med stor Kraft i det Første, slumrer nu meget; det maa jeg bekjende. Gud give mig Naade at kjende det ret, og saa at haste med mit Saligheds Arbeide, og ved Guds Naade overvinde alt som vil hindre mig i mit Løb!

Sødskende, elsk hverandre! Thi Kjærligheden er af Gud.

Jeg havde vel meget at skrive, men vil slutte denne Gang, og hilse fra de mange snilde Venner som jeg har talt med paa denne Reise, og deriblandt mange hjertestyrkende Venner som jeg haaber bliver mig til Nytte.

Jeg har nu været her hos Broder Hans, og vi har talt snildt med hverandre om mange Ting til dette og hiint Liv, som har været styrkende for mig. Mit inderlige Ønske er at det Gode maatte formeres iblandt os, med Kjærligheds Drift at gjøre Guds Vilje.

Broder Christen Dale var med mig til Fredrichshald. Vi havde det snildt med hverandre paa Veien frem og tilbage. Ole Mjelva var med mig til Sverge. Vi havde det snildt, talte med tre snilde Præster, havde to Opbyggelses-Taler.

Hilses fra deres Ven og Broder Lars K. Kyllingen.

56. 1823, 25. november. Kleppe

Notto Jørgensen Tvedt til vener i Arendal.

Elskelige Venner i Arendal.

Eders Kjærligheds Beviisning mod mig sidst jeg var hos eder er mig kostbar, ligger mig dybt i Erindring med Tak til Herren for den store Naade han beviser mod os baade til Sjel og Legem. O, hvor meget har han gjemt til dem som frygte og elske ham! Gid vi maatte blive ham underlagte med en fuldkommen Lysighed, saa han fik dannet os ved sin Naade og Kjærlighed formedelst Den Hellige Aand til en levende Tro paa Sønnen, saa denne kunde faa renset os fra vore Vanarter, Kjødets Sandselighed og Lidenskaber, fra den

høie Aand og fra Vantroens Magt, sig til et Eiendomsfolk som kunde blive flittig til gode Gjerninger som var virkede af Den Hellige Aand, saa vi kunde med Glæde fremme Guds Ære og vore Medmenneskers timelige og evige Vel!

O, mine Venner, naar jeg betrakter eders og andres Flittighed, nemlig andre opvakte Christnes Kjærligheds-Omsorg for Næstens Opvækkelse, Veiledning og Trøst til hans Sjels Frelse, o, da staar jeg saare langt tilbage, og frygter jeg er den dovne og lade Tjener som maa stødes ud i Mørket, da jeg mærker det indvortes Menneske vil saa gjerne adspredes blandt de jordiske Ting. Og derved faar de sandselige Lidenskaber Magt, og da er det farlig at det Djevle-Billede, den høie Aand, kan saa hemmelig faa bøiet vor Villie til at velge en lettere Vei, som den Løgnens Aand faar bragt vor Hjerne-Klogskab til at opfinde udenfor den usvigelige Vei som Guds Ord viser os. Og derved faar Djevelen Adgang til at staa frem i en Lysens Engels Skikkelse og bilde os ind Fred og Tryghed under Paaskud <af> at det er Troens trange Vei vi vandre, og saaledes faar <man> Behag til sig selv. Nei, denne med tusinde andre Afveie maa vi med Flid søge at undgaa, og paa hvad anden Maade end i hjertelige Bønner om Herrens Hjelp og Bistand?

O, hvad skal jeg sige? Mine Venner, beder med mig at Herren vil af Naade styrke os til at faa undertrykt det gamle Menneske, saa vi med en frivillig Aand kunde i en sand Tro fuldende vort Løb i en sand Helliggjørelse!

Hilses kjærlig fra mig og mange snilde Venner her.

Klep, hvor jeg informerer Børnene til Hr. Sorenskriver Aas, den 25de November 1823. NJørgTvedt.

E.Sk. Du Broder T. Siqveland modtager vedlagt Penge som jeg skylder dig. Ligeledes maa jeg bede at du vil befordre indlagte Brev. Du ventes efter Aftale at komme hid til Jul, da jeg og flere Venner her glædes ved at du kommer. Jeg agter at holde Brøllop imellem Jul og Nytaar den 30te December, hvor jeg haaber din Nærværelse. Maaske nogen af de andre snilde Venner kunde blive med dig. I ere vel underrettet om at Ole Torgrimsen Fennefosm blev valgt til Representant til Stortinget?

S. T. Hr. Torger Siqveland, Garvermester til Arendahl.
Indlagt 1 Spd. 3 Ort 12 Sh. Udbedes en Sk. Ved Befordring.

57. 1823, 28. november. Bergen.

Samson Traae til ei åndeleg(?) syster.

Fortrolige Søster Lena med kjære Mand og de flere.

At jeg skriver her som til dig Søster først, kommer vel deraf at vi efter Kaldelsen ere blevne bekjendte med hverandre og <ere> af de første Kaldte til Lammets Bryllup, og var betroet at kalde andre ind til det salige Maal. Meget vil de ældste eller første Opvagte komme mig i Tanker, især de som troligen bekjende Guds Ord i mange Vanskeligheder uden Frygt og Fare for os selv, hvad vi skulde lide for Trængsel. Og Gud gav os da Naade at tale hans Ord i Overflødighed for Menneskene, saa det var noget Særdeles at betænke.

Men jeg maa tilstaa at jeg siden har følt mig meget fattig baade paa Ord og Kraft at tale med andre om Guds Villie, <noget> som daglig hænger mig over med Bøn og Længsel at kunne faa mere Frimodighed at aabenbare min Troes Grund. Men det vil føles <at jeg> ikke finder den, denne Adgang og Frihed at udføre det i denne Frihed som den Tid. Jeg synes dog at finde nogen Grund heri, hvorfor det ikke skeer, som jeg her ikke kan give tilkjende, da Herrens Veie er uransagelige, hans Viisdom ubegribelig, hans Langmodighed og Kjærlighed uden Ende imod os faldne Adams Børn.

Vi har da meget at takke Gud for, som opholder os igjennem mange Vanskeligheder, lærer os at kjende os selv og hvad Guds Villie er. Christus sagde til sine Disciple: "Eder er det givet at forstaa Guds Riges Hemmeligheder, men de andre i Lignelser." Vi kan forstaa heraf Jesu Mening, at det er kun de Oprigtige og hans Venner som lærer at forstaa Guds Riges Hemmeligheder. Men de som ikke af Hjertet forsager sig selv og <for hvem> alt bliver — Guds Ord og alle Vidnesbyrd om Guds Villie og hans Riges Herlighed — i Sjelen som en Lignelse uden Kraft og sand Virkning i Hjertet!

For den Skyld tages saa mange Afveie, da enhver vil saa gjerne være noget i sig selv, beholde sin egen Villie og Egenskaber som hindrer Guds Villie og Gjerning i Sjelen, da det er tungt for det gamle Menneske at gaa ind ad Døren i Faarestien og den snævre Port Thi at ydmyge sig i Grunden under Gud og allene søge sin Salighed i Jesu Naade og Fortjeneste, saa vi har intet at holde os til af vort eget Arbeide, Selvgodhed og Retfærdighed, men føler at al vor egen Retfærdighed er som et besmittet Klæde for Gud, <det er ikke let>.

Vi kan lære heraf at det Gode vi har og nyder, er af Guds blotte Naade til Sjel og Legeme, som vist i Grunden og af Hjertet burde ydmyge os for Gud, at love og takke ham for alt det Gode han beviser. Saa og vore Svagheder, hvilke alle kunde give os levende Følelser til at kjende vor Fattigdom og Ringhed for Herren. Men hvor ofte maa vi ikke stride og kjempe med onde Fristelser af Høihed og flere Synder, endog vi seer og føler vor Usselhed!

Ak, hvor godt det da er at tro og forlade sig paa Gud i Hjertens Ydmyghed og Enfoldighed, vaage og bede og stride, og arbeide os trøt og mat, og da i Troen vende os til ham som har sagt: "Kommer alle hid til mig, alle I som arbeide og ere besværede! Jeg vil give eder Hvile." Værre er det med os naar vi giver Fienden Samtykke og tager vore aandelige Vaaben ned og lader ham indtage vort Hjerte efter sin egen Villie, og vore Tilbøieligheder giver ham Samtykke. Thi da taber vi snart Guds Kraft som i vore Skrøbeligheder skulde fuldkommes.

Lad os derfor stride og vente paa hans Frelse! Saa beholder vi Seier og glædes derved engang, <vi> som her har stredet trolig. Ja, det skal og erfares i dette Liv.

De hilses, alle Vennerne, meget kjærlig fra de Venner her, min Kone og eders Medkaldte i Naaden.

Bergen 28 November 1823. Samson Traae.

58. 1823, 2. desember. Bredtveit.

Ole Nielsen Hauge til O. P. Moe. (Påskrift på brev frå HNH.)

Kjære Ven O. Moe.

Megen Tak for din Skrivelse af 29de Octbr. og din Umag for mig hos Politimesteren og Magistraten! Jeg tror vist Politimesteren etc. har i Skifteomkostningerne beregnet sig for Skiftebrevs Beskrivelse, og jeg begjærede allene en Extragt. Men naar den ikke kan faaes uden Betaling, da faar det være.

Vær af den Godhed og hils Hr. Presidenten ærbødigst fra mig, at muligens mine Attester kan hvile i Raadstuskriver-Contoret, da jeg derfra havde dem udlaant 1806 i November Maaned og did hen i samme Maaned leverte dem tilbage igjen!

Du med kjære Kone, Børn og øvrige Familie samt alle de flere kjære Venner der er kjærlig hilset fra min Kone og mig.

O. Nielsen.

Naar nogen af Vennerne med det Første faar tale med Ole Fennefos, da sig ham at det vilde nok være best for ham at han med det Snareste skrev hid og bestilte Logi. Han kunde faa det Nils Brue havde hos B. Andersen, eller <saa> faar han tage det Magistraten anviser ham.

59. 1823, 7. desember. Helgerud.

Ole Olsen Bache til vener.

Medkaldte Venner og Søskende i Aasgjeld.

Stille har det været en Tid at faa høre nogen gode Rygter eller <se at> Lys har skinnet fra eder, Venner. Hvordan arbeider og lever de<re>? <Jeg> haaber vel de noget kjender efter det Kald I ere kaldte med. Mangel paa Magt at fuldkomme det Gode tror de vel de mangler, og Frygt for <ikke> selv at gaa Veien, oprigtig at lede andre? Kjender de ikke dette i en høy Grad og føler eder ret fattig i Aanden, afmægtige i eder selv med en dyb Erkjendelse for Gud, da kan I vel handle og tale om Gud og hans Ord, om eders Følelser, eders Strid mod mange Laster, finder nogen Dyd hos eder, løser nogen Syndebaand, men ei kommer til den rette Erkjendelse fordi Mennesket beholder sine kjæreste Skjødesynder. I egen Ære <og> hemmelig Høymodighed af den Naade der er betroet, vil <de> ei agte de ringere Paamindelser og det som en anden føler i stor Fattigdom, elsker mest dem som holder med sig i alle Deler, og ei prøver om det stemmer efter Guds Ord. For dem som det ikke gjør, er Venskabet ubestandigt, og naar det kommer noget Modsat, da har Mennesken ingen Magt at elske, fordi den første <Kjærlighed?> ikke var ren.

Lad os ikke elske med Mund og Tunge allene, men i Gjerning og Sandhed! Disse Ord kunde vel en som af Gud er kaldet, synes ikke at ville være skyldig i. Men den som er i sig selv ringe, finder sig selv skyldig i alle Herrens Ord, saa en altid frygter, og derved bliver Hjertet mere knuset, Aanden fattig. <Man> anseer andre mere end sig selv, <af dem> som Naaden har annammet, søger efter Oplysning og finder sig trængende. Og naar han skal raade andre at gjøre en Gjerning, da frygter han og <at> han skulde raade ham feil og til Sjeleskade, som han altid anseer som det Høyeste.

Guds Ord er da altid nyt for den som hungrer og tørster derefter. Finder han det ikke hos sig, da klager han sin Mangel

for Gud, at han er saa uskikket dertil. Vi som kaldte ere, have mest Aarsag at frygte for Lunkenhed. Thi deraf kommer Sikkerhed, og fra Sikkerhed Letsindighed naar det gaar med, Vrede og Utaalmodighed naar det gaar mod. Lad os prøve os, Venner, om vi har den rette Omsorg for os selv, at blive frelste! Og da strækker det sig til andre at vi vil det samme Gode til Legem og Sjel.

Jeg har kjendt Lengsel at høre fra eder, om eders Lengsel er stor til Gud, eller det blandes af begge <Arter Lengsel?>. Lad os blive ved at søge, saa vi kunde komme ind i den evige Ro og Hvile, saa vi kunde høste Løn af vort Arbeide, og erkjende alle de Baand Fienden har bundet os med, og blive løst fra vore Fienders Haand! Da kan vi herefter tjene Gud med Lyst alle de Dage vi har tilbage at leve i.

Det kunde vel være <mere> at skrive om. Men det faar saa være denne Gang, da jeg haaber at en Broder kommer til eder, som de faar muntlig tale ved, som efter sit Forset vil lære eder det han selv har lært og tror, modtager Paamindelser naar han feiler. Jeg <tror> at de som arbeider i Naaden, er glad de finder en langt fraliggende Ven, baade forat høre om andres Flid, saa og bestyrkes med en hjertelig Samtale om hvor godt det er at høre Herren til, og blive forligte den Stund vi ere paa Veien. Den som det ikke attraar i sit Hjerte, er meget kold og maa bede Gud at det maa opvarmes igjen, da vi veed at hvor Kjærlighed fattes, har Troen en Ende eller er borte af Hjertet, og <det> var godt om den kom til at brænde igjen.

Vær hjertelig hilset ifra mig og flere her, saa og fra Hans Nielsen, som sørger mest for at Lunkenhed og Verdens Kjærlighed vil indtage mang en. Enhver prøve sig selv derefter, og den som er med Judas, frygter ikke, men den som har Diciplenes Sind, frygter og bliver bevaret.

Helgerud den 7de December 1823. Ole Olsen.

60. 1823, 8. desember. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener i og ved Fredrikshald.

Mine af Hjertet elskende Venner paa F.Hahl og der omkring.

Ofte er de ihukommet af mig, med Bøn til Herren at jeg maatte have en liden Deel med de som arbeider i Herrens Vingaard i Tiden. Saa veed vi at Herren skjenker os af Naade en liden Deel i det evige Liv og Salighed for Christi Skyld.

Hjertelig er du, B. Olle M<jelva>, takket for din snilde og opbyggelige Skrivelse til os, saa og for den Copi af Brevet fra Præsten Dock i Sverge, som vi fik fra B. Hans. Vi fik og Hans sit Svar til Præsten, saa vi kan sige at mange Rigdoms Kjelder strømmer til os fra mange Kanter og har sit Udspring ifra Gud, den evige Kjelde som alle gode Gaver har sit Udspring ifra. Derfor bør al Æren, Prisen og Magten høre ham til i Tid og Evighed.

Men saa følger det af sig selv: Naar vi elsker Gud, saa elske: vi alle dem som er fød af ham. Dog det bliver vel enda i forskjellige Grader eftersom de christelige Dyder fremskinner i Frugtbarhed, med en udstrakt Kjærlighed og en frivillig Aand at arbeide til Guds Ære og Næstens Gavn, og deri bevares i en ydmyg og ringe Aand, og stadig i Med- og Modgang at løbe til det foresatte Maal. Og eftersom vi voxer i disse og andre Dyder, saa voxer ogsaa Tro og Kjærlighed til Gud og kraftige Forenings Baand mellem hverandre, med Lyst og Kjærlighed at virke til eet og det samme Maal, hvad som møder i Tiden.

Men dersom Frugterne savnes, Dyden forminskes og adskillige Svagheder og Laster lader sig tilsyne, o, da kommer man lenger og lenger fra hverandre i det indre Væsen og Aands Art, saa og ifra Gud, hans Naade, Kraft og Velsignelse. Natuens Lys fremskinner, saa Verden og dens Væsen bliver stor og behagelig. Men Naadens Lys formørkes og Himlen bliver liden med alle sine Herligheder.

Herren bevare os, alle Venner som har følt Guds Naades Kald til de himmelske Boliger, at vi <ikke> skulde forlade Himmelen og dens Herligheder forat vinde noget i denne Verden, af dens usle Støv som varer en kort Tid og forgaar snart, men at vi heller maatte med forenede Hjerter bede til Herren om Hjelp, at vort Hjerte maatte mere løses ifra Verden og dens Elementer, og bindes mere fast til Gud, vor Saligheds Klippe og vor Deel evindelig, og bære Herren de velbehagelige Frugter! Da han selv har begyndt det Gode i os, saa vil han og selv fuldkomme sin Gjerning i os, om vi vil blive ham tro og lydig alle vore Levedage. Saa faar vi selv høste Frugten i det evige Liv af vort Arbeide.

Jeg kan da hilse eder fra mange snilde Venner her omkring, som jeg har Grund for at sige det seer ud til at det Gode tiltager. Her i Nesdalen som jeg bor, har vi nu stor Frihed at handle om Guds Ord. Vi har nu haft Opbyggelse paa Sogge, i Østegaard, i Meegaard, i Reita og paa Sætnæs, Hole og Tomberg, og i Isfjorden

paa Heen hos Nils Heen er der og Frihed at tale Guds Ord. Men vi har Aarsag at klage at Høsten er stor, men Arbeiderne ere faae. Gud, ophold og bevar da de faa i din Kjærlighed, Kraft og Naade! Saa kunde flere lægges til med Tiden, at arbeide i Herrens Vingaard og samle med Christum ind i hans Faaresti.

Jeg tilønsker eder en lyksalig Julefest med den himmelske Lovsang: Ære være Gud i det Høye, Fred paa Jorden og i Mennesken en Velbehagelighed!

Jeg er nu glad at B. Lars Kylingen haabes at komme hjem til Jul, da jeg er nu paa Reisen nord igjennem Dalene til Trondhjem, og om Røros tilbage om Gud vil. Jeg haaber de fandt eder bestyrket ved B. Lars K. da han var hos eder, som vi alle har Aarsag at takke Gud, som sender os mange Midler til vores aandelige Livs Bestyrkelse og Fremvæxt i vor Christendom.

Du B. Olle med Kone og Børn er da kjærlig hilset, samt Joen Søbrønd og alle Venner der omkring oppe i Marker og Tune og Rygge og hvor de findes som vil elske Gud. Jeg kommer eder alle ofte ihu som jeg var i Omgang med da jeg var der. Gud give at vores Navne maatte være indskrevne i Livsens Bog! Da kunde vi glæde os i Forening med hine Jesu Disipler, først her og siden hisset iblant de mange Tusende frigjorte Sjele.

Du B. Ole er og hilset fra din gamle Fader som er noget svagelig, dog han gaar paa Fødderne. Tilsist er du hilset fra mit Hus, Kone og Børn og Tjenere, som jeg ei andet veed end alle attraar det samme christelige Sind. Gud give os alle Naade at blive tro indtil Enden! Det bedes og ønskes af mig.

Mielvad d. 8 Desember 1823. Daniel Arnesen.

Jeg maa nu underrette eder, Søskende, at jeg var paa Veien efter min Bestemmelse. Men da jeg kom til Monge (= gnr. 69 i Grytten), blev jeg syg. Jeg reiste op i Øvredalen, og der var jeg 8 Dager og tænkte at jeg skulde blevet frisk igjen og komme mig paa Veien. Men Sygdommen tiltog for det Første, men siden noget bedre, saa jeg kom mig hjem igjen, og veed ikke naar jeg kan blive rigtig frisk igjen.

Mens jeg var der oppe i Dalen, kom B. Lars Kylingen og hilser fra eder og mange andre snilde Venner, som var hjertestyrkende, da han havde et godt Vidnesbyrd fra eder om eders Beredvillighed at tage Deel i Guds Gjerning. Han beder at hilse eder kjærligen. Han er og meget sygelig. De er da kjærlig hilset fra os og mig,

DArnesen.

De har vel ikke faaet Leilighed at sende de Biekuber vi talte om? Kunde de faa Leilighed at sende dem, da vilde jeg gjerne betale hvad de kostede.

Til Hr. Olle A. Mielvad, Mester Farver paa Fredriks Hal.

61. 1823, 11. desember. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener i og ved Bergen.

Elskelige Venner i Bergen og der omkring.

Kjærlig er du, Broder Samson Traae, takket for din snilde Skrivelse til os, samt <for> de 4re Huuspostiller og 6 Sangbøger, som alt er Middel i Guds Haand til at røre ved os og sætte os i en hellig Bevægelse til at prise og ophøye Herren vor Gud for sin store Naade og Barmhjertighed, der ikke aflader at sende os mange mægtige Redningskilder for vort aandelige Liv, hvorved vi kan holdes i Live, ja i det salige Liv hvorved vi af Naade engang skal see Herrens Ansigt.

Ak, at vort Hjerte stod ret aabent for de himmelske stillerindende Vande! Da følte vi at vi ofte blev bestyrket og vederqvæget i vore Sjele, baade til at staa Synden imod, saa og at bære Herren de velbehagelige Frugter.

Men ofte har vi Aarsag at klage over os selv og andre, at Hjertet vil saa gjerne dele sig imellem Gud og denne Verdens Ære og Rigdom og dels Verdens Sorg og Bekymring for Livets Næring. Og dels vil Hjertet være koldt og ufølsomt for Herrens Velgjerninger. Derfor kan ikke det Livets Vand faa virke i os med sin stille Kraft og Liv til vores Renselse, fordi der kommer saa snart af vores egen Bærme og blander sig i den himmelske klare Vin

Dog bliver Herren ved, og øser paa os mange gode Velgjerninger og gode Følelser i vor Sjel, saa vi maa bekjende <at> det er godt at høre Herren til, og hans Naade og Miskundhed er dyrebar for os. Og dels rører han os med Sorg og Bedrøvelse over vore Synder, saa Nød og Trang i vort indre Væsen føles, hvorved Børnens Aand ytrer sig med uafladelige Sukke, med Længsel og Begjær til Herren vor Gud, at han vil hjelpe os i Kampen og styrke os til at faa Seier over Synden og Forbedring i vor Christendom, og at komme nærmere i Forening med det treenige Væsen. O, dette er og Naadens Kaldels fra den aller Høyeste, der rører og bevæger os paa saa mange Maader til det høyeste Gode!

Ak at vi da med forenede Hjerter holdt os nær til Herren, i Bøn, Tro og Tillid, i hvad som møder os i Verden, <kunde> føle og sige med Peder: "Herre, hvor skal vi hen? Du haver det evige Livets Ord", om Synden frister os, Fienderne omringer os, m. m. Vi maatte da ikke nedlægge vore Vaaben og blive vantro og ufrugtbare. Thi da bliver vi snart overvundet af Synden og bundet med Mørkhedens Baand, og da er det vanskeligt at bekomme Christi Frihed igjen. Vor Herre bevare os derfra, men <give> at vi maatte lide Fristelsen med Taalmodighed og altid drage nogen Nytte deraf, til vor Ydmygelse og Erkjendelse for Gud.

Jeg har ofte følt at Synden staar omkring mig som en Mur, og jeg formaar ikke at bede kraftig nok til Gud om Hjelp. Men jeg maa vende mig til mig selv og sige: O, jeg elendige Menneske! Jeg er ikke for god til at lide, jeg er selv Aarsag deri. Havde jeg oprigtigere staaet Synden imod, da havde den ikke havt den Magt at friste mig. Havde jeg været mere henbrændt i Guds Kjærlighed, at virke til hans Ære og Næstens Gavn, da havde Syndens Levninger været mere svækket og undertrykket.

Derfor maa jeg underkaste mig Lidelsen i Taalmodighed, og vente med Længsel paa Herrens Hjelp og Naade. Da har jeg fornummet, som der staar: "Kald paa mig i din Nød! Jeg vil udfri dig, og du skal prise mig." Da er Hjelpen god og Herrens Naade kostbar for en træt og afmægtig Sjel, og vistnok følger <det> af sig selv at prise og ophøye sin Skaber og Gud, som Hjelper i Nøden og Frier fra Fordærvelsen. Gud styrke os alle i Kampen og staa os bi i alle Farer, og holde os ved Haanden og lede os frem til det evige Liv og Salighed!

Jeg kan helse eder fra Lars Køllingen. Han er nu paa Veien hjem igjen, og <vi> venter ham til Jul. Vi fik Brev fra Ole Mielva i Fridrichshal, at han har været med Lars 10 Mil ind i Sverig og havde talt med 3 Præster og andre snilde Folk. Ole syntes det var ham en særdeles fornøyelig Reise. — Jeg er nu tænkt paa at reise nord igjennem Dalene til Tronhiem, om Gud vil, og tænker at reise om Røraas tilbage.

De er da, alle Venner, kjærlig helset fra os og tilønsket en glædelig og lyksalig Jul med den Hjertens Stemme: "Lovet være Gud i det Høyeste, Fred paa Jorden, og i Menneskene en Velbehagelighed!" Saa har vi et levende Haab at samles der hvor al Graad af deres Øyne skal tørres, og Sjelen i Retfærdighed skal føres. De <der> her har lidt Trængsel og Qvide, de Christi Medarvinger skal blive.

Jeg veed da ikke mere at sige end jeg vil bede til min kjære Gud og Fader, at han vil styrke, opholde og bevare os alle i sin sande Frygt og Kjærlighed indtil Dagenes Ende. Tilsist er de alle hilset fra mig, min Kone, Børn og Tjenere, som jeg haaber arbeider paa at vandre den trange Vei til Livet, samt de andre Venner her omkring som strider til det samme Maal.

Mielva den 11te December 1823. Daniel Arnesen.

===

1824(?)

Et svensk Brev fra Lars Linderot til nogle opvagte Sjele udi Surteby Pastorat, dem til Advarsel og Opmuntring at fortsette sin Vei i Bedring og Helliggjørelse. Trykt i Wennersborg 1824. Over Matth. 16, 22--24 siger han blandt andet:

Sjele, gaa til eder selv, og gjør i Jesu Navn Anvendelse deraf, hver og en paa sit Hjerte! Her er saa mange Røster ifra Helvede som raaber til eder: Skaan dig selv! Dette vederfares dig ikke. Der behøves ikke saa megen Korsfæstelse, saa meget Syndsafdøelse forat blive salig som Skriften siger.

Den første som raaber saa, er Djevelen. Han er nu 70 Gange 7 Gange arrigere end han nogensinde har været tilforn. Thi da det tredje Vee begyndtes, saa kastedes Satan ned til os, og videre i dette 3die Vee. Her er ikke langt igjen inden det er sluttet. Naar det tager Ende, bliver Satan fængslet i 1000 Aar, og derefter faar han rase en meget liden Tid. Lad gaa den gamle Løgner, som bedrager hele Verden, under denne Rest af det 3die Vee! Han lokker eder til at skaane Kjød og Blod og være lade i Bedringskampen.

Den anden Røst er Verden eller de uomvendte Mennesker, der sige: "Vogt dig, du kan blive gal! Læs ei saa meget, du forlorer din Forstand! Læs ei saa meget i Bibelen; det hører Præsterne til! Hold dig til dit Fadervor! Thi man haver ei før i Verden hørt Tale om saa megen Omvendelse som nu. Det maatte være en nylig opkommet Lære. Naar vi leve det Bedste vi kunne, saa kan Gud vel ikke mere begjere af os." Om du saaledes lader dine egne Forældre narre dig, din egen Mage bedrage dig (Math. 10,36), dine egne Slægtninger forføre dig, saa undskylder det dig ikke for Guds Dom. -- Vee den Fader og vee den Moder som vil føre sine Børn ifra Bedringstanken! Vee den Mand som beder sin Hustru skaane sig selv, og ikke gribe Bedringen an! Og vee den Qvinde som vil drage sin Mand ifra Saligheds Vei!

Sjele, jeg vil skrive disse Ord ind i eders Hjertes Tanker saa dybt at ingen Djevel i Helvede skal kunne udslette dem. Lad ingen i den vide Verden indbilde eder at ei den nye Fødsel og Omvendelse behøves forat frelse den udødelige Sjel! Den hellige Skrift er klar, Sprogene ere tydelige, Omvendelsen staar befalet paa 1000 Steder: Ud lader ikke en Prik afprutte af alle disse Sprog. Og paa Dommedag skal I faa see at jeg ikke lyver.

Den 3die Røst ifra Helvede, som med Magt vil drage eder ifra al Flid i Omvendelse, er den fordærvede Kjødets Røst. Spørge I Kjød og Blod: "Mon jeg saa dybt og inderlig skal angre mine Synder som det staar i Skriften? Mon jeg kan ikke blive salig om jeg beholder en eneste Synd? Mon jeg nødvendig skal afstaa dem alle sammen? Mon det skal være saa nødvendig at Troen skal forandre hele Hjertet og saa plat døde den gamle Adam at intet maa leve af ham? Mon det skal være saa nøie med det hellige Levnet at man ikke maa vige eet Haarbred ifra Herrens Bud?" Spørge I Kjødet om dette, saa svarer det: "Skaan dig selv! Du kan vel vinde Himlen en saadan Bedring foruden. Helvede vederfares dig ikke."

Men ach, Sjele, hører og lyder hvad jeg paa Guds Ords Vegne skriver eder til: Stopper eders Øren igjen for denne Kjødsrøsten! Sig til hvem det være maa, som lægger sig i Veien for dig naar du vil gjøre Overgang ifra den aandelige Død til det aandelige Liv: "Gak fra mig, du Satan! Du er mig til Hinder." Her maa Sjelen mange Gange med bitre Suk og Taarer raabe til sit eget syndige Hjerte: "Gak bort du, du mit fantastiske, forrædiske Hjerte! Du er mig til Hinder."

Og nu komme de sidste Jesu Ord, som behøve med Jernstiil at skrives ind i alles Sjele, og det bliver gyseligt at svare til, om I ei aabne eders Hjerter for disse Ord. Guds Søn har talt dem. Gud naade dem som tilslutte Hjertets Døre, imodstaa og vil ikke lyde. Saa taler Jesus om Forsagelsen: "Hvilken som vil følge mig, han forsage sig selv, og tage sit Kors paa og følge mig!" — Her maa alt forsages og intet Gran af Syndelivet forbeholdes. Synderen skal forsage sig selv heel og holden, sin egen Villie, egen Ære, Egenkjærlighed, eget Nøie og Egennytte (altsaa ikke blot de udvortes Laster: Eeder, Horerie, Fylderie), men alt skal forsages. Om Synderne vare aldrig saa kjære, skal de slippes, eller og skal Saligheden mistes.

Dette er en haard Tale for det arme Menneske af Naturen. Her vil Synderen gjerne bede for sig: Kan jeg ikke beholde det og det, og endda blive salig? Men her hjelper ingen Bøn. Vil du beholde noget som er imod Guds Villie, saa skal du finde Himlen tillukt naar Verden har vendt sin Ryg til dig.

Hjertekjære Sjele i Surteby, hvad svarer alles eders Samvittighed om denne Forsagelse? De Fleste af eder som høre dette, hvorsomhelst dette Brev kommer, har jeg aldrig talt med, og kanskee ~~aldrig~~ faar aldrig tale med eder i denne Verden. Men paa den store Samlingsdagen, da jeg og alle Præster, da I og alle Tilhørere blive

fremkaldede for Christi Domstol, da findes vi. Og naar Basuns- og Trompetdagen, naar den Angestes- og Bedrøvelsesdag kommer, hvor vil det da gaa med alle dem som aldrig have forsaget sig her paa Jorden. Gud trøste og naade eder da, som forsømte Omvendelsen og Gudsfrygten, og siger at den som frygter Gud saa meget, han bliver galen og mister sin Forstand! Den faar en Ende som er gyselig til at tænke paa.

Da, paa Domsdagen, blir mangen salig som var holdt for en Daare her i Verden. Og mange som have holdt sig selv for kloge, fare til Helvede. Da kommer den Lære til at sandes, som Guds Aand har lagt optegne i Viisd.b. 5 og 6 C., der det staar at de Ugudelige skulle paa Dommedag holde sig selv for galne, og sige: "Vi Daarer holdt deres Levnet for Afsindighed og deres Endeligt for en Skam. Men see, nu ere de regnede med Guds Børn, og deres Arvedeel iblandt de Hellige!"

Ja, her er Satans grummeste Tid at rase med al Magt paa Jorden. Gruelige ere Tiderne, og endnu værre <Tider> tilstunde. Den som i Surteby ikke har gjort Bedring endnu, den skynde sig for den fattige Sjels Skyld, som ellers gaar forloren! Jeg er en for Gud alles eders troe Forbeder.

Lars Linderot.

1824, 30. januar. Helgerud.

Ole Olsen Bache til O. P. Moe.

Jeg kom hjem den 29 dennes, og er jeg lidet svag af Reisen. Kan hilse fra mange Venner som jeg talte med siden jeg var hos eder, <Venner> som kaldes paa, især i Nesherad, samt kan hilse fra Hans Holten; han lever endnu, men er svag. Folket der kaldes paa, og nogle begynder at vise det i sit Levnet.

Jeg vil da ikke forglemme at tale eder til, Medkaldte, og takke eder alle for den Tid vi var sammen og jeg hos eder nød Godt til Sjel og Legeme og derved en sand Fred, Strid i mig selv og mod mine indre Fiender, ufuldkommen i Ord og Gjerninger. <Jeg> kjender min Mangel og ofte er fattig i min Aand, saa jeg længes efter Guds Naade i Jesu Christo, at nærme mig i hans Fodspor, at lære af ham, den ubedragelige Mester og Veivisere til saa stor en Salighed, ei allene et evigt Liv, men en stor Trøst her i Tiden, at faa Fred med Gud vor Frelsere, saa vi i Døden kunne have Livet.

Dette veed jeg, Venner, <at> de<re> har følt og kjendt noget af det samme Kald, een mer og een mindre. Lad os være troe at aagre med det Betroede! Det er det Farligste at faa fat i for os, da een kan fortie, en anden gaa lenger med Mund end Hjertet følger. Dog <er det> vel, dersom vi higer og længes at følge Ordet efter. Jeg har kjendt og eftertænkt paa denne Vei, og vel følt det samme før, at det var nødvendigt det var mange som kunde tale i Herrens Navn. Da tror jeg det er nu en Sommerstid.

Men naar en seer til de faa som har ret Naade dertil, saa tvivler en ofte paa sig selv, og Fienden plager paa mange Maader som jeg ikke kan opregne. Og dette har jeg agtet for en stor Naade, at kjende sin Fordærvelse, naar en derved ydmyger sig for Gud, saa Hjertet bliver knuset, og ei høymoder sig deraf og kommer i Vilderi eller Sværmeri, som Verden kalder det. Thi mange Svage og Daarlige findes og iblandt os som søger Ære deri, andre af en Samvittigheds Ængstelse foruden Kjærlighed. De kjendes best paa at de slaar med Ordet; det kan og opvække Mennesker, men ei lede dem frem, uden de selv faar kjende det og faar fat i Jesu Kjærlighed, som er den rette Ledestjerne.

Jeg har kjendt hvorledes en ret Jesu Bekjender skulde være: ei letsindig, ei fremfusen, ei hykkelsk, ei stolt, ei mystisk,

ei ærekjær, ei stadsefuld, men renlig, ei gjerrig, ei vredagtig, ei narragtig, ei trættekjær, ei begjærlig, ei doven, ei surseende ei pralende med Ord, ei nedslagen udvortes, ei avindsfuld over andres Velstand, ei kræsen, ei i Fraadseri, ikke i Drukkenskab, som er og bliver de grove Laster. Ja, de er alle grove nok for Gud naar de forbeholdes i Hjertet eller igjentages anden Gang, som er værre end det Første. Men alle de# som har overvundet disse Laster, tror jeg faar de modsatte Lyder. Men <de> maa lide af disse Lyster, om ikke alle lige meget, saa efter som de har havt Sæde i Hjertet til. Og om de ikke herske aabenbart, saa kan de dog ligge hemmelig i Hjertet, forborgne, saa vi alle maa lede <efter dem>.

Thi en Fiende som ikke er aabenbaret for os, og <som> vi mener i vor Sikkerhed at være fri for, ligger paa Lur, og naar vi ikke vaager, saa passer han <paa> at overfalde os. Ja, om vi kjender den, saa passer den den beleilige Tid, naar en ikke vandrer i Frygt. Mange snilde Venner er det da som ikke kommer saa vidt. Ja, jeg tror mange har mere Naade end jeg, <de?> som dels hindres ved Sygdom, dels ved anden Bestyring, som er en Støtte for dem som tror i samme Mening.

Jeg skriver ei her forat ophøye mig over Guds Hjord, men hvad mig er forekommet i Hjerte og Tanker om de mange Farer, de mange Afveie, de mange Meninger, de mange Segter eller mange Slags Aander som ytrer sig nu saavelsom i forrige Tider, og som Apostelen sagde i sin Tid skulde opstaa, forvendte Mænd af dem selv, og drage Diciplenes Hjerte efter sig. Dette var da af dem som kaldte vare, som vigede fra Christi Fodspor.

Derfor har vi, alle som har tro, Aarsag med Diciplene at frygte for os selv, og skulde fortryde om jeg skriver her med Frygt og Tvivl. <Jeg> er glad over det Gode som voxer, men <har> Sorg for den megen Klinte som Fienden kaster iblandt, hvorfor vi bør vaage, saa vi den kjender hos os selv og kan hjelpe andre.

Hilset er de<re> ifra mig og alle Bekjendte her omkring.

Helgerud den 30te Ianuari 1824. Ole Olessen Bakke.

S. T. hrr O. P. Moe i Christiansand.

1824, 7. februar. Bragernes.

Kjøpmann T. C. Bache til professor Stenersen.

Velærværdige Herr Professor Stenersen.

Jeg har igjennemlæst Deres og Hans N. Hauges Breve angaaende om det som De i Deres Kirkehistorie har kaldet ham og hans Venner: Sværmere. Af Brevene synes at de paa begge Sider har været noget hæftige, som var mig ukjært at erfare. Af den Aarsag reiste jeg til Christiania og troede at faa tale ved Dem og Hans. Jeg traf og H. i Ch.nia, og jeg sagde ham min Betænkning, som han bifalt, og Grøndahl skrev Dem til derom. Men af Deres Svar til ham kunde jeg erfare De ingen Samtale ønskede, endskjønt De ikke aldeles nægtet det.

Jeg vilde da ikke formedelst Deres Sygelighed besvære Dem, skjønt jeg virkelig gjerne havde ønsket Samtale. Til Grøndahl fortalte jeg hvad jeg havde tænkt at tale ved Dem om. Men det er muligt at han ikke kan erindre det saa nøie, og muligt jeg ikke heller udtrykte mig saa at han kunde fatte det. Saa vil jeg herved søge noget nøiere at forklare mig.

De siger at Deres Historie ikke er som det synes ved første Øiekast, som vel ikke kan nægtes. Dog er Grunden den samme, og det synes De har dømt efter Deres eget Hjerte, uden at prøve om det var overeensstemmende med Bibelens Ord.

Grundene som De i Deres Brev har opgivet for at bevise ⟨at⟩ H. og de Ligesindede ere Sværmere, synes bestaae deri at han og disse har talt Guds Ord til Opbyggelse for sine Medmennesker, som De kalder at opkaste sig til Lærere, og fornemmelig at han ikke har forbudt Qvinderne; dette troer De er imod Pauli Ord i 1 Cor. 14 C. 33, 34 V., ⟨1⟩ Tim. 5 C. 11, 12 V. Men Spørgsmaalet er om det kan forstaaes i den Grund som her tales om. Skulde det være saa, da maatte han sige sig selv imod i ⟨1 Cor.⟩ 11 C. 5 V., naar han lærer hvorledes Qvinderne skal være naar de bede eller profetere.

Rigtig nok ytrer De Tvivl om at profetere kan forstaaes om at tale om tilkommende Ting. Men samme Apostel synes tydelig at vise sine Grunde i 14 C. 5, 29, 30, 31 og 32 V. I det 1 V. lærer han hvad Kjendetegn de skal have som hans Navn vil bekjende, og i det 33 V. slutter han sin Tale i denne Anledning. Saaledes forstaaer jeg det, og jeg troer Paulus ganske tillader det. Saa meget mere bestyrkes jeg deri naar jeg læser i Rom. 16 C. 1 og 2 V.

Har nu Paulus paa den Maade tilstæd Qvinderne at tale Guds Ord saa synes det være klart at han i V. 34 <og i 1> Tim. 5K. 11, 12 er at forstaae <saaledes> at han ikke tillader Qvinderne at tale i Menighederne eller forestaae noget Embede, da han paa andre Steder taler om Forstandere, Lærere og Biskoper. Og hos disse udkræves ei alene at de ere komne til en sand Omvendelse, men tillige Lærdomme, at de kan forestaae sit Kald.

Ellers seer vi af samme Apostel i alle sine Breve at hans største Omsorg var at Christi Navn blev bekjendt i Aand og Kraft. De siger at den som skulde troe sig at være sendt af Gud, skulde vise et Aposteltegn, 2 Cor. 13 C. fra 1 V. til Enden, og dette er nok for enhver som troer Ordet. Ellers advarer han os for at antage noget andet Evangelium end som han prædikede. Om der kom en Engel fra Himmelen, saa skulde man ikke troe. Jeg henholder mig da til Apost. G. 5 C. 38, 39 V.: Er det af Gud, saa staaer det; men er det Menneskets egen Indbildning, falder det af sig selv.

Det synes efter min Overbevisning <at dette> er ret. Havde Gud ikke havt sin Haand i dette, saa maatte det snart <have> faldet. Og de Tegn som Christus siger skal følge dem som troe, er og stadfæstet: Spot, Trængsel og Forfølgelse er bleven deres Lod som har bekjendt hans Navn. Men omendskjønt det er skeet, har det ikke derved bleven gjort til intet.

Det er nu omtrent 27 Aar siden H. begyndte sin religiøse Bekjendelse, og endnu har <den> megen Indflydelse. Saa synes jeg De er altfor dristig til at fælde Deres Dom derover. De nægter ikke at det har virket til Nytte, og om De end gjorde det, saa er det mig bekjendt at mange af de Lærde bifalder det, fordi at de ved sine Embedsforretninger hos disse Folk har fundet en grundigere Kundskab.

De anmærker i Deres Brev angaaende at H. driver paa Hjertens Renselse og Hellighedsstræben og ikke, som Apostelen Paulus, paa Troen. Men jeg kan ikke see <at> Paulus sætter nogen Priis paa Troen, uden saa er <at> den virker kraftig i Kjærlighed. Er denne Kjærlighed hellig, maa den rense Hjertet fra Kjøds og Aands Besmittelse, og jeg synes han fornemmelig driver derpaa, som f. Ex. naar han siger: "Udrenser den gamle Surdeig, aflægger det gamle Menneske, jager efter Kjærlighed!" o. s. v.

Om endskjønt jeg har liden personlig Bekjendtskab til Dem, vil jeg dog ikke holde mig tilbage af den Aarsag, men tale som jeg

troer. Og efter den Samtale vi havde den Tid De og Winsnes var i mit Huus, saa troer jeg ikke De tager det ilde op om jeg frit siger min Mening. Da jeg ikke har Deres Brev hos mig og ikke saa nøie erindrer det, kan jeg maaskee i visse Henseender tage feil; men det som var vigtigst, troer jeg at have erindret.

Det kommer mig for at De fornemmelig taler om H. fordi han ikke var kaldet af Øvrigheden, og der i samme <Brev> beraaber Dem paa Luther, henvisende til Reformationshistorien, 2den Deel Pag. 20. Vel taler han der om Kaldet og, som jeg troer, af <den> Aarsag at de afvige fra den rette Orden i Kirken, men siger dog tilsist "thi de mangler Menneskens Søns Tegn", som er den Christnes og Aandernes eneste Prøver og Udforsker. Taler Gud med et Menneske, saa heder det: "Han har sønderbrudt mine Been som en Løve", Es. 38,13, ~~Mangler~~ "Jeg er" etc., Ps.31,37 (= Ps. 131, 2?) "Min Sjel" etc., Ps. 88, 4.

Det synes <som> Luther hos disse Folk har søgt efter de Tegn, men ikke fundet dem. Og jeg synes han fornemmelig taler om Igjenfødelse som det Vigtigste, som f. Ex. i Forklaringen over Epistelen paa 2den Juledag, og 1ste Søndag efter Hellig Tre Kongersdag, hvor han siger "ikke en kaldet Præst, men en fød Præst, den nye Fødsel af Vand og Aand". Og denne meddeler vist Gud enhver som omvender sig til ham, enten han er lærd eller læg.

Jeg troer da enhver som har annammet den levende Troe paa Christum og føler i sit Hjerte en sand Kjærlighed, han troer og virker efterm den Guds Orden at tale sine Medmennesker til Opbyggelse, naar ingen Uorden skeer. Og det kan jeg sige af egen Erfaring, som mange med mig vil erkjende, at efter jeg kom til et forandret Sind, da første Gang jeg kom i Kirken og hørte Præsten forklarede Evangelium, forstod jeg mere deraf end nogen Tid før, og min Hjertens Omsorg var at leve derefter. Vel følte jeg min Mangel; men jeg satte mit Haab til Gud i alt mit Foretagende, og bad han vilde være mig arme Synder naadig for Jesu Skyld.

At Mennesket opvækkes eller omvendes fra det Værre til det Bedre, troer jeg er Guds Villie, og af den Aarsag troer jeg de har Ret til at tale til Opbyggelse. Men en anden Sag er det med Lærerne; de har sit Embede at iagttage. Deri maa ikke nogen læg Mand indblande sig, og det troer jeg heller ikke De kan paavise at nogen af vore Venner har noget deri indblandet sig.

Jeg synes altsaa De har liden Grund for Deres Beskyldninger De giver os som Sværmere. Dog troer jeg ikke De mener saa ondt

dermed; men De har dog givet en Skygge for dem som ønsker at leve efter eget Behag. Adskillige andre synes jeg og De har talt for frit om, som maaskee ved bedre Eftertanke De vilde have talt langt anderledes. Luther synes jeg ogsaa De ikke har fremsat i det rette Lys i Deres Reformationshistorie 2den Deel Pag. 367. Dog har jeg ikke troet han har talt saa, men har tænkt at den som først har skrevet det, har taget feil. Og har han sagt det, da muligt det kunde være i en Ubetænksomhed som han ikke ønsket skulde være til nogen Læreregel. Ingen Sted seer jeg at Christus eller Apostlerne lære saaledes, og saavidt mig er bekjendt af Luthers Skrifter synes dette modstridende.

Slutningen af Brevet til H. synes jeg De taler hjertelig og mener det vist vel. Ja, i det Hele troer jeg De har meent det saa. Men jeg synes i mange Henseender De har seet Skjæven for stor, saa den er bleven til en Bjælke.

Da der ved Skrivelse vilde blive altfor vidløftigt at udvikle sine Grunde saa nøie, slutter jeg med det Ønske at jeg maatte have forklaret mig saaledes at De kunde fatte det. Frit og aabenhjertig har jeg sagt min Mening, og vel har jeg meent det.

Bragernes den 7de Febr. 1824. Ærbødigst

TCBache.

Velærværdige Herr Professor Stenersen, Christiania.

1824, 14. februar. Helgerud.

Ole Olsen Bache til vener i Arendal.

Elskelige Medkaldte i Arendahl.

Tak for den Tid vi var sammen og taledes ved, og for eders Godgjørenhed mod mig og mit Følge. Tiden har ei tilladt mig før at skrive; men <jeg> ihukommer eder alle og tenker paa den Naade os alle er betroet, een mere og een mindre. Og det er en stor Velgjerning af Gud, vor himmelske Fader i Tiden, som har opladt vore Øyne at vi kan see de underlige Ting i hans Lov, faa Naade af Gud til at skille imellem Lyset og Mørket.

Men hvorledes vi Tiden bruger, kommer an paa os selv, om vi flyr og skyr alle Synder, om vi daglig gaar frem paa den trange Vei, om vi føler os fattige i vor Aand, har Hunger og Tørst efter Guds Naade i Jesu Christo, og om vi vaager i vort Indre, kjender en lovlig Strid imellem Kjød og Aand, saa Hjertet er

==== 1824. 30. januar. Helgerød.

Ole Olsen Bache til vener.

Jeg kom nu hjem den 29 dennes, som jeg er lidt syg af Reisen. Kan hilse fra mange Venner som jeg talte ved siden jeg var der "som kaldes paa iser i Næshæra som hilser fra" Hans Holtan; han lever endnu og er svag. Folket der kaldes paa, og nogle begynder at vise det i sit Levnet.

Jeg vil da ikke forglemme at tale eder til, Medkaldte, og takke eder alle for den Tid vi var sammen, og jeg hos eder nød Godt til Legeme og Sjel da og der, ved en sand Fred med mig selv, mod mine indre Fiender, ufuldkommen i Ord og Gjerninger, kjender min Mangel og er ofte fattig i min Aand, saa jeg lenges efter Guds Naade i Jesu Christo, at finde mig i hans Fodspor, at lære af ham, den ubedragelige Mester og Veiviser til saa stor en Salighed, ei alene et evigt Liv, men en stor Trøst her i Tiden at faa Fred med Gud vor Frelser, saa vi i Døden kunde have Livet.

Dette veed jeg, Venner, de har følt og kjendt noget af det samme Kald, een mere, een mindre. Lad os, Venner, troe og aagre med det Betroede! Det er det Herligste at faa ret Fat i for os, da en kan for meget til en anden gaa længere med Munden end Hjertet føler. Dog vel dersom vi higer og længes at følge Ordet efter!

Jeg har kjendt og eftertænkt paa denne Vei og vel følt det samme før, at det var nødvendigt det var mange som kunde tale i Herrens Navn. Da troer jeg det er endnu Sommers Tid. Men naar en ser da til de faa som har ret Naade dertil, saa tviler en ofte paa sig selv, da Fienden plager en paa mange Maader som jeg ikke kan opregne. Og det har jeg agtet for en Naade, at kjende sin Fordervelse, naar en derved ydmyger sig for Gud, saa Hjertet bliver knuset, og ei høymoder sig deraf og kommer i Vilderi eller Svermeri, som Verden kalder det.

Thi mange svage Daarlige findes og iblandt os, som søger Ære deri, andre af en Samvittigheds Ængstelse foruden Kjærlighed. De kjendes bedst paa at de slaar med Ordet; det kan og opvække Mennesker, men ei lede dem frem, uden de selv faar kjende det og faar Fat i Jesu Kjærlighed, som er den rette Ledestjerne.

Jeg har kjendt hvorledes en ret Jesu Bekjender skulde være: ei letsindig, ei fremfusende, ei hykkelsk, ei stolt, ei mystisk, ei ærekjær, ei stadsefuld men renlig, ei gjerrig, ei narragtig,

ei vredagtig, ei trættekjær, ei begjærlig, ei doven, ei susende, ei pralende med Ord, ei nedslagen udvortes, ei avindsfuld over andres Velstand, ei kræsen, ei i Fraadseri eller Drukkenskab, som er og bliver de grove Laster. Ja, de ere alle grove nok for Gud naar de faar beholdes i Hjertet eller igjentages anden Gang, som er værre end det Første.

Og alle disse som har overvundet disse Laster, troer jeg faar de modsatte Dyder, men maa lide af disse Laster, om ikke alle lige meget, saa efter som de før havde dem i Hjertet til. Og om de ikke hersker aabenbart, saa kunde de dog ligge hemmelig i Hjertet forborgen, saa vi alle maa bede. Thi en Fiende som ikke er aabenbart for os, — og vi mener vi er sikker og fri, saa ligger han paa Lur. Og naar vi ikke vaager, passer han ⟨paa⟩ at overfalde os. Ja, om vi kjender dem, saa passer han dog paa den beleilige Tid naar en ikke vandrer i Frygt.

Mange snilde Venner er det da som ikke kommer saa vidt. Ja, jeg troer at mange har mere Naade end jeg, som dels hindres ved Sygdom, dels ved anden Bestyring, som er Støtte for dem som troer i samme Mening.

Jeg skriver ei her forat ophøye mig over Guds Hjord, men hvad mig er forekommet i Hjerte og Tanker om de mange Farer, de mange Afveie, de mange Meninger, de mange Slags Aander som ytrer sig nu saa vel som i forrige Tider, og som Apostelen sagde i sin Tid skulde ogsaa forvente⟨s⟩, men og af dem selv, og drage de Feilendes Hjerter efter sig, har vi alle som ere troende Aarsag med Disiplene at frygte for os selv. Og skulde vel ingen fortryde om jeg skriver her med Frygt og Tvil, er glad over det Gode som voxer, men Sorg for den megen Klinte som Fienden kaster iblandt, hvorfor vi bør vaage, saa vi dem kjender hos os selv og kan hjelpe andre.

Hilset ere de ifra mig og alle Bekjendte her omkring.

Helgerød d. 30te Jan. 1824.

Ole Olsen Bake.

knust, Aanden sønderstødt, og vi med os selv ingen Fred har, men bestandig Kamp. Vi søger da ingen Ære, taaler Vanære og undersøger om vi selv er skyldige deri, om nogen giver os Ære, da sender den til Gud som har givet os Naade, beder saa at befordre hans Ære som Magten er kommen ifra.

Jeg kan hilse ifra mange Venner siden jeg forlod eder, ‹de› som kaldes paa, især i Hollen Præstesogn, Næshæren (= Nesherad) med flere Steder som Folket atter igjen vækkes paa. Saa det er en salig Tid. Men naar en ser til hvorledes det gaar til paa denne Vei, og vi prøver os efter Guds Ord, da staar vi langt tilbage fra Maalet. Og det bliver vist sandt som Jesus siger, at mange er kaldte men faa udvalgte i denne Verden. Saa vi maa altid frygte for os selv og de mange Afveie, de mange Hindringer baade indvortes og udvortes, som ligger os nær med Undskyldning: at vi ikke kan komme saa løs ifra os selv som vi burde og os mest tjenligt var. Vi burde da være ligesom de forrige Christne, der havde eet Hjerte og eet Sind med hverandre. Thi naar een Aand faar arbeide i vore Hjerter, saa maa vi faa eet Sind, alle hade det Onde og henge fast ved det Gode, om der er Forskjel paa deres udvortes Geberder. Dog maa de dannes noget efter det indvortes Vidnesbyrd naar vi (= de) lydig bliver.

Jeg kan og hilse fra Hans Nilsen, da jeg var der om Søndagen. Han var, som han og har været en Tid, noget sygelig. De Venner fra Evje Sogn kan fortelle eder om den Sorg og Omhu han bær for os alle, at vi skulde mere opvækkes af Lunkenhed og komme (= faa) den første Kjærlighed til at brænde, da Verden er os alle saa nær og vil trække vore Hjerter fra Gud. Lad os da staa sammen i een Aand, og ingen søge sig selv, men alle Guds Ære! Dette haabes og ønskes af mig og ‹jeg› tror af os alle som kaldte ere. Jeg kan og hilse fra Lars Kyllingen; han kom vel frem til Jul.

Hilset er de ifra mange Venner og nogle fra Hallingdahl, som ere nu her, og tilsidst fra mig og mit Huus.

Helgerud 14 Februari 1824.

Ole Bakke.

1824, 10. mars. (Bredtveit)

Charsten Ottesen til vener i Øyer.

Elskelige Venner i Øier.

Takket er de for alt Godt bevist mod mig, som alt var uforskyldt.

Det er meget for mig naar jeg betænker det meget Gode som Gud baade middel- og umiddelbart beviser os Mennesker. Og <jeg> synes jeg staar altfor langt tilbage fra det Maal, saaledes at annamme det alt med et erkjendtligt og villigt opofret Hjerte til at aagre dermed, saa det kunde tjene mig og Næsten til fælles Gavn efter Guds Villie. Thi min egen Elendighedsfølelse har villet meget nedtrykke og krænke mit Sind, saa jeg ikke har kunnet beholde en frimodig Aand. Og dette har hindret de Fremskridt som jeg ved Guds Naade skulde have gjort, baade i Tilvext af det indvortes Liv og Lys, saa og at virke udvortes med enfoldig Flid og Fyrighed, som skulde skee af Hjertens Varme og Kjærlighed til Gud og Næsten, til hvilket og Gud med sine Velgjerninger sigter, nemlig at drage os nærmere til sig.

Og hvad skal jeg vel sige naar jeg saaledes skal beskrive mig selv? Bliver det ei andet end at klage? Jeg maa des mere takke Gud for sin Naade, som ikke alene har ladet mig kjende min Fordærvelse, men og holder mig ved Haanden og ikke forlader mig, men leder mig igjennem og styrker den lille Livets Gnist at den ikke forgaar.

Vi veed at alle Prøver og Tugtelser af Gud skulde tjene os til Renselse fra det Onde og derimod danne os til mere Frugtbarhed i det Gode. Men dersom vort Hjerte ikke er blevet ret enfoldigt og lydigt, og med sand Lyst vil holde fast ved Gud og fornægte sig selv, saa kan det let skee at vi ved Prøven tager Skade. Og istedenfor at søge alvorligere til Gud og faa nye Livskræfter til at stride, styrkes i vor Tro og gaa frem i Frugtbarhed, saa kan vi komme til at afvige, fortørres og opgive den Aands Gnist som vi har annammet efter Jesu Ord: Den Gren paa mig som bær Frugt, renser min Fader, at den skal bære mere; men den som ingen Frugt <bær>, borttager han.

Synes ofte jeg staar i Fare for at blive en saadan Gren, og vil bede Gud hjertelig at han vil af sin Naade lære mig at kjende det som endnu er tilovers af mit eget, og som hindrer hans Villies Fremgang til min Helliggjørelse. Thi det er just det Overblevne af egen Villie og Behag som gjør at vi tager Skade i Prøven. Herren give os alle sin Naade, som han har kaldet, at vi maatte saaledes løbe og saaledes stride <at> vi kunde erholde Klenodiet!

Men da maa vi stride lovlig saa vi afholder os fra alle Ting. Det kommer mest an paa hvad Overslag vi har gjort og hvad Grundvold vi bygger paa. Det var da godt at vi hver Tid prøver hvorledes vi bygger, og at vi vilde lade det alt i Tide opbrendes som er af Høe og Straa eller egne Gjerninger og Hykleri.

Jeg skal nu hilse fra Br. Hans, som jeg har været hos til denne Tid. Maatte det alt bringe mig til at haste med fornyet Flid og Iver at naa det foresatte Maal! Vær alle hjertelig hilse fra deres svage, dog oprigtige Broder, der stræber at blive og forblive deres Meddelagtige i det sande Gode.

Charsten Ottesen.

=== 1824, 12. mars. Bergen.

Ole Iversen til Erik Krogness o. fl.

Kjære Broder E. Krognes med Familje og fl.

Du er takket for Skrivelsen af 15 Nov. f. A. med O. Svee, som jeg har rigtig modtaget.

Da jeg af Johanna Strudshavn er anmodet om at anmelde <det> for eder, saa har jeg herved at frembringe hendes Mands sidste Afsked, som skiltes fra denne Verden ved en stille og sagte Død den 3. d. M., after at have holdt ved Sengen omtrent 4 Uger. Jeg og de andre Venner kom derfor i Dag, som var med at bringe den jordiske Deel af ham til sit Hvilested.

Rørende var det for mig og mange andre som var nærværende, ved at betragte Adskillelsen, og at tenke paa Tidens Uwished og Dødens Vished, som os alle forestaar. Og hvor snart kunde ikke ogsaa vort Timeglas være udrundet! Hvorefter vi ogsaa maa gaa al Kjøds Gang. Vil os da, Sødskende, om vi i Tide havde beskikket vort Huus, og ved Guds Naade var bered at gaa Brudgommen i Møde! Men derimod, hvor ilde vi havde handlet imod os selv, om vi havde forsømt den dyrebare Naadens Tid og lig de fem daarlige Jomfruer som ved Brudgommens Ankomst, da først merkte at deres Lamper manglede Olje og vilde slukkes, hvorfor de kom for silde efter at Døren var tillukt! Ak, hvor ilde fik ikke disse i al Evighed bøde for sin Forsømmelse af Naadens Tid!

Ak, Venner, lad os tage Vigtigheden heraf til Hjerte, og nøie undersøge hos os selv, med alvorlig Bøn om Guds Ords og Aands Lys, hvorledes vi vandrer og gjør Vold paa det gamle Menneske i os selv, som saa tidt gjør os Skade og hindrer os i vort Saligheds Løb! Saaledes føler jeg dette, undertiden med stor Frygt og undertiden med et lidet Glimt af Haab. Og Herren styrke det Sidste meer og meer hos mig, eder og alle! Det bedes af mig, som ønsker at faa Deel i de Troendes Tal.

Du er med alle de andre Venner der meget kjærlig hilset fra os alle her og mig, deres Ven.

Bergen den 12te Martz 1824. O. Iversen.

==== 1824, 16. mars. Kyllingen.

Lars Knudsen Kyllingen til vener i Sogn.

Til mine gamle Bekjendte og fortrolige Venner paa begge Siderne af Sogndal, og paa Veitestranden maa ikke være forglemt.

Mange aabenhjertige Ord har vi for lang Tid siden talt ved hverandre, som endnu skal være mig magtpaaliggende ved Erindring om, naar jeg tænker paa vor Omgang i den første Kjærlighed. Det skal ved Guds Hjelp være min Bestræbelse at opnaa, vil bede til Gud at den Helligaand som os kaldte til en evig Herlighed, maatte faa hvile over os til vor siste Ende. Saa samles vi engang med alle Guds Børn i en evig Salighed. Søskende, jeg beder for dem og alle, de det samme for mig Svage. Thi naar vi rettelig kjender os selv, saa ere vi virkelig svage.

Lad os bede at Gud af sin store Naade og Kjærlighed vil styrke den ~~svage~~ svage Troe, at den ikke skulle aflade naar Prøven kommer for Alvor, og de mange Fiender vi har at kjempe mod, vil sette an paa det svage Hjerte, forskjellige Sind foruden Christi rette Sind vi har at omgaaes med i denne Verden, som frister os saa vel som vore egne lønlige Feil og Brøst. Dette med mere vil sætte an paa Hjertet i Nødens Tid.

Lad os da i Tiden vaage i vor Aand, bede til vor Herre, at han af Naade vil rense vore Hjerter fra alt Ondt, og styrke os til det Gode for Tid og Evighed. Det bedes af mig, deres svage Broder, maatte skee.

Jeg skal og hilse eder fra mange Venner, og deriblandt nogle hjertestyrkende Venner som lærte mig at gaa ind i mit eget Hjerte, især Østlandet og Christiansand. Jeg reiste om Søndmør. I Øster (= Ørsta?) er stor Vækkelse. Igjennem Nordfjord fantes en Levning igjen af de Gamle. I Søndfjord og Bergen havde vi det snildt, var lenge i Bergen; men Tiden faldt mig ikke lang der. Nogle Brødre var med mig derfra til Stavanger og Sandnes. Vi havde det snildt, og ved Stavanger er den største Vækkelse i Norge. Der var ikke Mangel paa aabenhjertig Tale, ikke heller saa faa som vilde opofre sig selv og alt.

Den troværdige Broder Anders Berger var med mig fra Bergen til Bretvet; han var en troværdig Selskabsbroder. Vi reiste der over Landet, og nogle andre Venner vare med os til Egersund og Songdahl (= Sokndal); der er og stor Vækkelse. Sven Dybing, deres Formand, han har været meget heftig, men for liden Frygt. Vi talede snildt

ved ham om samme; han har virket snildt paa mange.

Vi reiste om Flekkefjord; der var og nogle snilde, og derifra til Mandal og Christiansand. Der var vi i otte Dage, og en Dag der havde vi det hjertestyrkende og snildt. Der syntes det efter mit enfoldige Øye at Troen var kraftig i Kjærlighed, og derunder en børnlig Aand med Visdom at lede de Svage. Dette med m. m. styrkede mit Hjerte til Aands Forening.

Knud Jakobsen og Moe var med os til Arendal. Vi havde det snildt paa Veien; mangt et aabenhjertigt Ord talede vi med hverandre. I Arendal var vi med Helgen, havde to Taler, der og meget Folk møtte. Ser af Ole Moes Brev fra Christiansand at endel kom til Vækkelse den Søndag, som var godt at høre for os. Vi reiste om Schile (? = Siljan?) Telemarken, Holmestrand, Bragnes og Møllen samt Christiania, og der fik jeg fra Bretvet en anden Broder med mig til Friderichshald, Rygge, Onsen, Tune. I Rygge og Tune syntes mest Lunkenhed, samt Mos.

Broder Ole Mielva var med 10 Mile i Sverige, havde hjertelig og snildt med hverandre. Talede ved tvende snilde Præster paa een Gang, var to Nætter hos dem og talede meget snildt om Sandheden med dem, talede aabenhjertig og høyt fra Bordet en Gang. Og ellers fandt vi mange snilde Mennesker der bar Agtelse for Guds Ord. Vi havde tvende Opbyggelsestaler; i den ene var mange Folk. Ole Mielva og Ioen Søebrøn har virket snildt paa mange der.

I Friderichshald havde vi og tvende Opbyggelsestaler. Folket var roligt. Christen Dahler som var med mig fra Bretvet, besidder de største Naadegaver at lede sine Medmennesker paa Saligheds Vei, af de Nyopvagte af dem jeg kjender. Han var i Marker og Rødnæs mens jeg var i Sverige. Vi kom tilsammen paa Søebrøn, og Ion blev med os. Vi reiste igjennem Degnes, og der talede vi med forskjellige Folkeslag; den Herrnhutiske møtte i vor Forsamling, endog deres Opsynsmand; men ingen sagde noget til os. I Sketve og Rakkestad, iser i Sketve, syntes jeg bedre.

Jeg var lenge paa Bretvet. Vi havde det snildt, jeg og Broder Hans, med hverandre en lang Tid, som skal med Guds Hjelp være mig til Nytte.

Jeg vil nu slutte med Fortællingen om mine Reiser, da det ikke deri kan være saa stor Styrke for det aandelige Liv, men vil betragte Kirkens Tilstand i en anden Gren(?), om det kunde give mig og eder Anledning at eftertænke hvad Grundvold vi har lagt og

bygt paa, fra 1 C. 10 til 16 V., samt paa hvilken Bane vi løber, Galater 6 C. fra 24 til 27.

Dette med mere viser os at prøve alle Ting og beholde det Bedste, ‹det› er nødvendig for ethvert Guds Barn. Thi ofte erfarer vi at vore Gjerninger bliver opbrændte, dog alt formedelst Ild. Thi vi gjorde de Ting vi ikke skulde, og maa være beskjemmet Men naar vi erkjender hver Feil, retter og forbedrer os, beder Gud om Forladelse, saa maa vi taale den Korsets Ild. Og da siger Paulus: Efter at Gjerningen er bleven opbrændt, da skal Mennesket blive frelst. Da vort Hjerte ikke vil vige fra Gud, men erkjende dypt vore Mangler, saa tilgiver han os.

Jeg vil nu slutte med de anviste Grunde, da I kan bedre betragte det selv. Jeg vil komme til Kirkens nærværende Tilstand. Jeg synes paa den ene Side er meget herlig, at ‹det er› mange begjærlige Sjele efter at høre Guds Ord, altsaa stanser i sit Syndeløb, for hvilket vi maa takke Gud for sin Naade. Men at saa faa vil komme til at bære Gud velbehagelige Frugter, er at beklage.

Jeg synes Aarsagen er Kjærlighed til os selv og Verden. Thi deraf kommer Egennytte og Uretfærdighed, aandelig Sikkerhed, at enhver synes han har erfaret og veed meget, enhver vil overgga og være den Frommeste i udvortes Gjerninger, som og var ret naar ikke Hjertet laa under. Men det ene skulde gjøres og det andet ikke forsømmes, efter Jesu og Pauli Lære.

Lad os bede samtlig til Gud, at han af sin Naade vil bevare os fra disse med flere vore Saligheds Fiender, Marc. 13 C. 4, 19, 20, 21, 22 med flere Stæder. Lader os bede at vi altid maa føle os fattige, ~~trængige~~ hungrige og begjærlige efter Guds Naade, saa vi aldrig maatte synes vi var noget, men stedse kjende os trængende, og med Taalmodighed bevare vor Sjel, Luc. 21 C. 19 V., efter Guds salige Villie.

Til Slutning vil jeg ønske eder ‹at› Gud og hans Naades Ord maatte boe rigeligen i og iblandt eder. Og for Alting ikke værer lade hvor Flittighed udkræves! I veed, Søskende, at vi staar til Ansvar for hvad vi er betroet af aandelige og timelige Ting. Lader os da ikke forsømme den hellige Pligt, at tjene hverandre dermed som gode Husholdere! Jeg maa slutte med denne kjærlige Hilsen fra hele Landet, iser fra Øyer, Lanstorpen, Hedemarken.

I Stange synes jeg den største Ild ytrede sig hos nogle fra Biristranden og nordest paa Torpen, og ellers ‹hilses› fra de mange

som har besøgt mig i min Sygdom, som har lettet paa mine Byrder; mine Husfolk og min Kone har været meget følsomme for mig, samt min eldste Datter Beret, og Gjertrud som jeg vil erkjende. Fra Broder D. og Ophuus m. f. kan jeg hilse.

Jeg har været i Dahlen to Gange siden jeg kom hjem, havde Opbyggelse i Migarden paa Helgenæs, møtte meget Folk. Hilses fra alle vore snilde Venner her og fra mig, deres svage, dog gamle Broder i det Gode.

Kiylinggen d. 16 Marti 1824. Lars Knudsen.

=== 1824, 29. mars. Christiania. ~~Bredtveit.~~

O. T. Svanøe til O. P. Moe o. å. vener.

Elskelige Venner.

Sørgeligst maa jeg tilkjendegive eder at vor uforglemmelige Støtte for den gode Sag, Br. H. N., forlod os i Dag Kl. 4, d. 29de Marts. Savnet er stort, ikke alene for hans Familie, men for mange andre. O, lykkelig var han som nu har hørt den glædelige Røst: Vel dig, du tro Tjener! Du har været tro i det Lidet etc.

Lad os da, Venner, holde fast ved det vi haver, bede med og for hverandre, og fornemmelig staa sammen i Kjærligheds Baand! Det er de hilset ‹med› fra deres medstridende Broder. Hils til Stavanger! Paamind alle om det høye Kald! Bed om ‹at› hver især fatter Mod og gaar fremad! Det hilses de fra mig.

O. T. Svanøe, i hast

Her O. P. Moe, Christiansand. Francho.

=== 1824, 30. mars. Bredtveit.

Ingeborg Maria Hauge til vener.

Hjertelskende,

Og jeg veed I er af Hjertet deeltagende med mig.

Jeg maa nu med et saaret og følsomt Hjerte tage Pennen forat meddeele eder den sørgelige Tidende at min inderlig elskede Mand, som var mig Svage en Hjertens Pillere og trofaste Støtte og Deeltager i al min Elendighed, til at paaminde med Mildhed og Grunde, han har nu taget Farvel med mig og eder. Jeg tvivler ikke paa at de deeltager med mig. For mig er ‹det› vist det største Savn; men det bliver vist ‹Savn› for mange flere.

Ak, bed med mig, kjære Søskende, at jeg maatte ved Guds Kraft styres og ledes, og faa af Ham Styrke til at overvinde alle Fristelser som vil bestorme mit Hjerte og gjøre mig forsagt. Ja, jeg maa igjentage: Bed for mig at den Gnist som Gud har tændt i min Sjel, ei maatte dæmpes, men tiltage og formeres, saa jeg kunde blive bered til at ende mine Dage med Glæde! Da var jeg vis paa at samles med ham, min inderlig Elskede, og alle Guds udvalgte Børn i det evige Liv. Det forunde mig Gud ~~sig~~ sin Naade for Jesu Christi Skyld!

Angaaende hans Sygdom, da holdt han ved Sengen over 14 Dage, undtagen han i den Tid var 2 ad 3 Gange lidet oppe. Det Sidste var Fredag da han var påakląd omtrent 2 Timer. Men Løverdag blev han svagere. Han bad mig Løverdags Aften at jeg skulde komme og lægge mig med ham tidlig, som jeg ofte maatte gjøre fordi han frøs. Og Søndags Morgen Kl. 4 da jeg vaagnede, spurgte jeg hvorledes det stod til. Han svarede han var tørst, og jeg stod op og gav ham Drikke.

Han sagde han havde faaet saadan en Krampe for Brystet <at> han neppe kunde tale. Siden talede han lidet og Sygdommen tiltog. O, han blev saa utydelig i Maalet at han strøbede meget <forat> vi skulde forstaa ham; dog blev dette lidet og enkelte Ord. Engang han talede, da sagde jeg: Gid jeg forstod det! Da hørde vi han sagde: Følg Jesum! En anden Gang sagde han: O, du evige, kjærlige Gud! Jeg sagde: Han længes vist at faa dig til sig nu. Han svarede: Ja. Han bad mig og vi skulde bede med ham.

O, gid det stedse maatte være en Erindring for mit Hjerte, saa jeg kunde som en ret Enke, med ydmyge Bønner og Begjæringer Nat og Dag trænge ind til Gud om Hjelp, aandelig og legemlig! Jeg veed Han er de Faderløses Fader og Enkernes Forsvarer. Gid jeg kunde af et oprigtig Hjerte hænge fast ved Ham! Ak, bed med mig om den Naade! Da blev min kjære Mands og Faders Formaninger ikke heller spildte forgjeves paa mig.

O, gid det aldrig maatte gaa mig af Minde, men stedse være min høieste Stræben! Jeg er overbevist om <at> det er mit høieste Vel. O, kunde jeg tage Exempel af hans Dyder, og stræbe at følge dem!

Jeg maa nu slutte med en kjærlig Hilsen til alle deeltagende Venner fra alle her og mig, der af Hjertet ønsker at blive eders oprigtige Søster til min Død.

Bredtvedt d. 30 Marts 1824. Ingeborg Maria Hauge.

=== 1824. 31. mars. Christiania.

O. T. Svanøe til vener i og ved Trondheim.

Elskelige Broder A. Solem med Kone og de andre Venner der.

Med rørt Hjerte griber jeg Pennen forat meddele eder Underretning om at vor inderlig elskede Broder H. Nielsen den 29de d. M. om Morgenen Kl. 4 forlod os, efter at have været sygelig i 14 Dage.

Tabet af denne for den gode Sag saa virksomme Christen vil vist blive følelig for mange. Men, Venner, det er saa meget mere vor Pligt, hver i sin Kreds, at bidrage alt til at det Gode begyndte ei alene kan bestaa, men og voxe og tiltage. Et kosteligt Middel som hertil kan bidrage, og som saa vel forhen- som nærværende Tider har bevist, er Kjærlighed og Endrægtighed. Thi mod enige Hjerter tør Satan ei pukke. Hvo vil de forenede Aander udslukke?

Johannes' vakre Paamindelse er denne: Børnlille, elsker hverandre! Den hensovede Broder har ogsaa ved alle Leiligheder iagttaget dette, advaret mod Partier og formanet til Kjærlighed. Lad os da med forenede Hjerter bede Gud at han med sin gode Aand for Jesu Skyld vil bevare sit Ord uforfalsket, saa at han som har begyndt den gode Gjerning, maatte faa fuldkomme den i os! Det ønsker deres ringe, ufuldkomne men attraaende med alle Troende forenede Broder.

Christiania d. 31 Martzi 1824. O. T.s. Svanøen.

=== 1824, 31. mars. Bakkemøllen.

Jens Hansen til venner i og ved Fredrikshald.

Elskelige Søskende paa Fredrechel og der omkring.

Med rørt Hjerte og Øynetaarer maa jeg opfylde den tunge Pligt at tilmelde eder at vor inderlig elskelige Broder Hans N. Hauge er ved Døden afgaaet d. 29 denne Maaned Kl. 4 om Morgenen. Hans Sygdom varede en 3 Ugers Tid, men mer taalelig, saa han sad oppe imellem indtil det siste Døgn. <Da> blev han saa haardt betagen at han ikke kunde tale, uden enkelte Ord. En Gang om Natten før han døde, hørte de han sagde: "O, du gode og kjærlige Gud, hvor god du er imod mig!" En anden Gang syntes de at han sagde: "Følg Jesum!" Og forskjellige Gange saa de at han lo og smilede, og ligeledes med venlige og smilende Blik rakte de Tilstedeværende sin Haand og bød dem sit siste Farvel.

Blant de meget harde Smerter, saa gav hans Udseende dog tilkjende at Gud gav ham Forsmag paa den Glæde som han nu nyder i de evige Boliger. Hvad han nu høster Løn for, <er> hvad han saa utrættelig virket til saa mange Menneskers Vel, hvilket (= af hvilke) mange er gaaet før ham, som han nu igjen har forenet sig med, hvor ingen Sorg eller Trengsel skal røre ham, hvilket har været hans Del i dette Liv.

Naar vi nu betænker hvad han har været og virket, og hvor stort Middel han har været i Guds Hand til at opvække, tilskynde og veilede enhver som lod sig bøye af Guds Ord og Aand, og hvor særdeles <et> Lys og <en> Naadegave han besad, baade i aandelige og legemlige Ting, da maa vist enhver af os dybt nok, og altfor dybt, føle hvad vi har mistet: en saadan Ven og deltagende Broder baade i Nød og Død. Det veed jeg, Søskende, I føler dybere end jeg med Ord kan udføre.

Hvad skal vi nu gjøre? Det beste Raad er vist for os alle at vi ret inderlig og alvorligen kunde trenge ind til Gud med vort ganske Hjerte, at han kunde faa bekræftet os i Troen, Haabet og Kjærlighed<en>. Og bede <at> han selv vilde bevare sin Kirke fra Vildfarelse og Forførelse, at det ikke skulde gaa til blant os som mange af Modstanderne haver spaaet efter hans Død, som og kan være at befrygte, da den er borte som havde Overopsyn over det Hele, og <som> alle havde Tiltro til.

Nu derimod kommer vor Kreds til at slutte sig sammen, hver til sine Nærmeste. Og da kommer det an paa om vi alle bliver enige, at det ei skulde blive Splid og Tvedragt som vi har saa sørgelig Erfaring paa, <som> har saa mægtig ødelagt Guds Kirke igjennem Tiderne.

Jeg har nu ei Tid at skrive mere. De er saa god og helser til Søbrønd og merker (= Marker) og alle Venner der omkring og i Sverge, med det sørgelige Budskab. Helses tilsist fra Mor Brettvet og de andre Venner der og i mit Hus, og tilsist fra mig og Kone.

Bakemølen d. 31 Mars 1824. J. H. S.

=== 1824. 31. mars. Eiker papirmølle.

Torkel Olsen Gabestad til vener i og ved Holmestrand.

Elskverdige og fortrolige Medsøskende i Haalmestrand og der omkring, som ikke alene har følt Kald og kraftig Indbydelse til at vorde Guds Børn, men ogsaa formedelst den Sæd som bliver i eder, fremdeles afholder eder fra alle onde Veie, men ogsaa beflitte eder paa det Gode, og som aandelige Lemmer deltager med hverandre i Sorg og Glede, i aandelige Gaver og Velgjerninger etc.

Med et meget rørt Hjerte, dog ikke i den Grad Tildragelsen fortjener, tager jeg nu Pennen forat tilkjendegive deltagende Venner at vi igaaraften modtog Brev fra Christiania, at vor elskeligste

Broder Hans Nilsen har omskiftet Tiden med Evigheden den 29 denne efter omtrent en 14 Dage Sygdom, som tilsist forøgedes med harde Smerter og endtes ved en sagte og rolig Død.

Jeg haster at tilkjendegive eder, Medsøskende, at det har saaledes behaget den alvise Gud at skaffe ham Ro for sine mange udstandne Besværligheder og Møye, og oversette ham i en bedre Tilstand. Da lad os, mine Venner, ikke være ufølsomme for hvad vi derved har tabt, nemlig en Piller eller Støtte for den christne Kirke, og som en Fader for alle. Han øste af den Kilde som ikke udtømmes og var, som Paulus siger, lemfeldig som en Amme der røgter sine egne Børn. Ja, hans følsomme Omgjengelse udslettes aldrig af mit Minde.

Dog, det er overflødig at skrive om den Dyd, Aand og Kraft han var udrustet med. Det maatte hede til mig som til den samaritanske Qvinde: Nu tror vi ikke lenger fordi du siger det.

Søskende, lad os udbede os Guds Naade, at vi kan blive hans Efterfølgere ligesom han var Christi, og vandre i Troen! Da skal vi se Guds Gjerninger og holde os tilsammen i Enighed og Kjærlighed. Det alene kan bevare os ifra al Vildfarelse. Og lader os ikke blive ufrugtbare, til vor Herres Jesu Christi Erkjendelse!

Med dette er samtlige helset og tilønsket af deres Ven.

Eger Papirmølle 31 Marsi 1824. Tørchel Olsen.

=== 1824, 1. april. Bragernes.

Anne Halvorsdatter Gunnhus til vener.

Alle meddelagtige Venner meget kjærlig hilses og tilønskes den Naade at vi en god aandelig Nytte af dette maatte drage. Det skeer ikke ved at vi græder over os selv, vor Lunkenhed og Seendrægtighed til det vi saa lenge har været overbevist om er det aller Vigtigste.

Virker dette den Bedrøvelse i os, Omvendelse fra det Onde, da maa vi ikke staa stille, men søge i vort Indre. Da finder vi ham der er Livet, Veien og Sandhed, og Deelagtiggjørelse i det Gode, og kommer i Fodsporet efter. Ja, efter bliver vi vist; thi den Visdoms Aand og Naade han havde til at opmuntre og tilskynde, maa vi bekjende vi staar langt tilbage <i>. Lad os ikke staa stille ved dette, men gaa hen og forkynde hvad vi tror, og hvad den (= Troen) virker! Imidlertid er det følsomt for mig, ved at tænke paa at han har været Middel i Guds Haand til hvad jeg føler af Vigtigheden til min Saligheds Forarbeidelse, saa og hvad vi for Tiden ere.

Bragnes den 1te April 1824. Ane Halvors Datter.

--- 1824, 1. april. Drammen.

Torkjel Håvestøl til Christiansand.

Elskelige Venner i Christiansand.

Af den følsomme Beretning som i disse Dage er skeet til os, vil jeg og tilmelde eder Samme; dog maaskee det er eder tilmeldt forrige Post: Vor elskelige Ven og Broder i Christo Hans N. Haug er nu udgaaet af Tiden. Han døde 29 f. M. Kl. 4 om Morgenen efte 14 Dages Sygdom, som var af og til med Smerte. Nær det Sidste var den voldsom, "men Slutning stille og ligesom rolig sov hen". Dette er efter den Beretning vi har faaet.

Dette er et stort Savn for os alle, og ved Tanken deraf hjertelig følsomt. Jeg har ei andet at tilfredsstille mine Følelser <med> end at græde. Dog, Herren være lovet! Han har gjort alle Ting vel, som har opholdt ham til denne Tid, til at veilede, styrke og opmuntre sine Medmennesker til at jage efter Clenodiet. Sidste Tilskyndelse vi fik fra ham var at vi skulde tænke paa at vi stedse havde Olje i vore Lamper, saa vi kunde være rede naar Anskriget kom, etc. Nu er han og løst fra alle Trængsler, og vi kan have grundet Haab om at han gik ind i sin Herres Glæde.

Dagen vi fik det at vide var vi sammen nogle Venner hos Bache. Med følsomme Hjerter hilsede vi hverandre, talede om hans Bortgang og tillige at vi alvorligere holdt fast ved Herren, saa vi kunde vise i vor Vei <at> vi efterfulgte ham, som den Afdøde efterfulgte Christus. Tillige talede vi om at vi skulde samle sammen de opbyggelige Breve som han har skrevet, og lade dem trykke tilligemed hans Testamente og andre opbyggelige Breve som han har skrevet. Og senere kunde <vi> tænke over hvor de skulde trykkes. De efterseer enhver hos sig forat en kunde faa dem til et Sted og blive overseet.

I Dag tænker Bache og M. Nilsen at reise udover til Bredtvedt forat deltage med de Efterlevende, som og bliver vel mange Byrdere med. Mor Gunhuus kom og herned i Gaar. Alle føler meget.

Kjærlig er I alle hilset, og <jeg> tilønsker eder som mig selv den Guds Naade at vi maatte blive bevaret paa Sandhedens Vei og staa sammen i Aanden som een, vaage over alle som vil gjøre Skille Rum, at ikke det skulde faa Magt. Saa kan vi haabe at Herren engang vil samle os til sig og der at samles iblant de Forløstes Tal, hvor ingen Adskillelse mere skal være.

Drammen 1ste April 1824. Torkild Haavestøll.

(Etterskrift:)

Elskede Venner.

Forestaaende Copier, der dels beretter om Br. H. N.s Endeligt, og dels erindrer os om Tidens Vigtighed, som jeg sidste Post ei fik Tid at lade kopiere ud og sende eder, følger nu her, som jeg haaber heller ikke vil være ukjærkommen for eder. Gid alle de Formaninger og Advarsler som vi bliver tildeelt, ei maatte vorde forgjæves, men anvendes saaledes at vi kunde vise Frugter i daglig Helliggjørelse og Fornyelse! Dermed er de alle sammen meget kjærlig hilset fra mig og alle de andre her.

O.P.Moe.

=== 1824, 1. april. Christiania.

O. T. Svanøe til vener i Stavanger.

Elskelige Broder O. Seglem med Kone og de andre Venner der.

Med rørt Hjerte griber jeg Pennen forat meddele eder Underretning om at vor inderlig elskede Broder H. Nilsen den 29de f. M. om Morgenen Kl. 4 ved en stille og rolig Død forlod os, efter at have været sygelig 14 Dage. Tabet af denne for den gode Sag saa virksomme Christen vil uden Tvivl blive føleligt for mange.

Men Venner, det er saa meget mere vor Pligt, hver i sin Kreds, at bidrage til at det Gode ei alene kan bestaa, men tillige voxe og tiltage. Det kraftigste Middel hertil er efter gamle og nye Erfaringer visthok Kjærlighed og Endrægtighed. "Thi mod enige Hjerter tør Satan ei pukke, hvo vil de forenede Aander udslukke?" Johannes's vakre Paamindelse: "Børnlille, elsker hverandre!"

Den hensovede Broder har ogsaa ved alle Leiligheder iagttaget dette, advaret mod Partier og formanet til Kjærlighed. Lad os da med forenede Hjerter bede Gud at han med sin gode Aand for Jesu Skyld vil bevare sit Ord uforfalsket, saa at han som har begyndt den gode Gjerning, maatte faa fuldkommet den i og iblandt os!

De ere alle kjærlig hilset fra deres Ven, O. T. Svanøe.

Christiania d. 1ste April 1824.

E.sk. Hermed sendes Copie af M. Hauges Brev.

==== 1824. 2. april. Furuset.

Christen Dahler til Ole Mjelva og kona.

Elskelige Broder Ole Mielva med Kone.

Med følsomt Hjerte tager jeg Pennen at skrive eder nogle Ord til. Jeg troer I har allerede hørt at Far Bretvet døde den 29de Mars. Savnet af hans Bortgang er uerstattelig. Men jeg synes vi maa takke Gud for ⟨at⟩ han har løst ham herfra; thi han har arbeidet utrættelig den Tid han her har været, og har efterladt os et Exempel og mange Vidnesbyrd som er verd at tage i Agt. Gud give mig og os alle Naade til at aldrig glemme hans Omsorg for sin egen og sine Medmenneskers Sjelefrelse og Forædling!

Naar jeg betænker Savnet i Raad og Daad, saa vil Frygt og Tvil betage mig i min Fremgang, og der vil opstaa Ønsker at han endnu maatte faaet Liv en Stund. Men naar jeg betænker hvor udmattet han var og ⟨at⟩ hans Legems Styrke var fortæret, og den megen Trængsel som han har udstaaet, saa han trang til Hvile, — og hans Sjel hviler vidst i Gud. Han udviste næst før han døde et fornøyet Sind. Thi han var meget betaget med Sygdom og ei kunde tale.

Mit Ønske og ⟨min⟩ Bøn er til Gud for mig selv og andre, at hans Naade maatte virke i og ved os, i Bestandighed at gaa frem i sand Erkjendelse og en Hjertens Ydmyghed og Kjærlighed og børnlig Lydighed. Saa skulde Aandens Enighed bevare os i Fredens Baand, og da skulde vi finde Føde i at gjøre Faderens Villie. Herren staa os bi med sin Naade og Aands Kraft og Visdom, saa vi kunde findes ustraffelige paa vor Herres Jesu Christi Dag!

Paa Sørbrønd og hans Husfolk, Anders Medbøe og hans Husfolk, og de som frygter Gud, er alle kjærlig hilset fra deres svage med-attraaende Ven og ⟨som⟩ ønsker at blive eders Broder i Herren.

Furuset d. 2den April 1824. Christen Dahler.

NB: Jeg kan og hilse fra Lars Kyllingen som jeg hørte ifra da jeg var i Øyer. Han skal have været meget syg siden han kom hjem; men nu er han lidt bedre. Ifra Øyer skal jeg hilse. Jeg synes det stod snildt til med Vennerne der, og troer de arbeider i Hjertens Enfoldighed. Ifra Vardal og Thoten skal jeg og hilse, som og er snildt. Vi taledes ved om Far Bretvet skulde dø, og de følte meget for det store Tab. Men vi gjorde os Haab om ⟨at⟩ han skulde leve endnu en Tid; de sagde det stod til Bedring. Men da jeg og Ole Larsen kom til Nortvet, saa var han alt død.

Kjærlig er de alle hilset fra deres Ven, Christen B. Dahler.

Jeg maa bede eder, Ole Mielva, om at underrette dem i Marker herom.

C. Dahler.

=== 1824, 8. april. Stavanger.

Mathias Schrøder til ein ven.

Ofte ihukommet gamle Ven Ole Erlien.

Jeg tænkte ikke da vi sidst skiltes ad, at det skulde blevet saa længe før vi fandtes igjen; men ofte gjør jeg saadant Overslag. Imidlertid erfarer jeg at mange gaar ud af Tiden ind i Evigheden, <noget> som kunde lige saa vel have rammet paa mig. Det synes nu som det kunde blive længer, om vi begge lever, før jeg kom saa nær at vi fik tales ved mundtlig, og kan maaskee ikke blive mere at vi findes her i Tiden, da jeg hører at De har været og er meget svag.

De er da kjærligx takket for den snilde Omgjengelse, Hjelp og Veiledelse De har bevist mod mig. Skulde jeg uafvidende af Mangel paa Erfarenhed have saaret eder ved min Omgjengelse, da ønsket jeg gjerne at faa det at vide. Ofte har jeg kommet ihu hvad De sagde en Gang vi fulgtes fra Maaland, at De gik og grundede paa at De i lang Tid havde tumlet der i Mørket og at De nu seer Lyset men syntes vanskeligt at komme til det Gode. Jeg tænker ogsaa paa mig selv, som ikke kan nægte at mig er vederfaret den samme Naade, at det Guds Ord som jeg før havde læst og lært, og var ikkun i Hjernen allene og en blot historisk Kundskab, blev ved Guds Naade et Lys i min Sjel og Hjerte, som aabenbarede min fordømmelige Tilstand og Vildfarelse paa den brede Vei, saa jeg af Frygt for Død og Dom bævende bad om Tid til Omvendelse, og siden har fundet min Trang til Naaden i Christo, og følt <i> mit Hjerte at det er et glædeligt Budskab at en Frelser er os skjænket i vor fortabte Tilstand. Den store Forskjæl der er paa at vide dette for Kundskaben og erkjende det i Hjertet, kan jeg nu ikke med Ord sige.

Hils Deres Søn Aadne med Kone og Børn, og sig dem Tak for deres Godhed mod mig! Jeg vil da slutte med Ønske at det Lys som har begyndt at skinne paa vore Hjerter, ei ved hemmelig eller aabenbar Synd slukkes, men <at vi> meer og meer maatte blive vor Mangel vaer imod Gud og Menneskene, saa vi blev forligt med Modstander mens vi er med ham paa Veien.

Stavanger d. 8 April 1824. Mathias Sckrøder.

--- 1824, 9. april. Stavanger.

Ole Seglem til vener i Egersund.

Hjertelskende Søskende og Venner i Egersund og der omkring.

De ser [af] forestaaende sørgelige Efterretninger (kopiar av brev frå Ingeborg Maria Hauge 30. mars, og brev frå O. T. Svanøe 1. april). Dog kan vi glæde os i Herren <over> at de som hensove i ham, skal hvile af sit Arbeide, og deres Gjerninger følger med etc. Dette kan vi ikke negte, Søskende, at naar vi har stræbet frem i Troen udenfor os selv, da har vi derunder følt en skjult Fred i vor Aand, som ikke Verden kan give eller fratage, uden vi samtykker i det Onde.

O, Gud give denne Sag maatte blive vigtig for os, at udvælge den beste Part som aldrig skulde tages fra os! Men megen Svaghed henger ved os alle, saa vi har vist stor Aarsag alle, at vaage og bede, at vi ikke skal falde i Fristelser.

Jeg maa nu i Hast sende eder disse Copier som vi har stræbt med at faa ud til de fleste. Vi sender i Dag et til Sogendal. Saa meddeeler enhver saa godt de formaar. Jeg veed ellers intet Sært. Broder Haugvalstad reiste i Gaar nordefter til Wos Sogn m. f. St. Haaber flere Brødre kommer ud i Paasken.

Vær hermed kjærlig hilset fra mig og Kone og ~~XXX~~ Børn samt alle Venner! Fra deres svage Broder.

Stav<an>ger den 9 April 1824. Ole Seglem.

Til Mester Farver her Ole Aarestad ad Egersund.

=== 1824, 13. april. Bredtveit.

Ole Nielsen Hauge til vener i og ved Trondheim.

Elskelige Venner Solem og Kone m. fl. i Tronhjem og der omkrin

Da jeg veed Sødster Mor Hauge her samt Broder O. Svanøen har tilkjendegivet eder om den sørgelige Forandring her er skeed ved vor elskede Broder H. N.s Udgang af Tiden, som gav os alle en dyb og følende Sorg, i Særdeleshed hans efterladte kjære Kone ..., dog, Herren være lovet, som styrker under alle Livets Omstændigheder den som oprigtig vil lyde ham.

Vi har nu mistet et Lys og en Støtte som vi storligen savner. Men jeg beder vor Gud at vi ei skal knurre imod hans Gjerninger, som dog vist ere gode, om vi ei skjønner det. Og vi maa takke vor Gud og Fader for <at> vi har det gamle og rene Guds Ord iblandt os, det Gud gav vor salige hedenfarne Broder Naade til at give os saa mange lyse Forklaringer over, hvorved hans Minde end mere gjenkaldes. Og <vi> vil da glæde os med Tak til Gud, alle gode Gavers Giver, som var vor afgangne Broders baade Begyndelse og Ende.

Angaaende hans Sygdom og Endeligt mener jeg hans Efterleverske og dybt sørgende Enke har underrettet eder. Jeg mener hun og skriver noget herpaa, om hun faar Tid. Indlagt følger Copi af Ligtalen over vor Broder, som blev holdt af Sognets Cappelan, og Sogneprøsten, Kierskau, holdt en paa Gravbakken.

Flittig Hilsen fra os alle her, min Kone og mig.

Bretved d. 13de April 1824. O. Nielsen.

=== (1824, 13. april.) Bredtveit.

Ingeborg Maria Hauge til vener.

Hjertelskende og ofte ihukommende Venner.

Det er mig følsomt at tage Pennen, og <jeg> tænker paa at jeg før har syntes jeg ikke har havt noget at skrive, og haver hvilet maaskee for meget paa min inderlig Elskende og nu henfarne Mands Arbeide, som var mit Hjertes trofaste Deeltager, som jeg vist (= vidste el. viet?) den Tid, som maaskee ei kan blive saa lang her. Dog, Gud veed hvad som os bedst tjener, veed og mit Tab. Gid jeg kunde kaste min Sorg paa hannem, og være glad i at han har gjort alt saa vel!

Jeg vil ei misunde ham den store Glæde, men takke Gud som har styrket ham i alle Trængsler og Fristelser, saa han nu efter saa megen Trængsel og mange Modgangs Stød paa Sjel og Legeme har fuldendt sit Løb med Glæde. Ak, bed med mig at jeg alt mere og mere kunde komme til at arbeide paa mit Hjerte! O, gid det blev mig saa magtpaaliggende som jeg nu føler det er for mig! Det aller Vigtigste er at søge Gud.

Jeg kjender det vil saa snart indtrænge sig mange Tanker og Bekymringer for det Timelige. Men saa veed jeg <at> min Indsigt ei er til at indsee saa nøie hvor<dan> det vil gaa. Jeg føler mig undertiden hjertelig bestyrket ved at tænke: Jeg maa bruge Guds Gaver som mig er betroet, saa godt som jeg forstaar, og siden være overladt. Jeg erindrer ofte de Ord: "Hvo Alting lar staa og tænker kun paa at tækkes sin Gud, han kommer bedst ud." Jeg kan ei udsige hvad jeg føler for den Deeltagelse som alle og Venner beviser mig.

Jeg kan hilse fra Christen Dahler, saa og den Broder som havde kjøbt Gaard med ham. <Han> havde lovet at komme hid i Sommer, som jeg er meget glad i, og tror det bliver bestyrkende for mig, da Christen især ogsaa har snilde Gaver til at tale og omgaaes med Folk. Jeg kan ogsaa hilse fra mange Venner som var her i Begravelsen. De var over hundrede Mennesker sammen her, og endda mange som mødte paa Veien og fulgte til Kirken, som ei var hjemme.

Jeg kan og hilse fra Mor Gundhuus, M. N.s med Kone. Saa og Torkel paa Møllen var her, samt Bache og mange til fra Drammen. M. N.s og Mor Gundhuus samt Søren Rør fra Rygge var her over Registreringen, som var snildt for mig. Og det gik ganske snildt. Cancelliraaden viser sig meget godagtig og deeltagende, og vil gjerne gjøre det til det Bedste.

Jeg maa tilsist hilse alle Deeltagende og i det Gode deelhavende Venner fra mig Usle, <som> dog af mit Hjerte ønsker at blive deres deelagtige Sødster i det Gode.

Ingeborg Maria sal. Hauge.

=== 1824. 28. april. Furuset i Aker.

Ole Larsen til Christen O. Bryn.

Elskelige Venner paa Bryn.

Ofte er de ihukommet og hjertelig er de takket for al Godheds Bevisning baade til Legem og Sjel. Godt var det om alt kunde blive Middel til at bøye vore Hjerter til Ydmyghed og Uværdighed til at nyde saa meget Godt i Tiden, hvilket jeg synes af mig bliver altfor lidet agtet, saavelsom alle Herrens Velgjerninger som han overøser os med.

Jeg skulde og underrette eder om hvorledes det staar til her udover. Vi ere alle, saa vidt jeg veed, taalig friske, og omgaaes med følsomme Hjerter for det store Tab vi alle er vederfaret. Jeg skrev til eder strax jeg kom hjem, som jeg vil tro I har bekommet. Der underretter jeg om H. Nilsons Død; nu sender jeg eder Copie af Ligtalen som Pastor Skrøder holdt paa Bretvet. Denne Dag var det ret følsomt og betenkelig. Ja, jeg vilde og ønske at hans christelige Exempel ⟨og⟩ kjærlige Omgang aldrig maatte gaa af mit Minde.

Jeg faar nu slutte med en kjærlig Hilsen til eder alle. Kirsti beder at hilse eder alle saa meget kjærlig; hun er taalig frisk. Kirsti Va ... beder og at hilse eder. Tilsist er de alle sammen meget kjærlig hilset fra mig.

Furuset d. 28. Aprili 1824. O. Larsen.

Til Velagte Mand Christen O. Bryn i Øyer, Gudbrandsdalen.

=== 1824, mai. Steendahl.

O. O. Høisen til vener.

Elskelige Venner paa Giælen (= Jeløya?).

Jeg tager nu Pennen og vil underrette eder lidt om min Reise. Vi havde det snildt i Romsdalen, paa Froen og paa Øyer. I er kjærlig hilset fra mange snilde Venner.

Jeg skal og hilse eder fra H. N. Hauge som jeg var hos kun i 8 Dage Jeg fik Naade at tale noget aabenhjertigt med ham. Følsomt var det for mig den hele Tid jeg var der. Neppe kunde jeg see paa ham uden at røres til Graad over hans Kjærligheds Omsorg for Menneskene da og hele Tiden. Alt erindredes levende for mig: at see ham og tænke paa hvor meget han med Ord og Gjerninger havde udrettet til Guds Ære og sine Medmenneskers Gavn til Salighed.

Da jeg kom til Røros, fik jeg høre han var gaaet af Tiden. Hvad jeg da følte, kan jeg ei udsige: afvæxlende Sorg og Glæde, Sorg over det Tab for mange troende Guds Børn, som visselig meget vil savne hans Bortgang, og Glæde over det faste Haab at han allerede da og nu høster Løn for al udstanden Møie. O, hvor følsomt, Venner, at høre hans sidste Ord, som han i sin Dødsstund, da han ei mere mægtede at tale, udstammede: "O, du søde Kjærlighed!" Dette var det sidste Ord man hørte af hans Mund. Herre Gud, give du mig og os alle Naade til at stride saa trolig, saa vort Endeligt maatte blive som hans!

Jeg skal og hilse eder fra Nordland. Jeg har nu modtaget mange snilde Skrivelser derifra, hvoraf jeg erfarer at de er i aandeligt Arbeide. Hvilken Naade, Venner, for os som lever nu i denne Tid! Gid alt maatte tilskynde os at haste med vort Saligheds Arbeide, stedse vaage over vort bedragelige Hjerte, saa ei Fienden skulde faa Magt at føre os til Synden igjen, og Gud skulde i Mishag nødes til at fradrage os sin Aand, saa vi da i Mørket maatte lide under Aandens Tugt og ei have fri Adgang til Gud i vore Bønner! Nei, lad os alvorlig stride! Saa vil Gud nok give Seier over alt Ondt, og Styrke saavel i de mørke Stunde med Saligheds Haab, som i de søde Følelser.

Jeg maa nu slutte, og hilse eder alle med Tak for al Godheds Bevisning mod os den Tid vi var der. Hilses fra alle Venner her og i Byen, og tilsidst fra deres ringe Ven og Broder.

Steendahl i Mai 1824. OOSHøisen.

1824. 5. mai. Mjelva.

Daniel Arnesen til Christiansand.

Mine af Hjertet elskende Venner i Christiansand.

Jeg siger: af Hjertet. Jeg føler ogsaa at mit Hjerte røres ved Tanken om den fælles Naade som os er vederfaret af Gud vor himmelske Fader formedelst Sønnen Jesum Kristum. Vi maa vel føle og sige det er en stor Naade som os er vederfaret, naar vi betænke da vi vandrede i Mørket, gjorde Kjødets og Tankernes Villie og Begjæringer, og vare ganske fremmede fra Guds Liv, fremmede fra Syndens Bekjendelse, fremmede fra Naaden i Kristi Kraft som styrker i Striden og giver Seier i Kampen, fremmede fra det treenige Guds Vesen. Om vi kjendte dem af Navn og bekjendte dem med Munden, saa vare de dog fremmede for vort Hjertes Følelser.

Vi vare og fremmede fra de hellige Menneskers Samfund som kaldes Den kristen Kirke, som jeg kan sige om mig selv at jeg var saa blind, død og kold til alt det Gode som Gud har beredt for sine Børn, først i Tiden og siden i Evigheden, en Hedning som aldrig haver hørt, ikke læst Guds Ord, men derimod igjen heftig og levende til det Onde.

Naar jeg da betragter den Naade Herren beviste imod mig, at han ikke tog mig bort midt i mine Dage og lod mig omkomme i min Elendighed, men af sin faderlige Naade rykte mig af Ilden med sin kraftige Arm, forandrede Syndens Glæde og Forlystelser til den største Sorg og Angest, slog ned mit stolte Sind og høymodige Tanker, og knuste mit haarde Hjerte, saa i Verden fandtes intet som kunde trøste, glæde eller hjelpe mig i min Nød, — nu begyndte en hemmelig Længsel i min Sjel efter Gud.

Jeg fik da føle jeg var et Mørkheds Barn. Jeg vilde vel til Gud; men jeg vidste ingen Vei til ham, at jeg kunde finde ham. Jeg læste om Kamp og Strid; men jeg vidste ikke hvad det var. Men Herren af Naade tog mig ved Haanden, ledet mig paa Veien Trin for Trin. Naar han forlod mig med sin følelige Nærværelse, vigede jeg af Veien, ligesom en Blind som skal vandre paa en Vei og ikke ser.

Ak, naar vi betænker fra den første Tid Gud kaldte os ud ifra Mørket til sit salige Lys, hvor faderlig han har handlet med os, hvor langmodig han har været paa vor Tilvæxt i det Gode, efter det Naadekald som vi ere kaldte med, hvor naadig han har overseet med os i Vanvittigheds Tider! Han har ikke straffet os efter vore Synder og ei betalt os efter vore Misgjerninger. Ak, at den store Guds

vores Udvandring af Syndens Trældomshus, fra Mørkhedens Magt og denne Verdens Gud som regjerer i Vantroens Børn, om vi ellers ere udgangne derifra.

Da kan vi fortælle hverandre hvor forunderlig Herren har handletmed os, hvor kraftig han har staaet os bi i Kamp og i Strid, i Nød og Arbeide. Og det kunde styrke vor Tro og give os kraftige Vidnesbyrd om Herrens Trofasthed. Vi kunde da paaminde hverandre saa længe det kaldes idag; naar Natten kommer, da er det for seent.

De hilses da, alle Venner der omkring, fra os og mig, deres Ven og Broder i Kristo.

Mielva d. 5 May 1824. D. Arnesen.

=== 1824. 16. mai. Eiker papirfabrikk.

Anna Viste til vener.

Da jeg vaagnet i Dag, faldt de Ord for mig: "Gud, lad mit Hjerte et Tempel dig være, send du selv Kjærligheden udi mit Brøst!" Jeg bad da til Gud for mig selv og de mange Troende flere, der er adspre over den ganske Verden, at det maatte være alles vores inderligste Begjær. Da skulde vi denne kostbare Skat beholde, nemlig hans Naade og ved den Kraft seire over alle vore Fiender. Ja, den gjør os ogsaa liden i vore egne Øyne, da vi i vort Indre erkjender ⟨at vi⟩ ikke har noget uden det vi har annammet, enten aandeligt eller timeligt, og derfor ikke ⟨noget⟩ at rose os af, uden med Paulus af vore Skrøbeligheder.

Lad os bede i Aandens Samfund med og for hverandre, Sødskende, aldrig glemme vort hellige Kald, den Kjærlighæds Ild der brændte i vore Hjerter, med Omsorg for vor egen og Medmenneskers Lyksaligheds Vel, hvor opofret vi var da med alt forat fremme dette aller Høyeste Vor uforglemmelige Broder Hans ønsker at den Ild brændte nu som i Aaret 1800, 1801 og 2. Da vilde han med Glede fare herifra, siger han. Nu er han faren.

Gid vi saa sandt enhver for sig prøvede sit eget Hjerte som for Guds Aasyn, hvad Ild der mest Magt har, enten til Gud og vore Medmennesker eller ⟨til⟩ os selv og Verden! Dersom dette skeer uden Selvbedrag af vor egen Kjærlighed, der saa lettelig uden Grund vil dømme vel om sin egen Tilstand, at den Gud der først tændte den, har Magt til at oppuste den igjen, dersom vi ei selv hindrer ham, som altfor ofte gjøres desverre! Gid vi engang maatte blive vise igjen, kjøbe Tiden og bruge den rettelig! Da glemte vi vist ikke vore gamle Synders Renselse. Gjør vi dette, da bliver vi snart blinde og seer ikke langt.

Jeg har ofte kommet eder ihu med Tanker at skrive til eder. Men det som andet har hindres mest af de Tanker ⟨at⟩ vi har saa rigelig Guds Ord iblandt os, saa og noget ⟨har jeg?⟩ hvilet under Broder Hans Nu er den Støtte og borte; men hans Aand og Pen haabes leve og virke i og iblandt os. Dersom vi selv saa sandt vaager, beder og strider, da først kjendes ret vor egen Afmagt til det Gode.

Du Søster Marit Bryen er kjærlig takket for din Skrivelse til mig, som burde længe siden været gjort. Og ⟨jeg⟩ tænkte strax at skrive; men ⟨det⟩ blev ikke mer end Tanken. Saaledes kan ske med alt, lader vi det stanse ved Tanken alene og ikke gaar til Gjerningen. Da er det lige saa vel Synd at forsømme det Gode som at gjøre det Onde,

dog maaskee det Første med mindre Bebreidelse her. Men naar Regnskaben skal gjøres, da troes mere det Siste. Derfor, lader os alle hverandre erindre at ingen sig lader forhindre, om end disse vore tre Fiender vil bruge Magt, vi forenede maatte staa paa Vagt!

Det siste Brev Broder Hans skrev, <i det> talede han om den salige Naadestand, at al Verden var ikke <noget> derimod at agte. Altsaa har vi Aarsag at sige: "Vi er de elendigste Daarer." Gid vi kjendte os selv som vi vare! Det arbeides paa ved Guds Naade af mig og de flere Forenede her. Og tilønskes eder hjertelig det samme af Anne Halvors Datter.

Egers Papir fabrik d. 16 Mai 1824.

Søster Berte underretter eder mere om os her. Haaber hun bær<er> det Budskab der fornøyer (= fornyer?) eder. Kunde det give mere Lyst at gaa ind i os selv! Det er vort eget Gavn, Sødskende.

A. H. D.

=== 1824, 24. mai. Stavanger.

John Haugvaldstad til vener.

Forønskende Venner i Fister og Hjelmelands Sogn.

Længe haver jeg haabet at komme i hjertelig Samtale med eder, da jeg klart har kjendt og ved vore mange Prøver erfaret at ved Synden ei bestaar den sande Livets Tro, men stjæler os fra at arve med Guds Børn. O, maatte jeg nyde Frihed at sige mit faste Ønske, min Længsel og Begjær: at alle vilde bede til Gud om at faa kjende sin Trang til Naaden og lade sig forlige med Gud, ikke lade sig forlede af Verdens sikre Hob til at agte ringe om Guds Ord eller udlægge det efter sit eget Behag, og søge saa Syndens Frihed, gaa frem i et uforandret Hjerte! "Der de sagde sig at være vise, bleve de Daarer", Rom. 1 C. 22 Vers. Og som der staar i det forrige Vers, er her mange af <dem>: "Endog de kjende Gud, ære de dog ham ikke som en Gud, men ere blevne forfængelige i sine egne Tanker."

Lad os heller søge efter Ydmyghed! Saa vil Gud skabe et reent Hjerte og udøse sin Kjærlighed i vore Hjerter, at det Haab maatte være vel grundet, og ikke som <hos> de sikre Mennesker der glæde sig ved ingenting.

I Hast være alle Kjendte og Ubekjendte kjærlig hilset.

Stavanger d. 24 Mai 1824. John Haugvalstad.

=== 1824. 27. mai.

Guri Skjønne til vener.

Elskværdige Søskende.

Takket er de alle for de tilsendte Skrivelser, som vel burde sette vor Sjel i en hellig Virksomhed og Styrke for vort aandelige Liv. Dog, denne Tildragelse som I Brødre underretter os om, gav nok en dyb Hjertesorg, dog et glad Haab for den Henfarne fra den Kamp og Møie han i Tiden havde. Men for os selv som endnu i Tiden lever og kjender os afmægtige til det Gode, men tilbøielig til det som er imod Gud og hans Bud, — giv dette maatte være os hjertelig om at gjøre at blive indpodet i Vinstokken Jesus, at blive overflødig i Kjærlighed, som du Broder Bakke tilskyndte os med i dit Brev, og lade Guds Ord bo rigeligen iblandt os og i os fæste Rødder, saa hans Sæd kunde blive i os og vi sammenknyttes i Enigheds Baand, som jeg veed de føler Vigtigheden af meer end jeg!

Gid jeg saaledes maatte søge Herren i Sandheds og Reenheds usyrede Brød, saa det Styrke kunde give i alle Sjelens Kræfter at blive Jesum tro og ham at følge efter! Hans Aand være vor Ledere, som baade tugter og oplyser dersom den i Hjertet faar Rum at virke det Herren behager! Men det kan ikke udsiges, alt det Urene som ligger om Hjertet, ja og ofte i Veien for det klare Livets Lys, at det ikke kan faa forklare os sin Sandhed, og vi i den kunde voxe og tiltage indtil Jesu Christi Dag.

Dette styrke du os til, o Gud, at vi maatte trænge ud ifra os selv, saa vi mere kunde blive indartet efter vor Frelser, som vi skal erfare, at naar vi seer hen til dette Exempel, da finder at det fattes meget paa at være blottet fra sig selv, at være nøgen og fattig i vor Aand, som er et af de fasteste Kjendetegn. Men hos mig mangler meget <paa> at have disse. Dog, Gud være lovet, som ofte vederqvæger vor Sjel med en Himmelqvægelse! Og deriblandt giver han os at kjende hvorledes vi skulde være skikket naar vi skulde være Grene paa Vinstokken, som før er sagt.

Torkel Olsen er takket for sin Skrivelse. Det var den første Underretning vi fik om denne Tildragelse. Det var da Søndag Aften /: Maria Bebudelsesdag:/. Vi var da paa Veien til Høimyr. Det var da hjerterørende at tænke paa de mange af os som der var sammen og for det Meste af dem der havde følt Guds Kald paa sit Hjerte, ja og Forsæt til at følge ~~XXXX~~ sin Jesum, og siden de mange Adspredte om Landet af vores Sind. Dette var vigtigt at betænke, hvorledes det kunde blive een Hjord, som søgte at følge Hyrden efter. O, vi da

som har følt kraftig Indbydelse, maatte <vi> altid søge Herren i Aand og Sandhed, saa den Sæd som er af Gud kunde blive i os, og det alle vore Livs Dage!

Jeg følte da i mit Hjerte at Gud havde engang givet os en Støtte paa Livets Vei. Men da han nu henter ham hjem til sig og overlader os til at vælge hvad vi vil, gid vi da maatte gjøre som han ofte hjertelig tilskyndte os, ei at bygge med Høe og Straae, men med Guld og ædle Stene!

Dette var mig da hjertelig om <at gjøre>, naar jeg tænkte paa mig selv og flere som i Faren staar, da Lunkenhed og hemmelig Sikkerhed som kan skade mig og flere, at Lampen ikke brænder med sin Kraft, som er den som straaler eller strækker sig ud til sine Medmennesker at oplyse med det samme Gode som vi ere hjemsøgte med af Herren.

De er nu hjertelig hilset fra mig og flere, som er deeltagende med i det samme Gode.

Skrevet 3die Pintsedag 1824. Guri Skjønne.

=== 1824, juni. Varhaug(?).

Lars Vadland til Isak Schjelbred o. fl.

Hjertelskende Broder Isach Schielbri og Kone med eders Folk.

Jeg maa skrive nogle Ord. Ofte er mig fore fra første Tid jeg blev kaldet — naar jeg overtenker min Ulydighed og Sendrægtighed, min Dovenhed og Lunkenhed i Herrens Gjerning, det Skygge min Egenhed har gjort — at det enfoldige og klare Lys har ikke skinnet ved al min Omgjengelse, smerter mig. At ligge i Klage herover vil ikke hjelpe. At gjøre en stor Bekjendelse i Ord vil heller ikke hjelpe, men end mere Agtsomhed over Hjertets Vei, en villig og lydig Fornægtelse fra alt det som kjært er for Kjødet, ikke som vi derved skulle fortjene noget, men af den Kjærlighed vor Herre har havt til os arme, syndige Mennesker, af sønlig Lydighed fornægte alle Ting.

Vi have nok følt Forsmag paa den evige Døds Angest naar vi har modstaaet Aandens Drift, eller i andre Ting saaret og bedrøvet Aanden. Vi ere heller ikke uvidende om hvor livsaligt og følsomt det var at være lydig og komme til Gjerningen, hvordan Liv det givet at tjene i Ringhed, og ei gjerne at lade sig tjene. Saadanne med flere kraftige Vidnesbyrd har vor Herre kostet paa os. Usigelig har den virksomme Herrens Tjener, som nu er hos sin himmelske Fader, talet, skrevet, bedet og sukket for os. Skulde dette blive ufølsomt for os, da maatte Stenene raabe Vee over os.

Har nu vor Herre bevist os Svage saa store Midler til at faa frelse os fra den evige Død og Fordømmelse, føle vi hans arbeidende Naade og Aand, — o, saa lad os ~~[illegible]~~ ikke forlade denne kjærlige Hyrde! Lad os unde ham Plads i vort Hjerte! Har han selv sagt med sin Mund <at> han vil bo og vandre i os, baade han og Faderen vil gjøre Værelse hos os, — o, saa lad os blive ved at elske ham inderlig Lad os elske hverandre af Hjerte, som Jesus, vor sødeste Broder, os lærte! Lad os forbindes i Aandens Enighed som een, at Kjærlighed findes oprigtig og reen!

Han siger til alle sine troende Børn: See, jeg er med eder alle Dage, indtil Verdens Ende! Hans Aand minder, tugter, lærer og leder os i al Sandhed. Sit Livets Ord har han givet os, saa det sande Lys skinner nu. Sine hellige Engle haver han til Bevogtere for sine sande inderlige Børn. Hvad mere kan vi begjære? Det er saa stort. Det gaar over al Forstand. O Rigdoms Dyb! Gud give os Naade at vandre i den sande Enfoldighed og Ringhed, saa det klare Lys mere og mere kunde faa oplyse os! Dette klare Lys er vel brændende og skinnende. Men det kan dog ikke faa oplyse flere end de som først maa blive en Daare i sine egne Øyne.

Lad os ikke søge efter at blive agtet og elsket af hverandre, ente for udrettet Ord eller <for> Gjerninger, men lade det staa hen som de aldrig vedkom os, alene det kunde bøye os mere til Forringelse, og til mere Flittighed! Mener vi det oprigtig med vor Herre, saa er vi eet med alle hans Børn, ligesom Lemmer paa eet Legeme. Men saa snart noget Ureent faar Rom, og det ikke med det samme bliver erkjendt, da er denne dyrebare Naadestand snart tabt, fremmend for vort Hjerte og fremmend fra hans Børn.

Hjertelig kjærlig er de hilset fra mig og Kone og flere her.

Skrevet i Juni Maaned 1824.

Lars Valland.

=== 1824. 3. juni. Skredsvig.

Niels Doch til vener i Noreg.

Kjære Ven og Broder i Christo.

For begge Deres Breve takker jeg meget. Da Broder Scherdin foraholde sit Løfte til Vennerne i Norge ei kan opholde sig længer hos mig, og det Meste af den korte Tid han har været her, er bleven tilbragt med Samtale, torde Broder tilgive at jeg skriver saa kort og ufuldstændig. Ved Tanken paa Eders hengangne Ven Hauge føler jeg paa een Gang baade Glæde og Sorg, Glæde over at hans Trængsler ere endte, Sorg over at jeg ikke skulde træffe ham her i Livet. Han er alligevel endnu nærværende i sit velsignede Minde, hvilket maa opmuntre os til med Troskab at vandre did hvorhen han er gaaet forud.

Ak, kjæreste Broder, lader os daglig for Herrens Aasyn og ved hans Naade fornye og befæste vore Beslutninger, at leve og dø i Herren! Da skulle vi ogsaa vist gjensee vor salige Hauge, ja, hvad som mere er: med ham prise Guds Lam. Gud bevare eder, elskede Venner i Norge, fra al Splid! Modstanderen vil ikke undlade at forsøge paa at adskille eders forenede Kræfter i Naaden. Den gode Hyrde beskytte eder! Ja, han vil gjøre det; thi han elsker eder, og for de Svageste iblandt eder har særdeles Omsorg. Bønnen, Aarvaagenhed og Ordets Brug skulle være eders Ledsagere paa Veien til det salige Hjem. Og naar I da samles med de Udvalgte i Himmelen, da er alt Besvær glemt over den Glæde evig at være samlet med Herren

Ja, min kjæreste Broder Mjelva, Herren skal hjelpe os; hans Ord siger os det. Gud lade os daglig føle Trangen til hans Hjelp!

Jeg kan nu ei skrive mere. Scherdin venter. I Sommer agter jeg at reise til Halland og Skaane, og derfra til Mark. Hils alle Venner i Christo, deres Hustru, Sørbrøeden, Hogwaldstad, Kyllingen med flere, beder min kjæreste Broders Ven i Christo.

Schredsvig d. 3die Juni 1824. Niels Doch.

Provsten Kramer m. fl. hilser.

--- 1824. 17. juni. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener i Bergen.

Mine fortrolige Venner i Bergen.

Gud, vor himmelske Fader, som ved sin Søn Jesum Christum af sin store Naade og Barmhjertighed har rørt ved vore Hjerter og kaldet os med et helligt Kald, at vandre Himmelens Veie, han styrke os i vor Afmagt, han hjelpe os i Striden, han tugte os med Hjertens Bedrøvelse naar vi synde, han vække os naar vi bliver søvnige og lunkne i vor Christendom, han aabne vore Øyne igjen naar vi vil blive blinde af Syndens Støv!

Han lader os see en liden Glimt af sin Herlighed naar det vil blive som det staar, at Himmelen vil blive liden og Jorden stor, da har vi mistet vort Anker og seiler uden Roer, og tumler om iblant disse Verdens Bølger til vi knuses og bliver til Støv igjen, dersom ikke Gud kaster en Straale af sit Lys ind paa os, saa vi faar see vor Fordervelse og vaagner op til Retfærdighed. Han paaminder os med sin Aands Kraft og Ordets Lys om vor Udgang fra Synderes Veie og fra de Ugudeliges Raad og Selskab, som vi havde vore største Forlystelser i.

Hvor mangen vemodig Taare vi da lod rinde af vore Øyne til vor himmelske Fader om Hjelp og Frelsning fra det gruelige Mørke vi var i og den Fare vi staar i, at vor Sjel maatte blive evig forskudt fra Guds hellige Ansigt dersom vi ikke kom til Opreisning i Christum Jesum vor Herre, og fik et forandret og fornyet Sind efter hans Billedes Lighed! Hvor børnlig vi da bad, hvor enfoldigt vi da gik frem, hvor kraftig vi da blev hjulpen af vor Faders Haand, Triin for Triin frem paa Veien igjennem Vanskeligheds mørke Skyer, igjennem Dunkelhed og Uvidenhed paa Herrens Veie og Førelse! Hvor faderlig han har handlet med os, hvor forunderligt han har ført os i Tiden, snart til de levende Vandkilder, at smage og føle at Herren er det høyeste Gode, saa at al Verdens Glæde og Herlighed er altfor lidet og ringe imod den minste Draabe af Guds Naades Herlighed!

Snart har han ført os til de Babylons Floder som David taler om. Vi sade og græde naar vi kom Sion ihu, og de kom til os til at græde, bede os at være glade, og bad os at vi skulde synge Herrens Sang i et fremmed Land. Hos de Babylons Floder kan vi vel sidde naar Herren skjuler sit Ansigtes Lys, og vi føler i os Syndens Tilbøyeligheder og Ulyst til det Gode at gjøre, seer omkring os at Verdens Mennesker ere fri og frække i Synden, har Ringeagt for Guds Ord og den saliggjørende Naade som tilbydes fra Himmelen.

Endog de som ere kaldte til den store Nadvere, har Undskyldninger naar Herrens Røst lyder saaledes: "Kommer nu! Alle Ting ere færdige Men saa lenge de staar i Kaldelsen og alligevel vandrer sine egne Vei efter sine egne Hjertens Begjærligheder, saa svarer de: Ja. Derfor er det ikke Under at Herren bliver vred, naar de som saa lenge har sagt Ja, og han med Langmodighed har ventet paa de<res> Beredelse og Færdighed, og de da begynder at bruge Undskyldninger og siger Nei; de kan ikke naar alting er færdigt. De skal ikke smage Herrens Nadvere.

Hvor skal vi da hen? Ingen mere kan frelse os fra Døden og Fordømmelsen. Naar vi seer og føler det, da kan vi sige som det er: Babyloens <Floder>, da Synden rinder som en stærk Flod paa alle Sider. Og de som følger den Strøm, glæder sig i Synden og tilbyder ogsaa sin Glæde. Hvor elskelige vi vare om vi da følte og sagde det samme som David: Hvorledes skulde vi være glade og synge i et fremmed Land, langt bort ifra det gudfrygtige Land og Vei vi burde vandre i? Vi havde heller Aarsag at græde naar vi kom ihu Guds store Naade som tilbydes, men foragter Christi dyrebare Betaling forat frelse os fra Dødens Dom, men bliver misbrugt til Syndeskjul, den Helligaands Velgjerning at kalde, oplyse og veilede paa Saligheds Veie, men bliver ringeagtet, og dels <agtet> for daarligt og vanvittigt, især af de Verdens Vise.

O, kunde saadanne med flere Betragtninger være Midler i Guds Haand, at vække paa vore Hjerter til en hellig Ild at virke til det store Maal vi ere kaldte til! Og vor Mund kunde mættes med det Gode, som David siger, at vi kunde blive unge igjen som Ørnen og faa Kraft at opsvinge os ifra det Jordiske og Sanselige, til at skue Guds Herlighed i de Levendes Lande, og faa Naade at ryste af os det Støv som gjør os ilde skikkede med denne Verden, men uskikkede til Guds Rige, saa intet skulde stanse os i vort Saligheds Løb, hverken Verdens Ære og Rigdom eller Sorg for Livets Næring, saa vi kunde føle og sige at Herren er god, at han som har begyndt det Gode i os, har her ogsaa fuldkommet det indtil Dagenes Ende.

Kjelva d. 17de Juni 1824. D. Arnesen.

==== 1824. 1. juli. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener i Bergen.

Mine fortrolige Venner i Bergen.

Gud, vor himmelske Fader, som ved sin Søn Jesum Christum af sin store Naade og Barmhjertighed har rørt ved vore Hjerter og kaldet os med et helligt Kald at vandre Himmelens Vei, han styrke os i vor Afmagt, han hjelpe os i Striden, han tugte os med Hjertens Bedrøvelse naar vi synder, han opvekke os naar vi vil blive søvnige og lunkne i vor Kristendom, han aabne vore Øyne igjen naar de bliver blinde af Syndens Støv!

Han lader os see en liden Glimt af sin Herlighed naar det vil blive, som det staar, at Himlen vil blive liden og Jorden stor. Da har vi mistet vort Anker og seiler uden Ror, og tumler om i disse Verdens Bølger til vi knuses og bliver til Støv igjen dersom ikke Gud kaster en Straale af sit Lys ind for os, saa vi faar see vor Fordervelse og vaagne op til Retfærdighed. Han paaminder os med sin Helligaands Kraft og Ordets Lys om vores Udgang fra Syndens Vei og fra de Ugudeliges Raad og Selskab, som vi da havde vor Forlystelse i.

Hvor mange vemodige Taarer vi da lod rinde af vore Øyne for vore begangne Synder! Hvor mangen kraftig Bøn og Suk vi da sendte op til vor himmelske Fader, om Hjelp og Trøst fra det gruelige Mørke vi var i og hvorfor vi saa at vor Sjel maatte blive forskudt fra Guds herlige Ansigt, dersom vi ikke kom til Opreisning i Jesum Christum vor Herre, og fik et forandret og fornyet Sind efter hans Billedes Lighed! Hvor barnlig vi da bad, hvor enfoldig vi da gik frem, hvor kraftig vi da blev hjulpen af vor Faders Haand Trin for Trin frem paa Veien igjennem Vankundigheds mørke Skyer, igjennem Dunkelhed og Uvidenhed fra Herrens Vei og Førelse!

Hvor faderlig han har handlet med os, hvor forunderlig han har ført os i Tiden, — snart til de levende Vandkilder, at føle og smage at Herren er det høyeste Gode, saa at al Verdens Glede og Herlighed er altfor ringe imod den mindste Draabe af Guds Naade og Kjærlighed! Snart har han ført os til de Babylons Floder som David taler om i 137. Salme, om vi sad og græd naar vi kom Sion i Hu. Og de som kom os til at græde, lod og til at være glade, og bad at vi skulde sjunge noget af Sions Sang. Men hvorledes skulde vi sjunge i et fremmed Land?

Brev frå haugianarar III ... s.

Hos de babyloniske Floder kan vi vel sige vi sidder naar Herren skjuler sit Ansigts Lys. Vi føler i os Syndens Tilbøyeligheder og Ulyst til det Gode at gjøre, ser omkring os, men især er frie og friske i Synden, har Ringeagt for Guds Ord og den saliggjørende Naade som tilbydes fra Himmelen. Endog de som er kaldte til den store Nadvære, har Undskyldninger naar Herrens Røst lyder saaledes: "Kommer! Nu er alle Ting færdige." Men saa længe de faar staa i Kaldelsen og alligevel vandre sine egne Veie efter sine Hjertets Begjæringer, saa svarer de Ja.

De faar det ikke uden ⟨at⟩ Herren bliver vred. Naar de som saa længe har sagt Ja, og han med Langmodighed har ventet paa deres Beredelse og Færdighed, og de da begynder at bruge Undskyldning og siger 'Nei, de kan ikke' naar Alting er færdigt, og Herren blev vred og sagde: "De skal ikke smage min Nadvære", o, et skrækkeligt Ord!

Naar vi ikke skulde faa smage Herrens Nadvære, hvor skulde vi da hen? Ingen mere kan frelse fra Døden og Fordømmelsen. Naar vi seer og føler dette, da kan vi sige det er som hos Babylons Floder, da Synden rinder som en Flod paa alle Sider. Og de som følger den Strøm, gleder sig i Synden og tilbyder og os sin Glede. Men hvor lykkelige vi da var, om vi da følte og sagde det samme som David: Hvorledes skulde vi være glade og synge i et fremmed Land langt borte ifra det Guds hellige Land og ⟨den⟩ Vei vi burde vandre i?

Vi skulde have Aarsag at græde naar vi kom i Hu Guds store Naade som tilbydes, men foragtes, Kristi dyre Betaling forat frelse os fra Dødens Dom, men ⟨som⟩ bliver misbrugt til Syndens Skjul, den Helligaands Virkning at kalde og oplyse og veilede paa Saligheds Vei, men ⟨som⟩ bliver ringeagtet og dels agtet for daarligt og vanvittigt, især af de Verdens Vise.

O, kunde de saadanne med flere Betenkninger være Midler i Guds Haand at vække paa vore Hjerter til en hellig Ild, at virke til det store Maal vi er kaldte til! Og vor Mund kunde mættes med det Gode, som David siger, at vi kunde blive unge igjen som Ørnen og faa Kraft at opsvinge os fra det Jordiske og Sanselige til at skue Guds Herligghed i de Levendes Lande, og faa Naade at faa ryste af os det Støv som gjør os li~~k~~skikket med denne Verden, men uskikket til Guds Rige, saa saa intet skulde stanse os i vort Saligheds Løb, hverken Verdens Ære og Rigdom eller Sorg for Livets Næring. Saa kunde vi føle og sige at Herren var god, at han har begyndt det Gode i os. Han har og fuldkommet det ved Dagenes Ende.

De er da saa kjærlig hilset fra os alle som Ætrider og arbeider til det samme Maal at naa.

Mielva d. 1te Iulli 1824. D. Arnesen.

=== 1824, 2. juli. Haug i Sør-Aurdal.

Svend Espelien til vener i og ved Torpa.

Hjertelskende Venner i Torpen og der omkring.

Lenge siden og ofte har jeg tenkt at komme til eder. Men ‹det› har tildeels ei faldet Tid og tildeels manglet paa Kræfter aandelig og legemlig. Saa jeg vil ved denne Leilighed skrive eder nogle Ord til, hilse eder og tilønske eder Gud Faders Naade, Liv, Lyst og Kraft i Kjærlighed, og en indvortes Lengsel og Attraae at forarbeide eders egen Salighed. Saa bør vi ogsaa at sørge for vore Medmenneskers sande Vel til Liv og Sjel, og blive ved at gaa frem paa Veien til Livet. Thi det staar: Salige ere de som vandrer paa Veien, den som vandrer i Fuldkommenhed! Og atter: Hvem skal bo i Herrens Hus, og hvem skal være i hans Paulun? Den som vandrer i Fuldkommenhed og taler Sandhed, den som ryster sine Hender forat beholde Skjenk, den som stopper sine Øren forat høre Blodskyld, og den som tillukker sine Øyne fra at see paa det Ord, han skal bo i Herrens Hus.

Saa seer vi klart i Guds Ord at det fattes af os Oprigtighed og Bestandighed, at vi ikke ere vaklende og lader os omdrive af ethvert Lærdoms Veir, men er flittige til at saa hos alle Vande. Og da skal Flodens Bæk glæde Guds Stad. Og paa den samme Dag skal den Sang synges i Juda Land at vi har en sterk Stad, har sat Salighed til Mur og Værn, Esaias 26 C. 1 V., eller i enhvers Hjerte, naar vi er avlet ved Guds Ord og Aand. Troen er bleven levende paa Guds og Jesu Ord.

Da skal af vort Liv flyde levende Vandstrømme som skal opvelde til et evigt Liv. Det som Hjertet er fuldt af, gaar Munden over ‹med›. Er Hjertet fuldt af Tro, Haab og Kjærlighed, og sand Omsorg for sin egen og andres Salighed og hvorledes vi kan ære Gud med Aand og alle Lemmer, saa taler Munden af høy Overflødighed, og ‹dette er› hvorledes vi kunde blive et Middel i Guds Haand til at opvække og bestyrke hverandre. Thi vi som er svage, er snare til at drages af Veien, saa vi behøver Paamindelser.

Jeg skulde sagt eder noget om vor Tilstand. Da synes jeg for mig at det er ofte Skyer og mørke Dage, naar jeg seer til mig selv og betragter andre. Saa jeg synes, som det staar, at vi skulde blive mere vaagne, og styrke de Ting som vil dø i os. Jeg synes at ‹jeg› vilde bruge hvad Middel som kunde udtenkes, saa vi kunde blive løs af det som holder os fangen.

Jeg syntes det var godt om een kunde komme til os en Tid. Jeg talte derpaa med Broder Hauge i Vinter, om Arne Bjørge kom til os.

Men han vidste ei om det kunde blive Leilighed dertil. Jeg fik nylig Brev fra Arne, at han havde staaet i Tvivl om at komme. Men eftersom det indfaldt, saa mente han at blive der. Saa skrev han om Ole Taralsen, om at skrive til ham om at komme til os, som og John Blegen talede paa da jeg var paa Grundsetmarken. Saa ombedes at De vilde skrive til ham eller sende det<te?> Brev; saa fik vi tales ved.

Jeg talte paa med Erich Tordstuen, at jeg tenkte enten at komme der til eder eller at skrive. At komme fik jeg ei Tid, og skrive fik jeg ikke sendt den Tid. Jeg har hørt at nogen fra eder har tenkt at komme her med <det> Første, som vi ønskede. Da faar vi tales ved om mange Ting. Lev hermed bestandig vel!

Houg den 2den Juli 1824. Svend Espelien.

=== 1824. 4. juli.

Hans Holtan til vener.

Kjære Søskende som er kaldet af den treenige Gud til hans Børns Samfund, han opholde, styrke og bevare os i sin Frygt og Kjærlighed alle vore Livs Dage!

Ja, eftersom Herren af sin Naade har aabenbaret os om vor usalige Tilstand da vi skikkede os lige med denne Verden, gjorde Tankernes og Kjødets Begjæringer, havde ingen Frygt og Afsky hverken for aabenbare eller skjulte Synder, gjorde os ingen vis Tanke om at Herrens Straf er over hvert Menneske som gjør ondt, troede som de Vantroe foruden Grund, ingen Salighed Kjendetegn havde eller vidste af at sige, men Frugten udviste Træets Art: Vellyst, Verdens Kjærlighed, Hovmod, Avind, Misundelse, paa visse Tider meget umaadelige i Mad og Drikke, mangt et slemt og gjækkeligt Ord, ja, kort sagt: opfyldte alle Kjødets Begjæringer — <og> endda vilde være gode Folk og dø salige — o, hvilken Vantroe, Jammer og Elendighed at Mennesket skal saaledes <lade> sig forblinde af Djevelen, og derved styrte sin Sjel i den evige Pine!

Hvad skylder vi Herren, <vi> som er aabenbaret om den usalige Vei, løst af dens Lænker, <har> Vammelse til dens Fornøielse, forladte for Synden, vederfaret Barmhjertighed af Herren frigjorte til hans Faar, føler hans Kjærligheds Liv i vor Sjel den <som> brænder i Længsel at blive Guds Billede mere og mere lig!

O, vi kan sige megen Naade er os vederfaret. Men at blive bevaret og bestandig i at gaa frem og arbeide i Guds Villie, dette koster en daglig Kamp imod Synden, en inderlig og alvorlig Henvendelse til Herren med sit hele Sind i Erkjendelse og Bøn. O, da Herren er over alle Ting god imod os, da han har levendegjort vor Aand formedelst sin store Naade og Kjærlighed, <og> vi har følt Lyst til hans Forening i en høi Grad, — det har været os inderlig saart naar noget af os selv, af det Onde i os har faaet nogen Magt til at svække os og gjort os tunge i Sindet, lunkne og sendrægtige til at arbeide forat behage Herren vor Gud! Vi har ogsaa med rørt og bøiet Hjerte priset Gud for hans Naades Besøg til os. O, at vi maatte blive ved i denne Erkjendelse, og beflitte os paa at virke til det salige Maal! Da skulde vi smage hans Naade <som> er hver Dag ny mod os, der vederqvæger vor Aand, fornyer vort Sind, forklarer os

om sin Villie, lader den klart skinne for os til Veiledning, og bestyrker os i Bestandighed at arbeide i det Gode.

Skulde nogen af vore Medkaldte til det salige Maal ikke <have> kommet til at kjende sine indvortes Sjelefiender, ikke kjendt til den sande Frygt, den indvortes Aarvaagenhed, den oprigtige Fornyelse, -- det bedste Raad til disse Mangler tror jeg er dette: at nøie anskue Christus og de Christnes Liv og Vandel, tro det er ingen anden Vei for os at komme til vor Saligheds Beredelse end ved deres Fodspor, Lære og Exempel.

Ligesaa de som har levende erkjendt Herrens Naade til at blive et Guds Barn, og øve sig Dag fra Dag i Gudsfrygt og Kjærlighed, for derved at samle Visdom og Kundskab til at vandre i den sande Lydighed for Herren, -- skulde noget af den Længsel være tabt og Virkelysten til det Gode formindsket, da vil vi adlyde Pauli Ord til Timotheum, 2 Epistel, 1 C., 6 V.: at du kommer den Guds Naadegave igjen til at brænde.

Søg de Troendes Omgang, stræb at gjøre Godt hvor du har Haab det er til Nytte, erkjend Tabet for Herren itide, bed om Forladelse for din Uforsigtighed, lov trofaste Løfter til Bedring! Saa vil Herren miskunde sig over dig. Thi han er meget rund til at forlade. Saaledes er min Tro og Betænkning.

Herren give os sin Naade til en sand Forening og Meddeltagelse med hverandre, at arbeide og virke i det Gode!

Kjærlig er alle troende Venner hilset fra deres medkaldte Broder og Ven.

D. 4de Julii 1824. Hans Holtan.

1824, 13. juli. Mjelva.

Daniel Arnesen til Bergen.

Mine fortrolige Venner i Bergen.

Gud vor himmelske Fader som ved sin Søn Jesum Christum af sin store Naade og Barmhjertighed har rørt ved vore Hjerter og kaldet os med et helligt Kald at vandre Himmelens Vei, han styrke os i vor Afmagt, han hjelpe os i Striden, han tugte os med Hjertens Bedrøvelse naar vi synde, han opvekke os naar vi vil blive søvnige og lunkne i vor Kristendom, han aabne vore Øyne igjen naar de bliver blinde af Syndens Støv, han lade os se en liden Glimt af sin Herlighed naar det vil blive, som det staar, at Himlen vil blive liden og Jorden stor!

Da kan vi miste vort Anker og seiler uden Ror, og tumler om i disse Verdens Bølger til vi knuses og bliver til Støv igjen, dersom ikke Gud kaster en Straale af sit Lys ind for os, saa vi faar se vor Fordervelse og vaagne op til Retfærdighed.

Han paaminde os med sin Helligaands Kraft og Ordets Lys om vores Udgang fra Syndens Vei og fra de Ugudeliges Raad og Selskab som vi da havde vor Forlystelse i, hvor mange vemodige Taarer vi da lod rinde af vore Øyne for vore begangne Synder, hvor mangen kraftig Bøn og Suk vi da sendte op til vor himmelske Fader om Hjelp og Trøsting fra det gruelige Mørke vi var i og den Fare vi var i, og den Fare vi ei saa os i, at vor Sjel maatte blive forskudt fra Guds herlige Ansigt, dersom vi ikke kom til Opreisning i Jesum Christum vor Herre, og fik et forandret og fornyet Sind efter hans Billedes Lighed!

Hvor børnlig vi da bad, hvor enfoldig vi da gik frem, hvor kraftig vi da blev hjulpet af vor Faders Haand Trin for Trin frem paa Veien igjennem Vankundigheds mørke Skyer, igjennem Dunkelhed og Uvidenhed fra Herrens Vei og Førelse, hvor faderlig han har handlet med os, hvor forunderlig han har ført os i Tiden, snart til de levende Vandkilder, at føle og smage at Herren er det høyeste Gode, saa at al Verdens Glæde og Herlighed er altfor ringe imod den mindste Draabe af Guds Naade og Kjærlighed.

Snart har han ført os til de Babylons Floder som David taler om i 137 Salme, om at vi sade og græde naar vi kom Sion i Hu. Og de som kom os til at græde, lode os til at være glade, og bade at vi skulde sjunge noget af Sions Sang. Men hvorledes skulde vi sjunge i et fremmed Land? Hos de babylonske Floder kan vi vel sige vi

sidde naar Herren skjuler sit Ansigtes Lys. Vi føler i os Syndens Tilbøyeligheder og Ulyst til det Gode at gjøre, ser omkring os at Mennesker ere frie og frække i Synden, har Ringeagt for Guds Ord og den saliggjørende Naade som tilbydes fra Himmelen.

Endog de som ere kaldte til den store Nadvære, har Undskyldninger naar Herrens Røst lyder saaledes: "Kommer! Nu er alle Ting færdig." Men saa længe de faar staa i Kaldelsen og alligevel vandre sine egne Veie efter sine Hjertets Begjæringer, saa svare de Ja. De faa det ikke uden at Herren bliver vred, naar de som saa længe har sagt Ja, og han med Langmodighed har ventet paa deres Beredelse og Færdighed, og de da begynde at bruge Undskyldning og sige "nei, de kan ikke" naar Alting er færdigt. Og Herren blev vred og sagde: "De skal ikke smage min Nadvær." O, et skrækkeligt Ord!

Naar vi ikke skulde faa smage Herrens Nadvære, hvor skulde vi da hen? Ingen mere kan frelse da fra Døden og Fordømmelsen. Naar vi faar se og føle dette, da kan vi sige det er som hos Babylons Floder, da Synden rinder som en Flod paa alle Sider. Og de som følge den Strøm, glede sig i Synden og tilbyder og os sin Glede. Men hvor lykkelig vi da vare, om vi da følte og sagde det samme som David: Hvorledes skulde vi være glade og synge i et fremmed Land, langt borte ifra det Guds hellige Land og Vei vi burde vandre i?

Vi skulde have Aarsag at græde naar vi kom i Hu Guds store Naade som tilbydes, men foragtes, Kristi dyre Betaling for at frelse os fra Dødens Dom, men bliver misbrugt til Syndens Skjul, Den Helligaands Virkning, at kalde og oplyse og veilede paa Saligheds Vei, men bliver ringeagtet og dels agtet for daarligt og vanvittigt, især af de Verdens Vise.

O, kunde da saadanne med flere Betragtninger være Midler i Guds Haand at vække paa vore Hjerter til en hellig Ild, at virke til det store Maal vi ere kaldte til! Og vor Mund kunde mættes med det Gode, som David siger, at vi kunde blive unge igjen som Ørnen, og faa Kraft at opsvinge os fra det Jordiske og Sanselige til at skue Guds Herlighed i de Levendes Lande, og faa Naade at faa ryste af os det Støv som gjør os ligeskikket med denne Verden, men uskikket til Guds Rige, saa intet skulde stanse os i vort Saligheds Løb, hverken

Verdens Ære og Rigdom eller Sorg for Livets Næring.

Saa kunde vi føle og sige at Herren var god, at han har begyndt det Gode i os. Han har og fuldkommet det ved Dagenes Ende.

De ere da saa kjærlig hilset fra os alle som strider og arbeider til det samme Maal at naa.

Mælia d. 13 Iulli 1824.

D. Arnesen.

=== 1824, 5. august. Kragerø.

Rejnertzen til Torger Sikvaland.

At undlade med mit velmente Tak for meget kjærlige Vejledning udi Skrivelse af 29de f. M., nægter mit Hjerte, men fremkommer samme af Hjertets Varme, forhaabende alle Tider at værdiges Din Opmærksomhed.

Siden Du har læst mine Breve til Peder, saa veed jeg du er vidende om min Stilling, der for Nærværende er højst uangenem. Betraktet fra mange Sider er jeg saa godt som vildfarende, og af Tummel nesten forbauses i Betragtninger der henhører til et andet Liv, for hvilket vi her ere satte.

Gode Ven! Underlig er Guds Villie med os Mennesker. Ja, de overgaae vores formørkede Forstand. Rigtignok er man kommet vidt i Kunster og Videnskaber, men vil kikke(?) ind i Majestætens Hemmeligheder. Da vorde vi som Børn, og bliver staaende uden at kunne forklare det mindste Gran af Saadant. Derfor maae vi jo i saadanne Tilfælde ej grandske efter: Hvorfor tilskikker Gud dig kummerfulde Dage? Hvorfor skal du bestandig have saa megen Omsorg for dette Livs saa usle Fornødenheder? Nej, andet bliver!

Anderledes vorder vores Grandsken naar vi føler vores aandelige Trang. Da bliver vores Spørgsmaal: Hvordan skal du behage Gud? Og hvordan skal du gjøre og lade forat faae det Manna der er lovet al Verden? Her maa Verden bort og Gud indlades. Her maa Graad <til>, ja saadan Graad som David græd idet hans Leje svømmede af Taarer over hans Overtrædelser. Fremdeles maa her efter Frelserens Forskrift af Hjertet bedes om den Aand der naadeligen, efter oprigtig Bøn, vorder udøst over de Troende. Først da kan du tænke <dig> Fred i dit Hjerte. — Alt dette, min Ven, føler jeg hos mig er nødvendigt forat vorde salig.

Dog er jeg ej bleven frie for den Sorg som almindelig følger, og Gud veed naar. Saa længe jeg opholder mig her, bliver det vist ikke. Herom har <jeg> vidtløftigt nok talet i et Brev til Peder. Ilde var det <at> han ej før sin Afrejse skulde faae mit sidste Brev; thi kunde det maaske have hendet at en <af> Vennerne i Drammen kunde have behøvet min Tjeneste, hvilket jeg saa usigeligt gjerne ønsker.

Jeg slutter for denne Gang med venlig Hilsen til Gunil S. for den indsluttede Seddel, samt <til> din Kone og Børn. Hils alle Venner, og vær befalet Guds Naade!

Kragerøe den 5. August 1824. Rejnertzen.

Skriv mig snart til, skal Du være meget snil, og glem ej at lede en svag, men dog haabende Venn!

S. T. Herr T. Siqvaland.

=== 1824. 21. august. Bøle.

Erik Bøle til Peder Skjæveland.

Du er takket, Broder P. Skeeveland, for den Tid du var hos os. Det glæder mig ofte at finde de gamle tro Venner, tænker paa mig selv. Naar jeg havde været tro fra den Tid Gud kaldte paa mit Hjerte, da havde jeg været langt paa Veien, men føler min Svaghed er stor, og mange Fiender som vil føre af Veien. Dog, vi er meget skyldig at takke Herren for sin utrættelige Naade, som har opholdt os til denne Tid med Lyst til at vandre i Sandhed, og ei overladt os til Vildfarelse, men holdt os ved Haanden mod Anstød og Fare.

Ak, maatte vi ved alt lære mere <med> Forsigtighed at vandre, saa vore Hjerter maatte blive mere erkjendtlige, mere ydmyge og forringet i os selv, saa Gud kunde faa bo og virke i os til sin Gjerning at gjøre, og vi blive bevaret indtil Enden, da vi veed efter hans Forjettelser <at> vi skal arve Seiers Krone!

Du hilser til alle Bekjendte hos eder, og vær ei selv forglemt med kjære Kone, fra os her og mig, eders svage Medarbeider!

Bøhle d. 21de August 1824. Erich Erichsen.

Hermed følger den Opskrift paa Brivnne (= Brennevin?), som du efterlod dig her, som du er takket for. Jeg kan hilse dig fra I. Friderichsen. Vi har nylig faaet Brev fra ham fra Drammen; <han> skriver meget snildt. Saa og Hilsinger fra de andre Venner, saa og G. Ramstad som er øster, som de vel maaskee veed. Maaskee hans Forløsnings Tid kan være kommen.

Gud give os alle Naade til at staa sammen i Enighed og Kjærlighed, saa den kristen Kirke kunde blive bevaret i den sande Oprigtighed! Det bedes for mig og os alle. E. Bøhle.

S. T. Her P. Skjeveland i Arendal ved Leilighed.

=== 1824, 23. august. Bergen.

Samson Traae til Jonas Birkrem o. a. vener.

Elskelige kjære Broder Ionas Biærkrem med Kone og alle bekjendte Venner der.

Din meget snilde Skrivelse af 22 Juli har jeg modtaget, som du er meget kjærlig takket for. Jeg finder hos mig det samme som du klager over, og synes det du skriver, er mig baade til Lærdom, Paamindelse og Bestyrkelse, føler mit Hjerte oplives ved at betenke Guds Godhed mod os, at han baade giver os Naade at kjende vore Synder og <vor> dybe Fordærvelse, og <at> hans Naade og Kraft kjendes paa forskjellige Maader til Seier, Liv og Salighed, naar vort Sind og Villie er alvorlig vendt til ham i Troen, at tjene og adlyde hans velbehagelige Villie.

Men, kjære Broder, hvor ofte føler vi ikke vor Svaghed af de vedhengende Synder, der saa ofte vil overfalde os og nedqvæle den gode Sæd, og gjøre os uskikket til at omgaaes ret fortrolig med ham i Bønnen! Forskjellen herimellem, der mest gjør os uskikket, synes jeg er hos mig naar jeg ikke strider det Onde alvorlig imod, men giver det et hemmeligt Bifald eller er ligegyldig derom, lægger det ikke ret paa Hjertet med sand Erkjendelse til Ydmyghed for Gud. Da vil Syndens Begjærlighed snart fæste Rod i Hjertet. Da paafølger almindelig Lunkenhed, Ulyst til Guds Ords Sandhed og det Gode at gjøre. Ja, <vi> vil snart opvækkes til at see paa andres Feil og at fordre meget Godt af andre. Men vi selv har liden Lyst og Magt at udøve det til Guds Ære og Næstens Salighed.

Men derimod, naar vi med et stadig Forsæt, Villie og Længsel holder os nær til Gud i Oprigtighed, hader alle Synder og længes efter hans Naade og Hjelp, da meddeler han os af sine himmelske gode Gaver og opvækker Sorg over Synden, Lyst og Kjærlighed til ham og alle Menneskers Salighed. Da føler vi hans Nærværelse med Fred og Glæde i Sjelen, med mange levende Betragtninger der styrker vor svage Tro, giver Haab til Gud at han af Naade vil skjenke os Kraft til det Gode og Seier over det Onde, og — om det behager ham — at tugte os med vore egne Lidenskaber til Ydmygelse, eller at prøve vor Tro og Taalmodighed.

Lad os dog haabe paa ham, kjære Venner, og vente paa hans faderlige Hjelp! Thi ingen er blevet beskjemmet som har haabet paa ham, der i Sandhed hader det Onde og henger fast ved det Gode.

Jeg kan hilse eder fra Romsdalen, da jeg i disse Dage har modtaget et snildt Brev fra Daniel Mjelva. Han hilser fra vor elskelige Broder Lars Kyllingen, at han endnu lever, men holder ved Sengen og er meget sygelig, men taler saa levende Guds Ord med alle som komme til ham, saa det er hjerterørende at tænke paa.

Lad os bede for hverandre, at vi alle maatte faa Naade af Gud at samle Olje i vore Lamper til den sidste vigtige Reise, som os alle forestaar, da vi skal forlade denne Verden og indgaa i Evigheden! Bed for mig! Jeg vil bede for eder. Jeg føler min Svaghed mer og mer, men kjender og tillige mine hemmelige Synder, og synes ⟨jeg⟩ finder mig mere overladt under Herrens Villie, med Haab og Tro til ham formedelst Naaden i Christo, vil vente med Taalmodighed Herrens Hjelp og glædes i hans Salighed, da jeg kjender at hans Villie er idel Naade og Miskundhed.

Thi salig er den ham frygter og elsker og venter paa hans Hjelp, ydmyger sit Hjerte for ham og søger ham i Troen om Naade og Syndsforladelse, adlyder hans Ord og Aand og med David har Lyst til Herrens Lov! Den skal være som et Træ, plantet hos Vandbække, der bærer Herren velbehagelige Frugter.

Vær alle Venner meget kjærlig hilset fra alle Venner her, min Kone og mig, eders medattraaende Broder!

Bergen d. 23 Agust 1824. Samson Traae.

=== 1824, 31. august. Bakke mølle.

Jens Hansen til O. P. Moe o. a. vener.

Kjære Broder Ole Moe med de andre Venner der.

Da nu Leilighed falder at faa sendt med Mor Nestrud, sendes nu efter G. Ramstads Forlangende, som nylig har været her og reist til Østlandet og som vel snart ventes til eder igjen, Kopi af et Brev som jeg skrev i Vaar til Sognepresten Kierskouv i Anledning af en Samtale jeg havde med ham efter at han havde holdt Ligtalen over vores afdøde, dog uforglemmelige Broder, og deri, som de vel har hørt, udlod sig med Kritikker om hans Fremgangsmaade, især i Begyndelsen.

Da Prøsten og jeg er vel kjendte og ofte har handlet opbyggeligt og aabenhjertigt, saa kom vi ogsaa denne Gang til at handle aabent. Især udtalte han mange Ting som jeg neppe vil antage han selv holdt for Sandhed, af falske og onde Rygter. Og da han talede stedse, saa jeg fik lidet besvaret ham, skrev jeg siden dette Brev til ham. Strax efter at han havde faaet Brevet, kom jeg og til ham. Og det lod til som jeg aldrig havde været saa velkommen som den Gang. Han takket mig for Brevet og igjentog hver Del deraf, og sagde: "Jeg maa og bekjende det samme. Og saaledes tror jeg at vi allerede ere enige", og sagde: "Jeg har ikke fundet mig vel siden vor Samtale, og er derfor glad i at det kan blive bilagt", hvorpaa vi gav hverand Haanden, at vi skulde være enige, og at han intet har os imod i noge Henseende.

Jeg tror altsaa at de holder det hemmelig hos eder selv, imellem de fortroligste Venner, ligesom jeg og her og i Drammen har bedet de Fortroligste see det.

Paa Løverdag blev Bretvet tagsert for 9000 norske Spd., og blev taget den Beslutning at Sønnen og Enken skal have halve Delen hver af Gaarden. Og Møllen skal sælges ved Auction, der først skal blive den 29. Septbr. Vi har noget Haab om at Sollem skulde kjøbe den. Skal den sælges til Fremmede, ser det trangt ud for os.

Jeg har liden Tid. De hilses fra saa mange Venner som vanker her af og til. Bache og Michel Nielsen med flere var her nu paa Søndag. Saa vi har det ofte opbyggeligt, alene vi kunde ret benytte os deraf til sand Forringelse i os selv, at Gud kunde æres i al vor Omgjengelse. Det hilses de, alle bekjendte Venner der, fra os alle her, der lever vel.

Bakke Mølle d. 31 August 1824. Jens Hansen.

Til Hrr. O. P. Moe i Christiansand.

=== 1824, 23. september. Eiker papirmølle.

Tollev Olsen Bache til vener i Våle.

Elskværdige og christelige Venner i Waale.

Længe har jeg tænkt at skrevet eder til. Men Tiden har gaaet hen af forskjellige Aarsager, som vel den meste er min egen Sendrægtighed og Ubeqvemhed til at paaminde andre, som Gud veed jeg ikke alene med Munden beklager, men føler stundom megen Afmagt, saa jeg med hjertelig Taknemmelighed vilde takke Gud og dernest den som vilde tale et Ord til mig, til Veiledning for min Sjels Velfærd og Saliggjørelse.

Men, mine Venner, vi bør ei kaste vor Frimodighed bort, da den har en stor Belønning. Jeg ser af Skriften at andre Guds Folk har nødes at drikke den samme Kalk, og hvorfor skulde vi vente at undkomme? Og vel os da naar vi kunde holde fast i Troen, stedse tage til Takke med den Troens Maade Gud tildeler os, og bevare et ydmygt Sind og christelig Fyrighed med Hengivenhed i Guds vise Førelser! Da først kunde vi sige med hiin: Naar jeg er skrøbelig, da er jeg stærk.

Ofte har jeg kommet eder ihu siden jeg var hos eder. Ja, undertiden har det været ligesom mit Hjerte har været hos eder, især naar jeg har forestillet mig den Guds Naade som arbeider i og iblandt eder. Maatte jeg saasandt være eders Meddelagtige! Da vilde jeg hjertelig tilskynde eder til mere at stadfæste eders Kald og voxe i vor Herres og Frelsers Jesu Christi Naade og Kundskab, at I mere kunde tiltage i Visdom og Erfarenhed. Thi ihvorvel det er en god Grundvold til det evige Liv at vi holder fast ved Ydmyghed, Enfoldighed og hjertelig Veltænkenhed, saa ser vi af Skriften, saavelsom den daglige Erfarenhed <lærer os>, at der hører mere til at blive iført den aandelige Rustning. Læs Epheser 6 C.!

De Søskende som har skrevet os til, er meget takket, ikke alene for min Deel, men saa meget mere som endeel af deres Breve har været læst til Opbyggelse for flere. Jeg kan ikke nu, ei heller agter det saa fornøden at besvare deres Skrivelser i Særdeleshed, hvilket de tilgiver. Jeg trøster mig ved Guds og vor Frelsers Naadeløfter, om at sende sin Sandheds Aand til sine sande Troende og Efterfølgere, og dernest at I styrker og leder hverandre paa Livets Vei.

De Søskende i Botne Sogn er hilset med det samme. H. Sand med Kone og de flere Venner der er og ofte erindret, og I er samtlig, nest Gud, alle takket for den Tid vi var hos eder, for alt Godt de beviste os baade til Liv og Sjel. Gud erstatte og gjengjelde eder

det med sin Velsignelse! Især ihukommer jeg dine 2de (= tvende) Skrivelser, Broder Sand, der havde et christeligt Indhold. Ja, Gud lade os alle bruge vel Naadens Dage! Der kommer Natten da inger kan arbeide.

Jeg har hørt at nogle af Vennerne fra Vaale skulle komme til Herstad til nestkommende Søndag. Jeg havde og ønsket at have kommet der den Tid; men jeg er nu lidt svagelig af Kulde, foruden andre Omstændigheder som og gjør noget Hinder, at jeg ei kan have det Gode

Min Kone og flere Venner her kan jeg hilse fra, og De er ei forglemt af mig, Deres Ven.

Egers P:Mølle d. 23 Septbr. 1824.

T. Olsen.

=== 1824, 1. november. Bergen.

Peder Odland til Peder Skjæveland med huslyd.

Elskelige Broder P. Sieveland med Kone og Børn.

Sjelden skriver vi nu hverandre tøl. Dog spørger vi oftere til hverandre, som da fornøyer os naar vi erfarer de lever vel. Men især burde det fornøye os naar vi erfarer fra hverandre at det Gode hos os formeres i Erkjendelse og Hjertets Forædling. Dog, med dette kan jeg ikke glæde eder; men ∠det> ligger et Ønske hos mig ∠at7 det maatte skee i Tiden. Da var det dog godt, som det gamle Ordsprog lyder: "Bedre seent end aldrig."

Mange Forhindringer føler vist hver hos sig. Især henrives vi af saa mange timelige Sysler, og vort usle Hjerte er saa tilbøyelig at være derhos, med Behag naar det gaar vel og efter Ønske, og Misnøye naar det gaar imod, da vi dog veed at Gud styrer Udfaldet, og hvad han styrer, hensigter til vort evige Saligheds Beste. Derfor er det en stor Daarlighed af os naar vi ikke med fuld Tillid overlader os i hans vise Førelse, som vi dog veed er det Beste.

Gud give os sin naadige Forladelse for dette og meget mer! Han bøye og danne vore Hjerter, saa de kan være skikket at modtage hans Naade, som han saa gjerne vil unde os naar vi med Hunger og Længsel attraar samme, og ikke modstaar hans Naades Virkning eller er lunken og ligegyldig om samme! Det ønsker jeg, dog langt fra saa hjertelig som jeg burde.

Jeg kan nu hilse fra mange Venner her og min Kone, som er meget snild som før; men jeg har lidet paaskjønnet samme. Fra Broder Lars Kyllingen kan jeg hilse; han har nylig skrevet os til fra Tronhiem, hvor han har været en Tid hos Docteren. Han siger det gaar sagte med hans Legems Bedring, men er dog nu meget bedre end før. Hils din Broder med Kone og T. Sikfeland med Kone og alle Venner der! I Gaaraftes blev Madam Iversen forløst med et Drengebarn, og er alt vel.

Bergen d. 1 Novembr. 1824.

P. Odland.

Gode Ven P. S.

Efter at jeg havde lovet Spr. Ole Haavalsen at sende med ham endel Varer paa Østlandet, fik jeg see det du havde skrevet til Ole Iversen angaaende Priserne hos eder, og tog deraf Anledning at sende samme til dig, især da jeg ikke veed enten han er paalidelig eller ei til selv at forhandle samme. Dog faar han tage det med sig

øster ifald du og de andre Venner ikke kan modtage samme efter medfølgende Priser, eller om de vilde beholde noget, om ikke alt, elle om de kan formode at selge der i Vinter, nemlig blank Tran 12 Spd. pr. Tønde, brun Tran 10 Spd., Christiansild $3\frac{3}{5}$ Spd., Mids og Smaasei samt Rundfisken $4\frac{1}{2}$ Ort pr. Vaag, stor og mids Raadskis samt Lange (ms.: længe) 6 Ord pr. Vaag, Formelys(?) 7 Spd. pr. Vaag og Gamelost 5 S. pr. Mark.

Maaske Silden er minst afsetlig hos eder; saa fik han, som sagt, tage med sig det de ikke kunde modtage. Det anmærkes at en Kasse Formelys, som staar skrevet hvide Formelys, skal være særdeles og udmærket, da de er tillavet til Storfolk, af Lea, og burde være til en høyere Pris. Men vil du have dem,da kan være det samme. Det anmærkes tillige at de ovenfor meldte Priser maatte være det Mindste Kunde mer opnaaes, især naar du skulde sælge til andre, da vel. Mer min Mening er at om ikke mer kunde opnaaes, da vil jeg han skulde levere det til dig, heller end han skulde tage det længer øster til egen Forhandling. Da jeg ikke kan vide som han hastig eller sent kan komme øster, saa skriver jeg maaske i Posten, om du kunde bortlove noget før han kommer frem.

Min Broder Jonas siger du havde 18 eller 20 Stk. Egeplancher, som efter hvad han erindrer skulde koste 10 Spd. Jeg har tænkt at forbygge min Slup til Foraaret og skulde ønske mig endel Egematerialer. Men nu veed jeg ikke Længden, Bredden eller Tykkelsen paa dem, ifald du har dem endnu, men tænker du kunde sende dem hid ifald Leilighed gives, da jeg formoder at jeg kunde selge dem her, om de ikke var tjenlige til mig. Ligeledes ønsket jeg mig 10 a 12 Stk. Dekbjelker m. m., samt Indtømmer, Pollerter og Støtter.

Maaske O. Haavalsen gik indom paa Hjemveien og tog det med. Jeg skal skrive mer herom med Posten. Maasle jeg kunde faa Svar fra dig hvad hver Sort koster, og skrive dig til igjen Besked før han kom østerfra. Skulde dette komme hastig frem, da ombedes du stragst skriver mig til om Priserne paa Egematrialer, hver Sort, især saadanne som du veed behøves at forbygge et Slupfartøy.

Vær hilset!

Peder Odland.

P. S. Her indslutes Conoisement paa det Medsendte.

Hr. P. Skieveland, Arendal.

=== 1824. 7. november. Christiansund.

Th. Schjølseth til Ole H. Dahl.

Snille Broder O. Dahl.

Din meget kjærkomne Skrivelse af 29de f. M., sendt med Ole Moe, har jeg bekommet, hvorfore takkes. Ved at læse dine erkjendtlige Tilstaaelser om dine Feil og Ufuldkommenheder for Gud, maa jeg erindres om mine egne Synder, som daglig føles og trykker mig, dog ikke nær saa meget som de med Smerte burde føles til min Sjels Renselse fra Syndens daglige Smittelse, som forhindres mest ved Jordelivets Sysler, og ofte unyttige Bekymringer for dets Fremme, formedelst at jeg i nærværende Tid, da Pengemangelen er stor og Udgifterne mange, umulig seer mig i Stand at klarere min Gjeld i Trondhjem til bestemte Tider. Uagtet Chreditorerne er overbærende, dog smerter ⟨det⟩ mig.

Disse og flere timelige Bekymringer ere mig for Nutiden, som jeg synes, de største Hindringer fra med hele min Sjel og Hjerte at overlade mig i Guds Haand. Jeg veed, kjære Broder, det ei bør være saa; men saaledes føler jeg det.

Ihvorvel det Timelige vil faa større Herredømme over Aand og Hjerte end jeg ønsker, saa har dog Gud af sin Naade virket Medvidenheden derom i mit Indre, som straffer mig med Bebreidelser over min Lunkenhed i reen Udøvelse af sand Christendom, og virker ved sin Aand og Naade ved Ordet paa mit Hjerte en Længsel efter det Aandelige. Og da i Bønnen føler ⟨jeg⟩ noget Reent, Ædelt og Himmelsk, som er for min Forstand uforklarligt, og ønsker da intet hellere end at regjeres altid af den gode Aand som giver disse oplivende Følelser. Men ⟨de⟩ tabes snart igjen, og Verdens Sind seirer.

Saaledes finder jeg min Tilstand for Nærværende, ikke altid til min Sjels beste Forfatning. Dog, denne Klagestemme paa Papiret hjelper mindre end at fly til ham som kjender dit, mit og alles Hjerter. Jesus har skaffet os denne Adgang og befalt os at bede, og nedlægge for ham vor aandelige Trang. Han som var selv Herre, opholdt sig hele Natten paa Bjerget udi Bønnen. Han begyndte sin Lidelse paa Oljebjerget med Bønnen, han sluttede sit Levned paa Korset med Bøn til sin Fader. Han bad os bede uden Afladelse. Han bad os bede, at vi ei skulde falde i Fristelse. "Beder, saa skulle I faae, at eders Glæde maae vorde fuldkommen!" Saa talede han ofte.

Lader os høre hans Røst! Ja, gid vi vilde høre og lyde hans venlige Stemme, formedelst Bønnen søge her i Troen at vorde forenede med

Gud, paa det vi i Evighed maatte blive forenede med ham i Beskuelsen!

Vi angrede paa <at> du og Broder Mathisen ei kom til os fra Romsdalen. Vi glædede os paa deres Besøg. Hils alle Venner der, L. Kyllingen og alle de andre, fra deres ringe Broder!

Christiansund den 7 Novbr 1824. Th. Schjølseth.

S. T. herr Ole H. Dahl i Trondhjem.

=== 1824, 8. november. Drammen.

Hans Kjøs til O. Seglem og kona.

Elskelige Broder O. Seglem med Kone.

Med denne Leilighed kan jeg ikke forbigaa uden at skrive eder til nogle Ord, da jeg ikke har seet noget fra dig Ane siden du reiste herfra, uden Helsinger og at du lever vel, som er godt at høre, men havde og gjerne ønsket nogle Ord fra dig, skjønt ikke fordrende.

Jeg vil, om Gud giver mig Naade dertil, sige og tale noget om mit Hjertes Arbeide og Strid etc. Gid vi maatte leve vel i Gud og daglig helliges i ham, og gaa frem i Aandens Samfund, saa vi kunde fuldende vor Helliggjørelse med Glæde, saa at naar vore Dage vare endte, de maatte være vel anvendte! O, hvor lykkelig er den som kan ende sine Dage med den Bevidsthed i sit Hjerte at fare hen i evig Ro for hos Gud at bo! Men forat naa dette føler jeg at det koster megen Kamp og Strid imod Djevelen, sandselige Anfald, Verdens Kjærlighed og vore egne onde Lyster, som gjerne vil føde Begjærlighederne der strider imod Sjelen.

Vi maa derfor dybere og dybere erkjende vor syndige Fordærvelse, mer og mer trænge ind til Gud i ydmyg Bøn om Kraft til at seire, og med fast og stadig Forsæt i vort Hjerte at rette vore Veie, fornægte os selv og vor egen Ære, tage Korset op daglig, og stræbe at komme vor Herre nærmere i Fodsporet efter, med Taalmodighed søge at bære hvad som os paalægges, og annamme alt som fra vor Herres Haand. Saa kunde alt tjene os tilgode som frygter og elsker Gud.

Dette føler jeg vel i mit Hjerte, og er efter mit Forsæt at vandre Livets Vei, men føler daglig mine Mangler i at udøve samme, som dog er mit Hjertes Attraa, strider ofte i Afmagt og Skrøbelighed, føler mig ofte fattig og nedbøyet i mig selv, ja ofte svag i at ~~bære~~ taale og bære hvad som i Livets Handlinger møder. Men naar jeg saa holder fast ved Gud, strider trolig og lovlig, om det ofte er i megen Skrøbelighed, saa har jeg mangengang følt at Gud er saare trofast til at hjelpe, læsker ofte vor Sjel i Tørheder, og gjør Udgangen derpaa til det Bedste naar vi taalmodelig bier efter ham, ikke kjedes ved hans Bud og vise Førelse, men arbeider paa at være overladte i ham. Da har jeg efter Kampen følt mig styrket i Tro og Tillid til Gud og at vove mig længer ind i Kampen, i Haab ved hans Kraft at seire som er mægtig i de Skrøbelige og giver dem Styrke som ingen Kræfter har.

Undertiden ‹har jeg› hjertelig lovet Gud, og da følt noget til hvor stor Guds Kjærlighed er til os, og at vi saa lidet paaskjønner den, i at være erkjendtlige over et saa stort Gode som han beviser os her

i Tiden, og især i den evige Herlighed som han har lovet for alle som her vil lade sig omvende fra Synden forat dannes og beredes til saa stor en Lyksalighed. Men det er Syndens Skjul som ligger over vort Hjerte og som skjuler Perlen som Kjøbmanden søgte efter, og da han fandt den, solgte alt det han havde for samme Glædes Skyld. Og saa meget som vi faar at see af denne Perle, saa meget stræbe vi vel ogsaa efter at faa den fat, og da i Ydmyghed den at bevare, som B. Hans sagde, dersom den ikke med Uagtsomhed igjen kommer os af Sigte.

Bedre synes mig det er naar jeg føler mig trængende og manglende, med Higen efter at komme mere frem paa Saligheds Vei, end naar det er mig mindre vigtig. Thi da maa jeg tvile paa mig selv og undersøge mit Hjerte med Bøn til Gud, at han vil oplyse mit Hjertes mørke Vraa og lede mig paa de rette Veie.

Broder Hans' Bortgang er mig ofte i Erindring, tænker ofte paa hvor stort et Gode Gud lod os have i ham, og hvor mangen Oplysning og Veiledelse vi hørte af hans Mund, som jeg synes ofte er mig levende paa Hjertet, snart eet og snart et andet. Han lagde, som Paulus siger, Grundvold som en vis Bygmester; men enhver af os see til hvorledes vi bygger derpaa, med Guld og Sølv eller Hø og Straa som skal opbrendes!

Undertiden har jeg følt Frygt og Tvil baade for mig selv og andre, at hemmelig Sikkerhed og Lunkenhed skulde komme til at gives Næring iblandt os, dersom ikke den Aand og Lærdoms Grund bliver tagen til Regel, som vi ere oplærte udi, at aagre med vort Betroede, voxe og tiltage i Naaden, og opmuntre og tilskynde hverandre at haste til Maalet, hvilket jeg føler mig hos mig selv mest at mangle i, dog føler Hunger og Længsel efter Gud om at faa en frigjort Sjel.

Har du betragtet B. Hans' Forklaring paa 13 Søndag efter Trinitatis? Jeg synes den er det værd.

Min Kone og Søstre beder at helse eder, samt alle Venner her og mig

Drammen d. 8 November 1824.

H. Kios.

=== 1824, 19. november. Søvde.

Lensmann Hans Urdahl til vener.

Elskelige Venner Jørgen Flike(?) og Sølfæst Bring(e?).

Det er vel ei lenge siden vi var sammen og taledes ved. Men ved Skilsmissen fandt jeg mig tom, og <det var> ligesom noget manglede mig, som ved Eftertanken var dette:

Vi talede om adskilligt som angik vore timelige Livssysler. Men det ene Fornødnes aandelige og indvortes Tilstand, om vi følte et Glimt af Guds Naade i vore Hjerter, hvorledes vor Tro var, om den var blød og vaklende eller fast, om vi følte hos os et sandt Forsæt at fornye vore Lydigheds Løfter for Gud, om vi nylig eller lenge siden havde gjort dette, om vi var i vort daglige Liv og ellers aarvaagen til Bønnen, om vi kjendte ret vor usle Tilstand af Naturen og Arvesyndens dybe Fordervelse, samt vor Ungdoms og Alderdoms Synders Storhed, og at de virkelig gjør Skilsmisse imellem Gud og os, og uden sand Omvendelse og Fornyelse fører os i den evige Fordervelse, — o, Venner, disse Spørgsmaals alvorlige Betragtning og Prøvelse føler jeg er nødvendig for os. Dog, jeg maa beklage at disse Følelser ere mig langt fra [ei] saa vigtige og alvorlige for mit Hjerte som jeg ønsker, og jeg er nødt til at bede: Jeg tror, Herre, hjelp min Vantro!

Tro ikke, Venner, at jeg blot vil paaminde eder! Men idet jeg føler nogen Trang til min og Medtroendes Fremgang paa den snævre Vei, saa er det jeg vil paaminde eder som mig selv at vi maa bede Gud at den Sag maatte blive ret alvorlig for vore Hjerter, saa vi kunde begynde at aagre med det betroede Gods. Jeg er vis paa vi da blev betroet mere til egen og Medtroendes Bestyrkelse paa Livets Bane.

Vi ere, som de selv veed, Husholdere her i Tiden. Vægtere har den gode Gud sat os til. Hvor vigtigt da for os at vaage for os, og over de os Betroede! Og gjorde vi det alvorlig, det var muligt at andre ogsaa kunde vindes til den trange Vei at vandre. Give vi nu Agt paa de i Synden vandrende Mennesker, som følger sit eget onde Sind i Lyster og Begjærligheder, der uden en sand Fornyelse og Igjenfødelse fører til den evige Fordærvelse, hvor de visselig vil høste Ak og Ve lengere end vi her kan forestille os?

Naar vi nu foreenliger (? = sammenligner) vor Ladhed og Sendrægtighed til det Gode imod deres Driftighed og Fortgang i det Onde, hvorledes vil vi da erfare det staar til med os? Maa det ei hede til os: «Vi tro at leve, men er dog død»? Allermest vil det ramme mig,

der ofte i mine Ombudsforretninger og andre Samqvæmer har vist mig letsindig og ligegyldig for det Gode, hvorved jeg har bestyrket de Onde og bedrøvet mine svagtroende Venner, hvilken Synd jeg med mang andre vil ret bede min Gud hjertelig om <at> han vilde lære mig at kjende, og søge Forladelse hos Gud i Jesu Tro, samt bede ham om at han herefter giver Naade til mere Fasthed i min aandelige Vandring og en stærkere Tro i de kommende Dage. Ja, elskelige Venner, beder for mig! Jeg vil af Hjertet ogsaa bede for eder, hvilket jeg og med rørt Hjerte føler Attraa til i dette Øyeblik.

Ofte har jeg følt Tilskyndelse at skrive eder og andre Venner til. Men meget har forhindret, dog mest min Svaghed og at jeg ligesom har staaet paa Veiskillet selv og kunde lettelig glide og falde tilbage til det Onde, hvilket jeg har seet Exempel <paa> af andre, endog Stærktroende.

Dette med mere er Aarsag til min Taushed, som ei er uden Grund. Min Svaghed og Ulydighed har ofte ført mig paa Bredden af Forderelsen. Men Gud har af sin store Naade hidindtil opholdt mig Usle. Jeg har altid havt bedre Tanker om eder og andre Venner, at I ere fastere i det Gode. Men da jeg veed at til en Mur udfordres ogsaa smaa Stene, at den kan blive fast, saa vover jeg Usle og for Gud Uværdige at tale et Ord, om samme kunde virke lidt til min og andres Forfremmelse, hvilket jeg og beder at <I maa> tage i beste Mening.

Naar Gud undertiden ved sin Naade viser mig en Naadestraale, o, da seer jeg hvor radske vi skulde være at vandre frem paa den trange Vei, som dog Jesus har banet. Vi skulde fyrig og frimodig tale Guds Ord, spørge vor Ægtefælle, Børn og Tyende med andre Underhavende og Forekommende om de vil blive med os, og forestille dem ved Guds Naad hvor godt det er at være et Guds Barn, hvad Beskyttelse og Naade de finder hos Gud, og hvor ulykkelige de ere som vandrer i Daarskab baade her og hisset. Forat vinde nogle skulde vi være venlige og kjærlige mod alle, og sige dem trohjertig at Jesu Aag er gavnligt og let, m. m. som Gud giver os Naade til at sige dem.

For alle Ting er det Husfædres Pligt at holde sine Børn og Tyende fra Banden, Vanstreger, letfærdig Skjemt og Tale i vort Hus og andre Stæder, saa vidt vi kan. Men først maa vi nøie prøve os selv og vor Vandel indvortes og udvortes; thi ellers kan vi ei vente at gjøre sand Fremgang. Vi bør og lade dem vide at vi ofte beder for dem, og vil af Hjertet deres timelige og aandelige Vel.

O, dersom Guds Naade kunde faa Magt over vore Hjerter, da skulde vi see underlige Ting! Ja, Jesu Ord bliver sande: Kunde du tro, da skulde du see Guds Herlighed. Ja, Gud den Almægtige, han virke sand

Tro og Kjærlighed i eders, mit og alles Hjerter for Jesu Skyld, at vi kunde skinne som Lys i et mørkt Stæd! Ak, da skulde den lille Troens Gnist som har været tændt iblandt os, mere tiltage, ‹den› som vi nu med Smerte maatte see aftager hos endeel.

De ere hilset med flere Venner fra mig, der ei veed andet end jeg attraar at blive eders Ven som vil i Sandhed elske Gud. Fra min Kone maa jeg og hilse, hvilken jeg har den Glæde af at hendes Vilje er fastere end min.

Søvde d. 19 November 1824. Lensmand Urdal.

=== 1824. 22. november. Blakersund.

Inger Blakersund til vener på Bredtvet og Møllen.

Jeg har ofte ihukommet eder, kjære Søskende paa Bretvet og Møllen, siden jeg var hos eder og nød det Gode til Sjels og Legems Bestyrkelse, følte mig meget uværdig til saa stor en Naade <som> mig er vederfaret af Guds Barmhjertighed. Gid vi kunde agte Naaden høyt og dyrebar, som du elskelige Broder Jens M. minte mig om! Og <jeg> kjendte det var meget vigtig at ophøye Guds Godhed og mig selforringe, og stedse jage efter Ydmyghed og Kjærlighed. Jeg følte Bevægelse i mit Hjerte da jeg reiste ifra eder, glad i Guds underlige Gjerninger og det Haab at Gud som har begyndt sin Gjerning, fuldkommer den i os, men Sorg for at jeg har forspildt den ædle Tid, som burde været anvendt til Guds Ære og Næstens Gavn. Og <det> er daglig min største Bekymring for at bruge den kostbare Tid vel til min Sjels Forædling, og samle Olje i Lampen mens den er at faa.

Ak, at den Kjærligheds Ild maatte meget mere komme til at brænde i vore Hjerter, til at elske Gud over alle Ting og vor Næste som os selv til Omvendelse! Vilde gjerne gjøre imod dem som Gud har gjort imod os. <Men> det er faa som vil høre, mindre <af dem> som vil gjøre Guds Villie, som ofte bedrøver mit Hjerte, at see Menneskene løbe saa fort paa de brede Veie og ikke agte sin ædle Sjels Frelse.

O, gid vi som ere kaldte og har kjendt Guds Godhed og Langmodigheds Rigdom, i at vente paa vor Omvendelse og lede os til Sandheds Kundskab om vor dybe Fordervelse, — dertil bruger han mange Midler og underlige Veie forat faa os til at see sin store Naade i Christo, naar vi giver Agt paa hans Røst i Hjertet: "Kommer, alle I som arbeider og ere besværede, jeg vil give eder Hvile!", og disse Jesu Ord: "I Verden skal I have Trængsel, i mig Fred. Bliver i mig!"

Dette var ofte for mig, <og da> kom jeg til at agte paa mit Hjertes Forfærdelse og Uro for min Ulydighed og Gjenstridigheds Skyld, da jeg fik see mig selv uden Gud, som han af Naade lod mig føle Syndens Bitterhed, og hvad jeg havde fortjent dersom ikke Guds store Kjærlighed og Barmhjertighed havde rykket mig af Djevelens Vold og reddet mig som en Brand af Ilden. Jeg var som et tørt Træ.

I mange Fristelser og Anfægtninger og bitre Angster jeg har kjempet imod, Tvil og Vantro, har jeg fundet <at> Jesus er kommet at gjøre Syndere salige. Dette var mig kostbart i den Tid jeg følte mig at være den største og uværdigste Synder, for <di> jeg ikke havde været tro ifra det Første Herren kaldte mig. Ja, han har ofte arbeidet paa mit Hjerte ifra min Ungdom. Men <jeg> forsømte at bruge Naaden ret.

Lover og takker Herren med mig, alle de<re> som i Troen har smagt hans Godhed! Thi hans Miskundhed har ingen Ende mod dem som lyder og følger Ordet: "Dersom I bliver i mit Ord, ere I sandelig mine Disiple, og I skal forstaa Sandheden, og Sandheden skal frigjøre" os. Dette har været mig mest om Hjerte nu.

For to Aar siden var jeg i en underlig Strid, som ikke kan udsiges hvorledes det kjempede i mit Indre, som varede mest i to Uger Naar jeg var alene, saa var jeg i Bøn til Gud om Naade og Frelse, og fik Trøst og Hvile. Men undertiden syntes jeg <at jeg> var i Djevelens Vold. I denne Tilstand var jeg meget bange, forstod ikke <at> det var til min Ydmygelse og mere alvorlig Kamp i Bøn om et nyt Hjerte, at jeg ikke maatte leve i mig selv, men i Gud, og at Guds Villie maatte skee. Saa var jeg fornøyet naar jeg kunde leve ham til Ære og Behag. Mange Trøstesprog af Skriften kom mig for; men jeg var langt borte, torde ikke tilegne mig det.

Tilsist var det <at> jeg skulde staa op og vandre; dette var tidt og ofte. Men jeg var for svag, uværdig og uren, kunde ikke som jeg vilde og burde vandre, uden Anstød og Forargelse for mine Feil og Mangler, følte mig <det> Uværdigste af alle Creatur. Det var sagt: "Vandre du i den Naade jeg giver dig. Jeg vil være med dig. Min Naade er dig nok. Om nogen tager Forargelse, det kan du ikke gjøre <noget> ved."

O, hvor glad blev jeg da! Naar jeg kunde have Gud og Jesum, saa vilde jeg stride og lide og ved ham overvinde alle mine Fiender. Det var som Syndens Baand blev løste og Syndens Byrde blev borttaget I Troen paa Jesum fandt jeg Fred og Glæde som ei udsiges kan, følte at hvor Synden er overflødig kjendt, der er Naaden overflødig.

Ja, det kan ikke udsiges hvor store Gjerninger og underfulde Veie Gud har beredt for mig. Giv jeg var vaagen og agtpaagiven paa mig selv og <paa> Guds Aands Tugt og Mindelse, som leder i al Sandhed! Dette ønsker jeg og beder for mig selv og alle som ere kaldte, at vi maatte vandre i Troen paa Guds Forjettelse og iføre os de rette Vaaben. Og <det> kommer mig ofte for <at vi> som den der ligger til Felt<s> imod Fiender, maa aldrig være sikker, men frygte for ikke at blive fangen i Fiendens Strikker igjen, men holde os nær til Herren, som har ledet mig ved Haanden i de mange Trængsler og mørke Stunder, forat rense Hjertet ifra alt vort Eget, og døde det gamle Menneske, og <Naade> det nye opkomme, og vandre i et nyt Liv i Gud.

Det hilses saa kjærlig ifra os faae her.

Blakersund den 22 November 1824. Inger Blakersund.

=== 1824. 22. november. Bergen.

Svend Ruud til Tollev Olsen Bache o. fl.

Kjære Broder T. Bache med flere Venner der.

Det er sjelden vi faar Skrivelse fra hverandre, som dog ofte kunde være nyttigt for os, især naar vi kunde ret opmuntre og tilskynde hverandre til at sky det Onde og at iagttage det sande Gode, saa vi kunde vandre forsigtig igjennem denne Verden, hvor der er saa mange Forførelser for os, at vi ved Enden af vores Bane kunde have et fast og levende Haab om engang at samles med dem som her har stridet trolig.

Vi har faaet Underretning om at du har faaet Tilladelse til at indgaa i nyt Egteskab, hvilket jeg havde tænkt ei var din Bestemmelse at fuldføre samme. Men om det saa skulde være, saa er det jeg herved vilde tilkjendegive mit Vidnesbyrd om samme.

Da Skilsmissen skeede med din Kone, syntes jeg vel det vilde saare mig. Og ⟨jeg⟩ tænkte at du saa mange Aar havde baaret Byrden med Taalmodighed at den minste Tid kunde været tilbage, men syntes det var vanskeligt for den der var langt fraværende, at sige noget om samme, da en saa snart kan ville lægge Byrder paa andre, om en selv blev for svag til at bære dem naar en skulde staa Prøve.

Men nu for dig at indgaa andet Egteskab medens din Kone lever, det strider imod min Overbevisning. Og ⟨jeg⟩ tror det vilde blive de fleste Venner til Sorg, og give Verden Anledning til Spot og Forargelse. Omendskjønt Verden hos sine Ligemænd kunde holde saadant for tilladeligt, saa vil de nok ansee det fra en anden Side naar saadant skulde skee blandt os. Og at det strider imod Christi Bud, det er de ikke uvidende om.

Det kom mig for om den Stad som ligger paa et høit Bjerg, ⟨at den⟩ kan ikke skjules. Er der Lys og Varme i samme, da giver den Lys og Varme langt fra sig. Men opgaar der Mørke og Taage af samme, saa vises og det desto længer. Du veed at baade du og Anne har været høit agtet blandt vores Venner, ja haabes de og har været Middel til Menges Vel. Hvorledes skulde de nu da ved eders tiltagne Alder skride til en Gjerning der vilde maaskee blive langt flere til Anstød og Forargelse?

Hvad Grund skulde vel gives for denne Gjerning, som skulde veie op mod det befrygtende Onde? Kan ikke du nu som tilforn finde tro Tjenere til Hjelp og Deeltagelse i dit Huus? Og kunde ikke Anna udrette ligesaa meget Godt ved at være fri fra dette Baand, enten hun var der eller andenstæds til Hjelp og Bestyrkelse for andre i Raad og Daad, efter hendes Gaver og Kræfter?

Jeg maa bede de<re> tilgiver mig at jeg saa frit og aabent har udsagt min Betænkning herom. Mit Hjertens Ønske <er> at vi alle som er kaldte, ja som har annammet Guds Kald, maatte af Hjertet bestræbe os paa at bevares i Enigheds Aand, at intet maatte forvirre det liflige Baand.

De<re> er saa kjærlig hilset fra mig og flere her.

Bergen d. 22de November 1824. Sven Ruud.

==== 1824. 28. november. Arendal.

Torger Sikvaland til Tollev Olsen Bache.

Af Hjertet elskende Ven og Broder Tollev Bake.

Ofte har jeg følt Lengsel at skrive dig til, men kjender mig svag til at skrive noget som kunde være til Nytte og Opbyggelse. Jeg har ei endnu havt den Leilighed at kjende dig personligt, men vel af Skrivelser og andre Venners Underretning. Jeg veed og, kjære Ven, at du har gaaet igjennem mange Byrder i Livet, som er følsomt at betenke, især at du har nødes til at opløse Ægteskabs Baand, som jeg seer af din lille Seddel til B. P. Schieveland nu er bevilget, og Frihed at indgaa i et nyt, etc.

⟨Jeg⟩ synes, og føler for dig, at det er heller ingen let Sag med saa stor Husholdning og meget at forestaa, at være alene, synes og ⟨at jeg⟩ gjerne vilde unde dig en Medhjelp. Men efter Omstendighederne at det som jeg tror var af Nødsfald Skilsmissen skeede, saa at forebygge vrange Domme, synes jeg med flere teksomme Venner at det var rettest og gav mest og klarest Lys, baade for Nutiden og for Efterslekten, at du nu forbliver i enlig Stand. See første Corintier 7 Ca. 11 Vers!

Ellers behøver jeg ei at vise dig Skriftens Steder, som ellers kunde være mange, da du kjender dem ligesaa vel som jeg, men kun vil sige min Mening, som jeg haaber, af christelig Kjærlighed. Haaber og, kjære Ven, at du ei tager det fortrydeligt op. Jeg har lenge overtenkt denne Sag, men har aldrig fundet Fred i dens Opfyldelse, og talt med mange fortrolige Venner derom, som alle har sagt det samme. Og ⟨jeg⟩ tror ikke at det bliver eder til nogen sand Glæde om det skeer. Jeg har og erfaret at det er sant som Luther siger, at ingen kan dømme ret om sig selv mens han staar i Fristelse.

Herren give os alle Naade til at prøve hvad som er Guds velbehagelige Vilie, og at vi maatte ved Guds Naade faa vort Hjerte løst, og villigt til at følge samme, saavel igjennem Modgang som Medgang, med et overladt Sind og Hjerte i Guds Haand, forventende det salige Haab som er tilbage for Guds Folk! Da kunde vi nyde en salig Fred og Glæde i Gud her, og hisset samles med dem som ere komne af den store Trengsel og have toet deres Kjortler hvide i Lammets Blod.

Vær saa snild og hils din snilde B. Ole fra mig, samt alle Venner der. Tilsist er du paa det kjærligste hilset fra mig og Kone, samt fra alle Venner her.

Arendal den 28de November 1824.

Torjer Seqveland.

Kjære Venner. De seer nu af forestaaende Br⟨ev⟩ Sk⟨riverens⟩, hans Mening, som og min Kone synes. Og jeg tror at det var godt at sø Magt af Gud at fornægte sin egen Villie og alt os kjært er i Verden, paa det at Guds Villie i os maa have Fremgang, efter B⟨ontop⟩pidans Raad. Ellers for min Deel kjender jeg Længsel til ⟨at⟩ det maatte gaa eder vel baade til Legem og Sjel. Og Guds Villie veed vi er vor Helliggjørelse, og "hvo som mister sit Liv for min Skyld, skal finde det" etc., siger Jesus, for hvilken hvert Knæ skal bøye sig, etc.

Jeg har skrevet til Venner i Stavanger og ladet dem vide, forat de og i Tide kunde sige sin Mening.

Jeg synes ret at oplægge Briggen nu. Men om den kunde faaet Fragt og ladet mens Vandet var aabent, forat gaa i Januar eller Februar M., om Vinteren da blev stadig. — Jeg haaber du sendte de ... 90 til A. Belning(?) & Co. Saa kunde de godt skrive vores Regning, og dele det Siste for dette Aar. Saa skal vi sende det vi bliver skyldig, jeg og min Br⟨oder⟩.

T. S.

P. Jensen lover at sende i denne, eller vist i neste Post, Penge. Vi vil og spørge om du vil tillade at Briggen gik ind her hver Reis paa Bageturen, for⟨at⟩ vi kunde proviantere.

=== 1824, 1. desember. Petersborg.

Kornelius Ram til faren.

Min af Hjertet elskede Fader.

Om jeg sagde at ingen Ting kunde være mig kjærere end at modtage min Faders Brev af 2 November, saa var det med mig ganske slet. Thi hvor kjære saadanne Brev ere, ja endog ⟨om⟩ dit Brev var fremfor andre velkommen, saa veed jeg dog noget som er mig over alle Ting kjærere. Det er naar jeg kommer min Herre Jesu ihu, og han i mit Hjerte omtaler og forsikrer mig igjennem sin Aand at jeg er et Guds Barn. Jeg veed ingenting som overgaar ~~dekke~~ det. Dette er en Forsmag paa Himmelen selv.

Og derved siger min Sjel med David: "Herre, naar jeg ikkun haver dig, saa skjøtter jeg hverken om Himmelen eller Jorden. Om mit Legem og min Sjel vansmægter, saa er du dog, o Gud, min Hjertens Klippe og min Deel evindeligen." Dette er den Deel som ingen kan fra mig tage, ingen Tyv eller Røver bortstjele. Ingen Flod kan bortføre den, ingen Ild fortære den. Her er det som Verden hverken ~~mægt~~ mægter at give eller tage.

Imidlertid, hav tusinde Tak for Brevet! Lovet være Gud, at jeg endnu har min kjære Fader i Live! Ikke derfor at her paa Jorden er noget Synderlig at efterstræbe eller at vente sig, men derfor at han gives en Naadetid, en behagelig Tid, en Saligheds Dag. Jeg kan ikke udsige hvor bitter Tanken paa, og Forestillingen af, en Skilsmisse forekom, helst da jeg ikke fuldkommeligen kjendte min kjære Faders Sjeletilstand. Men nok har jeg længe haabet og troet at have Haab at Fader har søgt Guds Rige og hans Retfærdighed, og mest at sige: Hvor usigeligt er da ikke det sidste Trin, da vi skal træde frem for Gud!

Fader nevner i sit Brev en sand Omvendelse, en fast Tro. Javel, disse er Hovedstykkerne, af hvilke[n] den hele sande Christendom udgjøres. Sand Omvendelse er jo den som er for Gud, (⟨en⟩ Hjerteransager) og Hjertens Forandring, hvorigjennem de gamle Vaner bliver vederstyggelige, hvilket Den Helligaand rydder af Hjertet, i hvilket Sted Christi Aand og Sind igjen indgydes. Herved maa dette ny Kreatur og det ny Menneske fremtræde i Dagens Lys, ⟨saa⟩ at man selv og alle Mennesker tydeligen seer og merker at man er forandret, at man ikke mere er i Dag den man var i Gaar og i Forgaars.

Derfor heder det Omvendelse, eller i Det nye Testamente Sindsforandring. Den Omvendelse er en Frugt af Troen, ja en sand Tro.

Ingen sand Omvendelse kan foregaa Troen. Thi en Synder uden Tro er død eller et tørt Træ. Og hvor<dan> kan et tørt Træ bære Frugt? En udvortes Aflæggelse fra grove ~~Synder~~ syndige Gjerninger kan vel indrømmes uden Tro. Men det er ikke den Omvendelse som er Gud behagelig; det er ikke Hjertets og det indvortes nye Menneskets Forandring. Saa snart en Synder tror Guds Vidnesbyrd om Jesus Christus i Ordet, saa handler han i Overensstemmelse med denne sin nye Saligheds Overtydelse, og dette handler om den sande Forbedring som udgjør den daglige Helliggjørelse eller Fornyelse, som er i Grunden den samme Sag og det samme Værk, skjønt denne Kostelighed kan nok forvendes og gives mange Navne som tjener til ingenting.

Gud give og forlene min kjære Fader denne Tro i en riig Maade! Da bliver Jesus usigelig kjær, og Kjærligheden til Herren gjør Haabe frugtbart i alle gode Gjerninger. Den Fred som min Fader kjender, skal og blive i Hovedsagen altid den samme. Thi den har Retfærdiggjørelsen af Troen til Grund, Rom. 5 C. Jesus er vor Fred. Han med sin Kraft borttog Uvenskaben. See paa Herren, søg at være funden i hannem! Dette er det Første og det Sidste, ligesom han er den Første og Sidste.

Vi haver nyligen overlevet et merkeligt af Herren den Almægtiges Styrke sande Retfærdigheds Ris, som ei jeg nogen Tid [ikke] har seet. Den 19de November oversvømmedes nesten den hele Pettersborg, hovedstaden i Rusland, af en Vandflod, hvilket de ikke i Mands Minde har havt, ja, ikke engang i al den Tid Pettersborg har staaet. En hastig Vestenvind drev hele Østersøen ind paa Staden, <saa> at inden ½ Times Tid stansede al Rørelse, at en og hver maatte blive indenom sine Huse. Alle Gader bleve Strømme. Vandets hele Høyde over hvad tilforn <havde været>, var 7½ Alen eller 15 Fod.

Men hvor<dan> skal jeg beskrive Skaden forat faa et rigtig Begreb derom? Maa min Fader vide at de fleste Huser, hvor hele Familier ~~maatte~~ bor, og Haver, Bode og Handelsmagasiner, Verksteder af alle Slags, — tenk nu efter paa det arme Folk, hvis Vaaninger med en utrolig Hastighed fyldtes med Vand, saa at mange med Møye knabt kunde redde sit Liv! Smaa Træhuser i Smaastæderne, alle Brygger af Træ bortførdes. Man reddede Hæsterne op i det andet og tredie Vaaningers Forstuer, og de som ikke fik Rum, blev løssleft forat svømme omkring hvor de kunde, og forgaa.

Vandet begyndte at stige Kl. 11 om Formiddagen, og var paa sin Høyde Klokken 2 Slet Eftermiddag, og aftog siden til Kl. 6. Men

hvor saag den prægtige Stad ud! Alt var ~~forandret~~ om hverandet. Skibsvrag, Bagerhuse, Høprammer, Bjelker m. m., alt afkastet og flød paa Gaderne. Flere Tusinde Mennesker have omkommet. Udenfor Staden haver hele Gaarde og Høslaatten blevet med Folk og Fæ bortskyllede. Kronstad har lidt forskrækkeligen, især Flaaden og Fæstningen, som det siges.

Det var en sterk Bodprediken; jeg haaber det for mange kan være erindrende. Dog findes her og Egypters Hjerter, Faraos Hjerter, som stedse forherder sig. Herren forbarme sig! Hver en Tidens Aand er ond, over al Beskrivning. Og jeg frygter <at> om Menneskerne skulde faa see <at> Menneskens Søn selv kommer i al sin Herlighed saa skulde de neppe bevæges. Dog, de kan ikke skjule sig for hans Ansigt og Lammets Vrede. Skaden som Kongen og Handelsstanden og andre ~~xxxxxxx~~ tilsammen har lidt, kan ikke beregnes.

Millioner har forsvundet i disse gruelige 6 Timer, og ingen paa minste Maade har formaaet at afvende det. De Sjele som har deres Skat i Himmelen, havde baade under Lidelsen og efter al Fred og Glæde, ihvor lidet anseelige disse var. Lovet være Herren, som naadig bevarede mig og mine. Vi boede i en Mellemvaaning der vi bor endnu, og Vandet naaede os ikke. Herren lod det ikke komme saa høyt som til os. Naadetegnet Regnbuen viste sig over Staden, just da Vandet var paa det Høyeste.

Her er efter Oversvømningen megen Sygdom, og man frygter for enda mere Følger deraf. Alt er igjennemtrukket af Vand, og Folket nødsaget at indflytte i usunde Huser, som <dog> i disse Tider hos os er usedvanlig mild Luft, just derved bliver enda usundere.

Vi ere alle i Herrens Haand, og det er godt ret at give sig i hans Vold. Thi den paa Herren haaber, skal ikke beskjemmes. Midt i den almene Forstyrring som traf vor Tid, kan en Troende staa fast, og med et godt Haab, at han ikke skal fortabes. Thi han staar grundet paa en Klippe, ja en evig Klippe.

Jeg er enda i Missionstjenesten, og aldeles paa dens Regning. Jesus opfylde os med sin Naade og Fred i vore Hjerter, ønsker Faders lydige Søn.

Pettersborg d. 1 Desember 1824. Missionær Kornelius Ram.

=== 1824, 15. desember. Stavanger.

Mauritz og Sara Undem til vener.

Elskelige Broder med Kone og alle Venner der.

De er meget takket for Skrivelse fra dig og Broder Torgi Siævland som vi var glad i at faa høre fra eder. Gud, som er rig paa Barmhjertighed formedelst sin store Kjærlighed, han opholde eder og os alle i en sand Tro til et evigt Liv!

Jeg kjender, som du Broder siger i dit Brev, at her er lenge siden de hørte noget ifra os, som ikke er saa snildt. Mange snilde Venner haver været her i Byen, paa Marken og i Høst, som vi haver fundet. Gid alt maatte tjene den rette Ydmygelse! Saa voxer Kjærlighed til Gud. Da bredes Jesu Rige ud og drager daglig andres Sind i dette Himmelselskab ind, hvor mange Fiender [som] vil svekke det sande Foreningsbaand, saa at alt kunde skee i Enfoldighed som for Guds Aasyn.

Det synes jeg ikke ‹jeg› kan udsige med Ord, endog i de Gjerninger som kan synes udvortes gode, hvor ofte egen Ære indsniger sig, eget Begjær og Behag, som ‹gjør at det› hender det ikke bliver alene gjort i Troen. Ja, Venner, lad os bede ~~mekxxx~~ for og med hverandre, at den Tro maatte først faa Seier, nemlig at adspørge Guds Rige og Retfærdighed først, og saaledes overlade os i hans Haand. Hvor mange dyrebare Forjettelser vi da haver paa hans Frelse, Bestyrkelse og Veiledelse, det er vist en Naade som ikke kan udsiges i Ord, at vi Ringe og Urene maa og tør bede etc.

Jeg kan helse eder ifra alle Venner her i Byen og Omegn(?), Sandnes, Tjensvold m. m., som til Dato lever vel med Helsen og har det snildt for sig, haaber jeg. Men Søster Lene Sanei er sygelig af og til, som hun pleier at være.

Noget forandret er her siden du var her, iblant nogen faa af Venner, som Tore A. Madla er nu som Qvæker, samt Lars Brekke; han var her i Marken, og var meget fast i den. Da Kleng kom fra Amerika, saa talede han med en og anden paa sin Maade, og vilde de skulde flytte med ham til Amerika, hvor han vilde opdyrke Land. Og saa skulde det være saa godt. Dette med flere Ting syntes at ville gjøre Interesse.

Tilsist er de alle paa det Kjærligste helset.

Stavanger den 15 Desember 1824.

Maures Undem.

PS Du lille Iver Sigvaeland er takket for din Skrivelse. Det var snildt at faa see din Fremgang, som du haver øvet dig i Skrivningen. Bliv tro og snild, og tenk paa din Skaber i din Ungdom! Det er du med alle dine Søskende tilønsket.

Elskelige Søskende i Arendal.

Takket være de Søsken for Sk., Broder Siqvelan med Kone og Barn, samt B. Skievlan, som var opmuntrende og tilskyndende for mig. Jeg vil saa gjerne gaa for fort eller for sent, saa jeg frygter heller for at gaa tilbage. Vaag, som du Broder skriver, at komme under en stille Aands Prøve, som jeg kjender undertiden, men rives snart bort Saa jeg vandrer med Frygt og Haab, kjender ⟨at⟩ det saligste Liv var at gaa imod sin fordervede Natur, som jeg ofte maa bede: Giv os Dristighed at træde hen til Faderen, med Bøn at gaa ind i mig selv.

Vi har her megen Opmuntring og Tilskyndelse. Vi holder os hos B. Ole Seglem om Søndagene, saa der er en stor Del som søger os, saa det er ondt at slippe ind. I Marken havde vi det og meget snildt. Min Bøn er for mig selv og andre Kjendte og Ukjendte, at enhver maatte komme til at kjende hvor nødvendigt det var at forarbeide sin Salighed. B. Jon Hogvalstad vil nu reise i Dag, ud i Julen først til Egersund og siden opover til Sirdalen.

Kan hilse fra Vennerne her, som lever vel med Hilsen. Ingeborg Sofia, Konen til Johnes Berg, har været af sin Forstand siden Marken saa det har været Prøve for ham, er lidt taaligere nu. Gitlau Aanestad har været i Barnseng, fik et dødfødt Pigebarn. Maren ...os er nu i Barnseng. De er paa det Kjærligste hilset ifra os Forenede her og mig. Jorina(?) har villet skrive, beder at hilse.

Sara Undem.

Smaa Tollef skriver vel hid. Vi ønsker eder en gledelig Jul og et lyksaligt Nataar. Det bedes af mig.

Hr. Torger Sigvaeland i Arendal, frit.

=== 1824. 27. desember. Svanøy.

O. T. Svanøe til Ole Mjelva og kona.

Elskelig Br. O. Miælva med Kone.

Du er meget takket for Skrivelsen til os af 10de f. M. Jeg har ofte kjendt Trang i mit Hjerte at skrive til T. B. Men formedelst Frygt for at det ikke nytter, har det altid blevet forhindret. Dog har jeg nu skrevet lidt som sendes eder til Gjennemlæsning, om de da siden vil forsegle det og sende det til B. Det synes vel at være noget strengt. Men jeg kan ikke anderledes naar jeg skal tale efter min Hjertes Overbevisning. Ellers maatte jeg enten hykle eller tie.

Herren styrke eder som nærmest er, til at trænge ind til Gud med Bøn om Visdom og Forstand, med Sorg forat rette til det Beste, som vil meget til, ikke at være for blød eller for streng, men søge at tale og vandre saa at den Feilende kan overbevises at vi har ret.

Det Værste er og, som jeg mærker af M. Nilsens Brev, at nogle er af en anden Mening, om ikke i Grunden, saa dog forat hykle med. I Guds Ord gives intet Medhold. Vi har nylig havt Brev fra H. Mattissen i T., som jeg haaber er eder til Hjelp.

Du selv med Kone, Strand med Kone og alle Oprigtige er kjærlig hilset fra mig, Kone og de andre Venner her.

Svanøgaard d. 27de Desember 1824. O. T. Svanøe.

Esk. Vil du være saa god og hilse Jøren Sneker, at den Væv han skulde gjøre til os, agter han ikke at sende, men sætter den ned i Drammen hos en af Vennerne indtil nærmere Order.

S. T. Hr. Farvermester Ole Mielva, Drammen.

=== (1825) Drammen.

Ole A. Mjelva til vener.

En liden Underretning til vore fraværende troende Venner, som kan være uvidende om vores Tilstand her. Da vi veed ⟨at⟩ mange Rygter er udgaaet herfra i denne Tid, har og hørt endeel at være feilende fra Sandheden, vil ⟨vi⟩ i Korthed sige vores Grund imod B.s og A.s Gjerning.

Saa er de selv vidende, Venner, at fra vort første Kald af saa fik vi Frygt ⟨for⟩ at give ondt Exempel fra os, og at vi troede fast ⟨at⟩ vi ingen kunde omvende naar vi vigede fra Guds Ord. Vi maa tilstaa vi ei har gaaet frem efter det hellige Kald som vi burde og skulde; men Gud har dog opholdt os deri, — da vi nu saa dette øyensynlig at det vilde give Forargelse fra sig, Bespottere Anledning til at spotte Gud, hans hellige Ord og ⟨hans⟩ Børn paa Jord, Hyklere til Støtte, Svage dog Oprigtige til Stød, Tvivl og Vantro, de mere Bekræftede til Saar.

Hvem da dom havde bevaret sit første Kald, kunde med rolig Samvittighed see at denne Gjerning skulde gjøres under Navn af Ret? Nei, det var umulig. — Ingen Modsigelse kunde hjelpe. Der var ei faa klare Vidnesbyrd lagt for Dagen, skriftlig og mundtlig, men alt forgjæves, men tvært imod modtog (= blev modtaget) med strenge Overbevisninger skriftlig og mundtlig, at alle var i Mørket som var dem imod.

Da det nu lavede sig saa at B. paa en Maade selv valgte at skille ad vore Opbyggelser, da han hørte det var paatalet at A. ikke skulde tale Guds Ord offentlig efter at den Gjerning var skeet, — i dette var vi fornøyet, da vi kunde nok see at Guds Navn kom til at lide mere naar vi skulde ⟨have⟩ gaaet sammen som før til hans Hus, da vi frygtede at blive tillagte af Verden at vi alle var med dem. Og da saa vi et større Onde imøde fra flere Sider: vi kunde og blive tillagte det samme, at saadanne Gjerninger var tilladte iblandt os.

Vi er nu glade deri, takker Gud som har styrt Sagen saa. Da de gaar flux frem, bekjender Guds Ord og beskytter sin Gjerning, saa kan de⟨re⟩ selv tenke det kan ei skee reenligen, naar de ei kan lære efter det sammentagne Guds Ord. Naar Christi Lære bliver krænket og hans Fodspor ei iagttages, hvor skal da Læren bestaa?

Vi bør da, alle Venner, være ferdige til at gjøre rede for vor Tro naar det udfordres, enten det er af Ven eller Fiende, da det gjelder Guds Ære. Enhver som har noget sandt Godt i sit Hjerte, erfarer

dette med Sorg, at Tvil og Mørke vil indtrænge sig. Men lad os holde fast ved Bønnen til Gud om den Helligaands Oplysning, at han af Naade vil holde os i Live efter sit Ord, at om noget møder som trænger vor Aand, det maatte være Middel der drev os til at gaa frem efter det Kald vi har annammet af Gud!

Dette er min Bøn, Attraa og Længsel for mig selv og alle der vil arbeide paa sin Salighed.

Drammen. O. Mjelva.

=== (1825?) (Trondheim.)

Henrik Mathiesen til Ole Mjelva og kona.

Elskelige kjære Broder O. Mjelva og Kone.

Hjertelig Tak for eders følsomme Skrivelse til os, som er en stor Guds Naade at vi kan have saadan Adgang at skrive og handle med hinanden om vort Anliggende, og endda mere at føle saadan Hjertestyrke og Oplivelse ved at erfare den Enfoldighed som er virket af Gud. Naa vi bliver deri, da føles det som staar, at "Aanden vidner at Aand er Sandhed".

O, hvor hjertestyrkende er det at erfare ‹at› den som har sit Liv i Gud, og af samme har sin Saft og Kraft! Herren give os at ‹vi› kunde kjende dens Kostbarhed, saa vi kunde sætte ret Pris derpaa og vandre varsomt med en hellig Frygt, forat ikke nogen Fiende skal faa skade os, men at vi vandrer saa i Guds Lys at vi ser Faren og gaar den forbi, og — som du Broder siger — at tage Exempel af alt! Derfor finder vi i Christi Lære saa mange Formaninger til Vaagenhed, alvorlig at lægge Vind paa at trænge ind og at fornægte alt, hvortil Gud af Naade giver Styrke naar vi oprigtig søger og beder derom.

Det var ret følsomt at see at de Omtalte endelig brød frem med sit Uraad (Adraade?). Hvad skal vi sige? Gid det tjente, som vi ved Guds Naade haaber, til alvorlig Eftertanke og at ynkes over dem, samt søge at drage tilbage med alle Midler og Forestillinger dem som er hans Medholdere, da de selv er ‹det› vel ingen Raad for, saa længe de er stive og ikke vil lade sig sige! Jeg har ikke hørt een her nordenfjelds af Vennerne som er med, men alle som een imod.

Hils alle Venner der! Jeg erindrer eder ofte, og beder at Herren af Naade kunde opholde os i en ren Kjærlighed, og ‹vi› sammenbindes i een Aand. Jeg beder dig eller nogen anden at det ikke er længe før de skriver os til, hvorledes de lever og strider. Det var og ilde at see at Gundro (= Gunder Ramstad) har udbruset saa paa Bachemøllen. Men han skulde været overbevist, saa alle havde hørt det og deraf seet og hørt hvem som havde Ret.

Jeg var til Røraas, Aalen og Holtaalen i Paaskehelgen, og Grindahl var til Renneboe, Dahl var til Mustamarken. Og vi havde det meget snilt og følsomt med hinanden, som alt er en Guds Naade.

De hilses kjærlig fra os, alle Forenede og mig, eders attraaende Ven og Broder. H. Mathisen.

=== (1825) Bergen.

Svend Ruud til Ole A. Mjelva.

Jeg seer af Eders Underretning, O. Mjelva, at B. og A. har nu fuldført sin Bestemmelse som venteligt, at han som i flere Aar har levet i hemmelige Laster, som vel faae har forstaaet og maaskee ingen vovet at paaminde eller overbevise ham derom, men været ophøyet over alle aandelig og timelig, ei er det saa meget at undres over om han blev overladt til en Gjerning som alle kan see og kjende den er ond.

Men mer underligt er det hvor andre opvakte Mennesker kan blive saa formørket at de kan forsvare, undskylde og besmykke saadan en Gjerning, og saa ganske vil retfærdiggjøre B. for al Feil, som M. Nilsen(?) paa en Maade udtrykket sig i et Brev hid (som jeg nu ei saa nøye kan erindre), at han ei vidste andet end B. havde, saavel i senere Tid som tilforn, vandret ustraffelig, saa de altsaa ingen Feil eller Svaghed om ham kunde vide. Men de er saa uvidende om hans Mørkheds Gjerninger at de ei veed noget om dem, saa <det> var godt om de kunde oplyses derom. Men veed de det og dog kan undskylde og retfærdiggjøre saadant, saa er det sørgeligt.

Vi har nu havt her den Sirkularskrivelse som Daniel M. havde sendt til Trondhjem. Mange af Vennefne i Trondhjem har skrevet, samt L. Kyllingen og Elling Ormem i Romsdalen, som og mange her, som er mange kraftige og med Guds Ord stadfæstede Vidnesbyrd om denne Handling. Idag læste jeg det som P. Stenhovden og Kone samt A. Hedland har skrevet; det rørte meget mit Hjerte. Det bliver nu sendt til Stavanger og siden videre til C.S. (= Christiansand) og til eder. Jeg haaber dog det skulde have sin Nytte at det gaar igjennem Menighederne, at de Enfoldige og Velmente kunde oplyses og bestyrkes, da dog for de Selvvise og Forvendte vil vel Alting blive forvendt.

Det skulde være os meget kjært, kunde det lade sig gjøre at du B. Ole M. besøgte os en Gang i Sommer. Jeg har vel tænkt paa at gjøre en Reise til Hallingdal og om mulig til eder, men tør intet bestemme naar det kan blive. Da min Kone har været sygelig en Tid, saa er det ei muligt for mig at komme ud, uden hun blev nogenlunde med Hilsen.

Med de laante Penger kan det være efter som Leilighed falder for dig, da jeg for Nærværende ei noget sært trænger for samme. Kunde De erindret, naar De en Gang skriver hid alligevel, og sagt mig Prisen hos eder paa 3-Tom og 4-Tom Spiger, da vel.

De indser selv at dette ei kan forevises mange, uden Troskyldige og Velmente, der tager Alting op i den bedste Mening.

S. R.

1825(?) Drammen.

Ole A. Mjelva til vener.

I Stilhed vil jeg give eder, elskelige Brødre, tilkjende lidet om vor Grund angaaende det Brev som for 1 Maaned siden kom hid fra Arendal, med fleres Paategning om nyt Forsøg med B. Det var os baade følsomt og betænkeligt fra flere Sider. Og da B. Sven Rud var her, og saa ytrede Tvivl om godt Udfald, da B. og A. var som før sikre i sin Sag da han var hos dem, og B. Solum var da reist til Tronhiem.

Saa sendte vi Chopie af samme Brev til Tronhiem. Og der var da Solum, som med Vennerne der syntes det vilde blive rettest at lade Tiden lære os endnu en Stund, da det synes noget vanskelig, fornemmelig med det omtalte Skrift, da vi snart kunde vente os eet imod fra deres Side, og saa vilde vel Guds Ære lide mere.

B. Grindal har skrevet til Bergen i Forening med de flere der (= i Christiania?) og sendte Chopi af samme hid. Skulde de ikke faa det sendt fra Bergen, kan de lade os det vide, saa skal de faa det herfra. Jeg synes det er følsomt og grundigt, <det> han skriver. Broder Lars Iversen skrev og hid nu fra Tronhiem og siger sit Vidnesbyrd, at han troede <det var> bedst at lade det være mest mulig stille og se Tiden an. Mulig Solum enten har <skrevet> eller skriver snart til eder. Saa underretter han vel bedre.

<Jeg> beder og venlig de haver det alt i Stilhed, at intet maatte komme ud om disse Ting, og at vi alle tage velment hverandres Meninger

O. Mielva.

==== 1825, 8. januar. Drammen.

Daniel Arnesen til venner i Romsdalen.

Mine elskelige Venner i Romsdalen.

Jeg veed I længes efter at høre fra mig. Saa kjender jeg og Lyst og Længsel at skrive nogle Ord til eder, i Haabet det kunde være eder en Erindring om vores Forening og Arbeide aandelig og legemlig. Naar vi betænker vores Svagheder og Ufuldkommenheder i alle vore Veie og Gjerninger, da har vi nok Aarsag at klage: O, jeg elendige Menneske som skal være saa fordærvet af Synden og ufuldkommen i alt det som godt er! Ak, at jeg maatte mere renses ifra Kjøds og Aands Besmittelse, saa Gud formedelst Den Helligaand og sin store Naade kunde faa bepryde os med sin Retfærdighed og Sandhed, i Forening med Ydmyghed og Kjærlighed, Trofasthed og Standhaftighed i det begyndte Gode!

Da har vi og den største Aarsag at love og takke vor kjære Gud og Fader formedelst Sønnen Jesum Kristum, som har gjort store Ting imod os, arme og uværdige Mennesker, at han ikke alene har kaldet os ud ifra det gruelige Mørke til at føle og see noget af hans Naade og Herlighed, men at han ogsaa bliver ved at arbeide paa os daglig med sin Aand og Naade, at røre ved os naar vi vil blive ufølsomme, at oplyse os naar vi vil blive formørket, at tugte os naar vi synder, at paaminde os om det vigtige Arbeide vi har at gjøre i Tiden forat undgaa den gruelige Doms Forventelse, som forestaar alle Formørkede og Naadens Foragtere, og forat have Andeel iblandt de Troendes Herligheder, først i Tiden og siden i Evigheden. Dette er en Skat og Rigdom som er verd at vaage over, at den ikke skal tabes eller formidskes, men bevares i vort Hjerte indtil Dagenes Ende. Saa har vi da en salig Hvile i Vente efter tungt Arbeide.

Jeg vil da paaminde eder som mig selv at lægge Vind paa Ydmyghed; thi den giver Gud i Naade. Og naar vi lægger Vind paa Ydmyghed, har ikke det Onde saa stor Magt over os. Men da lærer vi at være taalmodige i Trængselen og langmodige med hverandres Feil og Svagheder. Om vi ikke formaar at rette det Manglende, saa maa vi vise Fordragelighed og overlade det til Herren, men tage fat paa os selv og vore Hjerter, med Bøn til Gud om Naade og Kraft, at vi ikke skal fordærves, men at det kunde være os et Ydmygelsesmiddel at bekjemme os i vore egne Øine. Saa kunde vi ved Guds Naade bevares selv for at fordærves af det Onde, og kunde ogsaa hjelpe de andre Svage tilrette.

Jeg veed da intet Særdeles at skrive om angaaende mig selv, men er taalelig frisk i Legemet. Og i det Aandelige føler jeg Omverlinger af Sorg og Glæde, Fattigdom og Rigdom. Gud give os alle sin Naade,

at hænge fast ved Herren med et lydagtigt Hjerte og frivillig Aand at tjene ham! Saa er han Herre. Han gjør hvad ham Godt synes, og vi veed han vil os vel for Tid og Evighed.

De er da alle der omkring saa kjærlig hilset fra Vennerne her omkring og fra mig, deres af Guds Naade Ven og Broder i Kristo.

Drammen d. 8 Januari 1825. Daniel Arnesen.

==== 1825. 10. januar. Bergen.

Samson Traae til vener i Arendal.

Bergen den 10 Januar 1825.

Elskelige Medtroende i Arendal.

Længe synes jeg det er siden vi skrev hverandre til. Det kunde see ud som vi ganske havde glemt hverandre. Jeg vil dog haabe det ikke er saa, men andre Aarsager som hindrer. Saa vidt jeg kan erindre har jeg dog for en Tid siden skrevet til eder, men intet Svar faaet.

Jeg tænker paa mig selv og enhver som Gud haver kaldet, hvor stor Naade Herren har bevist imod os, at han har givet os sin Villie at kjende, da saa mange derimod kjender den ikke, men gaar i Mørket. Dog maa vi nok beklage vor Seendrægtighed at tro Skrifterne, der vidner om Guds Herlighed i det tilkommende Liv. Og her i Tiden vidner hans Gjerninger om hans Almagt og store Visdom i alle sine Gjerninger.

Dog kan vi ikke uden sand Tro komme til ham, at tilbede ham med Ærbødighed, da ingen med sin Fornuft kan begribe Gud, men maa blive forvildet og falde i Elendighed. Jeg føler hos mig Sorg over at jeg ikke har agtet og bevaret mit Kald i sand Ydmyghed og Lydighed for Gud, da megen Salighed derved er tabt og det Gode forsømt, at virke til Guds Ære og Næstens Salighed. Vi maa bekjende at Guds Trofasthed mod os er uendelig stor, da han ikke aflader at kalde paa os med sit Ord og Aand. Det har alle Troende befundet, og derfor priset hans Barmhjertighed og ophøyet hans Naade og Kjærlighed.

Af denne Aand har de bekjendt hans Navn for sine Medmennesker til Salighed. Den samme Aand og Troens Vidnesbyrd føler vi og er Grunden til vor Bekjendelse for vore Medmennesker om Gud og hans salige Villie Ja, Gud give os Naade at vandre saaledes for Gud at det Vidnesbyrd maatte blive klarere og klarere, saa alt hvad der vil skygge for dette Lys, maatte forsvinde, og vi sammenbindes i Guds Kjærlighed og Tro paa ham. Da er han mægtig i vor Afmagt at styrke vores Svaghed.

Da vi føler <det> hos os selv, maa vi give nøye Agt paa vort Hjerte, hvor svagt det er at taale baade Ondt og Godt, da det Onde vil snart overvinde os, og det Gode Gud meddeeler, vil ophøye os. Intet er bedre end Bøn til Gud for os selv og andre, og <at> holde fast ved ham i alle Tilfælde. Saa er han trofast til at hjelpe den som i Sandhed paakalder ham. Det har egen Erfaring lært mig.

1825, 10. jan. s. 2.

Vor kjære Herre og Gud hjelpe os alle og staa os med sin Aand bi i alle Farer og Fristelser, at vi kunde vinde Seier og med Glæde løbe vort Saligheds Maal imøde naar vi skal vandre herfra!

Hilses meget kjærlig fra alle Venner her, min Kone og mig, eders Medstrider paa den trange Vei.

S. Traae.

==== 1825. 25. januar. Gøteborg.

Daniel Arnesen til vener i Drammen.

Mine af Hjertet elskede Venner i Drammen.

Jeg veed I længes efter at høre fra os, hvor<dan> det har gaaet med os paa Veien. Saa vil jeg da i Korthed underrette eder om vor Reise.

Vi kom til Skredsvig den 2den Søndag efter Hellig Trekongers Dag; vi kom da til Nils og Marte i Sveltte(!), som var glade vi kom. Der var nogle faa Venner sammen om Søndags Aften. Mandagen reiste vi til Prosten Kramer og Pastor Dok; de tog og venlig imod os og bad vi maatte blive der Natten over. Vi havde mange hjertelige Samtaler med hverandre, saa de flere Gange var i Graad; dog dette var enkelte Ting som vi ei kom ret i sammen <om>— i Henseende til Opbyggelse. Torsdags Aften var vi hos de Venner i Svelte, og da var der nogle flere Venner sammen. Og vi havde det da meget hjerterørende.

Vi reiste da derifra Onsdag og kom til Gottenborg Torsdagen den 20de Ianuari, og Vennerne tog vel imod os. Vi har haft 2de Opbyggelser i Stilhed, saa det har ikke været saa mange isammen. Dog har vi besøgt Vennerne og talt med hverandre fortrolig. Vi bliver vel her nu en Tid, at faa mere tales ved, om Gud vil give os Naade dertil. Her er mange Snilde, som Gud af sin Naade har rørt paa Hjertet.

Bed med os, Søskende, at Gud vor himmelske Fader ved sin Søn Jesum Christum vil styrke os i vaare Svagheder, vil holde os i Haanden og lede os ved sit vise Raad frem paa Veien efter sin velbehagelige Villie! Saa veed vi at han styrer alle Ting til det Bedste, naar vi med lydagtige Hjerter og en frivillig Aand adlyder de Vidnesbyrd som Herren giver os i Forening med sine hellige Ord, saa vi gik stille fort, saa hvert et Trin forsigtig bliver gjort.

Jeg faar ofte kjende mine Svagheder og mine Synders Tilbøyeligheder. Men jeg kan ei nægte <at> Guds Naade er stor imod mig. Jeg har ofte tænkt paa eder, Søskende, med rørt Hjerte, og vil gjerne bede til Gud at han af sin store Naade og Barmhjertighed vil holde os i Live efter sit Ord, og at vaare Feiler maatte gjøre os Smerte, saa Gud kunde faa renset os ifra Kjøds og Aands Besmittelse, og Guds Kjærlighed med alle sine Egenskaber kunde voxe i os.

Da Tiden er kort, saa veed jeg nu ikke mere at sige, men skal hilse eder saa kjærlig fra mange snilde Venner her, som var glade

vi kom, og jeg troer det er ikke forgjeves. Og jeg maa sige for min Del, saa er jeg ofte beskjemmet over mig selv, at jeg staar saa langt tilbage ifra den Ild og Varme som endel her har imellem sig og Gud indvortes. Deri synes jeg at staa tilbage, og beder Gud at mit Hjerte maatte mere hensmeltes i Guds Kjærlighed.

Dog, dette er og med Frygt at bede om; thi det angaar mig selv. Thi jeg troer det er bedst at skikke min Sjel til Fristelse, at taale haard Mad, at leve af min Troe, at takke Gud i Ydmyghed og være glad naar han giver mig Naade at opbygge min Næste og at lede ham med mig paa Saligheds Vei. Thi jeg kjender at jo mere jeg faar Naade at vandre udenfor mig selv i Modgang og Medgang, i Ære og Vanære, i en ringe Aand og fattig i mig selv, jo mindre har Fienden Magt at friste mig. Og Gud faar da gjøre med mig som han vil. Vil han aabne Rigdoms Kilde for mig, saa har jeg i Overflødig hed; vil han tillukke den, saa staar jeg fattig og nøgen, og <skal> endda være fornøyet med Guds Villie.

De er da, alle Venner der omkring, saa kjærlig hilset fra deres af Guds Naade forbundne Ven og Broder i Christo, saa og fra min Selskabsbroder Ion Søebrøn. Vi har haft det godt med hverandre, og er til Styrke for hverandre i Arbeidet, indvortes og udvortes.

Gottenborg d. 25de Ianuari 1825.

D. Arnesen.

De faar vel Ion Søebrøn sit Brev. Saa underretter han mere de Venner paa Fridrichshald og der omkring. Og <de> paa Søebrøn er kjærlig hilset ifra mig og takket for alt Godt til Sjel og Legeme, som de har bevist mod mig. — Gud styrke os alle vi det Gode, og bevare os ifra det Onde!

D. Arnesen.

==== 1825. 4. februar.

John R. Haugvaldstad til vener.

Fortrolige Broder Miølva (= Ole A. Mjelva) med Kone og flere.

Den Gud som har værdiget os saa høyt, uforskyldt kaldet os med et helligt Kald, han burde vist æres og prises baade af vore Legemer og <vor> Aand. Det kjender jeg Længsel at paamindes om, og derfor har Fred i at paaminde andre. Som jeg havde begyndt at skrive til eder, kom Seglem med dit og S<øster> G.<s> Brev, hvori vi seer noget af det mest saarende for mit Hjerte. Jeg maa igjentage: mest saarende fra min første Vækkelse naar noget saadant har ytret sig, nemlig Splid iblandt Lemmerne.

Det Brev som du taler om, fra Daniel, har vi ei faat.

Jeg ytrede engang før nogle Ord af min Mening om B. og Anne, men haver havt Haab at de mer Grundige og Befæstede end jeg er iblandt os, skulde faat ledet. Nu blev det mer trangt hvad vi skulde gjøre.

Jeg finder <det> rettest i dette som <i> hver anden Ting at omgaaes med Mildhed, men at de bør sættes ned, saa de stanser med at tale offentlig, og <vi bør> ei heller at have videre felles Raad med dem i vigtige Ting. Thi naar de gjør det som saa mange Søskende tror er Synd, burde de efter Kjærlighed lade Sit fare, om de kunde gjort det de vilde uden Synd, end sige naar det er Synd. Thi at være hverandre underdanig i Gudsfrygt bliver vist os som alle Guds Børn en ufravigelig Regel. Og at vi skulde være dem underdanig, kan ei være, da de viger til eget Valg.

I er vel i Tvil om I skal være med dem i Bryllupet, om de begjærer det. Jeg mener <det er> bedst I gaar derhen noget kort Tid. I det Øvrige kjender jeg megen Længsel at <have> talt muntlig med eder.

Kan hilse fra mange i Julen, da jeg var østover en 20 Mil, og for det Meste op til Daler hvor ingen af vore Vidner havde vært. Saa om noget saarer, dog igjen Glæde, at see Faderens Gods ligesom igjennem alt formeres. Og vi har Grund for at blive i taalmodig Overladenhed i onde og gode Dage.

Vær alle hilset! I er meget hilset fra Aser(?). Hils og Haavestøl! Jeg synes jeg er meget skyldig eder alle. Maskinerne kom hid vel uskad for nogle Dage siden. Men Lars Seglem døde i kaarshaven (= Korshavn?). Efter Asers Sigelse er der noget ugreit med Aftalen som Jensen gjorde med Gælersen, om hvad Gælersen skulde have for sit Besvær med Maskinerne. Kunde nogen af eder hjelpe mig og heri paa beste og billigste Maade oplyst, da meget vel. Jeg skylder og Bakke 20 D.

I Hast, den 4 Febru<ar> 1825.

I. R. Hauvalstad.

==== 1825. 18. februar. Trondheim.

Henrik Mathiesen til Jens Hansen.

Kjære Broder Jens Hansen.

Igaar modtog vi din Skrivelse af 11te dennes, som du takkes for. Og vi seer deraf din Erkjendelse og Følsomhed over det meget Gode som os bevises. Maatte det saa sant udvise sig af os at vi af Hjertet elske og tjene ham igjen som alt Godt kommer fra, som skeer ved hans Kraft naar vi fornægter alt forat behage ham. Da faar han virke i os sit Behag. Da meddeler han os af sit Lys, og vi lærer da at gjøre Forskjel paa Ondt og Godt. Og naar vi holder fast ved Ordet, saa kan ingen Ting skade eller støde os omkuld. Men tvivler vi derpaa, saa er vi snart overvundne.

Hvad du berører om dem i Drammen, ser vi <at> det er din som <det> bør være alles vores Hovedgrund og Lære, at elske alle, og at enhver af os vist er skyldig dertil, saavidt vi har Grund dertil, naar vi derhos nægter os, at vi ei eftergiver, hverken hos os selv eller andre, i noget som er imod Guds Ord. Thi vil vi gjøre Fred og Forlig og megle til Enighed, maa det skje efter Guds Ord; uden bestaar det ikke. Og vi kunde snart besmittes dersom vi eftergiver af noget Slags Medlidenhed uden at erfare Forbedring. Og vi seer at vor Mester siger at han ei var kommen at gjøre Fred, uden at de blev enige i det Gode. I andet Fald vilde han gjøre dem splidagtig.

Og omendskjønt han siger dette som om en Familie eller Huusfolk, kan det tages op i anden Anledning, som og om denne Strid som nu er opkommen, at dersom saa vi ikke i Enfoldighed antager Guds Ord og har dem at bygge <paa>, vil vi ei blive bestandige.

At du siger det er en trang Vei at skille imellem, som vi efter Christi Lære maa sande at Veien til Livet er trang for Kjød og Blod, — men hvad B. og A. angaar at skille imellem, er ikke dunkel<t> eller sagt i Lignelse; men det er udført saa klart paa mange Steder. Naar vi Mattei 19 betragter hvad Svar Christus gav Fariseerne paa deres Spørsmaal, og siger og stadfester hvad Moses har skrevet, at han gjorde dem en Mand og en Qvinde, og naar de videre frister ham med Spørsmaal og siger at Moses gav Tilladelse at skilles, siger han at det var for deres Hjertes Haardhed Skyld; men af Begyndelse var det ikke saaledes.

Altsaa seer vi at den som var en ydmyg Christen, han søgte heller ikke Skilsmisse, men heller var taalmodig i sit Kaar. Og efter at han havde sagt dem det, siger han det udtrykkelig, at den som skiller sig,

uden for Hor, og tager en anden til Ægte, han bedriver Hor, og den som søger den Adskilte, gjør det samme. Og videre seer vi i Matt. 5 C. 32 V. og i Marti 10 C. fra 2 til 11te V., og i Første Corintier 7 med mange flere Steder som kunde opregnes, <at det der> og er sagt saa klart uden Lignelse ganske ligefremm.

Og hvorledes kunde vi da, saafremt vi tror Guds Ord i Sammenheng, sige at det var saa vanskeligt at forstaa? Og hvad det angaar at vi skal elske vore Fiender efter Christi Ord, og mere da Venner, da veed vi, Broder, at om jeg eller du eller nogen anden har været en oprigtig Ven, men faldt i Laster og ei vil lade sig ~~paaminde~~ paaminde, altsaa var han ei lengere Ven. Og i Br. H<auges> Testament ser vi ~~tydelig~~ tydelig hvorledes vi skal bære os ad i saadanne Tilfelde. Og vi kunde ikke prise os lykkelig i at vi har saadan sund og klar Lærdom, naar vi ikke i paakommende Omstendigheder havde den til Grundvold og holdt os fast ved <den>.

Hvad har Baches Parti at hjelpe sig med uden egen Indbildning, og vil thelle(?) noget af Skriften, som de dog ei kan have nogen fast Grund i, da det er ikke dem til Medhold. Vi ser at G. Ramstad har været der. Hvad har han at støtte sig paa, som kan bestaa? C. Da<h>ler skriver at G. R. og Ole Hellerud var sammen til Opbyggelse hos B., mens de andre var andensteds, som vi syntes var ret gjort, at de ikke beblander sig med saadanne. Og dersom de har seet B<aches> Brever hertil, vilde de ei staa i Tvil om at kjende hvad Aand han drives af. Men erfarede vi deres Erkjendelse og Anger over det Onde og da ei var villig at tilgive, da var det vor Skyld. Men saa lenge de paastaar sit at være ret, vil vi ei eftergive eller lade bøie af Veien.

Kjære Br. C. Da<h>ler er kjærlig takket for følsom Skrivelse. Og du veed, Broder, at saadanr bør ei være fremst for os, at vore Modstandere søger at nedtrykke os. Men du veed at vi ei skal søge Vidnesbyrd af Mennesker, men prøve vor Aand i det klare Guds Ord. Saa mangler det ikke at vi bliver overbevist om hvad Aand som arbeider i os, NB saa lenge vi hader Synden og er fri for Samtykke deri.

Jeg haaber da, kjære Brødre, at de holder eder til Guds Ord og bestyrker hinanden i alt Godt, og beder Gud bevare os fra Lettroemhed, saa vi ei skulde tage Deel med dem som ikke gaar Veien ret, men i Ydmyghed holder os til Gud. Saa leder han os <i> al Sandhed.

Mor Bredtvedt med alle der, samt din Kone og Venner der, er kjærlig hilset fra os her og min Kone og mig, din Ven og Br. H. Mathisen.

Trondhjem 18. februar 1825.

S. T. Jens Hansen a/ Bachehaug pr. Cristiania.

=== 1825. 1. mars. Christiansand.

O. P. Moe til Peder Skjæveland.

S. T.

Herr P. Schievland til O. P. Moe Debet

24 Stk. Bibelhistorier a 12 S. ..... Spd 2 - 48 S.

Kjære Ven.

Ovenstaaende sendes Dig efter Dit seneste Forlangende. Jeg kan og erindre Du samme Gang spurgte om Prisen paa den Hør (Phormium, ei lilje-art) som blev solgt i Fahrsund. Ingen af de Bekjendte var der. Men de som herfra fik Hør derfra, har holdt den i forskjellige Priser; men 8 Mark B.pund for den minst Beskadigede har nok været den billigste Pris. For den Pris veed jeg vil Stenshorn selge. Her er saadan Hør ikke meget begjerlig; men derimod den graa hollandske vil Bonden helst have.

Hils Br. T. Seqvaland med Tak for hans opbyggelige Brev samt Kopi fra Traae! Det er vist godt at holde sig nær til Herren, saa han igjen kunde faa holde sig nær til os, og ⟨det⟩ kommer mig for ⟨at⟩ det har ingen Tid været mere nødvendig end nu, da saa mange beraaber sig paa og siger: "See, her er Christus!" etc. Og dette er ikke Sandhed, uden der hvor hans Aand og Sind findes, som fornemmelig er Kjærlighed, Ydmyghed og Sagtmodighed.

O, at disse christelige Dyder, som er saa rar at finde, maatte være og blive Formaalet for alles vores Længsel og Attraa! Saa skulle vist ikke saa mange stridende Partier ytre sig, som allerede med Sorg og Bekymring maa erfares. Gud af Naade standse det Onde for sin Barmhjertighed Skyld, og at enhver Feilende maa see og kjende sin Afvigelse, og søge Herren mens han findes!

Ja, dette er vist sagt til mig og os alle, ingen undtagen, da enhver har at prøve sin egen Gjerning og Grundvold, hvortil Gud give os alle Naade og forene vore Hjerter!

Hilses kjærlig til eder alle fra alle her og mig og Kone.

Chr.sand 1 Marti 1825. O. P. Moe.

S. T. Herr Peder Schievland til Arendahl.

Medfølger 1 liden Pakke i Papir forseglet.

Afskrift form for lin.

1825, 6. mars. Mjelva.

Lars Kyllingen til vener i Trondheim.

Kjære Sødskende i Throndhjem.

Takket er I alle for eders følsomme Skrivelse som jeg modtog i Gaaraftes fra dig, Broder Mathisen, O. Dahl og M. Solem, som I alle er kjærlig takket for, som jeg læste med grædende Taarer og talede derom med min Kone og mine Folk. Ak, kjære Sødskende, lad os bede at den kjære Gud, som seer Alting og har kaldet os til sine Børn, at han af Naade vil holde os sammen i sin Kjærlighed, med en hellig Retfærdighed at paaminde og tilskynde hverandre med største Alvorlighed til Hellighed og Dyd, og taale en kjærlig Paamindelse af hverandre, og agte det som en stor Naade at "en Retfærdig banker mig" naar det skeer af Kjærlighed. Og den som hykler for sig selv og andre heri, han faar vist engang finde det som vi nu i disse Tider har de sørgeligste Bevis om, som seer ud til stor Skade. Thi alle som der var i Nærheden i lang Tid, kunde ikke ⟨have⟩ været saa ganske uvidende derom, endog af de Ældste. Og naar disse havde med kjærlig Omsorg for den Feilende med kraftige Paamindelser irettesat ham, saa havde det slet ikke i saa lang Tid været skjult.

Jeg vil ikke tale mere derom, men bede ⟨at⟩ Gud af Naade vilde oplyse vore Øine, at vi maatte lære af vore egne saa vel som ⟨af⟩ andres Feil og Fald at blive mere forsigtig og frygte for os selv, saa vi ved hans Kraft som os kaldte, kunde staa i Naade og være Eet med ham. Thi nu kan vi klarlig see Grunden i Pauli Ord, at de var ikke alle Israel som var af Israel. Thi Navnet havde de vel alle; men naar det kom til Gjerningen, stod de fleste tilbage. Og saa gaar det vel endnu.

Men saa veed vi, kjære Sødskende, at "den Retfærdige skal leve af sin Tro", som er meget trøstelig og styrkende for alle som tror oprigtig paa Gud og hans Ord. Lad os bede Gud om Naade at holde fast derved! Saa erkjender vi det mindste Onde for Synd, som og Broder Grindahl siger i sit Brev: "Naar den faar Næring, saa gjør den Skilsmisse imellem Gud og os, følgelig og imellem Guds Børn. Thi de som elsker Gud, er eet med ham, og derimod de som handler imod hans Ord, de gjør Gud til en Løgner, som Johannes siger. Herren bevare os fra Forførelse; det vil jeg bede."

Jeg seer af dit følsomme Brev, Broder Mathisen, at B. og A. vil gaa til Gjerningens Opfyldelse, og endda mere, at de med sit Parti vil bekjende Guds Ord forat samle flere. Kjære Sødskende, lad os vaage! Thi I veed Jesu Ord, at naar en Blind leder en Blind, saa

falder de begge i Graven. Jeg synes at det seer farligt ud. Maaskee de vil udruste af sit Parti at gaa ud at bekjende Guds Ord forat samle flere og gjøre sin Uret til Ret, og Guds Ord og Børn til Løgner og mange Enfoldige til stor Fare, og mange Hyklere til stor Støtte. Og de Vantroende faar Anledning til Gudsbespottelse, Foragt for hans Ord og Børn. Thi enhver maatte tænke at vi alle var saadanne, at naar vi blev kjed af vor Ægtemage, saa søgte vi Kongen om at blive den kvi

At faa dette for Lyset, saa den Enfoldige og Oprigtige kan blive fri for Mistanke af andre, og Guds Ord maa have fri Fremgang iblandt os, reenligen, det tror vi og bekjender for vore Medmennesker, at det er den rette Vei til det evige Liv, efter Joh. 15 Cap. Og hver som handler herimod, nemlig det sammentagne Guds Ord, og vælger sig en egen Vei og ikke vil agte Paamindelse af sine Troesbrødre, forbedre sig og afstaa ifra det Onde, ham vil vi ikke agte for tro, men holde ham for vantro, og efter Pauli Regel tegne saadan een og intet have med ham at skaffe.

At faa dette for Lyset synes jeg er bedst, som jeg skrev til eder i mit forrige Brev, "at de Ældste paa hvert Sted søger at oplyse de Enfoldige herom efter Guds Ord". Og jeg vil bede enhver iblandt eder at ville søge Gud om Naade at gaa frem paa Banen ved hans Kraft, at staa i Gabet, at stride for hans Ord med hellig Retfærdighed og Kjærligheds Omsorg.

Sødskende, jeg er saare bedrøvet ⟨over⟩ at de Vantroendes Spaadom skulde saa snart efter vor Broders Død opfyldes, som I veed han skrev om, at Partier og Sekter skulde opstaa efter hans Udgang. Dette havde jo de Vantroende sagt med ham, som vi kan klarligen see i hans Testamente, at han frygtede for. Og da nu saadant begynder at gaa i Opfyldelse, seer det ud til, som det staar i Afhandlingen om Guds Visdom 7 Cap., af Pauli Ord om "Affaldet", som ⟨det⟩ nu seer altfor meget ud til, og maaskee det bliver en Kasteskovl, at "mange ere kaldede, men faa udvalgte". Og Pauli Ord: "Der maa være Sekter iblandt eder, at de Retskafne kan blive aabenbaret". Thi naar ingen Prøve kom, synes mange at være Christne. "Men der Solen gik op, visnede det."

Thi den Herre Jesus kommer ikke altid med søde Følelser til sine Børn. Nei, "I ere de, som ere varagtige med mig i mine Fristelser", "eder har jeg beskikket Riget". Vi maa da altsaa holde os fast til Guds Ord, og bede at Gud vil give os Naade at tro det, og med hjertelig Bøn til Gud at han vil styrke de hengende Hænder og forsmægtende Knæ, og gjøre visse Trin med vore Fødder, at ikke det Halte maa drages mere af Lave, men snarere helbredes, Ebr. 12.

Kjære Medsødskende. Som jeg ikke andet veed end <at> jeg elsker eder i Sandhed: Lad os da staa nær sammen, holde fast ved Guds Ord, og i en aabenhjertig Tale med hverandre med Paamindelse og Tilskyndelse til at haste med vort Saligheds Arbeide! Og hver som ikke kjender det er nødvendigt, han har endnu ikke lært at kjende sig selv men er fremmed for Livets Vei.

Jeg seer af eders Brev, M. G. og M. S., at I har faaet <Brev> fra O. Moe, som var noget mørkt, som jeg langt ifra ikke havde ventet efter den aabenhjertige Samtale jeg havde med ham og flere i Christianssand, og dem med mig. De siger at B. med sit Parti vil kaste Skygge paa Christen Dahle<r>, og vil vel ogsaa stanse ham i at bekjend Guds Ord, som vi ikke kan undres over. Thi naar jeg selv er bleven en Fiende til Guds Ord, som aabenbarer mit urene Hjerte naar det bliver bekjendt reenligen, derfor bliver det en Dødslugt for alle som foragte det. Og naar B. kunde sige saadanne Ord til S. og Kone, som har gjort saam meget forat faa det rettet til det Bedste og er hans Ligemand, hvor meget mere maa vi vente som er hans Undermænd!

Jeg har været i mange Betænkninger om B., har undertiden tænkt om der kunde findes en Udvei til ham paa en lemfældig Maade. Men naar jeg ikke skal forfalske Guds Ord, saa er der ingen anden Vei end hvad samme lærer. Jeg har ofte tænkt paa min egen Sjel, og Svagheden som har været stor. Men Gud har til denne Tid været mig saa god at jeg aldrig har fundet Guds Ord at forsvare min Synd med, for hvilket jeg maa takke min Gud og Frelser, som med sin Naades Aand har holdt mig ved Haanden til denne Tid, og vil hjertelig bede at han af sin store Naade og Kjærlighed vil bevare mig i sin Sandhed indtil min sidste Ende.

Mjælva d. 6te Marts 1825. L. Kyllingen.

==== 1825, 20. mars. Blegen i Faaberg.

Daniel Arnesen til vener.

Mine kjære Venner paa Bragnes og der omkring.

Tak, Broder Ole Mjelva og Kone, for deres snilde Skrivelse til mig! Næsten hver Gang jeg har tænkt paa da jeg var hos eder, har mit Hjerte været oprørt og mine Øine i Taarer. Ligesaa har og mange snilde Venner fældet mange vemodige Taarer ved Tanken om at see og høre <at> Vellystens Flok faar Anledning til at spotte, og forvende Lyset til Mørket. De Svagtroende begynder at synke i Tvilraadighed og Vantro paa Herrens Gjerninger og Veie. De Oprigtige forberede sig til at imodtage Spot og Forhaanelse af Mørkhedens grueligge Velde fordi det skeer saadanne Gjerninger iblandt dem som skulde være oplyste i Guds Kundskab og opvakte af Syndens Døvn, som er vemmelige endog iblandt de fleste af Verdens Mennesker.

Men hvad skal vi sige og hvad skal vi gjøre? Vi maa holde os nær til Herren, som er mægtig til at opholde og frelse de Oprigtige som vil vandre i Sandheden. Saa frigjør Sandheden dem. Og de som vi seer gaar af Veien, maa vi see paa med et bekymret Hjerte, og bede for dem at de maatte vende medens det er Tid og Naade, før det blev for seent. Naar vi vilde levende forestille os at et Menneske var kommen paa Bredden af Helvede, vilde vi da ikke gjerne række ham Haanden, om det varm mueligt at frelse ham?

Disse Betragtninger har ofte rørt mit Hjerte til Medynk og Taalmodighed imod dem som er imod mig, at være langmodig imod deres Hastighed, mild mod deres Vrede m. m., og saa overlade det alt i Herrens Haand, og bede Gud om Naade, at mit Hjerte maatte bevares ifra de urene Veie og Aander.

De er da, alle Venner der, saa kjærlig takket for alt det Gode de beviste imod mig til Sjel og Legeme. Gud give os Naade, at alt det Gode vi gjør i Tiden, maatte skee af Tro og Kjærlighed til Gud! Saa har vi en salig Fred i Tiden og en herlig Belønning i Evigheden. Og de som ingen Lyst har til at gjøre Godt, til Guds Ære og Næstens Gavn, de har oftest Avind til den som gjør Godt, og deraf flyder ugrundet Dadel.

Hvad min Vandring angaar iblandt eder, da maa jeg erkjende <at> mine Feil er flere end jeg kan forstaa dem. Og derfor maa jeg bede baade Gud og eder om Forladelse. Jeg maa heller ikke begjære at blive fuldkommen, men bede om at jeg mere maatte lære at kjende mig selv og mine Feil, og jage efter Maalet. Vi seer at endeel forargede sig paa Christus, som var fuldkommen i alle sine Ord og Gjerninger.

Brev frå haugianarar III ... s.

Saa var det en Skam af os om vi ikke vilde ~~taale~~ tale Modstand og Spot, <vi> som har saa mange Feil. Og naar vi holder os i hans Veie og efter hans Ord, og vandrer i hans Sind, saa giver han os Kraft, ikke alene at taale, men og renses i denne Ild.

Men de som vender sig ifra Christi Ord og Veie, de bliver mere formørkede og forvendte i sit Sind, og kommer længere bort ifra Lyset, saa Frugterne viser Træets Art. Herren bevare os derifra, men at vi altid maatte drage nogen Nytte af det som møder os i Tider Saa veed vi at denne Tid skal engang omskiftes med Evigheden, og da faar enhver efter sine Gjerninger.

Jeg synes det er nødvendigt for os som vil sammenbindes i eet Sind i Christo og kjender det er godt, ja det Høyeste at holde Aandens Enighed til vor Bestyrkelse i vor Christendom, at give Agt paa hverandres Hjertegrund og derefter staa i sand Forbindelse. Thi Naturgavene kan være forskjellige, og Naadegavene kan være forskjellige. Een kan have et hastigt Sind, en skarp Udtale, en anden et taalmodigt Sind, en langsom Udtale. Een kan have gode Talegaver, og kan tale mere end han skulde, en anden smaa Gaver, saa han ikke er i Stand til at tale som han vilde og skulde. Een kan have en streng Aand; han dømmer strengt. En anden kan have en fordragelig og kjærlig Aand; han dømmer mildere. Een kan løbe fort; men han staar i Fare for at støde sig. En anden gaar sagte; han staar i Fare for Lunkenhed og Ligegyldighed.

Skal vi nu staa i en Hjertens Forening, saa maa vi taale og fordrage hverandres Naadegaver saa vel som Troens Maader, som og kan være forskjellige. Thi dersom vi skulde tage Vidnesbyrd ifra hverandre efter de forskjellige Naadegaver og Troens Maader, saa kunde vi snart tage Feil; thi da vilde vi gjerne <at> andre skulde være os lige i Gaverne. Men naar vi haver vort Vidnesbyrd af hverandres Hjertegrund, saa bliver det stadigere og fastere. Om der saa kom et forløbent Ord og adskillige Tanker, saa var vi ikke saa lette til at give dem Bifald til nogen Skade. Men vi blev fast ved det Vidnesbyrd som vi har faaet fra hverandres Hjertegrund. Dette synes jeg er nødvendigt, aller helst nu, da her er saa mange flyvende Aander som vil stifte Mistanke og Partier.

Jeg er nu her paa Blegen i Faaberg og har taget mig en Hviledag, som jeg ikke kan erindre naar jeg havde den. De<re> er da saa snilde og hilser Vennerne der omkring, saa og i Christiania, Bredtvedt, Furuset, Bachehoug-Møllen samt Egers Papir-Mølle. Torkel med Kone

Brev frå haugianarar III ... s.

faar ei have imod mig for<di> jeg ikke erindrede at tage Farvel med dem, da mit Hjerte var klemt af Sorg, saa jeg sandsede det ikke.

De er da hilset ifra mange snilde Venner paa Hadland, Toten, Biri, Faaberg og Øyer. Paa Toten var en Præst med os paa Opbyggelsen, som var føyelig og snild. De er da tilsist hilset ifra mig, deres af Guds Naade Medarbeider i Christo.

Blegen i Faaberg den 20de Marti 1825. Daniel Arnesen.

==== 1825. 5. april. Furuset.

Ole Taraldsen til vener.

Hjertelskende Venner paa Bryn, med alle Bekjendte der i Bygden og paa Jonsgaard Magelie.

Jeg vilde ingen skulde være forglemt af dem som elsker Gud og vil gjøre hans Villie. Megen Tak skylder jeg eder, og Gud som er det høyeste Gode, vil vi ikke allene faa takke i Tiden, men og i Evigheden. Skjønt vi staar endnu langt tilbage derifra, men kan dog ikke nægte Naadens Virkning paa Hjertet naar vi vil blive ham tro og lydig. Ikke allene at vi vaager og beder, overlader os til ham, men og i Høstens Tid arbeider. Saa samler vi os et evigt Liggendefæe.

Har ofte kommet eder i Hu med Glæde, dog blandet med Frygt. Om jeg staar langt tilbage imod eder i dette sande Arbeide, saa kjender jeg en kjærlig Drift til at tale hvad jeg tror, og haaber vist ved Guds saliggjørende Naade at alle som i Aand og Sandhed, i Hjertens Enfoldighed og Broderlig Kjærlighed støder sammen paa den sande Klippe Jesus Christus, han som har lovet at være hos sine troende Børn alle Dage til Verdens Ende, -- at vi saa sandt paa vor Side kunde længtet efter at dagligen fornyes ved hans Naade og Kraft, og hade Synden med et fuldkomment Had.

At kjende mig selv og mine Mangler i Grunden, deri mangler jeg meget naar jeg prøver mig efter Herrens Ord, men haaber og tror dog som før er sagt, og som vor kjære og hensovne eldste Broder har skrevet i en Sang: "Om de end feiler som vil frem, dog Gud retter og leder dem som ikke tilbage vil vige" m. m. Saa synes jeg at have et bedre Haab om den som har en lærvillig og ydmyg Aand, om han endog er vankundig, eller om han har stor Erfarenhed naar han bliver stærk i sig selv og falder paa egne Veie, dog vil overlade det til Vor Herre og bede om Naade til at arbeide paa mig selv.

Kjærlig er de hilset fra mange Venner her og mig, eders attraaende Broder i det Gode.

Skrevet paa Furuset d. 5 April 1825. Ole Taralsen.

Jeg har talet med Solem og flere Venner om at blive her en Tid. Vær saa snilde og skriv Lidet til os naar Leilighed gives.

==== 1825. 15. april. Sverige.

Peder Pedersen til vener i Norreg.

Skrivelse fra en christelig Menighed i Sverig.

Elskelige Medchristne i Norge, Tronhjem og Levanger.

Vi tilønsker eder tilbage Guds Naade, Fred, Fryd og Fremgang paa Livets Vei til Himmelens Zion. Vi faaer nu først og fremst takke eder for det kjærkomne Brev som vi fik fra eder kjære Venner Og det glæder os meget at høre der findes mange som frygter Gud og haver sin Salighed kjær, og, som I siger, at I haver Bibelen til Veileder, besynderlig det nye Testamente, Luther og Apostlernes Lære, som Gud ved sin Aand dem indgav, hvad de skulle skrive. Og det er den rette Grund at bygge vor Saligheds Troe paa. Og ingen kan lægge nogen anden Grund end den som lagt er, hvilken er Iesus Christus vor Saliggjører.

Her i Sverig findes mange, hvilke nogle for 20 a 40 Aar siden og mange senere er kommen til Vækkelse. De grønnede til en Tid; men naar Fristelsens Stund paakom, saa faldt de fra. Det var mere af Qvindekjønnet <end af> Mandkjønnet; men meste Delen af Mandkjønnet er endnu bestandige i Naaden, om endskjøndt i megen Ufuldkommenhed. Gud give os alle Naade, paa alle Stæder, i alle Land og Riger, ihvor de ere som haver Iesum den korsfæstede Blodbrudgom kjær, at være rette troe Arbeidere i Herrens Viingaard!

Vi kommer tilsammen til vor Opbyggelse, læser i aandelige og opbyggelige Bøger, synger aandelige Psalmer, holder os nøie efter Iesu Christi, Luthers og Apostlernes Lære. Altsaa taler nogen af de som ere mest Bekræftede, af Hjertens Enfoldighed med egne Ord. Vi besøger flittig Kirken og er al menneskelig Orden lydig, bruger de udvortes Midler ligesom andre. Og det er vor største Lyst og Ønske at vandre daa som for Guds alseende Øine og altid nøie opmærksom paa os selv, saa at vi ikke med nogen forsætlig Synd besmitter vore Klæder, som Gud vor Frelser engang med sit Blod haver renset, men lade vort Lys skinne for andre, at de kan see vore gode Gjerninger, taale og lide alle Ting for Iesu Skyld, baade Foragt og Forsmedelse og Forfølgelse, og tage Christi Kors paa os og følge Ham efter, og daglig stride imod Djevelen, Verden og vor egen fordærvede Natur.

Med Vaagen og Bøn skal <vi> beholde Seier. Thi Iesus haver selv lært os at bede. I Urtegaarden der han begyndte sin Lidelse,

sagde Han til sine Disiple: "Vaager med mig, og beder at I ikke falde i Fristelse!" Som vi kunde vise baade med Ord og Gjerninger at vi ere paany fødte af Guds Ord, som er den uforkrænkelige Sæd som er mægtig at oplyse og lede os i al Sandhed. Og da vi haver faaet ~~xxxx

==== 1825. 6. juni. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener i og ikring Christiania.

Mine af Hjertet elskende Venner i Christiania, Bretvet, Furuset, Bakkehaugmøllen, Branes og der omkring.

De er alle ofte i mine Tanker, og derved røres mit Hjerte ved at tænk paa Guds forunderlige Førelse og Veie med os Mennesker, de mange Midler han bruger til vores Frelse og evige Salighed, hvor faderlig han revser og tugter, hvor langmodig han venter paa vores Overladenhed i hans Hand saa han kunde faa rense os til sit Eiendomsfolk, som kunde være saare flittig til gode Gjerninger og berede os til de Helliges Arvedeel i Lyset, hvor kjærlig han paaminder os ved sit Ord og Aand, at vi maatte være ham tro og lydig.

Hvad Gavn vi har deraf i Tiden, og hvilken Salighed i Evigheden, naar vi vil vandre hans Veie, og lade os lede af hans vise Raad og styres af hans Magt, til hans Ære og vor Salighed! Hvor meget Godt han har gjemt til dem som tror aabenbarlig paa ham for Menneskens Børn! O, Medkaldte til Livet, som har smagt at Herren er god, og som har følt hans Kjærligheds Straaler som har draget os ud ifra Synd og Ureenheder til Hellighed og Dyd, fra Mørket til Lyset, fra Adspredelse og Vildfarelse i denne Verdens Ørk til vores Sjelehyrde og Biskob Jesum Christum og til de Troendes Forening, — ak, at vi da maatte blive faste ved at tjene ham, at træde i hans Fodspor, at styres af hans Aand at have og besidde hans Sind i al vores Vandring, imod Ven og Fiende, da han giver Kraft og Naade dertil naar vi er lydige!

Da faar vi føle og erfare at han er en Klippe at bygge og forlade sig paa naar Stormen og Vandløb støder paa. Han er en levende Kilde at læske os i de tørre Dage og Tider, naar vor Sjel er nær ved at forsmægte af Trengsel og Møye. Han er det Livsens Brød som giver de Trette Kraft pg formerer de Vansmægtige sin Styrke. Han er den mægtige Herre som tager os i Forsvar, og hjelper os at stride imod alle fiendtlige Anløb. Han er den som læger vort sarede Hjerte, hvorved Taarerne tørres af Øynene. Han er den Godheds Kilde som alle gode Gaver og fuldkomne Gaver har sit Udspring og Oprindelse ifra. Han er forunderlig i Raad og stor i Væsen, siger Profeten Esaias.

Men naar vi vender os til os selv, hvad seer vi da? Feil og Skrøbelighed, og kjender Tilbøyelighed til Synden, saa vi maa blues ved at opløfte vore Øyne til Himmelen og til Gud. Og vi var ikke værdig at tage Herrens Pagt i vor Mund, eller at tale om Herrens Gjerning, naar ikke Guds Naade i Christo var saa stor, og formedelst Troen paa ham, at han har betalt for vore Synder og fyldestgjorde for vore Misgjerninger.

Men da maa vi være Grene paa ham som er Vintreet, og hente Saft og Kraft af ham at døde Synden i Kjødet, og bære Frugt til Gud Faders Ære Da renses vi fra Kjøds og Aands Besmittelse. Ellers kunde vi blive bedragne ved Dagenes Ende, med en falsk Trøst paa Christi Forsoning, og blive afvist med Daaren som var fremmed ifra Christi Liv og Aand, med den Røst: Jeg kjender eder ikke. Hveden i Ære! Herren bevare os derifra, at intet Syndeskjul skulde faa forblinde vore Øyne, om vi engang er blevne seende! Men om Støvet vilde lægge sig i Øynene, det da maatte kjendes med Smerte, saa vi da ikke fik Fred før det blev borttaget igjen.

Men vi maa bede med David: "Min Sjel henger ved Støv. Herre, hold mig i Live efter dit Ord!" Om da Feil og Svagheder føles og erfares hos os selv og andre, saa er dog Herren fuld af Naade og Barmhjertighed, at forlade os Feilerne, naar vi erkjender, fortryder og hader dem, fra den Mindste til den Største. Vi veed at den mindste Synd er mægtig nok til at gjøre os ureene i Guds Øyne og fordømme os. Naar den forbeholdes i Hjertet med Behag og Vilie, da er og Herren en fortærende Ild imod Synden.

De er da alle kjære Venner saa hjertelig takket for siste Sammenværelse og Omgang, som jeg ofte har følt mig bestyrket af, og kjendt mig uverdig at nyde saa meget Godt af Gud og hans Børn, til Sjel og Legem. Herren bevare os i den sande Tro, Ydmyghed og Enfoldighed, som er i Christo Jesu, saa vi ikke skulde forføres af vildfarende Aander paa vildfarende Veie, og blive adspredt ifra den rette Sjelehyrde og blive ødelagde, men at vi maatte holde os sammen i Christi Sind og Kjærlighed! Saa kjender han Sine, opholder og bevarer Sine, efter hans Ord og Løfte, at ingen skal rive dem af hans Hand.

De Sødskende paa Branes er kjærlig takket for deres snilde og hjertetørende Skrivelse til os alle, Mjelva med Kone, Marstrand, og Lars Olsen Marit Andersdatter, som alt vidner om eders Saligheds Arbeide, som er vist det Kostbareste af alt som er i Verden. Thi hvad gavner det et Menneske om han vandt den gandske Verden, naar han tog Skade paa sin Sjel? Og det er og vist det Kostbareste at faa nogle Opmuntringsord ifra hverandre, at blive vort første Kald tro, til at tjene Gud med Legem og Aand, og at staa sammen i Enigheds Aand at stride Troens gode Strid. Saa veed vi at engang saa kommer den Tid at Striden endes med Seier, og Belønningen kommer alle oprigtige Sjele imød i det evige Liv.

Der da, alle snilde Venner der omkring, saa kjærlig hilset fra os alle her, som ved Guds Naade arbeider og strider til det samme Maal at naa, nemlig det evige Liv og Salighed. Tilsist er de hjertelig hilset ifra mig, der attraar og vil arbeide i det Gode til Guds Ære og Næstens Gavn for Tid og Evighed.

Den 6 Iuni 1825.

Daniel Arnesen.

==== 1825. 20. juni. Hiemsøen.

Elias Hanssøn Stavneset til Rennebu.

Af mit Hjerte elsket Venner i Renebo.

Jeg takker eder alle Søskende meget kjærlig for den Tid jeg var hos eder. Jeg kan i Sandhed sige I beviste mig meget Godt uforskyldt, som I og er skjenket af Gud vor Herre af blot Naade. Jeg, det usle Menneske, kan ei belønne eder; men jeg vil bede Gud for eder at eders ganske Aand, Sjel og Legem maa bevares ustraffelig indtil Jesu Christi Dag. Han er trofast som os kaldte, som det og skal gjøre.

Ei forstaar jeg det saaledes at Herren er skyldig at hjelpe os. Ei kan vi vente det for vore gode Gjerninger; thi de er som et besmittet Klæde. Men naar vi i Lydighed overgiver os i hans Haand, saa kunde han faa danne os til sit Æres Kar. Og da er hans Kjærlighed stor, Venner, til os arme Mennesker. Og det er vel værdt at lægge sig efter saa stor en Salighed og dyrebare Forjettelser, at Herren vil og kan hjelpe alle dem som opsøge ham.

Men dersom nogen hensniger sig, den haver min Sjel ingen Behagelighed til, siger Herren. Det er alle de som bekjende sig til ham med Mund og Læber, og deres Hjerter ere langt derfra. Jeg haaber I kjære Søskende tager det til Hjertet og betragter Vigtigheden, enhver for sig, da jeg ei formaar at udtolke i Ord om denne Vigtighed som jeg føler det i mit Hjerte. Jeg tror at enhver som er kaldet med et helligt Kald, føler selv Vigtigheden i sit Hjerte.

Jeg skal hilse eder ifra mange troskyldige Mennesker her, som jeg er glad i at de har nogen Bekymring for sin egen og Nestens Salighed. Alligevel synes vi staa i Fare. ⟨Det⟩ kom mig for om Sæden at den staar i Fare indtil Høsten. Og ligesaa var mig for en Dag den Guds Kraft os er skjenket, i mer og mindre Grad blev lagt i Hjertet. O, det svage Ler-Kar! Visselig bør vi vandre varsomt, om denne dyrebare Skat ei skal borttabes, og vi igjen falde i Mørket og lide Skade paa vor Salighed og blive Fienden til Del.

Nei, kjære Medkaldte, lad os om denne Skat sætte en sterk Vagt, gjøre som Phrofeten siger, sætte Salighed til Vern og Mur for os! Thi naar vi med ydmyg Bøn paakalde ham Nat og Dag om Hjelp og

Frelse fordi vi kjender vor Nød og Trang, da er han trofast at forlade sig paa. Og da er han selv den som opretter Troen i vore Hjerter, at den bliver kraftig i Kjærlighed at virke til Guds Ære og os selv at fornægte. O, det er en usigelig Guds Naade at blive frelste fra den evige Død!

Ach, Medkaldte, jeg erindrer eder ofte med rørt Hjerte, og beder Gud med eder at vi maatte skattere denne Salighed os er skjenket, dyrebarere end alt andet som er her i Tiden. Thi det alt sammen forgaar. Men lad os betenke: Hvad vi her saar, det skal vi opskjere, det er: vi høster Løn af vort Arbeide. Det veed jeg, Søskende, I er ikke uvidende om disse Ting, at de som gjøre Godt, opstaa til Livet; men de som gjøre Ondt, opstaa til evig Død.

Vil til sist sige med Apostelen til de Tessaloniker i 3 C. 5 V.: Herren, han styre eders Hjerter til Guds Kjærlighed, og til Christi Tolmodighed, at bevares i hans Veie, og ved hans Kraft gaa alle vore Sjelefiender imøde, og stride mandelig imod vort onde Kjød og Blod og den onde Aand og hans Redskaber, der altid med List og Svig staar os imod.

Med dette hilses I fra mig, der hjertelig beder eder hilse alle, hvor de findes som vil leve i Gud. I forglemmer vel ikke de kjære Venner oppe paa Skogen. Anders Follo er vel der nu? Vorherre veed jeg længes efter at I forøges i Troen og sammenbindes i Fredens Baand, og glæder mig i det samme Haab om eder. Dette er min Bøn og sande Ønske fra deres attraaende Broder.

Hiemsøen d. 20 Juni 1825.

(Coperet af et Brev fra Elias Hansen Stranset(!))

==== 1825, 24. juni. Bergen.

F. A. Pytter til ein ven.

Sandvigen ved Bergen 24 Juni 25.

Kiere Ven og Broder i Herren! vær hiertelig hilset med elskede Kone og Familie af min Kone, Datter og mig Deres ringeste Broder.

Megen inderlig Tak for Deres kierkomne af 13de dennes samt for den ømme Deeltagelse i min Kones Lidelse. Saa vist som ved Ulydighed og Guds Buds Overtrædelse Synden kom i Verden, saa vist havde den og mangslags Sygdomme som en natyrlig Følge i Ledtog med sig. Det er jo en vist og fast afgiort Sag at Gud, den kierligste Fader, leder Alleting til det Beste, hvoraf vi ogsaa kan følge og slutte at vi formedelst Syndefallet ere agtede til en ikke mindre Lyksalighed som uden den.

Er nu Sygdom en Følge af Synden, saa er den ikke altiid at ansee som en umiddelbar Tilskikkelse af Gud, men en tilladt Paamindelse til at ihukomme hvorfra vi ere faldne, under hvilken Paamindelse vi tillige bør indbefatte den store Forjettelse. Des uagtet maa vi og altid have for Øje at Gud har skiulte Hensigter baade med os og vorre Omgivelser, med det Ubehagelige Han tillader at komme over os. Det forekommer os og saa ofte at Gud ikke vil høre vore Bønner om Befrielse fra det Onde; men det er ikke saa. Det er ofte en Taage for vore Øjne, at vi ikke kan see Solens velgiørende Straaler.

Saa lærer det os og Agtpaagivenhed, at vi bidrage og opføre os saaledes at vi ikke ved egen Brøde komme fra den kierlige Faders Omgiengelse og bortkysse de gode Aanders Omgivelse. Vi skal og lade af at være egensindige, men taalmodige, og lade vor Villie være underkastet Hans Villie og bedre Vidende hvad der tiener til vor Baade. Vor egen Nød skal og føre os til at betragte den langt større Nød som vor uforlignelige Frelsers Kierlighed formaaede Ham til at lide og paatage Sig for vor Skyld. Ja, havde vi altiid Hans Marter-Gestalt for Øje, vilde det være bedre for os.

Han er vor retmæssige Herre. Thi først har Han været Medskaber af vor Tilværelse. For det Andet er givet Ham af Faderen al Magt i Himmelen og paa Jorden. For det Tredie har Han dyrt kiøbt os til Sin Eiendoms Folk, med Sit fyldestgiørende Guddoms Blod, som var tilstrækkelig at forsone mange Verdener. Hans Kierlighed skal og paaminde, ja tvinge os til skyldig Gienkierlighed mod Ham, som skal og bevise sig efter Hans Forbillede i virksom Medlidenhed mod Brødre

og Søstre. Og paa det vi des bedre maatte skiønne paa deres Lidelser, faae vi ogsaa erfare hvad det er at lide.

Ofte forekommer det mig ogsaa, naar Gud tilsyneladende ikke hører vore Bønner, at Han vil at vi skal skiærpe vor Forstand og bruge de Midler som Han har forordnet til vor egen og andre Menneskers Hielp. Vi maae ikke være egensindige og tillægge vor Sygdom en Grund efter vor egen Opfindelse.

Siel og Legeme ere i en saa nøye Forbindelse med hverandre at vel endog det vi ansee for en Siels Sygdom kan have en legemlig Oprindelse, og kunne kureres med legemlige Midler. Derfore blive og ofte Verdens Mennesker snarere hjulpne end Guds Børn. Det er og Tilfælde at hiine ikke saa lettelig ere Siels Sygdomme underkastede, deels fordi de ikke have det Eiendommelige som kan være beqvemt dertil. Deels betiene de sig af saadanne Midler der kan opmuntre Sindet og holde Blodet flydende, hvortil i Særdeleshed kan henreignes Latter; thi det ryster Mellemgulvet og skager de indvortes Deele.

Alle disse Ting kan nu en Christen ikke betiene sig af, af Frygt for Samvittigheds Bebreidelse, eller og at de kunne være Anledning til større Avvigelser. Kun faa Mennesker have den Gave at kunne lee uskyldig og uden Skade for deres Siele. Ihvorvidt man endog kunde reigne det til en Gad af Letsindighed, tillader jeg mig ikke at bedømme.

Af det som nu alle Læger komme overens om som Aarsag til alle Febreslag, Nærvefebre og det som forvolder Beængstelser, Opstuelser, Benauelser m. m., er en siult Ureenlighed i Mavefoldene eller i Tarmbøjelserne. Dette forvolder en indvortes Arbeide, en Svækkelse i Maven, saa den siden ikke vil tage imod nogen haard Spiise. Og feed Mad forvolder Tilbøjelighed til Brækkelse.

Herpaa kurere de løs, og ikke sielden lykkelig, i deres Kuurmethode, især hos Verdens Mennesker, hvorved de tillige anbefales Bevægelse i frie Luft og muntre Selskaber. Thi de som have en siddende Levevej, ere mere plaget med Mavebesværinger end Andre.

Den Recepten som jeg troer før at have meldt om, som er meget tienlig i Beængstelser, kaldes med et Ord Mixtura analeptica. Den bestaaer af

Det er: Sirup af røde Bringebær 1 Unze. Melisse Vand og Vand af Pebermynt lige meget 6 Unzer Hoffmansdraaber 2 Quintin.

Ved min Kones anhøldende Sygdom har keg været nødsaged at grandske meget i Doktorbøger, hvorefter jeg finder da efter en omstendelig og vidløftig Forklaring et Recept som skal have giort store Tienester, og har været opbevaret i lang Tiid i den berømte Boerhavens(?) Familie og blevet brugt med stor Nytte. Jeg har ogsaa lavet det til min Kone og synes som det ikke er forkastelig. Kun laxerer(?) hun meget derpaa; men det kan nu være Tilfældet ved hendes overordentlige svage Natur, som jeg og kan vide ved forhen giorte Erfaringer, at hun laxerer paa den femtiveste(??) Deel som jeg maatte bruge, der dog ej heller har nogen stærk Bygning.

De Bøger som De sendte mig tilbage, har jeg faaet, som og 6 r. Spc., som skal befordres til sin Bestemmelse.

Den ommeldte Recept bestaaer af

Det er 1 Unze Svovelblomme,
Sennesblade pulver og Jngver
af hver 2 quintin, Muskat nød
1½ quintin Honning 2 Unzer.
Giør deraf en Latværge(??) og tag
2 Gange om Dagen saa meget
som en Moskat nød stor.
Som en Moskat nød stor Mærker man at det er for stærk,
daglig 2 Gange at tage. kan man mindske Portionen.

Lev nu med kierre Familie i Herrens Fred og Beskyttelse! Det ønsker Deres ringeste Broder.

F. A. Pytter.

Et kiølende og styrkende Pylver kaldet pulv. refriferants maa ogsaa afbenyttes enten nogle Theeskeer fuld om Dagen, eller til at giøre den dagl. Drik ~~syrlig~~ syrlig med. Man kan tage velstegt Ruugbrød og slaa Vand paa, og tillige bruge en Rod som kaldis radix cargophylade eller Melkerod som Thee, og aldrig drikke eller spise for varmt.

==== 1825, 1. juli.

H. Pedersen til Johanne Pedersdatter.

Elskelige og fortrolige Søster Johanne Pedersdatter, med alle de andre der som attraar det sande Gode og med oprigtig Kjærlighed trænger ind til Gud.

Kjærlig er du takket for din Skrivelse til os, som opliver og glæder os i Aanden, at see og høre ifra hverandre at de ved Guds Naade lide og stride og vandre saaledes for Gud at han kan faa indprente sin sande Villie i os. Gid at vor Sjel kunde ved hans Aand beprydes med alle himmelske Dyder, saa vi kunde skinne som Lys i de mørke Stæder! Men det koster megen Kamp og Strid naar man i Grunden vil en Christen blive, etc. Thi vor fordervede Natur er altid modvillig og maa gaa tvungen om vi her skal udrette noget til Guds Ære. Gud give os Naade at vi i Troens Tilvæxt dagligen kunde vokse og tiltage i Visdom, Alder og Naade hos Gud og Menneskene!

Jeg maa underrette lidt om min Kones Død, som i sin Barsels Nød ved Døden afgik den 18 April, som vel for vort Sind(?) vil falde tungt og ubehagelig for os, men paa den anden Side glædeligt og rørende, naar vi betragter det Haab hun døde i og den salige Glæde hun bekom i sin siste Stund. En Dag før hun døde, blev hun ligesom død for vore Øyne, og da hun kom til sig igjen, kjendte at hun havde været i Tale med Gud, hørte Sang og saa saa megen Herlighed som hun ikke kunde udsige. Hendes Kræfter blev stærke, saa hun med Hjertens Glæde sang den Salme igjennem: O, Gud skee Lov til evig Tid for sin Godhed og Naade, etc.

Derefter formanede hun alle Omkringstaaende at holde sig til Herren af ganske Hjerte, vandre varsomt og tænke paa sin Dødsdag. Give Gud at vi alle den Formaning maatte føre os til Efterrettelse Det hilses saa kjærlig fra os alle her og fra mig, der attraar at være deres forbundne Ven.

Skrevet d. 1 Iulli 1825.

H. Pedersen.

==== 1825. 12. juli.

Erik Ottersen til H. Pedersen.

Fortrolige Ven og Broder H. Pedersen.

Kjærligen er du takket for Skrivelsen af 12 Mai, som jeg bekom Trinitatis Søndag. Det er en Naade af Gud at vi som er adspredt, dog ved Skrivelser kan aabenbare vor Hjertens Betænkning, og vedligeholde den Forening som bør at være blandt Christne. Det er sandt som du siger, at Skrivelser oplyser, opliver og fornyer Forsættet til det Gode. O, maatte vi kun anvende alle Midler til Forfremmelse i Troens Tilvæxt, og Beredelse til at opnaa vor Bestemmelse eller den Hensigt hvortil Gud skabte os.

Jeg har sluttet allerede paa at vide din Omstendighed. Det har opvakt min Følelse baade paa det Nærværende, som er ubestandigt for Sanserne; men især erindret jeg mig selv, hvor uberedt jeg er at indgaa i Evigheden. Dog, denne vigtige men visse Forandring vil forestilles som saa langt borte.

Det var rørende at høre om din Afdødes Skilsmisse, som minder os at Christus har borttaget Dødens Brod, og de som troe paa ham, skal ei smage Døden evindelig. Jeg er glad i de Tanker <at> hun døde i Troen og efter udstanden Møye her bekommet Hvile hos Gud. Det kunde og burde opmuntre os til at leve med vor Frelser; saa dør vi og med ham. Dødens Vished kan paaminde os at leve for Evigheden og ikke for Tiden.

Lykkelig er vi om vi findes vaagne og venter paa vor Herres Komme! Da skulle vi ikke frygte for Døden, men heller glæde os ved Forløsning fra dette Døds Legeme som Gud af Naade vil skille os fra naar det er hans behagelige Tid. Og hvad Omskiftelse kunde vel agtes verd at lignes ved dette at døe i Herren, at døe en salig Død!

Men her er vort Kjøds Sans saa uskikket til at indgaa i denne salige Hvile. Det falder besværligt at gjøre vort Hjerte løst fra dette Nærværende, især i Medgangs Dage; da vil man ikke gjerne døe. Saa findes der og Frygt, skjønt ikke uden Aarsag, at det <ikke?> skal gaa os vel efter Døden, hvorfor vi heller ønskede en Tid at leve. Dette beviser vor ufuldkomne Kjærlighed til Gud.

Gjerne synes vi at ville beholde vore Venner i Selskab med os, og skjønt vi bestræbe os paa at være fornøyet med Guds Villie, saa er vi dog ofte mere tvungen til at lade dem fare, da vi ikke formaar at holde dem tilbage.

Overalt findes faa som med Paulus haver Lyst at fare herfra og være med Christo. Dog, for Brødres Skyld, for den Nytte han kunde gjøre ved at lære dem Saligheds Vei, vilde han i endnu en Tid leve. Dog, alle kunde ikke have bekommet saa store Gaver af Gud til at virke for andre. Men saa kunde dog alle Troende have den samme Længsel, Lyst og Villie at være overladt i Herrens Hand, da vi selv ikke kjender vort eget Bedste, ‹og› saaledes overgive alt til den kjære Fader som baade kan og vil udføre alt til en godm Ende.

Det kan og være besværlig for dig, især for de mange Smaa at faa opdraget. Men ogsaa Herren veed Udvei derfor; han har altid været deres Forsvar som i Nøden har haabet paa ham. Han vil ogsaa være din Raadgiver og styre din Sag til det Bedste. Hold kun fast ved ham, og tro hans faderlige Forsorg!

Vi ville samtlige bede til Herren, at hans behagelige Villie maatte skee, saa vi selv kunde erkjende ‹at› Guds Gjerning er og bliver i alle Tilfælder den Bedste for os. Gud være din Beskytter og Raadgiver og Ledsager! Det vil jeg ønske og bede, og forblive din Meddelagtige.

D. 12 Iuli 1825.

Erich Ottersen.

==== 1825. 14. juli. Arendal.

Torger Sikveland til vener i Drammen.

Af Hjertet elskede Søskende i Drammen, alle som tror i samme ~~XXXXX~~ Mening paa det ene og rene Guds Ords sammentagne Kære.

De er alle meget kjærlig takket for den Tid jeg var hos eder, for al bevist Velgjerning mod mig til Sjel og Legem. Herren styrke eder og os alle med sin Aand og Naade at vandre fremad paa Livets Vei, da Løbebanen er vanskelig, og mange Fiender har vi at kjempe imod baade indvortes og udvortes! Og det Verste er vel til enhver Tid vort eget forraskelige Hjerte eller Kjødet, der begjærer imod Aanden, hvorfor Herren har advaret os at vaage og bede, at vi ei skulde falde i Fristelse. Og det er det beste Raad, at vi tager det vel i Agt.

Lad os altid vandre med en lønlig Frygt for os selv, da der staar skrevet: "Salig er den Mand som altid frygter", og at denne Frygt maatte holde os i varsom Aarvaagenhed over vort Hjerte, forat skille imellem de rene og <de> urene Lyster og Begjæringer, Tanker og Sindsbevægelser, og saaledes ved Troen paa Kristi Kraft døde det Onde og Urene i det Første det ytrer sig ifra Hjertet af, og følge den gode Aands Paamindelse og dens indvortes Vidnesbyrd, som stemmer med Guds Ord, saa vor indvortes Selvbevisthed kunde frikjende os fra al vidende Synd og ei derved stole paa os selv, men paa Guds Naade i Christo, og i den sønlige Lydighed overlade os i Guds Haand, hvile under hans Ord og Aands Regjering, og med en villig Aand at følge samme, saa han kunde faa lære os mere og mere daglig at kjende os selv og alt det som endnu hindrer Guds Gjerning i os, samt vor egen Fattigdom og Uformuenhed til at løse os selv fra det Onde og gaa frem i det Gode!

Ved denne Erkjendelse opgaar i Hjertet Hunger efter Retfærdighed og Guds Naade i Christo, til mere og mere hjertelig Forening med Gud og hans Børn. Herren give os alle den Naade, at denne Hunger forenet med en børnlig Lydighed og hjertelig Tillid til Guds Naade i Christo aldrig maatte udslukkes, men altid brende mere og mere i vore Hjerter, til en idelig daglig Fremvext i det Gode! Da kunde vi nyde en salig Fred og Glæde i Gud, som Verden ikke kjender, uagtet mange mørke Stunder indtreffer for et troende Menneske, at Herren skjuler sin Kraft og Virkning i Sjelen, og tillader Fienden at friste en baade indvortes og udvortes, som David siger, at "Beliams Beke" omspendte mig [jfr. Salme 18, 5 f.], hvorfor en Troende kommer ofte i heftig Strid og Angest. Men da han nogenledes har lært at kjende Guds Husholdning med sine Børn, da strider han og lider taalmodigt i Bøn og Tro paa Guds Naades Kraft, og saaledes ved Troen faar Seier i Fristelsens Stund over al Fiendens Magt. Og da føles i Sjelen ofte tilbage en salig Vederqvægelse efter Striden.

Derimod veed vi, saa vel af Guds Ord som af vor egen Erfarenhed, at naar vi har ladet os lokke og drage til Samtykke med de syndige Lyster og Begjærligheder, med onde Tanker og Sindsbevægelser, da synes vel i det Første en Glæde og Fornøyelse mens Synden bedrives, idet vi fik vor egen Villie frem. Men naar Synden er bleven samtykt eller fuldbyrdet og Samvittigheden vaagner, da føder den af sig en Dødsangest i Sjelen. Og dersom ei Erkjendelse til Omvendelse skjer i Tiden, da tilsist den evige Død.

Bedst er det at lære af vor egen og andres Skade at blive vise til <med> mere Forsigtighed at vandre, og dybt erkjende alle vore Feil og Skrøbeligheder for Herren, saa at enhver Feil maatte føles i Hjertet med Smerte, til Ydmygelse og Hjertens Renselse, saa vi daglig maatte fornyes i vor Sinds Aand til at blive Christi Sind og Exempel mere og mere lig. Det er mit Hjertens Ønske og Bøn for mig selv og eder og all <at det> maatte skee, endskjønt jeg staar langt tilbage fra Maalet. Og derfor vil <jeg> bede eder alle om Forladelse, ifald jeg skulde have stødt nogen iblant eder, enten med mit Sind, Forhold, Ord eller Exempel etc.

Kan ei kjende noget ifra mit Hjertes Forset eller Selvbevisthed. Men jeg veed derfor at Overilelser, Feiler og Skrøbeligheder kan være og er mange flere end jeg kjender, saa at jeg ei dermed er retferdiggjort for Gud, men maa overlade mig i Guds Barmhjertighed ved hans forjettede Naade i Christo. Og derved troe mig Syndernes Forladelse og ved Guds Naade vil stræbe daglig til Rettelse og Forbedring, og lenges hjertelig at komme Maalet nærmere og nærmere, indtil at vi alle maatte samles hvor ingen Adskillelse mere er.

Hermed er de alle saa meget kjærlig hilset fra mig og min Kone, og fra alle Venner her. Vær saa snild og hils alle Venner der omkring fra mig.

Arendal den 14. Juli 1825.

Torjer Sequeland.

Jeg anket paa det, kjære B. O. Mjelva, da vi skiltes paa Mølla, at jeg glemte at takke dig for Skyssen m. m., som jeg haaber du tog op i beste Mening, og vil derfor endnu hilse baade dig og din Kone mangfoldig Tak, baade for Skyssen og for den snilde Samtale og Selskab<et> vi havde paa Veien, og ellers for al bevist Godhed imod mig, som jeg i Sandhed føler mig uverdig til, baade hos dem og de andre Venner. T. S.

Jeg burde <have> underrettet eder noget om vor Reise igjennem Sauherad og Nesherad og Skien. Men da B. O. (C.?) Dalle var med, saa haaber jeg han har underrettet eder om samme. Jeg syntes det falt lit

snildere, den Samtale med Bølefolkene, end de forrige, især med Kona, da vi den Tid kom temmelig overeens. Hvordan det siden har taget sig op, veed jeg ikke. Naar disse snilde Venner fra Christiansand kommer til eder, saa underretter dem eder bedre derom. — Jeg maa lade eder vide at jeg kom lykkelig og vel hjem med Hilsen den 30te Juni, og vi lever ellers alle vel til denne Tid.

T. S.

==== 1825. 18. juli. Smaaland.

Syver Olsen Smaaland til Ole Mjelva med huslydm og andre vener.

Elskelige Broder Ole Mjelva med Kone og de øvrige i dit Hus, med de andre Venner i Byen, samt i Biri. Alle er ihukommet af mig, som efter det sammentagne Guds Ord vil hade al Synd, og stride for det evige Liv at vinde.

Jeg har paa denne Reise talt med mange Mennesker om vort Arbeide, og fundet mange oprigtige troende Guds Børn, som ofte har oplivet mig med nyt Forsæt til at arbeide i Herrens Vingaard, og har undertiden kjendt en følbar Kraft med Kjærlighed til Gud og Næsten, da jeg har været i nogen Bekymring fordi jeg saa lang Tid har forsømt det vigtige Arbeide, at opmuntre mig selv og mine Medmennesker, at leve Gud til Ære og Velbehag. Og om jeg har talt om Guds Villie, saa har dog en høiagtig Aand villet indtrænge sig, samt Lunkenhed i vor Gudfrygtigheds Øvelse, som vi vidst alle staar i Fare for saa længe vi er her til Huse, samt Verdens Kjærlighed, egen Ære og mange andre fine Synder, som jeg for min Deel har erfaret har hindret mig i mit Saligheds Løb. Thi naar Jorden bliver stor og Himlen liden, "saa har vi mist vort Anker, og seiler uden Ror".

Saadanne med flere Betragtninger har bevæget mig til at undersøge paa hvilken Grund jeg bygger, "saa den i Nød og Død ei rygger". Og de mange fortrolige Samtaler jeg har havt med de mange fortrolige Venner i Romsdalen, nordest paa Fron og i Øyer, og ellers her og der enkelte som jeg har godt Haab om arbeider paa den Mad som varer til et evigt Liv, som har virket Suk og Længsel hos mig at naa den første Kjærlighed, som det gaar meget seent med, da det vil blive staaende i Overbevisning og <i> Forstanden, som intet kan hjelpe naar ikke Erkjendelsen om vor egen Nød driver os til at vaage, bede og stride.

Daniel Mjelva og Lars Kyllingen skulde jeg især hilse ifra. Daniel M. var saa vidt taalig frisk. Da jeg kom til Kyllingen, blev Lars i Tanke at blevet med udover til eder og flere Stæder. Men da jeg kom tilbage, var han mere svag, saa det ikke kunde lade sig gjøre. Hans Flid og store Omsorg for Menneskets Frelse syntes jeg for min Deel maatte vække fornyet Lyst og Villie at haste efter paa Livets Vei, som og flere der arbeider til det samme Maal og viser Troskab imod Gud, vor himmelske Fader.

Særdeles har nogle Ord i en Sang styrket mig i de mørke Stunde: "Min Sjel, hvi er du saa bedrøvet? Hvis du kun tror, saa blev du øvet og styrket i Guds Kjærlighed." Thi det kan jeg klart erfare: Jo mere Troskab, jo mere Styrke af Herrens Aand. En mere Lunkenhed,

en mindre Kraft ~~xxxx~~ har vi over os selv, og til at hade Synden i Kjødet. Og naar vi ingen Lyst og Villie har til at gjøre Godt, saa kan vi helle ikke bære Frugt til Gud faders Ære.

Ifra Øyer reiste jeg over Gausdahl, hvor jeg og Knud Rasmussen var med paa en Opbyggelse. Jeg kan for Korthed ikke underrette mere derom, udèn at vi maatte være skyldig at takke Gud som har kaldet os ved sin Aand, og giver os Naade til at prøve Alting og beholde det Gode, som har ofte reddet os fra Vildfarelser og høye Tanker om os selv, og ledet os Trin for Trin frem paa Livets Vei.

Fra Gausdahl reiste jeg over til Torpen, og der er snildt. De som har annammet Gaver, er flittige til at ~~xxxx

==== 1825. 18. juli.

Ole Olsen Høys(?) til Karsten Ottersen.

Af Hjertet elskede kjære Broder Chasten Ottersen.

Kjærlig er du takket for dine opbyggelige Skrivelser som jeg bekom med Broder Sollom (= Solem?). Det er glædeligt, Broder, og tillige styrkende for os at vi kan have den Naade af Gud at tale fortrolig med hverandre, om vi end i Legemet er vidt adspredte, naar vor Aand kan vidne med levende Bevidsthed at vi ere hans Børn.

Du veed, Broder, vi søgte at blive fortrolig forenet den Tid vi var sammen, men at vi ogsaa deriblandt maatte føle mange listige Sting fra den onde Aand, hvorfor jeg føler det er nødvendigt at erindre mig selv og andre at vi ikke skulde glemme hvad Gud har gjort imod os, at han saa faderlig har opholdt os igjennem mange Fristelser, skjønt vi i megen Svaghed ofte har vandret.

Jeg kan vidst ikke, saa som jeg bør, skjønne paa at takke Gud for al hans uforskyldte Naade, at jeg saaledes er opholdt indtil denne Tid. Ei heller kan jeg nægte den Naade mig paany er bevist, da jeg end mere har lært at kjende Syndens Onde, føler og <at> Gud har givet mig Naade at overvinde den, og har fast Haab, skjønt ofte i mange Svagheder, at seire over mine Lidenskaber.

Jeg erfarer af dine Skrivelser at du ved Guds Naade har vandret Skridt for Skridt frem paa den trange Vei, som hjertelig glæder os samtlig. Herren give os fremdeles sin Aand og Naade hertil! Det er mit høyeste Ønske.

Jeg har ei mere Tid denne Gang, da jeg skulde faa udkopieret disse to Brev fra Nordland og sendt til dig, som jeg syntes var snildt for dig at faa see.

Jeg har nu været en Tid paa Røraas hos Ole S. Jeg syntes særdeles snildt blandt dem der. Maa slutte og hilse dig fra alle Venner her, min Kone og mig, der attraar at forblive oprigtig Ven.

D. 18 Iuli 1825.

Ole Olsen Høys.

==== 1825. 20. juli. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener.

Mine af Hjertet elskende Venner i Christo paa Bredtvedt, Bakkehougmøllen, Furuset og Bragnæs med flere Steder, som vil elske Gud og have sin Salighed kjær.

Ofte er min Tanke iblandt eder, og mit Hjerte er i Bevægelse ved Erindringen om den fælleds Naade som Herren har bevist og beviser os, saa vi vel kan sige med David naar han i Psalmen 107 siger: "Takker Herren! Thi han er god, og hans Miskundhed varer evindelig." De maa sige at de som han haver samlet fra Landene, fra Øster og Vester, fra Nord og Syd og fra Havet, og de som forvildes i Ørken paa den øde Vei, de som fandt ingen Vei som de kunde bo udi. De var hungrige og tørstige, deres Sjel forsmægtedes i dem. Og de raabte til Herren da de var i Angest; han friede dem af deres Trængsel, og han førte dem paa ret Vei, at de gik til en Stad de kunde bo udi.

Lader dem takke Herren for hans Miskundhed og underlige Gjerninger mod Menneskens Børn, fordi han mættede en hungrig Sjel og fyldte en tørstig Sjel med Godt, de som sade i Mørket og Dødens Skygge, bunden i Elendighed og Jern. For<di> de vare gjenstridige imod Guds Ord og havde foragtet den Høiestes Bud, derfor ydmygede han deres Hjerter med Møie. Og de raabte til Herren, og han udfriede dem af deres Trængsler. Han udførte dem af Døden og Mørkets Skygge, og sønderrev deres Baand. Lader dem takke Herren for hans Miskundhed og for hans underlige Gjerninger mod Menneskens Børn!

Erindrende maatte det være for os da vi boede hver i vor Kreds, kjendte allene vore nærmeste Naboer og kjødelige Slægt, og nu da vi kjender og staar i Forbindelse med saa mange snilde troværdige Mennesker vidt i Landet, som frygter Herren og lader sig samle fra syd og nord, øst og vest til en Christi Hjord, at lade sig føde og vederqvæge af det hellige Evangelium, som kommer fra Himmelen forat give Verden Lys.

Erindrende maatte det være for os den Tid da vi sad i Mørket og Dødens Skygge, gjorde Kjødets og Tankernes Begjeringer, og vore Hjerter vare bundne til Lasterne i mindre og større Grad, og vor Forstand formørket, at vi ikke kjendte de Ting som høre til vor Fred, og nu da Herren har forbarmet sig over os og ladet os see og føle et Glimt af sit Lys og en Draabe af sin Kjærlighed, og en levende Forsmag

paa de tilkommende Verdens Kræfter, efter som vi taale at bære.

Erindrende maatte det være for os da Gud begyndte at røre paa vore Hjerter og løse Syndens Baand og Lænker af os, naar han viste os Syndens gruelige Fordærvelse for Tid og Evighed, og ved sin faderlige Kjærlighed (havde) givet sin Søn, at frelse os af Døden til Livet, hvor vederstyggelig Synden da var for vore Øine, hvor hjertelig vi da raabte til Herren med Taarerne i Øinene om Naade og Synders Forladelse, og Herren bønhørte og frelste os, og lædskede vore Sjele med Livets Vand som udvælder til et evigt Liv, og mættede vore Sjele med det himmelske Brød, saa vor svage Troe blev styrket, de Vanvittige blev ledet, saa vi kom paa en Vei at gaae til en Stad som vi kunde boe udi, nemlig paa Livets Vei, og at vandre til den himmelske Stad som vi kunde boe udi i Fred og Glede i al Evighed, hvor alle vore Fiender har tabt sin Magt og da bliver til Skamme! Saa lad os takke Herren for sin Miskundhed, og for hans underlige Gjerninger imod Menneskens Børn!

Erindrende maatte det være fra den Tid og indtil nu, hvorledes Herren har handlet med os. Han har ikke straffet efter vore Synder og ei betalt efter vore Misgjerninger. Men han har gjort store Ting blandt os, saa vi har nok Aarsag til at takke Herren for hans Miskundhed. Det er ofte beskjemmende naar vi betragter os selv, hvor langt vi staaer tilbage til vor Frelser, Troens Begynder og Fuldender Jesum Christum, hvor langt vi staaer tilbage fra Fornægtelse og Opofrelse til at tjene den levende Gud, hvor meget der nu vil tilhænge ved os af vor medfødte syndige Art og Tilbøielighed.

Hvor ofte har jeg ikke med et beskjemmet Hjerte følt at Synden staaer om mig! Hvor ofte maa jeg raabe og bede til Gud med Peder: "Herre, frels mig! Jeg forgaaer." Atter minder Tiden: Naar Herren rører med sin Aand og Naade, saa lover jeg Troskab og Lydighed af mit Hjerte, Sjel og Sind, vil opofre mig til at tjene dig, den levende Gud, at ingen Ting i Verden er bedre at vælge sig.

Jeg kan nu hilse eder fra Vennerne her omkring. I Christiansund var jeg en Søndag, og vi havde det snildt med de faae Venner som der var. Den Søndag derefter var jeg i et Bryllup paa Sandstranden hos vore Venner. Der var Venner sammen af 4 Præstegjeld, og Herren gav os Naade, at hans Ord var kraftigt iblandt os, saa mange Hjerter vare rørte til Øientaarer, som jeg haaber skulle være erindrende for en Deel.

Her i Romsdalen er det noget ved det samme som det har været. Folket staaer i Begjærlighed efter Ordet, men faae som vil overgaae

til Lydighed og stride mod Synden. Tak, Broder Solem, for din snilde Skrivelse til os fra Trondhjem! Gud give eder ny Naade og Kraft til med Viisdom at veilede de Vildfarende, hjelpe de Skrøbelige, styrke de Svage og sammenholde de Troende i Enigheds Baand, at arbeide til eet og det samme Maal, nemlig til Guds Ære og Næstens Salighed! Saa har de selv Trøst og Glæde af deres Arbeide for Tid og Evighed.

Mjelva, 20 Juli 1825. Daniel Arnesen.

==== 1825, 30. juli. Christiania.

O. P. Moe til vener i Arendal.

Fortrolige Venner i Arendahl.

Tak for det Sidste og for alt Godt bevist, baade til Legem og Sjel. Herren give os Naade til at vi ret kunde lære at takke ham for alle hans Velgjerninger, som er hver Dag ny<e> over os!

Jeg skulde sagt eder lidt om vor Reise som til denne Tid er gaaen vel, endskjøndt Mor Corneliusen er af og til noget svagelig af Kjøringen. Men min Kone er bedre end vi kunde vente. I Schien og Drammen opholdt vi os nogle Dage, hvor vi havde det meget snildt iblandt. Men for Resten fandt vi det noget lignende som Du, Br. Seqvaland, og <det> seer desværre heller ikke ud til at blive anderledes, endskjøndt vi seer ikke langt. Men Gud gjør ofte langt over det vi forstaar, allene vi kunde have en fast og levende Tro til ham og ei tabe Haabet. Saa kunde ogsaa vi mangen Gang udrette mere end vi gjør.

Vi har nu snart været her i 8te Dage, hvor vi har besøgt og talt med mange Venner paa Bretved, Furruseth og Møllen. Men endnu er ei Solem kommen, og heller intet hørt ifra ham. Vi bier nu for det Første til Mandag. Hvis han da ei kommer, faar vi reise tilbage med Strand og Kone og Mor Mjelva som og er her.

De seer altsaa det er uvist at bestemme hvad Tid vi egentlig bliver færdig fra Drammen, da vi har endnu tilbage Egers Mølle. Vi faar bede at de vil være saa god og øve Taalmodighed med Hanne, som er bebyrdet eder med, samt at de ei faar være altfor føyelig imod hende, men saa meget muligt holde hende til noget nyttigt. Forresten er vi rólig i den Deel, og takker Gud som har forenet vore Hjerter, saa vi kan have saadan Adgang til hverandre.

Hilses nu meget kjærlig alle sammen ifra min Kone og mig, samt Br. Aarstad og Mor Corneliusen og alle Ligesindede her. Lev vel, ønsker

Christiania 30te Juli 1825. Deres O. P. Moe.

==== 1825. 1. august. Arendal.

Torjer Sikveland til vener.

Af Hjertet elsket Medtroende i Christiania, Bakehaue Møla, Bretved og Furuset m. f.

De er alle meget kjærligt ihukommet og takket for al bevist Velgjerning mod mig, baade til Sjel og Legem. Herren give os alle den Naade at alt maatte tjene os til Saligheds Beredelse, at vi derved maatte opmuntres til at elske og tjene Gud af Hjertet, som er al Godheds Kilde Men vi er af Naturen saa skikket at vi snart glemmer vor Skyldighed mod Gud, hvorfor Herren har advaret os at vaage og bede og holde os nær til Gud. Da har han lovet at holde sig nær til os med sin Aand og Naade.

Dette styrker og holder os i Live, at om de end feiler som vil frem, Gud, han dog retter og leder dem som ikke tilbage vil vige etc. Dette kjender vi og af Erfarenhed at Herren har gjort og gjør imod os naar vort Forset er oprigtigt, at stride imod al Synd i Troen til Guds Naades Kraft, og med et lydigt Hjerte stræbe at følge Ordet og Aandens Vidnesbyrd fremad paa Livets Vei. Da er Christus Lovens Ende til Retferdighed for hver den som tror.

O, hvilke store Naadeforjettelser Gud har givet dem som tror! Kuns at vi ikke misbruger samme til Kjødets Anledning, men altid vandrer med sønlig Frygt for os selv, og at denne Frygt maatte holde os i varsom Aarvaagenhed over vort Hjerte forat døde Synden i det Første den ytrer sig i Sindsbevegelser og Gjerninger, at vi saaledes ved Bøn og Tro maatte beholde Seier i enhver Kamp. Da følger en salig Fred i Hjertet tilbage, som langt overgaar alle jordiske Skatter. Og dersom vi følger den gode Aands Drift og Paamindelser fremad i det Gode, da beholdes denne Fred med Gud. Men er vi uagtsom eller giver Kjødet Tøyel, da tabes samme, og derfor maa ⟨vi⟩ bede Gud forlade os vor Skyld etc., og tro Syndernes Forladelse. Da skeer det os ligesom vi tror. Dersom vi fornyes i vor Sinds Aand til daglig Forbedring, og lærer af vor egen og andres Skade at blive vise til ⟨med⟩ mere Forsigtighed at vandre, da fornyer Gud sin Naade igjen paa og i vore Hjerter.

Du kjære B. C. Dahler er og kjærlig takket for den Tid vi var isammen, som var en Hjertens Fornøyelse for mig. Og ⟨jeg⟩ vil ønske dig og alle Guds Naade og Barmhjertighed til Fremvext i det begyndte Gode. Nu haaber jeg at de har de Venners Besøg ifra Christiansand, vil og ønske dem Lykke paa sin Reise, at Guds Vilie maatte skee i og iblandt os, at vi maatte bevares i Enfoldighed og Gud(?), Retsindighed og Kjærlighed, og at enhver maatte hjelpe til efter Evne at bygge den kristen Kirke i Endregtighed efter Guds Vilie, at det Onde maatte hindres og aftage og det sande Gode forfremmes, og at de som farer vild fra Sandheden, maatte

faa Naade til Sandheds Erkjendelse og Omvendelse. Det er mit Hjertens Ønske, at det maatte skee.

Forresten faar vi overlade alt i Guds Haand, øve Taalmodighed i Modgang og Ydmyghed i Medgangs Dage. Dog det vegsles ofte om hinanden, baade Modgang og Medgang, og vi behøver alle Tider at jage efter alle Guds Egenskaber. Dog behøver vi mest at øve de Egenskaber eller Dyder som mest kommer os til Hjelp i den svage Side vi mest strider imod.

Det var tungt for mig at jeg ei traf B. Solem da jeg var hos eder, men vilde baade da og nu være fornøyet om det ei gaar alt efter Ønske. Han og hans Kone og Familie er hermed kjærlig hilset og tilønsket Lykke med deres nye Bopæl. Guds Naade, Fred og Barmhjertighed hvile fremdele over alle som vil frygte og elske Gud, at vi alle maatte jage efter at komme Christi Sind og Exempel nærmere og nærmere, med hjertelig Tillid til Guds Naade i Christo, og deraf hente Kraft til at døde det Onde og henge fast ved det Gode.

Dog, jeg maa bekjende at der mangler mig Meget i at naa min Hjertens Attraa, men lenges at komme Maalet nærmere og nærmere — at naar Døden kommer, vi da maatte fare herfra i Guds Fred og Kjærlighed, og saaledes opnaa Troens Ende, som er Sjelens Saliggjørelse.

De er hermed, alle elskelige Venner, paa det Kjærligste hilset fra mig og Kone og Husets Folk, samt fra alle Venner her.

Arendal den 1ste Agust 1825. Torjer Seqveland.

Efterskrift: Jeg vil bede dig, Mor Bretvet, om du vilde være saa snild og skrive mig til om du behøver den Pige som jeg talede med dig om. Hun har Lyst til at lære <at> veve. Hendes Navn er Karen. Dersom saa er, vil hun flytte til dig til nestkommende Vaar. Lev vel!

ST Her Halvor Andersen <H>julmager i Christiania. Betalt.

==== 1825. 18. august. Kyllingen.

Lars Kyllingen til Tollev Olsen Bache.

Min gamle Ven T. B.

Med et følsomt og rørt Hjerte tager jeg Pennen fat, med Frygt og Tvil hvad jeg skal skrive, saa det kunde blive nogen Nytte for dig, da jeg føler mig svag, og maaskee du er bleven vanskelig at modtage. Jeg vil da bede til Gud at han af sin Naade vil oplyse mig med sin Helligaand at tale upartisk Sandhed, endog i den største Fare.

Jeg skulde for lenge siden svaret dig paa dit Brev til mig, som jeg fik efter mig fra Tronhiem, som du er hjertelig takket for din Paamindelse til mig, som skal være mig kjært at faa høre mine Feil, da jeg syntes du havde Ret i enkelte Stykker, men ikke i alt. Du siger i dit Brev: "Hvem kan være de oprigtige Guds Venner?" Det bør vi jo stræbe efter at blive, skjønt med stor Ufuldkommenhed i dette Liv, men jage derefter og ikke staa stille. Du siger vi er for ringe til at dømme i en Ting som vor Frelser forbyder os "I ikke maa gjøre", saa vi maa vogt os for at dømme det Skjulte etc. Men nogle Synder er aabenbare, saa man kan dømme dem forud, andre have sig ikke saaledes.

Du siger at du føler de Kjendetegn hos dig som mest er overensstemmende med Guds Ord: fattig og nøgen etc., saa du intet har at helde dig til. Gid det var saa i Sandhed! Da vilde Gjerningen vist følge med. Thi da vilde du vist ikke forarge nogen af de Smaa.

Betenk Klemens' Ord i sit Første Brev til de Cor. 5 C. 4 V. , og spørg dig selv om du vil gjøre det samme! Saa tror jeg vel at du ikke gaar den Vei som du nu gaar; thi den giver Forargelse og er farlig. Og jeg vil bede dig kjærlig, min gamle Broder, som jeg har elsket fremfor mange og bevidnet det samme for mange: Kjære, tag dig Vare, og kom i Hu hvorfra du er falden, og vend om og gjør de første Gjerninger etc. Tenk, naar vi drager paa hver sin Side, saa bliver der Adskillelse og Oprør i den christen Kirke og Lemmerne adskilte, som den gode Gud vilde skulde staa sammen! Du veed at den som Forargelsem kommer ifra, er (det) fældt en haard Dom over. Bed derfor Gud, at han vil give Naade til Omvendelse og en sand Erkjendelse!

Det gjorde mig hjertelig ondt da jeg hørte du havde haft Brøløp, da jeg før tenkte du umulig havde gaaet i den Gjerning som var saa alvorlig imod Herrens Bud, og tillige (imod) saa mange kraftige Paamindelser af de Troende, som bar stor Omsorg for at faa reddet dig fra Faren. Vistnok maatte dit Hjerte være meget formørket da du ikke vilde agte Paamindelse, men gaa efter din egen valgte Vei, og saare saa mange oprigtige Hjerter som vilde dit evige Vel. Og endda verre da du vilde

samle dig Parti paa din Side forat skjule dig under, som er meget saart at høre.

Du beraaber dig paa at B. H. skulde givet sit Bifald til den Gjerning. Men da jeg talede ved ham siste Gang i 1823, da sukkede han dybt i sin Aand og udbrød med de Ord: "Gid det maatte blive nogen Forhindring i Veien!" Og saa sagde han derefter: "Men desværre, der bliver vel ingen." Vi kan klart see i hans Testamente at han frygtede meget for Splid m. m., og som vi alle maatte frygte for som har Gud og sin Salighed kjær, og elsker sin Næste og vil at han skal blive delagtig i det samme Gode.

Du siger i dit Brev at Ole Miølva og Kone har dig imod og var heftige. Vel, det kan saa være; men du maa ikke fortænke dem deri. Thi du ser i Skriften at mange Guds Mend har været nidkjære imod det Onde, som jeg kunde bevise med mange Skriftens Ord. Men jeg veed du har Skriften selv etc. Du siger at dit Hjerte kunde let blive bortstødt fordi jeg skrev til Ole Miølva, som havde dig imod. Men det tenkte jeg ikke at du var saa svag. Thi du frygter for at jeg ikke er fri for Parti med dem i Tronhiem. Men det har jeg hele Tiden havt Frygt for, saa jeg intet Parti vil have, uden med dem som elsker Gud.

Men jeg har havt Menneskefrygt naar jeg har kommet iblandt dig og flere, som jeg har troet saa meget bedre end mig selv, og <har> derfor ikke paamint dem som jeg burde; det har du Ret i. Men da jeg var i Tronhiem, syntes jeg at de bar stor Omsorg for dig. Saa jeg syntes du maatte ikke <have> skrevet saa, eftersom jeg kjendte Vennerne i Tronhiem til.

Du spørger mig om de Grunde som du var strengere i end B. M. Grindahl i sit Brev. Han paaminte dig med Guds Ord, og bad dig at du skulde tage dig vare for ikke at gjøre den Gjerning som vi alle tror er Synd og forargelig for vore Medmennesker og maaskee til stor Styrke for mange Svage. Du derimod forsvarer <en> Gjerning som du var beraad paa at gjøre med Guds Ord. Dette syntes jeg var stor Forskjel. Du lignede Grindahl blant Fariseerne m. m. Dette troede jeg du ikke kunde gjøre, da jeg mange Gange havde talt med ham, og han med mig, om den indvortes og aandelige Kamp og Strid som en sand Christen maa berede sig paa at taale her i Tiden.

[I] Dette syntes jeg fant<es> hos ham. Derfor blev det saa saart for mig at see saadan Skrivelse fra dig til ham, og til de andre som havde skrevet, samt har jeg seet nogle Brev til Broder Daniel fra dig, som jeg syntes vidner om dit Hjertes Afvigelse, da du viser ham til Christi Ord i Mat. 23 C. 15 V., som du vist ingenlunde har Aarsag til.

Han har opofret sig, og af Kjærlighed til sine Medmenneskers sande lyksalige Gavn og vist været Middel til at virke paa mange Mennesker til sit evige Vel. Men hvorledes kunde du sette ham iblant dem som Christus taler om der? Naar har du seet eller høst at Broder Daniel her reist paa saadan Maade omkring i Landet? Jeg vil bede dig at du tager dig vare. Thi det er forfærdeligt at falde i den levende Guds Hender. "Hvo eder foragter, foragter mig," er Jesu Ord.

Jeg har nu sagt dig hvad jeg føler om den Gjerning du har gjort, og jeg har mange Gange været forundret baade paa dig og Anne Wiste, At I, mod eders bedre Overbevisning og det sande Guds Ord og dernæst saa mange kraftige Paamindelser, kunde gaa til Gjerningen, var forunderligt, og endda mere at de lægger Vind paa at samle flere Tilhengere paa eders Side, ligesom den Gjerning skulde være god og tilladelig af Gud, som den langt ifra ikke er, men hvad Gud har tilsammenføyet, kan intet Menneske adskille; det staar fast. Men hvem som setter sig derimod, de faar Dom imod dem selv etc. Men hvert Menneske bliver Løgnere, Tom. 3 C. 4 V.

Jeg vil da bede eder at I tager i alvorlig Betenkning hvad som opbygger eller nedbryder den christen Kirke. Erkjend eders Synd, og bed Gud om Naade til Omvendelse! Saa vil det vist blive Glæde isteden for Sorg hos mange som nu er bedrøvet og ~~sarat~~ saaret af samme. I veed vi staar alle i Ansvar for vort Forhold her i Tiden. Lad os samtlig bede at Gud af sin store Naade bevarer os fra det som ondt er og gjør Skilsmisse imellem Gud og os! Lad os med lydige og enfoldige Hjerter bede uden Afladelse at henge fast ved ham som er det høyeste Gode og gjøre hans Villie! Saa vil han opreise det Faldne og hjelpe det Skrøbelige tilrette igjen.

Jeg synes du farer meget vildt, idet du kaster Skygge ud for den som bekjender Guds Ord i Enfoldighed. Det maa du tage dig vare for. Thi jeg holder for at det Menneske som gjør Saadant, har for liden Omsorg for sin egen Salighed og langt mindre for andre<s>. Vi maatte heller glæde os ved enhver som saar Sæden uforfalsket, og endda mere hvor samme kommer til Vext. See sist i Hans' Troesbekjendelse m. m.!

Vi har da saa mange klare Overbevisninger af Guds Ord samt af hans troende Børn, som har gaaet og vil gaa den trange Vei til Livet. Skulde vi blive saa trygge i vor Christendom at vi lod alt Saadant gaa os forbi, saa vilde det vist engang komme igjen naar alt skal komme for Lyset som er skjult i Mørket, og <vi> da blive staaende bedragne. Herren bevare mig og alle som vil elske ham, derifra! Han av Naade bevare sine svage Lemmer ifra Fordærvelse! Det vil jeg bede.

Jeg havde vel meget at skrive dig til. Vil nu slutte med en kjærli Hilsen til eder. Kjære, tag eder vare i Tiden, førend det bliver for sent! Hilses fra mig, min Kone og mine Folk og alle Venner her. Og da denne Søster kommer til eder, underretter hun bedre om os her. Jeg er nu svag med Hilsen.

Kyllingen 18de Agust 1825.

Lars Kyllingen.

==== 182/5. 7. september. Stavanger.

Søren D. Schiøtz til O. P. Moe.

Stavanger d. 1 Septb. 1825.

Kjære Br. Moe.

Forraage Post hindrede min mange Forretninger fra at skrive Dig til. Denne Gang er og Tiden meget knap, da Amtcontoriet er i saa forfalden Stand endnu at Forretningerne ere betydelig forøgede. At jeg saa hastig reiste fra Dig, gjorde dog at jeg naaede Amtmanden tre Miil fra Stavanger, hvortil vi naaede vel Søndagen efter Afreiser fra Xsand. Heldigviis traf jeg Mine vel, saa og fælles Venner.

For Din og Kones samt Mr Corneliussens mod mig paa Reisen viiste Omhyggelighed, saa og i Xsand med flere Venner, takker jeg meget baade disse og Herren. O, at det Uendelige i Herrens Langmodighed mod os, ved at opholde os her i Tiden og lade os faa benytte de mangfoldige Midler han naadig lægger for os, til Opmuntring i at leve mer for Herren og nærmere til ham, maatte ved hans forjettede Talsmand blive mere og mere klar for os! Først da kan Herren faa virke sin velbehagelige Gjerning i os: den saliggjørende Troe med sit Haab og Kjærlighed.

Du talede paa Reisen om et nyt Oplag af den seneste Huuspostil af Luther m. fl. I denne Anledning har jeg fundet nødvendig at gjøre dig opmærksom paa, at til at gjøre dette end mere hensigtsmessig, vil det unægtelig blive fornødent, foruden Forandring af de fremmede Ord med norske, ogsaa at gjøre de Prædikener som deri indeholdes af H. N. Houge forstaaelige, ved at rette samme efter Ortographiens Regler. Dette er jeg just ved sidste Søndags ... Text blevet opmærksom paa, især af Pag. 253, hvor nede paa Siden Meningen er meget vanskelig at forstaae, enten for dem der mangle Sagkundskab eller nødvendig Længsel efter at opbygges i Eenfoldighed og Tarvelighed. Jeg vil just ikke slutte fra denne nævnte Text til de øvrige; men dog vil jeg med Herrens Bistand opmærksom betragte de følgende Texter, og hvilke af dem jeg skulle finde trængende til at dannes efter Sprogets Regler. Mest for Interpunctionen vil jeg gjerne, naar det er vidst Oplaget skeer, gjøre Forsøg til den forandrede Skikkelse, at samme derefter kan vorde forudprøvet af de Ældre, om noget er vundet eller ikke. Blot ved nogle Punktummer ville den benævnte Text blive bedre; det er jeg dog vis paa. Men at trykke den og maaskee flere i saadan Stand den nu er, paa ny, ville være urigtig, efter mit Skjønne.

Beslutningen i min Dagbog skulle jeg havt Lyst til at afskrevet heri til Dig, naar Pladsen havde tilladt saadant. Den Dag, strax efter Hjemkomsten, var det saa følsomt for mig, efter det meget Bestyrkende jeg fornam i Omgangen med alvorligsindede Mennesker paa Reisen, og jeg fik Naade til at bede Herren ved sin Aands Bistand at lade mig og enhver jeg haver hjertelig omgaaedes, om at de Indtryk der var vederfaredes os, aldrig maatte udslukkes. Og Herren forebygge, at Omgangen maatte ikke blive os til Dom, men til Saliggjørels

Med Bedrøvelse kjender jeg Fienden vil indsnige sig i Hjertet, med Letsindighed og deraf flydende Lunkenhed i Bønnen. Til saadan Lunkenhed benytter han flittig den verdslige Travelhed jeg har havt siden Hjemkomsten, formedelst min store Mangel paa Fasthed. Men dog haaber jeg at denne Bedrøvelse ved Herrens Naade skulle tjene mig tilgode. Deeltag i Bønnen herom til vor Herre og Frelser for Din ringe medattraaende Ven og Broder i Christo: Søren D: Schiøtz

Kunde ei blive færdig før inden 7: Septbr: 1825. Hilsfra mig.

S. T. Hr: O. P. Moe!

i/ Christiansand.

Frit.

==== 1825. 8. september. Sandnes.

I. Ingebrechtsen til Torger Sikvaland.

Sannes d. 8 Sept. 1825.

Fortrolige Ven T. Siggveland.

Det er ikke altid det svarer til Hensigten at umage sig forat være andre til Tjeneste. Reyer Nordaas som formaaede mig til at skrive Dem til om en Ambolt, var og selv anmodet derom fra en Mand af Bjerkrem Sogn, som det lod til ikke tidlig nok kunde bekomme samme.

Saa snart jeg havde bekommet Deres første Brev, sendte jeg det til R. Nordaas, og endelig langt om lenge treffer han den Mand som skulde have Ambolten, men kunde da ikke betale den, hvorfor R. N. med noget og jeg med Resten nu sender Dem, paa 1 Mark 12 S. nær, som vil blive vores Mellemværende til videre, da jeg har Forventning om, efter Forlangende af T. Sieveland, at blive tilsendt noget Jern, hvoriblandt jeg agter at tilføye bemeldte 36 S.

Hils T. Sieveland, ligesom du med Kone og Børn meget hilses fra Deres attraaende

I. Ingebrechtsen.

Hr. Kjøbmand T. Siggveland, Arendahl.
Indlagt 10 Spd. Betalt.

==== 1825. 30. september. Stavanger.

Søren D. Schiøtz til O. P. Moe.

Stavanger 30. Septb. 1825.

Tak, kjære Broder, for Kjærkomne af 12te dennes, hvoraf jeg med Glæde erfarer Din og Deres Deeltagelse over at jeg var vel hjemkommet, og Tak for det Opmuntrende i samme Skrivelse til med forøget Flid at blive Herren opofrede til lydig og villig Tjeneste, hvortil jeg desværre! saa ofte føler at saa saare meget mangler. Efterladenhed i Bønnen og Benyttelse af Herrens udvortes Naadegave, hans dyrebare Ord, kjender jeg mig desværre skyldig udi.

Fienden sparer ingen Anledning til at fordærve os, og jeg kjender hvorledes han benytter min i denne Tid havte Travelhed med Embeds Forretninger til at holde mig fra at søge Herren fattig af Hjertet. Jeg kjender og at der er intet andet for end at søge Aandens Naade til at faae sukke med Tolderen "Herren være mig arme Synder naadig", og ellers ved bønlig Aarvaagenhed og Stilhed vindes igjen og bevares i Samfundslivet med Herren, der er saa langmodig og naadig mod hver den som, naar han i Hjertet arbeider og er besværet for sin Sjels Frelse, kommer til ham der alene kan frelse, og maa frelse om det skal blive.

Vi kjende da at han vil saa gjerne lære os hvad der tjener til vor Fred. Og jeg haaber og beder at disse gjentagende Naadebeviisninger skulle dog ikke blive forgjæves, men virke en mere brændende Kjærlighed til Herren for hans store Naade, og skabe en villig Lydighed, saa at han maatte leve i os og ikke vi selv mere. Lader os herom forenede holde an hos vor Herre Christum den Davids Søn, saa at han faaer forbarme sig over os, og jo flere Medreisende jo bedre.

Efter Dit Ønske har jeg begyndt paa Rettelses-Bidraget til Huuspostillen, og det forrige Søndag, da jeg gjennemgik den første Text. Med Herrens Hjelp kunde det maaskee blive til Nytte. Men da det desværre! kun, for det Første, vil gaae langsomt, siden jeg kun om Søndagene faaer gjøre det Meste, saa var det at ønske at Trykningen derefter kunde udsættes. Maaskee er det for denne hensigtsmæssigst at jeg vexelviis gjennemgaaer een Prædiken af 1ste og en af 2den Deel? Forsøgene til begge Dele bør nok til Prøvelse hentes først til Xsand og derfra 2. Deel videre?

Lev vel! Og hils alle Dine og alle Søskende i Herren fra din kjærlige medattraaende Ven og svage Broder i Christo.

Søren D. Schiøtz.

E.S. Vær saa snild at forskaf fra Din Bogbinder 1 Protocol, i simpelt Skindbind, indeholdende 10 Bøger Papir, godt No: 1, Du jo selv har at sælge. — I Protocollen skal ei være nogen Litze, men bagpaa sættes Copi-Bog. Alt accorderer(?) De billigst muelig, og med første Leilighed haaber jeg at erholde samme. — Noter Omkostninger.

Paa Dit Spørgsmaal om hvorledes jeg finder mig hos min ny Principal, da kan jeg sige: Vel!, han er meget snild, venlig og redelig. Ellers bør vi ei vente det Aandelige efter Ønsker. Nu har vi saa travelt med det gamle Røre; men siden vil det forhaabentlig blive ret behagelig og taalelig roelig.

S. T. Her Bogtrykker O. P. Moe a/ Christiansand. Frit.

Guri Strand til venner. 1825, 10. oktober.

Fortrolige Medkaldte i Christiansand.

Kjærlig er de takket for Skrivelse saa vel som <for> eders Besøg hos os, som jeg for min Deel ikke vil agte ringe, men takke Gud og enhver Medtroende som sand Omsorg bær for ein egen og andres Saligheds Vel. Thi Feil og Svaghed finder vi vil hænge ved os, der altfor ofte gjør os Veien tung og besværlig, formedelst vi ei vaager og beder og søger ham som er Veien, Sandheden og Livet, hvilket jeg for min Deel altfor ofte maa føle mig beskjemmet over. Gid det saa sandt maatte blive mig til en sand Ydmygelse, at kjende min store Uværdighed til saa mange Naades Goder som jeg har annammet af hans runde og milde Haand!

Ja, Søskende, naar vi betænker hvad Faderen tænkte da han drog os ud, da han os Livet imidlertid skjenkte, at han kaldte os meget, ikke til at leve i os selv, men til at fornægte os selv og leve i ham som er Sandheden og Livet, lad os da, kjære Medkaldte, forene vore Bønner til Gud, at han vilde opholde og bevare os ifra de mange Afveiene vi staar i Fare for, saa vi ikke paa den ene Side skulde forsage og nedsynke i Vantroens Mørke, og paa den anden Side heller ikke blive lunken og sikker i vor egen Indbildning, men inderlig holde os nær til ham som har lovet at lære Sine i al Sandhed!

Jeg kan hilse fra B. A. Holm(en?) og Kone samt Ingeborg Bretvet. De var her for 8 Dage siden. Vi havde det da snildt her, da mange Venner var sammen til Opbyggelse. Igaar, Søndag, var Christen Daller her, som jeg skal hilse eder fra. Han tænker nu at fortsætte sin Reise vesterover til eder og bad endelig, om det var muligt, at de Venner der som vilde til Stavanger Market, kunde opsætte Reisen til han kom. Han tænkte at komme til Arendal til førstkommende Søndag. Han underretter eder bedre om vor Tilstand her. Iøvrigt er de alle kjærlig hilset og takket for siste Nærværelse(?).

Det skulde være os kjært om det kunde falde enten for os eller eder, at vi endnu i Tiden kunde findes til vor Troes Bestyrkelse. Jeg har siden de var her, været af og til sygelig, saa det er uvist hvad det kan blive med mig. Dog det staar alt i Guds Haand, hvad han seer os er bedst tjenligt.

Kjærlig Hilsen fra mig og Mand samt alle i vort Hus.

Drammen den 10 October 1825.

Guri Strand.

(Uklår etterskrift.)

S. T. O. P. Moe i Christiansand.

==== 1825. 10. oktober. Drammen.

Gro og Ole Mjelva til vener.

Til mine bekjendte og ubekjendte fortrolige Venner paa Vestlandet.

Herren give os alle Naade til at adlyde den Aand som os kaldte! Den gav os da tilkjende Syndens Storhed. Han gav os af sin Naades Straaler i vore Hjerter, som drog os til Gud, saa vi vendte vort Sind til ham. O, hvad saa vi da? Intet andet kunde redde os end den saliggjørende Naade som er aabenbaret for alle Mennesker. Vi gjorde da Løfte at ville forsage det Onde, og lade den gode Helligaand oplyse, lede og lære os. Siden har vi havt mange Beviser paa Guds Trofasthed.

Men naar jeg vender mig til mig selv, saa er mine Skrøbeligheder større, saa jeg har Aarsag at blues for Herren. Men naar jeg betragter det Gode jeg daglig nyder fra ham som har nedlagt sit Vidnesbyrd i mit Hjerte, at Aanden vidner, at Aanden sandser, og vi faar Naade at gjøre Forskjel paa Reent og Ureent, — o, gid vore Hjerter maatte bøyes til en sand Ydmyghed, saa det kunde være kjendelig for os at Medgang og Modgang sendes os fra Herren, og at vi maatte stride Synden imod og forarbeide vor Salighed, saa at Alting kunde tjene os til Gode!

Denne vores fortrolige Broder, C. Dahler, kommer nu til eder. Han kan underrette eder fra os. Hans Hensigt og Attraa er at gaa ind og ud i Faarestien og finde Føde. Herren give os alle Naade at omgaaes i Hjertens Oprigtighed, saa vi kunde hverandre være til Bestyrkelse i det Gode! De er da fra os saa kjærlig hilset, til alle Venner der, tilsist fra mig, der længes at være eders Søster i det Gode.

Drammen d. 10 October 1825.

G. Mielva.

Elskelige og fortrolige Søskende i Arendal, Christiansand og Stavanger.

Takket er I for eders kjærlige Skrivelse til os, som har været os til Styrke. Mit Ønske og Bøn er til Gud for mig selv og os alle om et erkjendtligt Hjerte, saa vi ret kunde skjønne paa Guds Godhed imod os. Han som alt Godt kommer fra, er det som opvækker i vore Hjerter at tage Deel i hverandres Ve og Vel. Gid vi maatte være vaagne i vor Aand og villig til at arbeide (under) hans Aands Ledelse efter hans hellige Ord, saa han som har begyndt sit Værk i os ved at kalde os fra Mørket til Lyset, maatte og faa stadfæste

Sandheden i vore Hjerter, saa vi kunde bære ham velbehagelige Frugter i et helligt Liv, saa vor Tro kunde virke kraftig i Kjærlighed!

Dette, Medtroende, synes jeg hjertelig Længsel til, men paa den anden Side saa stor Mangel paa Kraft at jeg maa sige med Apostelen: Jeg elendige Menneske! Ja, naar jeg ser til mig selv, saa finder jeg at i mig bor intet Godt. Men lovet være Herren, som ofte ligesom har rakt mig sin Haand i de mørke Stunder, naar Vantroe og Tvil har villet undertrykke Troe og Haab! Da har jeg befundet hans Trofasthed, at han med sin Aand har nærmet sig til mit Hjerte og givet mig Adgang til sig i Sønnen, mindet mig om mine Feil og givet mig Naade at erkjende min Synd, og fornyet mine Forsætter til mere Lydighed.

Bed med og for mig, Søskende! Jeg føler ved Guds Naade Længsel at ville gjøre Guds Villie og have Kjærligheds Omsorg. Min Lunkenhed med flere Synder vil svække Troens Liv og formindske Kjærligheden. Gud give mig Naade til at blive ved i Bøn og lovlig Strid, saa jeg kunde have Del i den saliggjørende Naade som os tilbydes i Tid og Evighed!

Jeg havde stor Lyst at ville blive med denne fortrolige Broder til eder; men <det> kan ei lade sig gjøre. Vil og være fornøyet og er glad i <at> han reiser, haaber til sin og fleres Bestyrkelse i det Gode. Og da haver vi alle Deel med hverandre, og glæder os at Guds Rige formeres. Ja, gid mange maatte opvækkes af Syndens Søvn, og kjende det nu er Dag og Tid at forarbeide sin Salighed og betænke i Tide at Natten kommer, og da kan ingen arbeide.

De hilses meget kjærligt fra os alle her, saa og fra mig, eders svage Broder.

Drammen d. 10 October 1825.

Ole Mielva.

==== 1825. 7. november. Trondheim.

Henrik Mathiesen til vener i og ved Drammen.

Elskelige Venner i Drammen og der omkring.

Vi bekom nylig Skrivelse fra dig, Ole Mjølva, som du takkes for, og ser deraf at de hos eder og flere Steder har det snilt og opbygger og tilskynder hverandre, og søger ved Guds Naade at bevare det Liv som er os skjenket af Gud, da vi trode og modtog Guds Kald paa vore Hjerter. Ak, at det daglig maatte være i Tiltagende hos os, og vi søge ved Guds Naade at gaa frem i den sande Enfoldighed, og vandre saa at alt kunde tjene os til Tilskyndelse og Exempel, til vort og andres Beste!

Jeg føler ofte Frygt over mig selv, at jeg [ikke] skulde bedrøve Guds Helligaand og saaledes miste af Lyset, og da ikke see at arbeide og bære Troens Frugter, Gud til Ære og Lov og Menneskene til Overbevisning og Advarsel. Dog føler jeg at naar jeg kommer til Herren med Bøn og Tro om fornyet Naade, og at han vil sende de Midler som kan opvekke og oplive, saa er han saa naadig og hører vore Bønner, og da atter vidner ved sit Ord og Aand at han vil være med Sine alle Dage, og staa dem bi i al Fristelse og Fare, saa fremt vi slaar vor Lid til ham og følger hvad hans Aand minder, som jeg ofte maa føle Mangel paa. Dog lenges jeg, og undertiden beder Herren om at fornyes og lære af mine Mangler.

Det var ret glædeligt at C. Dahler er udreist, og da paa sin Reise finder den elskelige Broder Lars Wos, og <de> da vel følges ad til eder, som da bliver os til felles Oplivelse. Efter vor Tro og Erfaring er det en uforskyldt og uskatterlig Naade at saadanne snilde Venner Reiser om i Menighederne. Og naar disse er begavet med Ydmyghed og Kjærlighed, saa har Erfaringen lært os at derved meget Godt udrettes, mange Svage til Bestyrkelse, Lunkne til Opvekkelse, Troende til større Liv, ja og mange døde og sovende i Synden til at opvaagne og vandre Livets Vei.

Lad os samtlig bede at Herren fremdeles vil miskunde sig over os og udsende Arbeidere i sin Høst, at og vi maatte være og vedblive i deres Tal! Da agter vi den minste Troens Gjerning for dyrebar, og erkjender at det er alene af Guds Naade vi det kan udrette.

Jeg har skrevet <til> forskjellige Steder om min Reise til Nordland i Sommer. Den var ret snil og følsom for mig og mange andre. Gid det saa sant maatte bøye mig til at takke Gud og blive ham tro til min siste Ende! Br. Ole Steien er nu reist herfra sørefter, haabes han og besøger eder.

Jeg har tenkt paa om du Broder Miølva eller nogen anden kunde gjøre Følge med Br. Lars Wos hertil i Vinter, og da paa Veien finde mange Venner til Opbyggelse. Det skulde ved Guds Naade blive os til felles Glæde og Gavn, om det kunde lade sig gjøre.

De faar hilse alle forekommende Venner med de Ønsker at leve i Herren, saa dør vi i Herren, fra Vennerne her og mig, eders attraaende Ven og Broder.

Tronhjem 7de November 1825.

H. Mathisen.

S. T. Herr Ole Miølva a/ Dramen.

==== 1825, 20. november. Asland.

Ole Olsen til Tomas Lien.

Forhaabende gode Ven Tommas Lien.

Jeg har seet dit Brev til mig og Knudt Jore, seer og din Bekjendelse om Længsel efter at være forenet i det aandelige Jesu Sind, som vel burde være vores største Attraa. Jeg har og kjendt denne Længsel og Drift meer i Overflødighed, især før i mine unge Aar, og som næsten altid er Tilfældet med de nys Opvagte. Men om vi ikke altid føler denne hans Aands Nærværelse, saa føler jeg dog alligevel Vigtigheden af Jesu Lære om at fornægte sig selv og Verden, at lægge Vind paa Ydmyghed i Enfoldighed, samt Kjærlighed og Retskaffenhed i Ord og i Gjerning, og ikke være ligeskikket efter denne Verden, men som Børn i det Legemlige og Naturlige voxer frem Trin efter Trin, og et lærvilligt og skjønsomt Barn lærer af Erfaring og forsøger paa alle Maader at blive meer og meer viselig, at afskaffe meer og meer det Barnagtige, som vi vel i en Tid kunde være ganske velmeente, og som vel kunde vise en børnlig Lydighed, men som dog kunde være uanstændigt og tosset af en meer til Aar kommet Mand og mer erfaren Christen, som i at snart gribe til Guds Ord til at forsvare sig med i hver minste Ting m. m., saa ogs at tale meget strængt om Fornægtelsen, og dog ikke have Magt til at efterfølge det i Gjerning og Handling, som er saa anstødeligt for Mennesken.

Thi det er ikke saa vanskeligt at dømme hvad som ret er, naar vi handler med den som handler for Lyst skyld; thi da er alene ikke at gjøre uret i Vægt og Maal etc. Det kan og hedensk Retfærdighed gjøre. Men naar vi handler med dem som handler for Nød skyld, da hører det meer til at dømme hvad som ret er; thi de er nødt til at gaa efter hvad en begjærer. Exempel: Naar vi i Aar laaner bort en Vegt, et Maal af hvad Slags etc., og begjærer igjen til næste Aar dobbelt eller en halv Gang saa meget, fordi det er saaledes i Brug hos endeel andre, da handler vi meer ligeskikket efter Verden end efter Samvittighed og Christendoms Regler, og som Mennesken saa meget seer paa.

Vi skulde derfor dømme hos os selv hvad som ret er, at vi ikke skulde fordømmes med Verden. Jeg synes at ville meget lægge Vind paa i min daglige Vandel at gjøre hvad min Samvittighed og Aandens Vidnesbyrd tilsiger mig, ikke for derved at fortjene Salighed eller blive retfærdig for Gud, men for derved at prøve sig selv og hvad sit eget Hjerte mest elsker og har mest Fred i, og den daglige Bøn til Gud om at gaa frem i Troen og vandre med en uskad Samvittighed.

Jeg synes det ikke nu er saa meget Hovedsagen at tale saa idelig

Guds Ord, altid den samme og samme Paamindelse som i Begyndelsen, da det derved bliver mer til Kjedsommelighed end til Oplivelse. Jeg ønsker gjerne at blive forenet og tales ved, naar vi kunde tales ved til Rettelse, og den ene saa vel som den anden gav Tid til at tale sin Mening, og ikke hærske med Strænghed over hinanden, men være hverandre underdanig i Gudsfrygt. Saa kunde de mange Anstød blive borte og vi blive forenet.

Jeg har ikke imod at de samles til Opbyggelse, men ønsker det mer, naar det er i Enfoldighed og ikke til Ophøyelse. Jeg kjender mig ofte opmuntret derved, at faa tale mundtlig med de der har forsøgt det samme. Men det er barnagtigt at gaa for vidt deri, at ville ligne efter fordi at andre har ogsaa gjort saa, ikke betænke de kunde være udvalgte Redskaber dertil, som havde Gaver og Viisdom dertil.

Lutherus siger om sig at han ofte har vovet sig over Landeveien, og har lagt et stærkt Fadervor for sig som en Broe, og har kommet lykkelig over. Men han vil dog ikke raade nogen anden til at gjøre det efter ham, men følge Landeveien. Saa kan det og hentydes at være nu i vore Tider.

H. N. S. var efter mine Tanker et udvalgt Redskab, der var begavet med Aand og Viisdom til at bekjende Guds Villie, endog i den største Fare, og kom lykkelig ud dermed fordi Gud var med ham og havde bestem ham dertil. Om andre vilde gjøre det samme efter fordi han har gjort saa, og ikke eftertænke eller prøve om han har Gaver og Viisdom dertil, saa blev det at efterabe og vove sig over Landeveien han ikke var bestemt til at gaa, som best kjendes derpaa, naar han eftertænker eller tænker tilbage paa sig selv, sin liden Forstand til at omgaaes Mennesken med de timelige Ting, og sin liden aandelige Gave og Viisdom til at tale og dele Guds Ord ret, i rette Tid og i en klar Sammenheng, uden at tage Ordene hvordan de kommer og uden nogen Sammenheng, eller og at igjentage altid det samme og det samme.

Det kunde nogenlunde gaa an iblandt enfoldige og meget begjærlige Mennesker efter at høre Guds Ord. Men kommer de iblandt en Forsamling af mange noget skjønsomme eller og verdenssindet Mennesker, saa mærker de strax at det ikke har sig saaledes med ham som med endeel andre der har talt Guds Ord, at de ikke har den samme gode Tiltro til ham som endeel andre, eller tror ham saa oprigtig.

Dette er noget af hvad jeg i mine daglige Tanker stedse haver tænkt, baade noget som kan angaa mig selv og noget dig, endskjønt jeg ikke formaar at udføre alt paa en Gang og i Pennen, som naar ~~[illegible]~~ faar tale mundtlig med hverandre.

Lev i enfoldig Tro, og følg dit eget Naturel! Ønskes af din velmeente Ven,

Asland d. 2Ode November 1825. Ole Olsen.

1825. 23. november. Gjevig.

Ole Tharalsen til vener.

... (fyrste delen vantar) ... urene Begjærligheder som Skriften giver klart Udtryk paa, at saadan Levemaade i Tiden paadrager sig den Ulykke at pines med Ild og Svovel, hvis Røg skal opfare i al Evighed. Saa taler Guds Aand i Skriften. Dette kan være nok sagt om denne Materie denne Gang.

Kjære Venner, lader os bede til Gud med forenede Hjerter og Munde, at kjende og hade al Synd med et fuldkomment Had, at fornægte os selv og tage Korset paa dagligenæ, og efter Pauli Ord korsfæste vort Kjød med sine Lyster og Begjærligheder og høre Christo til, som er fuld af Kjærlighed, rig paa Barmhjertighed, gjennemtrængt med Naade og Sandhed! Da er jeg forvisset om at vi ikke bliver ørkesløse eller ledige, men stedse grunder paa, beder og leder i Guds Ord og vort eget Hjerte, og spørger med hin Poulo: Hvad vil du jeg skal gjøre?

Saa veed vi <at> jo mere vi arbeider, jo mere seer vi at gjøre. Saa veed vi at ikke alene vor Afmagt giver sig tilkjende derved, men finder mangen Gang Ulyst og Modstand af vort Kjød og Blod, baade at afstaa det Onde og at gjøre det Gode. Den onde og arrige Aand udkaster sine Strikker og Garn forat fange os, vilde vi skulde arbeide mere i Stilhed for os selv og ikke udbrede det for vore Medmennesker. Naar han først fik fange os i dette, saa havde han vel tillavet et Rum til, som var mørkere end dette, indtil han fik dysse os ned i den evige Elendighed igjen.

Jeg skriver det jeg tror er efter Guds Villie. Men naar jeg seer til mig selv, saa mangler jeg Usle og Svage altfor meget. Jeg kjender eder og I kjender mig. Jeg veed at I tager det ikke ilde op derfor, om I er lengere komne paa Saligheds Vei end jeg. Jeg veed nok ikke andet med mig selv end at jeg i Sandhed baade vil søge Gud om at hade og afstaa fra Synden, og at gjøre det Gode efter Guds Villie, men er ofte efterladen i Bøn og Selvprøvelse, som giver Fienden Anledning til at saa Klinte og Ukrud i mit Hjerte.

Kjære Venner, glem mig ikke i eders Bønner til Herren! Saa sant som Dagen kortes og Evigheden nærmer sig, saa vil jeg stræbe at bede Gud om Kjærlighed og Kraft, elske ham og min Næste.

Jeg skal hilse fra Toten, fra mange Snilde der, Tagnes(?) med flere. Sunder Kjensjord har jeg nylig talt snilt med. Vi har det snilt i vort daglige Hus. Mand og Kone her beder at hilse eder, samt eders Børn med flere. Og jeg, eders ringe Broder.

Hils den hele Menighed i Øyer! Vi har det ofte følsomt og snilt med hverandre her, ofte Opbyggelse. Nesten hver Helligdag er mange af vore Venner her, eller er vi paa andre Stæder.

Erich Tordstuen ifra Biridahlen har været hos os en Tid, kan og hilse fra ham, som haabes at vil blive en tro Arbeider i det Gode.

Gjevig den 23de Nov. 1825.

Ole Tharalsen.

===

1825, 6. desember. Stavanger

Søren D. Schiøtz til O. P. Moe.

Stavanger 6te December 1825.

Kjære Ven.

At mere end een Maaned er passeret inden Du faaer høre Noget fra mig angaaende den omskrevne ulykkelige Kone paa et Plads under Bryne paa Lye Præstegjeld, om Sammenhængen med hendes fortvivlede Handling at udrive Øinene, haaber jeg kjærlig undskyldes i Betragtning af deels mine mange Forretninger og deels fordi at jeg maatte indhente Oplysninger fra de Faa jeg kjender for paalidelige i aandelige Anliggender, og har to fra Sannæs i Høylands Præstegjeld reist til Lye Præstegjeld. Uagtet min Travelhed har jeg dog fundet at burde meddele hvad jeg veed, og saaledes, efter ringe Evner, bidrage hvad mig forundes til at forsvare Sandheden, at den ei af Løgnen og dens Tjenere i Verden skal bespottes og undertrykkes.

Hverken Konen eller Mand ere mig personlig bekjendte. Efter nøie Efterspørgsel hos endog de ældste Jesu Venner og Bekjendere, saa vel her som paa nævnte nærmere liggende Sannæs, ere de ei heller kjendte, lige saa lidet som nogen af deres for Troende anseede Bekjendtere vides at have havt mindste Kjendskab til hverken Konen eller Manden, end mindre omgaaedes dem i gudelige Samtaler.

Kun paa Sannæs har det været fortalt dem at angjeldende Kone skal i dette Aars Foraar ei have været fri for nogen Bekymring for sin Salighed, uden derom at have fornummet noget inden omtrent 2 a 3 Dage før Ulykkesdagen for Mangel af Fornuftens Brug. Da en gammel gudfrygtig Mand paa sin Hjemreise fra Kirken i Lye mødte denne for ham fremmede Kone, der ved Samtale han selv gav Anledning til, yttrede saadan Bekymring, især for sin Mand, da denne var hende imod. —

Her sees, som altfor ofte, Stadfæstelse paa den sørgelige Erfaring at vi, idet Herren naadig lader os see Fiendskabet i os til Christo og den salige Bedrøvelse derover efter Gud, der aldrig fortrydes, men virker Omvendelse, istædenfor at lade denne Bedrøvelse først og fremst vedblive over os selv og virke fattig Bøn til Frelserem om af ham at læres hvad der tjener til vor Fred, af Fienden forqvakles til en Slags Omsorg for vore Medmennesker, saa at Sorgen over vor egen Elendighed forsvinder og giver Plads for eget Arbeide og falsk Sikkerhed. Derfor kan Herren ikke faa virke i os hvad han ellers forjetter enhver der rettelig sørger, nemlig Salighed, efter Regelen at det Betingede ei kan naaes uden Betingelser. Herrens egne Ord mindes vi ere: "salige ere de som sørge; thi de skal husvales." —

I Anledning af Konens omhandlede Yttring gav hiin Reisende, der af hendes Tale sporede Sinds Uroèlighed og ugrundede Fordringer paa andre, hende det Raad at hun skulde haabe paa Herren og under Bøn øve Taalmodighed, da Gud alene kan fange de Gjenstridige til at boe hos sig. Derhos erindrede han hende om sin Pligt at være Manden underdanig og lydig, samt tilskyndede hende at gaae hjem til sit Huus. Og dermed skildtes de.

Ellers har hun havt Omgang med eet Par, sine Naboefolk paa Gaarden Bryne, der i den senere Tid, efter Sigende, skal føre en Bekjendelse af Troe paa Frelseren og hylde hans Religion, uden at nogen kjender dem for Troende og befæstede Jesu Venner og Bekjendere. Om bestemte Gjenstande for Samtalerne har fundet Sted, og end mindre af hvad Slags, har der ikke kundet erholdes nogensomhelst Oplysning.

Angaaende de Skrivter udenfor Bibelen hun har læst i eller været i Besiddelse af, da havde hun, ved i April eller Mai at henvende sig til Naboefolkene paa Bryne med Begjæring om Laan af gudelige Bøger, erholdt 2 Stykker: Om aandelig Aarvaagenhed af Neuchs(?) og Evangeliske Levnetsregler af E. B. Colling, uden at jeg har kundet erholde opspurgt at hun har havt flere, udenfor de almindelige Bønne- og Kirkebøger samt Bibelen.

Paa nøyere Efterspørgsel om hun har havt Skrifter af Hauge, hvis saakaldte Tilhængere i hendes Bygd benævnes Læsere, da har hun af disse ikke havt nogen, hvilket jeg just med Flid efterspurgte, saasom jeg ikke i Almindelighed ønsker Udbredelse af Hauges Skrifter.

I Huset fornemmedes ikke Uroelighed forinden den 28de Mai, da Konen begyndte med Raseri og paastod at hun den foregaaende Nat havde seet i Aarene(??) at Dommedag var nær, tilligemed mere som skulde skee. Derfor holdt hendes Moder og Manden Vagt over hende, ligesom og sendtes Bud efter Naboe-Konen paa Bryne. Forvirringen vedblev og den 1ste Junii om Morgenen, efter at Naboekonen som pleiede at gaae imellem, var hjemgaaet. Og idet Manden som havde været ude af Stuen, kom ind, ville hun springe ud igjennem Vinduet. Men han fik gribe hende, førte hende i Sengen hvor han siddende paa Sengekanten holdt hende, og da saavelsom hele Tiden søgte omhyggelig at vogte hende, at hun ingen Skade skulde gjøre sig.

Ikke destomindre, medens hun saaledes laae i fravendt Stilling, vidstes af Intet forinden den Ulykkelige havde, med blotte Fingrene, udført den ligesaa sørgelige som unaturlige Gjerning at udrive begge sine Øine. Da Manden erfarede samme, betog ventelig baade Skræk og Sorg ham, og han udraabte: Min Kone har udrevet sine Øine! Ak, mon jeg kan blive Aarsag i denne ~~XXX~~ Gjerning? Derefter blev foranstaltet

Vagt, og paa Anmeldelse for Øvrigheden Læge udsendt, som helbredede Konen der, og <hun> kom til sin Forstands Brug igjen.

Konen er senere i sin friske Tilstand udtrykkelig spurgt om hun af Guds Ords Læsning eller ved Læsning af andre Bøger eller og ved gudelige Samtaler er af Misforstaaelse ledet i Vildelse. Men hun paastaaer at saadant ikke har været Tilfældet, lige saa lidet som hendes Ugjerning har været udøvet under nogen Anskuelse om at finde Medhold af Guds Ord, eller har mindste Grund i noget af dettes Indhold eller dets antagne Fortolkning.

Manden blev og med passende Forandring forelagt samme Spørgsmaal, hvormed endog blev gaaet saa vidt at han blot ved at svare med: Ja! kunde kastet Skylden paa enten Guds Ord eller andre religiøse Mennesker, men istæden derfor svarede benægtende, og tillagde at uagtet adskillige af hans Naboer kastede Skylden blindt hen paa de saakaldte Læsere, kunde han dog ikke gjøre det. Men han troede at den meste Aarsag til hendes Ulykke var at hun tog for stærkt paa Omvendelsen hos sig selv, med for megen Bekymring for ham og deres Slægt.

At Konen erklærede at dersom hendes Mand ikke havde baaret sig saa strængt ad den Gang han tog og kastede hende i Sengen og der holdt hende, havde hun maaskee undgaaet den omhandlede fortvivlede Ugjerning, vil jeg dog ei forbigaae at tilføie, da det staaer i Forbindelse med hendes foregaaende Yttring for den Reisende om Bedrøvelsen over at Manden, fordi hun agtede og elskede Gudsfrygt, var hende imod, saa vel som og med Mandens Yttring da han erfarede at Ugjerningen var skeet. Manden i Anledning heraf tilkjendegav at han kan være ond nok, men kunde dog ei finde sig i at han skulde være Aarsag til Ulykken.

Her har Du alt mig mueligt at erholde Underretning om angaaende omhandlede Tildragelse, og det saa nøiagtig som Tiden har tilladt mig at indhente samme. Og i saa Fald kunde jeg vel have ønsket efterspurgt flere specielle Omstændigheder. Men jeg har ofte været uroelig for at Du længselfuld ventede Svar, og kan derfor ei længere udsætte samme. — Hvad jeg har skrevet, er efter mig meddeelt optegnede Beretninger, hvori intet andet end Sandhed indeholdes, der og er beviislig.

Resultatet af Undersøgelserne forekommer mig at stadfæste kun den sørgelige Sandhed at Størstedelen af Menneskene ere fremmede baade for Sjelens Sygdomme og for disses eneste Læge: Herren Christus. Hvor mange Elendigheder afstedkommer ikke Legemets Sygdomme, fordi Lægen ikke betimelig søges, men man vil først selv forsøge paa Helbredelsen? Og ligedan med Sjelens Sygdomme.

Af dette som utallige flere Tidernes Tegn Herren naadig stiller os for Øine, lader os bøyes til forenede at bede den Hellig Aand om Bistand til at det maatte vække os og enhver til mere og mere i bønlig Aarvaagenhed og Stilhed at vandre med og for Herren, hentende Føde fra ham for Troen, ved hvilken Naadegave vi, af os selv elendige fordømmelsesværdige Syndere, ene kan erholde Salighed, og Frimodighed til paa Reisen her igjennem Udlændighedens Land at vidne i Ord og Gjerning for enhver vor Næste om den Klippe hvorpaa vi bygge, og at enhver der vil grundet haabe Saligheden, daglig maa søge at opbygge den paa samme Klippe!

At Verden ved den omhandlede Leilighed, som ved Lignende, stedse kaste Skylden paa Herrens Ord og Gudsfrygt, er ligesaa nødvendig af Fiendskabet imellem Christne og Verden, som vi erfare det nødvendig for Verdens Børn naar Fiendskab mellem dem hyppig opstaar, at de belyve og bagtale hinanden, saa som disse skrækkelige Følger af Fiendskab derfra ere uadskillelige.

At Sandheden seirer og kommer for Lyset, haabe vi. Og Herren give os Naade til at vandre i Lyset! Saa vil vi og glædes ved at alt fremkommer for Lyset.

Lev vel! Hils kjærlig din Kone, Børn og Venner fra Din ringe til Guds Rige medattraaende Broder i Christo!

Søren D. Schiøtz.

==== 1825. 8. desember. Stavanger.

Mauritz og Sara Undem til Arendal.

Elskelige kjære Broder Torgi Sigvaland med Kone og Børn og de andre Venner der, dem alle ihukommet og tilønsket Guds Naade og Fred.

Jeg havde tenkt at skrevet ~~til~~ eder til før, men haver gaaet forbi. Jeg kan hilse eder ifra saa mange snilde Venner som har været her, baade i Marken og siden. De er for mange at nævne med Navn, men haaber at endel reiser om eder, som B. Christen Dale og B. Lars Eiværsen fra Nordland og B. Hans Undanger. Skulde dette Brev indløbe før de er reist forbi eder, da vil jeg bede de helser dem kjærlig ifra os her. Gud, som er rig paa Barmhjertighed formedelst sin store Kjærlighed, han fremdeles styrke dem, eder og alle i sin Sandhed!

"Mit Ord er Sandhed." Dette er Jesu egen Lære. Gid at den Sandhed ret dybt blev i vore Hjerter indskrevet! Da kunde det komme dem tilgode, baade Modgang og Medgang for den som elsker Gud, alene vi ikke give Slip, men holde fast ved den rette Klippe som er Jesum Christum, at hans Ord, hans Exempel maatte være og blive alles Regel og Rettesnor.

Men I veed dette, Venner, at skal dette ske i Aand og Sandhed, da maa vi for alt bede Gud om Ydmyghed og i Sandhed erkjende vor egen Afmagt og Uduelighed. O, da have vi Forjettelse paa at de som bede, skal faa, og de som lede, skal finde. Da virkes det af Naade uforskyldt at al Synd blev os afskyelig.

Men heri kjender jeg for min Del at staa langt tilbage, af de omtalte Grunde, men haver meget at takke Gud for, som holder mig ved Haanden, som var saa langt fra det ikke værd. Men han af Kjærlighed ikke aflader at gjøre Vel, baade til Sjel og Legem, minder mig ved sin Aand, forklarer sin Villie om hvad vi skal tro og gjøre, saa at jeg nok maa erkjende den Sandhed som det heder af vor Frelseres egne Ord: "Bryllupet er rede; mit fede Qvæg er slagtet", alene jeg var med dem som følte det Tilbud med Glæde og ikke tog Feil, men tog den rette Bryllupsklædning paa, som er Kjærlighed, Ydmyghed, Tro, Sagtmodighed, Tolmodighed, som snart kan nævnes i Ord. Men at være i Besiddelse af de Frugter hører vidst meget mere til, som nok I selv kjender det samme. Gud bevare os alle i din Sandhed! Dit Ord er Sandhed.

De er alle kjærlig helste ifra os alle her. Din ringe Broder
Mauritz Undem.

(Etterskrift:) Vor B. Tolef Undem er hu her, beder at helse dem. Hels B. P. Skiævland at jeg betalte den Kakelovn til B. Peder Odland i Bergen da han var her hos os, som B. Evart gjorde det samme, hvad han resterede.

Eftersom min Mand har skrevet, vilde jeg skrive nogle Ord til eder. Jeg synes er skamfuld baade for Gud og Mennesker for min Efterladenhed at frembære af mit Hjertens Liggendefæ nye og gamle Ting som jeg synes ikke vilde skjule. Men det Syndens Menneske vil gjerne skjule sig. Vil derfor bede til Gud at faa udrydde det gamle, at det ei maatte komme til at leve i mig.

Jeg kan ikke Gud fuldtakke for de mange Velgjerninger og Midler han bruger for at opvekke mig af Lunkenhed. Bed med mig, Søskende! — jeg vil bede for eder — at jeg ikke maatte staa stille, men gaa sagteligen fort, saa hvert et Trin forsigtig bliver gjort.

Kan helse fra Vennerne som var her i Marken, saa vi havde det opbyggeligt og snildt. Og nu siden med B. Lars Iversen, B. Christen Dale (= Dahler) og B. Hans Undanger, og de da, Søskende fra Bergen, de reiste herifra for 8 Dage siden. Naar de Brødre kommer til eder, hels dem kjærlig ifra os her og mig, eders ringe Søster, der vil stræbe at komme efter paa salige Vei.

Stavanger d. 8 Desember 1825.

Sara Undem.

Her Torger Sigvarland i Arendal. Betalt.

==== 1825. 24. desember. Christiansand.

O. P. Moe til D. Schiøtz.

Min kjære Ven D. Schjødtz i Stavanger.

Din Skrivelse af 8de dennes har jeg rigtig bekommet, saavelsom den derhos følgende Beretning om den ulykkelige Kone i Thimesogn, hvilket jeg har overveiet og finder deri megen grundig Sandhed lagt for Dagen, som var overeensstemmende med min Forventning om at see fra din Haand og Hjerte. Men at jeg og traf deriblandt noget som var lige saa meget imod min Forventning, kan jeg heller ikke nægte, hvilket jeg haaber Du uden Fortrydelse tillader at jeg siger Dig aabenhjertig min Mening om.

Du veed selv hvad Grund jeg har for dette Haab, at jeg saa frit uden Forbeholdenhed tør driste mig til at sige lige ud. Dertil gav Du selv den troværdigste Anledning den Tid vi i Sommer havde Fornøielsen at være sammen. Og hvor glad var jeg ikke at finde en saadan Ven i Dig! Og veed jeg heller ikke andet end jeg fra min Side gjengjeldte Dig med den samme Uforbeholdenhed om min Hjertegrund. Og hvad vi deri søgte, det veed Du var ikke nogen timelige Hensigter eller forat samle hverken os selv eller formere noget Menneskes Partie, men Glæde over at vi fandt i Medhold af Guds Ord at vi havde een Herre, een Troe, een Gud og een Daab og een Fader, som er over os alle. Og saaledes kunde vi glæde os med Frygt, at Gud af Naade vilde skrive vore Navne i Livsens Bog.

I lignende Troe og Haab skrev jeg med Anmodning til Dig og flere Fortrolige om at faa oplyst noget af de Rygter som var kommen for vor Biskop, at de Mennesker som man kalder Hougianere der omkring, skulde være som en virkende Aarsag i den omtalte Kones Raserie. Denne Oplysning veed Du jeg for mit Vedkommende ikke trængte til, da jeg er fuldelig overbeviist om at ingen af de Mennesker som har annammet noget af den samme Aand som besjælede vor afdøde Houge, og vandrer i den sønlige Lydighed for vor Herre som han, gjør sig skyldig i Saadant. Og ethvert saadant Menneske vil jeg erkjende for min Ven, uden Hensyn til hvad Navn Verden finder for godt at tillægge dem, nok dersom han maa være en Kristen. Samme troer jeg er din Troes Maade, overladende til Verden at dømme hvad dem lyster.

Gives der derimod nogle iblandt dem som kaldes Hougianere som ikke vandrer efter vor Herres Jesu sunde Ord, men efter egne Indfald og forudfattede Meninger efter menneskelige Bud, dem faar vi som med andre Mennesker med skaansom Overbærelse overlade, og see om muligt at hjelpe tilrette med Sagtmodigheds Aand. — Min Mening var derfor ved den fra Dig og flere forlangte Oplysning, at vi derved kunde faa Anledning til

at bidrage noget til Sandhedens Forsvar, som er styrkende for vor egen Deel og advarende for vore Medmennesker.

Men naar Du i det Samme lægger for Dagen at Du ikke ønsker Houges Bøger i Almindelighed udbredt, saa kan jeg ikke begribe hvad Hensigt Du har dermed. Thi at Din indvortes Overbeviisning skulde være at Udbredelsen af disse Bøger har foraarsaget Skade og fremdeles vil drage skadelige Følger efter sig, det kan jeg ikke overtale mig til at tro, hverken med Hensyn til Din Bekjendelse om saadanne Materier, eller i Betragtning af den sandhedskjærlige Granskning og Omsorg som i lang Tid har lagt dig om Hjertet, forat lære at kjende og finde det ene Fornødne.

Jeg troede altsaa Du havde altfor megen Overbeviisning om det meget Gode Houge som Redskab i Guds Haand har udrettet for Guds Riges Sag i vort Land, til at Du kunde tillade Dig et saadant Ønske. Hvor mange Mennesker har ikke ved Betragtningen af Houges Bøger, forenet med Guds Aands Medvirkning, faaet opladte Øine, og ved Guds Naade kommen til en sand Omvendelse, og ved Troen paa ham som er Veien, Livet og Sandheden, faaet en frigjort Sjel, og vandrer ikke mere efter Kjødet, men efter Aanden!

O, hvad som kan bidrage dertil, haaber jeg Du heller ikke ringeagter, mindre ønsker at see standset, men heller takker Gud som virker krafteligen iblant os og viser sig stærk i de Svage. Vi maa vist tilstaa at det er meget som Gud har aabenbaret for de Umyndige og Smaa, og som er skjult for dem som tror sig selv at være Viise. Og lad os med vor Frelsere prise vor himmelske Fader fordi det er ham saa behagelig! Lad os bede Gud at han vil give os Naade til at prøve alt og beholde det Bedste, og ikke lade os forlede ved menneskelige Meninger, eller skille noget ud af det som Gud har tilsammenføiet!

Læs og overvei Texten af Francke paa 25 Søndag efter Trin., og lad os forenede bede Gud med og for hverandre at han vil styrke os i sin Sandhed, saa vi kan vide paa hvem vi tror!

Dermed er Du hilset fra Din ringe, dog attraaende Ven i Gud.

Chr.sand 24de December 1825.

O. P. Moe.

==== 1826. 3. januar. Kristiansand.

Kittil Aarstad til Torger Sikvaland.

Kjære B. Torger Siqvaland.

Tak for den Tid Du var her! Og tillige erindres ofte de andre Venner. Ramløv er og takket. Alt er Opmuntringsmiddel for os til at ihukomme den uendelige Guds Kjærlighed. Han tenker paa os naar vi ei selv tænker; han vaager over os naar vi sover, etc.

Efter at Herren havde og i denne Jul ladet os nyde saa mange troe Venners Besøg, saa fik vi i Posten saa mange Breve fra Venner i Stavanger: Ole Seglem og Kone, Jon Haugvalstad, ..., Isak Skielbred, Ole Møller, O. Forren(?) fra Egersund. Saa det gav mig Anledning at have Bud til vore Fortroligste, og saa i Gaaraften at komme til mig forat overveie, saa vi derved havde det opbyggeligt.

Indelagde til Lars Iversen sender jeg til Dig. Er han reist, da sender Du det enten til Skien eller til Drammen.

Posten haster. Du med de flere er hilset fra os.

C.sand d. 3 Januari 1826.

K. Aarstad.

==== 1826, 14. januar. Stavanger.

Ole Seglem til Aselena Seglem.

Elskelige Søster i Herren Aselena Seglem.

Takket er du for Skrivelsen af anden denne Maaned. Det glæder os hjertelig at du setter din Troe og Tillid til Herren, hvilken haver en stor Belønning, ikke af vor Fortjeneste, men for hans Skyld som har lidt for os til den Ende at vi skulde ogsaa lide i denne Verden, for siden ved hans Naade blive delagtig i den Herlighed som er beredt for Guds Folk.

Apostelen Iachob siger: "Mine Brødre, agter det for al Glæde eller høyere end al Glæde i Verden naar I falde udi adskillige Fristelser, vidende at eders Troes Forsøgelse verker Tolmodighed. Men Tolmodighed haver en fuldkommen Gjerning, paa det I skulle være fuldkomne, og ganske saa at eder fattes intet." Men som vi alle mangler i dette Stykke, saa er det dog vor Trøst at hans Forjettelser er sande. Han vil ikke forlade os da faderløse. De som søge ham, skal finde ham. Samme Apostel siger i det 5 V.: Men dersom nogen af eder fattes Visdom, han bede af Gud som giver alle enfoldeligen og bebreider ikke. Men vi maa bede i Troen, intet tvilende paa hans Side. Men om Troen er skjelvende, er det dog en Troe naar Lydighed og Kjærlighed følger med.

Kjære Søster, jeg skriver dette ikke saa som jeg skulde være fuldkommen, men som jeg kunde sige med Apostelen at jeg jager derefter, om jeg kunde gribe det, ligesom jeg er greben af Christo, da vi ikke kan nægte at hans Kjærligheds Straaler har rørt paa vore Hjerter forat drage os ud fra Verden med sin List og Begjærlighed, ham at elske og forlade os paa ham.

Det rørte mit Hjerte ved at see din Broder i sin blomstrende Alder nedlegges i Graven. Jeg er ofte beskjemmet over min Sendregtighed, da Gud ved saadanne Exempel viser os Tidens Uvished, Dødens Vished, og ligesom raaber til os: Beskik dit Huus nu du skal døe! Jeg synes jeg ikke faar det saa følsomt over mit Hjerte som jeg burde — den store Forandring, at jeg ikke skulde blive bedragen ved Dagenes Ende. Herren hjelpe os alle dertil, for sin Søn Iesu Christi Skyld! Amen.

Stavanger den 14 Ianuar 1826. Fra din Medstrider Ole Seglem.

=== 1826. 31. januar. Bredtveit.

Christen Dahler til O. P. Moe og huslyd.

Kjære Broder O. Moe med Kone og Børn.

Hjertelig er de alle takket for den Tid jeg var hos eder, samt alt det Gode jeg modtog til Sjel og Legem. Herren give eder alle Naade til Bestandighed, at aagre med det betroede Pund til Guds Ære! Da bliver det eder og flere til Gavn og Lyksaligheds Befordring.

Jeg kjender en hjertelig Bekymring hos mig over mine mange Ufuldkommenheder i Tale og Omgjengelse, samt min Sendrægtighed i at trænge ret hjertelig ind til Gud om hans naadige Bistand og Kraft til at bestride mine mange Saligheds Fiender. Det vil forekomme mig meget ofte at min Christendom er mere efter Forstand og yderlig end inderlig hjertelig og aandeligt Liv, som de vist erfor den Tid jeg var hos eder, dog handlede saa broderlig med mig, som ofte er følsomt at tænke paa.

Kjære Søskende, bed med mig at Sandheds Aand maatte faa danne mit Sind og Hjerte til børnlig Lydighed, saa Herren kunde faa meddele mig en Draabe af det aandelige Liv som jeg haaber dere har erlanget og har i Besiddelse! Herren give os Naade til at bevares i Ydmyghed i Medgang og taalmodige i Modgang! Da skulde vi aldrig stille staa, men ile til evig Hvile etc., og da finde Føde i at gjøre Faderens Villie, som vor Mester gjorde. Da fandt vi Føde for vor Aand, og Guds Aand skulde vidne med vor Aand at vi var hans Børn. Herren hjelpe os alle til et saadant hengivet Sind i Gud, saa vi kunde have Del i de Forjettelser som han har tilsagt sine Børn!

Jeg kom vel og lykkelig til Bredtvedt den 23de forrige Maaned, og der stod <det> vel til, saa og hos Solem, Bakkemøllen og Furuset. H. Andersen er noget sygelig. Vi har nu havt det snildt med Julehelgen. Vi var isammen til Opbyggelse første Dag Jul hos A. Solem, og Nytaarsdagen paa Bredtvedt, og der var ikke faa. De har og været sammen der før jeg kom tilbage, saa jeg har godt Haab <om at> det skulde blive et Tilflugtsted. Jeg har saa meget at takke Gud for. Gid jeg kunde, som jeg ret ønskede og vilde, prise dig, Fader, og altid saaledes anstille alt mit Forhold at ingen Fristelses Vold skulde vort Venskab adskille!

Korneliusen med Kone, K. Jacobsen med Kone, Aarstad med Kone, Bjerkrem med Kone, Hansen med Kone, Norem med Kone, Jacob Olsen —

jeg kan ei nevne alle ved Navn, men alle <er> erindret af mig, samt takket for alt bevist Gode. Herren være eders Belønner! Det er mit Ønske.

Tilsidst er de alle, ingen forglemt, meget kjærlig hilset fra mig og flere her, samt Mor Bredtvedt beder at hilse alle saa flittig. Lev alle vel i Gud! Det ønsker deres attraae<n>de Ven.

Bredtvedt d. 31. Janvari 1826. Ch. Dahler.

S. T. Herr O. P. Moe a/ Christiansand. Betalt.

==== 1826. 13. februar. Christiansand.

O. P. Moe til D. Schjødtz.

Kjære Ven.

Idet jeg herved fremsender de for Amtet trykte Texter, saa vel som indsluttede Skildter til Dig, kan jeg ved samme Leilighed ikkeundlade ved nogle Ord at hilse paa Dig og sige Tak for dit seneste Brev af 2den dennes, hvis Indhold jeg og flere Ligesindede har overveiet, og hvorpaa min Hensigt ikke er videre at indlade mig. Thi at stride om Ord veed jeg er ingen Nytte, saa meget mere som Guds Rige bestaar ikke i Ord, men i Kraft. Og den Kraft eller det sande Liv og Troes Føde i Ordet kan vi heller ikke meddele hverandre, ja ikke engang os selv, uden Guds Aand faar virke Hunger og Længsel i os efter den Retfærdighed som skjenkes os uforskyldt, som os i Ordet er aabenbaret.

Kun dette finder jeg nødvendig at anmærke: Angaaende det jeg i mit sidste ‹Brev› ytrede om Houges Skrifter, og det meget Gode disse ved Guds Naade har virket — dette bifalder Du, men siger: "Du kan dog ikke antage samme som noget Beviis paa Houges Ufeilbarhed." — Har jeg da nogen Tid søgt at gjøre ham ufeilbarlig? Nei, langt fra. Det har jeg aldrig troet, og mindre søgt at bevise. Han var vist et Menneske, samme Vilkaar undergiven som vi andre, som alle Adams Børn har været og vil være. Kun det ene Menneske Jesus Christus var paa Jorden uden mindste Feil, og ham er det vi allene har at lære af og ligne. Og saavidt som hans Troende har lignet ham og traad i hans Fordspor, saa vidt kan vi anprise dem og i en Grad lære af dem, som Paulus selv lærer naar han siger: "Vorder mine Efterfølgere, ligesom jeg er Christus'."

Og efter som vi nu finder at vor afdøde Houge i sit Liv og Levnet, som i sin Lære, svarer til eller ligner dette ene fuldkomne Mønster, som jeg er overbeviist om var hans alvorlige Lyst og Længsel, saa vidt kan vi og sætte ham ved Siden af andre Mennesker som efter vor svage Bedømmelse staar i samme Grad.

Frugterne er det som vi faar holde os til. Hjertets Indre er en Sag vi faar overlade til Gud. Og disse er det som i vort Land giver mest Opmærksomhed fra Houge, fordi han iblandt dem som paa en saa kjendelig Maade har virket for Guds Riges Udbredelse, har levet senest iblandt os. Og det er derfor vel ogsaa at han endnu, især blandt sine Venner, blir oftere omtalt end mange andre,

som Du, min kjære Skjødtz ikke burde opholde Dig over. Er der nogen iblandt, som jeg gjerne vil tilstaa med dig, som kan være enfoldig eller vanvittig nok, som uden Prøve sætter en blind Tillid til ham eller noget andet Menneske end til Gud og hans hellige Ord, da er det vist ikke hans Skyld, men deres egen. Og er det derimod andre, som desværre kan vel ogsaa findes, som til Støtte for sin egen onde Villie udleder noget, hentet mere fra Houges Svaghed som Menneske end som hans hjertelige Villie som Christen, — ∂dem burde vi vist, som Du siger, bede for . At hans Skrifter tildeels mangler Tydelighed, er en Sandhed, ja <det> kan tildeels falde vanskelig at uddrage den rigtige Mening deraf, især dersom Læseren randsager dem mere for at finde Feil end enfoldig Sandhed. Men at dette hidrørte mere af Mangel paa menneskelig Lærdom <hos Hauge> end af Mangel paa guddommelig Oplysning, er min fulde Overbevisning. Imidlertid er jeg enig med Dig at intet bør foretrække<s> Bibelen. Gud give os Naade til at bygge paa den Grundvold som Herren deri har aabenbaret os, saa vi ei see <os> om til andre eller lade os omdrive af fremmede Lærdomme som ei stemmer dermed som ene er og bør være Prøvesteenen. Allene vi i ydmyg Lydighed søger Gud i en fattig og ringe Aand, saa vil han ifølge sin Forjettelse give os Forstand til at forstaa hans Sandhed, saa den kan frigjøre os.

Derimod(!) er du hilset fra mig, som ved Guds uforskyldte Naade hjertelig ønsker at blive deelagtig i den deraf flydende Salighed.

Christiansand 13de Febr. 1826.

O. P. Moe.

S. T. Herr D. Schjødz!

Copi af mit Brev af 13 Feb til Schjødtz.

==== 1826. 11. mars. Christiansand.

O. P. Moe til T. Sikvaland.

Fortrolige Venner.

Indsluttet Forslag bekom vi fra Stavanger sidste Post, hvilket vi med hverandre har overveiet og synes ikke vi kunde andet end bifalde det, endskjøndt efter alle de Forsøg som hidtil er gjort, er det vel lidet Haab. Men hvo veed hvad Øyeblik Gud kunde faa gribe Hjertet! Og desuden veed vi at Kjærligheden haaber og tror alting. Den taaler alt og affalder aldrig. Gud give os Naade at voxe og tiltage i den, saa vi alle kunde kjendes derpaa at vi havde indbyrdes Kjærlighed, nemlig de[m] som hører Christo til!

I samme Hensigt, nemlig til Eders Overveielse, sendes det altsaa herved. Og naar De har paategnet Eders Mening, som vi tror er nok, og ikke nyttig ⟨til⟩ flere at sende end Eder ældste, sender De det saa snart skee kan lige til O. Mielva i Drammen, ikke til Schien. Vi tror ellers, som Br. S. T. anmærker, at det er magtpaaliggende at være varsom dermed og holde det i Stilhed. Her veed ingen flere derom end vi som har skrevet under, og tvivler ikke paa at De med os er enig deri og iagttager Forsigtighed.

Iøvrigt er De meget kjærlig hilset fra os alle her, som lever vel med Hilsen, undtagen J. Bierkrems ældste Datter Ingeborg, som er meget syg, og ⟨det⟩ seer ligesaa nær ud til Død som Liv. Gud give os sin Naade til altid at tænke paa dette vigtige Skridt som vi alle med hver Dag kommer nærmere! O, hvor lykkelige var vi, Brødre, naar vi ved Banens Ende kunde have den Forvisning som Paulus siger om sig: "Ieg haver stridet den gode Strid; jeg haver fuldendet Løbet og bevaret Troen."

Imidlertid veed jeg at Retfærdighedens Krone er henlagt for mig. O, hvilken salig Forvisning! Maatte vi ret i Tide lære at skattere det høyt og gribe derefter med begge Hænder, som en af de Gamle siger! Dog, af Guds Naade maa alt skee, som vi med dyb Erkjendelse maa erkjende at vor egen Magt er intet værd etc. Ja, gid vi i Sandhed maatte blive ret smaa i vore egne Øyne, og føle at vi har intet som vi ei har annammet, hvorfor han allene tilkommer Æren, og vi vore Ansigters Bludsel.

Chr.sand 11 Marti 1826. Deres ringeste OPMoe.

P. Sk. I Gaaraftes bekom jeg 4 Huspostiller fra Dig, Br. P. S. Jeg har i den senere Tid solgt dem for 2 Spd. Stk. Du er vel ogsaa fornøyet at selge dem for den Priis?

D. s.

S. T. Herr T. Seqvaland til Arendahl. Betalt.

==== 1826. 14. mars. Arendal.

Torjer Sikveland til vener i Drammen.

Af Hjertet elskede Venner i Drammen.

Indsluttet Forslag bekom vi fra Christiansand den 11te dennes, hvilket vi med hverandre har overveiet og synes ikke vi kunde andet end bifalde samme, og tilligemed synes det er en stor Naade at erfare saadan en christelig Omsorg hos vore nuværende Venner, hvilket hjertelig glæder os, endskjønt efter alle de Forsøg som hidindtil er gjort af saa mange fortrolige Venner, da synes det vel være lidet Haab tilbage. Men det er som Broder Ole Moe skriver: "Hvem veed hvad Øieblik Gud kunde faa gribe Hjertet! Og desuden veed vi at Kjærligheden haaber og tror alle Ting, den taaler alt og aflader aldrig. Gud give os Naade at voxe og tiltage i den jo mere og mere daglig, saa vi alle kunde kjendes derpaa at vi havde indbyrdes Kjærlighed, nemlig dem som hører Christo til!"

Dette er Broder Ole Moes Udtryk til os, hvilket Ønske mit Hjerte stemmer i med og derfor igjentager det for eder. Og deres Mening var ogsaa at vi skulde gaa forbi Skien og sende det lige til eder, hvilket vi ogsaa nu gjør, og sender det i samme Hensigt, nemlig til eders Overveielse. Og vi tror og, som Broder S. T. anmærker, at det er nødvendigt at være varsom med samme og holde det i Stilhed, kun tale med de mest Fortrolige derom, hvilket jeg ikke tvivler paa at I er enige med os i.

Kun een Ting vil jeg erindre, at jeg tvivler om at det kan gaa en at komme sammen til det Møde uden i Forveien at have tilspurgt T. B. om han ei ønskede saadant et Forsøg til Forening, at der komsammen een fra hver By forat forsøge endnu en Gang om Forening kunde skee; og dersom han da bevilgede samme, da synes vi det havde bedre Grund.

Dette er kun vore Tanker, som jeg tvivlede om jeg skulde yttre eller ei, som de bedre overveier med hverandre selv, i Forening med Vennerne i Bergen, før en Bestemmelse til Mødet bliver gjort.

Gud give os alle den Naade at vi maatte søge Herren af rene Hjerter, vandrende som for Guds Aasyn i al vor Gjøren og Laden, saa at vor Tro maatte have Rod og vort Hus ‹være› bygget paa Klippen Christo, som kunde staa fast i Nød og Død, at om vi end maatte gaa gjennem mange Fristelser og Farer indvortes og udvortes

i Livet, vi da maatte være som de der bliver Overmand i Fristelsens Stund og beholde Seier, eller som Paulus siger: "at vi maatte staa naar vi havde udrettet alle Ting".

Ja, vi veed, kjære Venner, <at> alle Ting ere mulige for dem som tror og i Troen strider alvorligt imod al Synd i en villig Aand at lyde Guds Raad til Salighed, med et overladt Sind og Hjerte i Guds Haand. Dem skjenker Gud sin Aand og Naade, ja den Salvelse som han har lovet Sine, der baade lærer dem alle Ting og styrker Troens svage Kraft, giver sin Fred og Venskab tilkjende i Hjertet og bekræfter det indvortes Menneske til daglig Fremvext i det Gode, i sin Søn Jesum Christum, vor Herre.

Gid vi maatte ydmyges mer og mer under Guds veldige Haand, blive smaa i vore egne Øine og pphøie Guds store Naade og Barmhjertighed i og imod os, at vi maatte kjende ret til Gavns vort dybe Fald og Guds søde Kjærlighed, at den maatte tvinge os til at ære Gud, baade med vore Lemmer og <vor> Aand, da begge hører ham til!

Dette beder vi dig, o Herre, at du selv ved din gode Aand vil saaledes danne og berede vore Hjerter at vi maa opnaa Troens Ende, som er Sjelens Saliggjørelse, og der, med alle dine Forløste, maatte love og prise dig for din frelsende Naade i Tiden fra alt Ondt og <for> det ubeskrivelige, uforskyldte Gode i Tid og Evighed.

De er hermed alle paa det Kjærligste hilset fra mog og Kone og fra alle Venner her.

Arendal den 14de Marts 1826. Torjer Seqveland.

S. T. her farver Mester Ole Mielva, boende paa Bragenes i Dramen.
Betalt.

==== 1826. 29. mars. Trondheim.

M. Grendahl til vener i Drammen.

Kjære Venner i Drammen.

Ved Modtagelsen af deres Skrivelse af 20de dennes med indsluttede Circulaire fra Bergen, erfares at deres Vidnesbyrd om den circulerende Plan stemmer ganske overeens med vores. Saa vil jeg herved nedskrive hvad vi under 15de dennes allerede har skrevet til Bergen:

"Ved Betragtningen af deres Skrivelse med samtlige Underskrifter maa jeg vel rose deres Omsorg for de affaldne B. og A., at de maatte erkjende sit Fald og faa Naade til Opreisning. Men jeg frygter for at den Plan de har valgt til Befordringsmiddel, ikke kommer til at opnaa Hensigten, saasom de ved Rygtet om denne store Bestemmelse snarere vil fordoble hvad de allerede yttrede ved Rygtet om 2de Venners Ankomst, "at han saa sig nød at væbne sig som en Ambolt, til at modtage Slagene", og hans Medholdere foranlediget at fordoble sine forhen yttrede Beskyldninger for Overlast og Forstyrrelse. Og omendskjøndt vi finder i Apost. 15 og nyere christne Historie afholdte Møder om Troens Lærdomme, saa finder vi ingen saadanne Bestemmelser for at omvende affaldne Christne, hverken af Christus selv eller hans Christne. Saa er dette den største Aarsag for min Tvivl for <at> deres Forslag ikke vil komme til at faa godt Udfald.

Og da det allerede har reist 2de af vores Sted saavelsom <fra> Christiansand, Romsdalen med flere Landdistrikter, vexelvis for at virke paa dem og andre, saa ønskede jeg gjerne at 2de vilde reise af deres Sted for ved Guds Ord, der er nyttig til Lærdom, Straf, Rettelse og Optugtelse i Retfærdighed, at virke paa dem og andre. Dog skal jeg ved vore Venners Tilbagekomst fra Levangers Marked forelægge dem deres Brev til fri Bedømmelse, uden at yttre min Mening.

Imidlertid ønskede jeg gjerne at blive underrettet, hvem som først bragte denne omskrevne Plan i Forslag, og om de alle var strax enige heri, eller om nogen blandt eder bifaldt mere af Føielighed for at beholde Enighed indbyrdes, end af egen fri Overbevisning om Planens Udfald."

Og da nogle kom tilbage fra Levanger før Afsendelsen, saa blev Følgende tilføiet:

"at vi ønskede at de i al Stilhed vilde nedlægge den omskrevne Plan, og i den Stæd hellere reise et Par fra deres Sted for at

virke paa dem og andre, saasom det er bevist at Herren har skaffet Seier ved Faa. Og om det end skulde lykkes for eder, da at erkjende <at> vi kun planter og vander, men Herren giver Væxten. Saa vi maa ikke ansee det for menneskelig Gjerning at omvende Syndere. Til at omvende David brugte Herren en Natan. Og Skjørlevneren i Corint. 5 Pauli Befaling at udelukke ham. Og en Manasse Jernlænkerne i Babel."

Vi vil af Hjertet bede at Gud ved eder vil løse de Fangne her paa Jorden, saa det blev løst i Himmelen, saafremt deres Synd ikke er af den Grad som i 1ste Johannes 5, 16 og Jeremias 7, 16 ikke bedes for, og i dette Tilfælde at blive staaende til et advarende Exempel for os: ikke at synde med fri Villie.

At forfatte noget Skrift om denne Begivenhed tror vi ikke er raadeligt, saasom vi derved kunde fremskynde Stridsskrifter, endog af Stormændene, som har taget og vil have sin Frihed, ligesom hine i Marc. 10, 4, støttende sig paa Lovene, men i den Sted hellere at lade trykke nogle Breve som har været skrevet i denne Materie, blandt flere Opbyggelsesbreve for vore Samtidige og Efterkommere. Og da nu alle her paa Stedet er enige heri, som jeg nu er meget glad i at finde eders fortrolige Vennevidnesbyrd om denne omskrevne Plan ganske overeensstemmende, saa sender vi herved Planen tilbage uden at vi tiltræder den.

Kjære Venner, lad os med Langmodighed tilkjendegive vore Venner som har <til>traadt Planen, at det ikke stemmer overeens med vor Overbevisning, for at vi ikke med skarpe Overbevisninger skal støde, men bede Vor Herre om at vor Tale maatte være overstrøende med Salt, paa det vi kan vide naar vi taler ret med enhver. Kjærlig hilset fra os samtlig her.

Trondhjem den 29 Marti 1826. M. Grendahl.

E. S. Omendskjøndt jeg agter det overflødigt at paaminde eder at holde dette i al Stilhed, siden jeg erfarer at de har den samme Aands Vidnesbyrd med os, saa vil de dog saa meget mere iagttage den nøieste Aarvaagenhed. M. Grendahl.

==== 1826, 12. april. Christiania.

Christen Dahler til C. P. Moe og Kittil Aarstad.

Kjære Broder O. Moe.

De er alle ofte ihukommet af mig, med et følsomt Hjerte ved at tænke tilbage paa den snilde Omgang og hjertelige Omsorg de har for hverandre, især til Sjelens Forædling. Herren give os Naade til altid at jage efter en børnlig Aand, der uafladelig raaber Abba kjære Fader, og saa i Hjertens Enfoldighed udtrykke vort Hjertes Anliggende for vor Herre, efter vor indvortes Trang og Sjelens Hunger efter den Helligaands Bistand til at udholde i den begyndte Kamp med Kjød og Blod samt Fiendens snedige Anfald for at skade os paa Livets Vei!

Dette kjender jeg for min Deel og var godt om jeg kunde komme mer til at vaage over mit Hjerte, og altid have det skarpeste Øye paa mig selv. Da kunde Herren mere faa aabenbare for mig min dybe Fordærvelse, saa jeg kunde lære mere Ydmygheds Vei at vandre, da Høyhed medfører saa mange andre Svagheder og formin-sker Naaden, gjør os uskikket til alt det som tjener til vor Fred. Herren styrke os alle i det begyndte Gode og formere sin Kjærlighed i vore Hjerter, saa den kunde faa sammenbinde os i Lydighed!

Angaaende Tilstanden her, da har jeg intet Sært at melde, andet end det som er før. Haaber de fleste arbeider i Oprigtighed. Solem og Kone er virksomme til at vedligeholde den Ild som Herren ønskede var tendt paa Jorden, efter den Naade dem er given.

Jeg faar nu slutte med en kjærlig Hilsen til dem alle, ingen forglemt. Mor bad og at hilse saa flittig, samt de andre Snilde i vort Hus, og først og sist fra mig, deres ringe Broder, der ønsker at blive meddeelagtig i Naaden.

Christiania den 12te Aprili 1826. Ch. Dahler.

Hermed følger endeel ukomplet af Postillen. Jeg har [ud]talt saa det kunde blive 12 Ex. efter den Opskrift som jeg fik av dem da jeg var der. Men det findes ikke her mere end 4 Ex. komplet, som alt er indpakket i en Pakke. Jeg ønskede, om De ei var for meget umaget derved, at jeg blev underrettet om hvad Bøger De trode var Afsetting paa der. De sagde til mig da jeg var nærværende hos Dem at De skrev Mor til om samme. Men Mor siger hun ikke har faaet noget Brev desangaaende. Mulig det er forkommet underveis. Flittig hilses. Ærbødigst Ch. Dahler.

Kjære Broder Kitil Aarstad.

De er kjærlig takket for den Umage De har havt for min Deel angaaende den Sild. Jeg har nu rigtig modtaget samme. Det Nye-Testamente af engelsk Tryk kjøbte jeg strax efter jeg kom hjem, og tænkte at <have> sendt med J. Bierkrem. Men han havde ikke Rum for samme, men <det> sendes hermed Skipper Tostensen. Og De erindrer jeg modtog Penge dertil af Dem, saa det er betalt fra Dem forhen. Flittigg hilses fra Deres Ven. Ærbødigst

Ch. Dahler.

I Hast medens jeg er her i Byen.

S. T. Herr O. P. Moe a/ Christiandsand.

Her medfølger en Pakke med Bøger i Materi, samt et Nyetestamente af engelsk Tryk til Kitil Aarstad i Christiandsand.

==== 1826. 29. april. Steinhovden.

Peder Abrahamsen Steinhovden til vener i Vevring.

Elskede Venner i Wefringsfiorden.

Jeg kan nu hilse eder fra min inderlig elskede Datter Anne, som den 28de April om Aftenen Kl. 9 paa en rørende Maade bad os det sidste Farvel. Hun var i sin hele Sygdoms Tid især henvendt til Gud i sine Synders sande Erkjendelse og hjertelig Bøn til Gud. Den store Flid hun brugte i sin Svaghed, igjennemrørte mit Hjerte, saa jeg det ikke glemmer, da hun saa alvorlig paamindte alle Tilstædeværende at bruge vel Naadens Tid.

Til sin Mand og eldste Broder sagde hun: Omvender eder og afstaar fra Synden, og lev christelig! Det kommer eder vel med i Døden. Til sin Mand sagde hun: Glem aldrig hvad jeg har sagt dig. Til os sagde hun: Mind ham derpaa! Til sin Søster sagde hun: Hold dig til Gud! Da skal du finde Trøst i Livet og i Døden. Os, sine Forældre, velsignede hun, og takkede saa venlig for al vor Omsorg for hende. Hun sagde: Jeg har læst i den lille Bog kaldet Livet i Døden, om mange Troendes salige Død. Saa har jeg bedet Gud at jeg maatte dø saa glad og vel.

Ofte saa vi hun bad saa alvorlig med sammenlagde Hender, ofte med de Ord: Jeg har ikke levet som jeg burde. Gud forlade mig det! Gud tilgive mig mine blodrøde Synder for Jesu Døds og Pines Skyld! O Gud og Fader, giv mig Livets Vand uforskyldt af Naade! Vær mig naadig og barmhjertig! Jeg har ikke fortjent det; men jeg har dog følt Trøst og troet Gud er mig naadig. Mener ikke I det? sagde hun til mig. Jeg svarede uden Tvil at de som hungrer og tørster efter Retfærdighed, de skal mættes.

Der kom en Kone til hende, som paa en overtroisk ‹Maade› vilde komme hende til Hjelp, hvortil hun sagde: Gak fra mig! Jeg veed paa hvem jeg tror; jeg tror paa Gud Fader, Søn og Helligaand.

Da jeg saa Døden nærmede sig, paamindte jeg hende at tro og bede. Hun sagde: Bed I for mig! Kort derefter sagde hun: "Nu reiser jeg til Vor Herre", rakte os da Haanden og bød os saa venlig Farvel med de Ord som hendes Frelser ‹sagde›: Fader, i din Haand befaler jeg min Aand.

Nu i den senere Tid, især paa Dødens Leie, viste det ‹sig› hvad som laa hende om Hjerte. Hun bad saa inderlig: Hjelp mig, o sødeste Jesu at vinde! Lidet formaar kun min skrøbelig Tro! m. m. Hendes

gudfrygtige Liv og salige Død var vidst nu Frugt af de mange kraftige Guds Ord som har været forhandlet blandt os. Gud være derfor evig lovet!

Saa lad os da være flittige til at tale om Guds Ord og hans Villie, opmuntre og tilskynde hverandre til Gudsfrygt og Dyd, saa Jesu Kjærlighed kunde blomstre iblandt os og Guds Ord kunde virke kraftig ved Herrens Velsignelse paa mange Hjerter! Hvad Gjerning kan bedre i Tiden udrettes? Det var vores Frelseres eneste Mad.

Vær alle venlig hilset fra mig og Kone!

Steenhovden d. 29de April 1826.

Peder St.

==== 1826. 4. mai. Fredrikshald.

C. Ottesen til O. Mjelva.

Elskelige Venner O. Mielva med Kone o. f.

Tak for Skrivelsen til os som vi har bekommet, hvoraf vi ser at du har havt det snilt paa Reisen. Kjender ofte mit Hjerte røres naar jeg tænker paa det meget Gode Gud beviser os, baade for at overbevise, lokke og drage Mennesken til sig, saa og for at styrke, opholde og stadfæste den som Naaden vil annamme til Saliggjørelse og Oplysning. Og da er det vigtigt for mig som Skriften siger: "See til at I ikke tager Guds Naade forgjæves!", som jeg tit maa frygte for, ja og erkjende ‹at› den ikke verdig nok annammes, naar jeg ser hvor langt jeg staar tilbage fra det Maal Gud kaldte og daglig søger at helliggjøre mig til, da Syndens Anfald og Fristelser [til] mere føles og fornemmes end Troens Tilvæxt, og jeg ofte maa stride med stor Skrøbelighed.

Dog, derover vil jeg ikke klage, som vistnok ingen sand Troende vil gjøre, men forsage sig selv, blive ved i Bøn til Gud om Seier og at beholde Salighedens Kjendetegn, en fattig, ringe og ydmyg Aand i et erkjendtligt Sind, saa vi ikke taber Frygten om vort Hjerte, men bestandig vaager og beredes ved Guds Naade til at løbe med Taalmodighed i den foresatte Kamp, da vi veed at vore Brødre er overgangne det samme.

Jeg ser af dit Brev at B‹roder› H. Mathisen er død, som var tungt for mig at føle paa, da han var den paa hvilken Menighedens Omsorg mest hvilede der. Og mig forekom Skriftens Ord: "Den Retfærdige omkommer, og der er ingen som lægger det paa Hjerte." Og jeg føler min hjertelige Bøn til Gud om at kunne betænke vores hellige Kald og annamme en hellig Kjærlighed i vort Hjerte, og lægge alvorlig Vind paa at følge deres Tro som er gangne foran og har efterfulgt vor Herre Christus, vidnet Sandhed for Verden og baaret Frugter af den Tro som har helliget deres Hjerter, i hvilken de og er hendøet.

Jeg maa nu hilse fra Marker og Rødnes, hvor jeg var i Paaskehelgen og havde det snilt opbyggeligt. Br‹ødrene› Chr. og Hans Holt var med mig til Rødnes, hvor jeg traf ~~Br. I. Bachemøllen og~~ Br. I. (= Brødrene i?) Bachemøllen og N. Berg. Det var en uforskyldt Naade at finde disse troskyldige Brødre, og var mig saa vel

i Rødnæs var en stor Rørelse blant folcket ieg tænckte paa Jesu ord høsten er stor men arbeiderne faa etz. I Marcker synes Rørelsen ei saa stor dog gud kiænder hiærtet hos alle, skal hilse fra Sørbrønd og Meby hvor det staar snilt til

til sist er de kiærlig hilset fra os all her i Byen ofte er Apostelens ord for mig naar ieg tæncker (s. 3) paa mig sælv og menigheden her, derfor omgiorder Eders sinds lænder og giører visse trin med Eders føder at icke det halte drages af lave men heller blive lægt

Det vilde være os kiært om nogen havde tilfælde at komme her fra Eder. all venner hilses kiærlig fra deres Ringe atraaende Broder -

COttesen

==== 1826, 10. mai. Stavanger.

Ole Seglem til Karen og Isak Skjelbrei.

Elskelige S. Karen med Mand.

Deres Svoger Lars var her Dagen efter han reiste hjemmefra. Da kunde han sige at du var lidt til Forbedring, som glæder os at Gud giver os saa mange Dager og mange Bevisheder paa sin faderlige Godhed mod os. Gid det maatte ret blive os, enhver især, til Forædling!

Det gaar langsomt med at faa sende med Leilighed. Men nu sender jeg det Forlangte efter den indlagde Sedel i B. J.s Brev. Det koster til sammen " - 3 - 12 S. Jeg har kjendt Lyst at komme til eder og f. St., men tviler om jeg formaar det, da jeg er endnu ikke ret frisk, men er glad for saa vidt(?).

Hils alle Venner fra mig og Kone.

Stavg. den 10de May 1826.

Ole Seglem.

Til Jsach Schielbrey a/ Egersuns Øen.

==== 1826. 20. mai. Bredtveit.

Christen Dahler til O. P. Moe.

Kjære Br. O. P. Moe.

Deres Skrivelse 3die dennes har jeg rigtig modtaget, som De er kjærlig takket for, samt flere som vi har seet fra Dem. Kjære, tag det ikke ilde op at jeg har umaget Dem med Skrivning om Bøgerne! Det er følsomt for mig at modtage saa megen Deeltagelse af de fleste Venner og ei kan gjøre noget igjen.

Hermed følger en Kasse som indeholder følgende Bøger:

						Debet	
4 Stk	Houges Postiller med flere i et Bind	1 Sd	24	—	4 Sp.	4	"
20 "	udvalgte Psalmebøger	a "	48		8	"	"
10 "	Religiøse Sange heftet	a "	14		1	"	20
6 "	do. godt Bind	a "	20		1	"	"
10 "	Reysebeskrivelse med flere heftet sammen	a "	40		3	1	16
5 "	Bønnebøger med flere do. do. ..	a "	16		"	3	8
7 "	do. med Chatekismeforklaring ..	a "	20		1	"	20
4 "	do. heftet	a "	10		"	1	16
2 "	frøgen(?) bøger heftet	a "	16		"	1	8
20 "	Lærdomsgrunde 3 hefte	a "	24		4	"	"
2 "	Vexels Predikker	a "	60		1	"	"
					25 Spd	3p	16

Pris Corant paa Bøgerne foruden de hvilket

De erfarer paa oven anførte Rg. (= Regning):

Livet i Døden, heftet ensam(?)	"	"	8
Religiøse Følelser, bundet med Permer og Skindryg	"	1	12
Kirkehistorie, bundet i Byen	"	3	18
Do., hjemmebunden	"	3	12
Tillæg til udvalgte Sangbog	"	"	8

Jeg ønsket om De vilde være af den Godhed at sende mig tilbage endeel af Religiøse Følelser i Materi, hvis de ei er bundet, og er de bundet, da ønsker jeg endog, formedelst her er ingen igjen. Ligesaa Livet i Døden, heraf vilde Dem behage efter Deres Beholdning at sende endeel som De godt synes.

Da sidste Skiftesamling holdtes, kjøbte Mor den Beholdning af Bøger som var ude til Forhandling, og efter Deres Regning af 7de October 1824. Men <det> blev forglemt at indbefatte de Bøger som

blev sendt til Dem d. 19 October 1824, af den Aarsag at Sorenskriveren gav mig op efter Listen som Ole Nielsen havde indgivet i Skiftet for at faa et Resultat af om Beløbet. Som jeg ei erindrede nøye hvor meget det var, lod jeg det være for ei at hindre Retten. Derfor veed jeg ikke endnu hvem de bliver tilhørende. Imidlertid kan det staa, og vil kun anføre Priserne i Materi for de sendte Bøger dengang.

Raa Materie.

Enfoldigheds Lære	Per Ex.	...	"	"	2
1 Cr. 15	"	"	... "	"	3
Sandheds Bekiendelse	"	"	... "	"	2
Lærdoms Grunde, af 1—2 Hefte, andet Oplag	"	"	... "	"	10
Religiøse Sange med Tillæg ...	"	"	... "	"	12
Bønnebøger	"	"	... "	"	8
Touleri 9 Trapper	"	"	... "	"	4
Fadervors Forklaring	"	"	... "	"	2
Levnedsregler for "6 dag"	"	"	... "	"	10
Touleri Omvendelse	"	"	... "	"	8
Kirkehistorie	"	"	... "	2	12
Fragen(?). Samtaler	"	"	... "	"	12
Svenske Bondesamtaler	"	"	... "	"	4
Reysebeskrivelse	"	"	... "	"	20

Dette er Prisen som vi har sat op og nu selges efter. Naar Anledning er, kommer til for at binde dem ind.

Bøger sendt til Dem som oven anført, har jeg godskrevet Dem efter oven anførte Pris som er Beløbet ..... Spd. 18 " 5. Det samme debiterer De mig for igjen<sendte?> til videre. Ligesaa maa jeg bede Dem paa det Venskabeligste at De vilde oversee de forhen bekomne Bøger, og debitere mig for det Beløb som det udgjør efter den nedsatte Pris. Da faar jeg det at vide naar Tid gives.

Fragten for Bøgerne har jeg ikke akodert, ei heller betalt, hvilket jeg haaber De gjør og debiterer mig for samme.

Jeg har ei noget Sært at underrette om for Nærværende, andet end vi lever vel og er med Hilsen. Nille synes at bedres lidet, men det gaar seent. Nille Hansen kan jeg hilse ifra, og fra Bakkehougmøllen, Solem med Kone som er nu reist til Drammen, og fra Vennerne her, og først og sist fra Mor, saa og fra mig, Deres hengivne Ch. Dahler.

Brev frå haugianarar

Jeg skulde sagt Dem lidet om min Skjebne angaaende Drammen. Da har jeg for en føye Tid siden faaet Brev fra Bache, <i> hvilket han indbefatter mig og de som nu reiser og bekjender Ordet at synes være som Paulus siger i 2 Timoteum 4 C. 3 V., med mange andre Ting, hvilket var følsomt her at betragte i flere Tilfælde. Desforuden modtog jeg Brev fra Torkel O. paa Eger Mølle som Svar paa mit Brev til <ham>, som mest andsiger (= angaar?) udvortes Ting. Dog takker han Lars Iversen, som og jeg lidet berørte, at han holdt sig saa indskrenket. Og naar han skulde sige hvad hans Hjerte føler, da ønskede <han> ikke mange saadanne Besøg, hvilket ikke vidner om meget. Vennerne her synes jeg ikke skal svare derpaa. Saa her seer ikke ud til at noget hvad Udfaldet vil blive, er skjult.

Det seer noget flaut ud at skrive paa saadant Papir, men jeg har ei andet for Øyeblikket. Flittig Hilsen, ærbødigst

Bredtvedt d. 20 Mai 1826.

Ch. Dahler.

S. T. Her O. P. Moe i Christiansand.
Hermed følger 1 Kasse mærket med O. P. M.

==== 1826. 27. mai. Bergen.

O. T. Svanøe til O. P. Moe.

Elskelig Br. O. P. Moe.

For Deres kjærkomne Skrivelse af 6te Martz d. A. er Du hjertelig takket for. Det er ligeledes for mig en stor Bestyrkelse at høre om andres Strid og Arbeide, da det stadfæstes at den samme Aand har altid samme Skik. De faar at gaa den samme Vei Han gik.

Jeg synes for min Del at jo mere jeg skulde være kommen frem paa Sandheds Vei, jo flere Svagheder synes jeg at opdage og føle hos mig paa mange Maader og ofte maa, som Du Br. siger, frygte for <at> jeg ei strider lovligen. Dog bør vi hjertelig takke Gud for sin Naade som minder os om vore Feiler, da disse er de som skal drive os til Gud, som vistnok skeer naar vi som Pontoppidan siger, angrer vore Feil, afbeder dem hos Gud og tragter efter Forbedring.

Gud give os hertil Naade og Kraft! Det ønskes for mig selv, Eder og alle medtroende Venner som tror i samme Menighed. Du er da med Kone, Børn og alle Venner der saa kjærlig hilset fra min Kone, Børn, Vennerne i Sønfiord og her i Byen, og fra din Ven og Medbroder

O. T. Svanøe.

Ligeledes er Du meget takket for den havte Umage med at sælge og uddele de 300 af den Aandelige Aarvaagenhed, som jeg tror er skedt aldeles efter min Bestemmelse og Ønske. Efter den mig tilsendte Regning er jeg dig endnu skyldig paa de 300 St. Kirkebøger 77 Spd. 2 Ort. Og da jeg har subskribert paa 50 St. Huspostiller, saa burde jeg allerede have sendt Dig 20 Spd. paa dem. Men da dette endnu ikke er skeet, saa maa jeg bede Dig om at give Anvisning paa O. Iversen paa det Hele, nemlig 97 Spd. 2 Ort.

Jeg seer du atter er forsynet med Guldbergs Salmebog. Vi har nu faaet dem i Brug i Svanøe Sogn, men ganske lidet afsat, da der endnu er nogen Tvist blandt Almuen, men haaber det skulde komme sig efterhaanden.

De har vel hørt at Torbiørn Sanvigs Sønner vil lade trykke en Bog for Værdien af den Gulddaase som de solgte til H. M. Kongen? Men de er endnu ikke enig med sig selv hvilken Bog de vil lade trykke. De talede nu med mig om Christendoms Øvelse, forfattet af J. Spener, bad mig skrive Dig til hvor meget det skulde koste at faa trykt 2000 Explarer.

Jeg tænker du kjender denne Bog. Jeg kan just ikke videre sige derom. Jeg lovede saa snart jeg kom hjem, at tage mig for at læse den igjennem og saa sige dem min Mening ~~derom~~ om den. Vil du være saa god naar Du skriver mig til, at sige hvor meget den kom til at koste, saa at jeg, naar jeg siger dem min Mening om Bogen, tillige kan sige dem hvor meget den kom til at koste. Saa faar de siden gjøre hvad de finder for Godt.

Min lille Søn Anders reiste herfra igaar med G. Mekelsen til Christiania for at gaa i Skole, bliver i Logi hos Solem. Min store Lyst var at <have> fulgt med for at besøgt Eder m. f.; men Tiden tillod det ikke for mig. Endnu har vi ikke faaet ~~de~~ fra Christiania de Breve som skal trykkes. Jeg har skrevet et lidet Udkast til en Fortale, men som kun kan tjene til Matrial til at gjøre en som er bedre, hvilket jeg haaber Du i sin Tid paatager Dig.

Jeg veed for denne Gang ikke mer, men hilser i Hast.

Bergen d. 27de Mai 1826.

O. T. Svanøe.

S. T. Herr Kjøbmand O. P. Moe, Christiansand.

==== 1826. 4. juni. Christiania.

Ingeborg Maria Pedersdatter til huslyden O. P. Moe.

Elskelige Søster Madame Moe med flere hos eder.

Jeg vilde gjerne skrive til eder angaaende det vi talte om i forrige Aar, om jeg kunde komme til eder at tjene til Høsten, da det ikke kan være det Retteste for mig at være her lengere, da det er et meget vidløftigt og vanskeligt Hus at være i for dem der vilde arbeide paa at søge Gud og afholde sig ifra de verdslige Fornøyelser. Og især da Guds Ord lidet bliver lest i Huset eller agtet, saa kan jeg ikke negte for andet end jeg føler tungt ved at være her. Og sjelden kommer jeg ud at nyde nogen Opbyggelse.

Saa det var mit hjertelige Ønske at komme til oprigtige Venner igjen, som har Omsorg baade for sig selv og sine Underhavendes Salighed. Dette har jeg vist faaet savnet siden jeg kom her, og har havt mange Prøver over mit Hjerte. Gud give det maatte tjene mig til Gode, til ret at takke Gud som vil lede mig til et Bedre. Dog maa og bør jeg frygte for mig selv, at jeg ikke skulde lade mig forlede til de syndige Ting. Vi gaar altid i Fare hvor vi gaar, min Sjel skal altid tenke etc.

Jeg vilde helst havt enten Stuepigekondision eller Barnepige, naar det kunde falde beleiligt hos eder. Jeg har og talt ved Vennerne paa Bretvet og paa Bakkemøllen om mine Tanker. Men de er forsynet med Piger, og tillige synes jeg at jeg ikke kan tage Kondision andensteds end hos Venner, da jeg nok daglig maa erfare at det er at kaste sig i Faare.

Ofte tenker jeg paa eder og alle Snilde i Christiansand, føler og Tak til Gud for alt det Gode I beviste imod mig den Tid jeg var der. Og det var og mit Hjertens Ønske at komme i Omgang med saa Fortrolige der som det paa nogen Maade kunde lade sig gjøre. Jeg talte ved Mor Hansen i Vinter om det samme. Jeg faar og bede de er saa god og giver mig et vist Svar, enten det kan falde hos eder eller hos nogen anden, saa jeg maatte ved Skrivelse faa det at vide ved Santehans Tid.

Jeg kan i det Øvrige hilse eder meget kjærlig ifra de fortrolige Solems og Andersen og flere paa Landet som de veed. Det har og været Brølup paa Bretvet for 8 Dage siden, med Mor Nielsen og Christen Daler, som de maaskee veed før.

Jeg er og har været, Gud skee Tak, frisk og vel med Hilsen til denne Tid, endskjønt det nok ikke har været let for mig at

gaa i Grunden. De bedes kjærlig at hilse flittig til alle Bekjendte, og selv er de saa meget kjærlig ombedet at gjøre hvad de kan i det som før er meldt. Og vær til sist hilset ifra mig, eders ringe Søster. Lev vel!

Christiania d. 4 Iuni 1826. Ingeborg Maria Peders Datter

S. T. Herr Bogtrykker Ole P. Moe a/ Christiansand. Ved Godhed.

(Påteikning med Moes hand:)
Hvis nogen skulde behøve hendes tilbudne Tjeneste — det er Ingebor som var hos P. Schievland og er nu hos Grøndahl — ville behage herpaa at tegne samme. Min Kone behøver hende ikke.

O. P. Moe.

Corneliusen: Min Kone heller ikke.
Bierkrem: Min Kone vil see at faa sig en udengaars(?) Pige, og ei heller modtage hende. I. Bierkrem.

==== 1826. 7. juni. Mjelva.

Daniel Arnesen til vener i Drammen og Christiania.

Elskelige Venner i Drammen <og> Christiania.

Jeg skal nu hilse eder fra vor elskelige og kjære Broder L. Kyllingen, som nu har nu taget Afsked fra os og Verden ved en sagte og stille Død i Herren, den første Juni. Herren var særdeles god med ham hele Tiden, saa han beholdt Naaden i Christo og Kraften til at kunne aagre med det Pund i Herren indtil han bad Farvel og sov rolig hen. Han havde ikke meget haarde Fristelser, men omvexlende med gode Følelser. Han klagede vel undertiden over sine Synder og Ufuldkommenheder, erkjendte <at> skulde han blive salig, da maatte det skee af idel Naade for Christi Skyld, og bad ogsaa andre at bede for sig.

Dog havde Vantroen ingen Magt. Men Troen paa sin Frelser og Haabet at blive frelst havde han bestandig, dog ikke altid lige klart og kraftigt, men havde dog en liden Gnist igjen som ikke udsluktes. Han blev ved at tale Guds Ord til sine Medmennesker indtil nogle Dage før han døde. Da var han ei istand til at tale høyt, og undertiden intet istand til at tale, men allene saa paa Folket, saa man kunde ligesom læse det af hans Ansigtes Træk og Øynes Blik, den Alvorlighed at paaminde sine Medmennesker at tage i Agt sin Salighed, og at de som havde begyndt paa Saligheds Vei, maatte blive troe indtil Enden.

Nogle Timer før han døde kom han ifra sig selv, ligesom sov hen, saa de alle tænkte han var død. Men saa kom han sig igjen, og talte da saa alvorlig og hjerteligt, og tog alle sine Folk i Haanden og bad Farvel. Og derefter sov han rolig hen i Herren.

Det er nu meget rørende og følsomt for os som lever, at see og erfare den ene efter den anden kaldes bort fra Tiden af vore Medarbeidere og Medstridere, af de der er mest betroet af Herren og kommet saare i Striden. Saadant med mere kunde ogsaa være kraftige Midler for os til at paaskynde os at arbeide den Stund vi har Tid og Herren giver os Kraft og Naade naar vi er tro og lydige. Jeg haaber da at det Middel og skulde tjene os til Gode, at vekke vore Hjerter til mere Alvorlighed og Trofasthed indtil Enden. Og han efterlod mange kraftige Vidnesbyrd og et særdeles snilt Exempel for Ven og Fiende, dog vi faar ofte, alle Sørgende, savne han iblandt os.

926,516 2

Jeg var hos ham lidt over 8 Dage før han døde. Han talede da ogsaa, blandt andet og sagde at kunde vi være verdige engang at opnaa den Herlighed som er beredt for de Troende, som vi har vidnet om for mange Tusinde Mennesker! Han var da saa vidt taalig og vi talede om mange Ting. Jeg troede da ikke hans Endeligt var saa nær. Jeg tænkte enda at finde ham igjen i Tiden; men det blev ikke mere. Gud hjelpe mig at komme efter ham paa Saligheds Vei, og at mit Endeligt maatte blive som hans!

Elling Ormem er med det samme som før i Henseende til Sygdommen. Ellers er han snild. Broder Solem er takket for Skrivelsen til os, som var kostbart at faa noget derifra. Du maa forlade mig, Broder, at jeg skrev noget dristig og ubetænkt om Postillen. Du veed, Broder, at vi alle maa erkjende og bekjende for Gud og Menneskene at det er en stor Naade af Herren at Du er saa opofret og udstrakt at befordre det store Gode til Guds Ære og Menneskens Salighed, baade med Postillen og mange Ting. Og efter din Skrivelse faar jeg nu fortælle Folket om Eders Bestræbelse for det sande Gode, og at Trykningen er begyndt.

Vor Herre styrke eder alle at bære Herren de velbehagelige Frugter, til hans Ære og Menneskes ~~[illegible]~~ Salighed! Saa veed vi den store Forjettelse, at de som haver været tro over Lidet, skal engang indgaa i sin Herres Glæde.

De er da saa kjærlig hilset fra alle Venner her omkring, og fra Høydal og hans Kone. Forrige Søndag var jeg der og havde det snilt. Hils Vennerne allesteds der omkring fra mig, eders ringe Ven og Meddelagtige i Guds Naade ved hans elskelige Søn Jesum Christum, samt <fra> min Kone og andre Venner! Er Søster Berta Ogshus (= Ophus?) der endnu, da hils hende fra os, og hendes Folk lever vel.

Mielva d. 7 Juni 1826.

Daniel Arnesen.

==== 1826. 24. juni. Kyllingen.

Daniel Arnesen til vener.

Vor Broder som vi nu alle med rørte Hjerter savner, da hans Aand nu ikke mere er i Tiden, men er bortfaren til de Levendes Lande, og hans Legem er falmet som et Blomster der visner og bliver til Støv igjen, som det er kommen af, — men saa har vi dog igjen Erindringen om hans alvorlige Arbeide for sin og sine Medmenneskers evige Salighed. Og nu alle som er her tilstæde, Hustru og Børn, Slægt og Venner, erindrer de mange alvorlige Formaninger til eder, at tage i Agt eders Salighed, og hvor ofte eders Hjerter var rørte ved de mange kraftige Guds Ord som udgik af hans Mund, hvor ofte I da lovede Herren ny Lydighed, at de vilde ved Guds Naade og Kraft rive eder løs fra Verdens og Syndens Baand og mere renses ifra det Urene, som de da følte skulde gjøre Skilsmisse imellem Gud og <eder>.

Men at efterkomme dette, det manglede vel altfor meget. Derfor kunde det nu hede: Betal Herren eders Løfter, og lad det nu vise sig mere Frugterne af hans Arbeide herefter end det har gjort, at I ikke skikker eder lige med denne Verden, men fornyes i eders Sinds Aand efter Guds Billedes Lighed! Betænk, det var ikke hans egen Kraft, Visdom eller Gjerning han gik frem i; men det var Herren som havde betroet sine Pund at aagre med, som havde udrustet ham med Kraft og Visdom ifra det Høye til at bekjende hans Navn for sine Medmennesker, til Guds Ære og Menneskens evige Salighed.

Og alligevel han var en tro Arbeider i Herrens Gjerning, saa erkjendte han dog og bekjendte for Gud og Menneskerne at han var ufuldkommen og havde mange Feil og Skrøbeligheder, og at hans Gjerning og Arbeide aldrig kunde gjøre ham salig, men allene Tro paa sin kjære Frelsere Jesum Christum. Og ved hans Naade og Fortjeneste var det han havde et levende Haab, at den Gud og Herre som han saa hjertelig elskede og trolig tjente og stod i Forbindelse med, han vilde (ms.: vilde han) af Naade skjenke ham en liden Del i den Herlighed som han har beredt for sine troende Børn.

Og nu har han kjempet igjennem Verdens Møysommeligheder og stridt Troens gode Strid og fuldendet Løbet i Gudsfrygt. Men vi staar tilbage. Ak, at vi maatte haste at komme efter paa Saligheds Vei! Erindrer eder, Venner, hvor ofte han fortalte eder saa tydelig Dødens og Livets Vei, hvilken Qval og Pine og Elendighed der er beredt for de Ulydige og Gjenstridige, som

aldrig faar Ende, og hvilken Fred, Fryd og Glæde der er beredt for de oprigtige og troende Sjele i al Evighed!

Og da vi nu er Vidner til hans Endeligt, saa vel som medens han kunde røre sin Tunge, hvorledes Herren viste sin store Naade og Barmhjertighed og Visdom imod denne vor henfarne Broder, og viste Herrens Trofasthed imod dem som ham frygter og elsker, og saa i det Exempel at Herren opholdt ham i Sygdommens Lidelser, at de ikke blev for tunge saa de virket Utaalmodighed og Misfornøyelse, men Taalmodighed, Tilfredshed og Overladenhed i Guds Villie, og at Dødens bitre Stund heller ikke kunde gjøre ham forsagt, tvilraadig eller vantroende, heller ikke opvække Klage over Smerten, — Troen paa sin Frelsere og det Liv i Gud viste sig tydelig for alle de Tilstædeværende.

Medens han kunde røre sin Tunge, saa formanede han sine Medmennesker at elske Gud og at elske hverandre i Guds Kjærlighed og at blive faste ved Sandhed. Og siden udviste hans Ansigtes Træk, Øynenes Blik den Tro og Kjærlighed til Gud og Overladenhed i hans Haand, og den Tilfredshed og Rolighed at omskifte Tiden med Evigheden.

Ak, hvor kunde det nu være et kraftigt Middel i Guds Haand til at vække paa vore Hjerter af al Sikkerheds og Lunkenheds Slummer, til at arbeide Herrens Gjerning medens vi har Tid og Naade, da vi seer Herrens Trofasthed imod den som ham frygter og elsker, og hvor godt det er at have sat sit Haab til den levende Gud!

Men skulde nu alle disse Vidnesbyrd blive os til Dom og Overbevisning, hvor forskrækkelig det vilde blive for os at tænke paa Døden, Dommen og Opstandelsen, hvor forskrækkeligt det er at tænke paa dem som endnu bærer Lasternes Lænker og slæbes hen til den evige Død og Fordømmelse. Alligevel haver Naadens Tilbydelse Frelsning og Frihed ved Jesum Christum for enhver som omvender sig til Herren sin Gud.

Men I da som ved Guds Naade og Kraft formedelst Troen paa Christum er komne til Sandheds Erkjendelse og er vendte fra Mørket til Lyset og haver kjendt at Herren er god, ak, lader Christi Ord og Aand mere og mere igjennemtrænge eder, til mere Fornøyelse og Troens Standhaftighed at gaa frem paa Sandheds og Saligheds Vei, saa vi kunde engang af Naade opnaa den samme salige Udvandring som vores henfarne Broder, og da efter Tiden bekomme Evighedens Krone ved Jesum Christum! Amen.

Kyllingen d. 24 Juni 1826.

Daniel Arnesen.

==== 1826. 1. juli. Christiansand.

O. P. Moe til O. Mjelva o. a. vener.

Kjære Br. O. Mielva med Kone og fl.

Foruden den almindelige Hjelp som vi bør tage Deel i for de Brandlidte paa Friderichshald, og hvorpaa ogsaa her er begyndt en Subscription, er det vor Lyst som Pligt i Særdeleshed at komme vore Venner til Hjelp. Men da vi her har ikke ret megen Kundskab om disse, hverken om deres legemlige eller aandelige Forfatning, eller hvor mange Familier de er, og især om alle eller nogen er iblandt de som har mistet alt, som vel er troligt, da man seer at det Tal er det største. Saa ønsket vi saa gjerne at have Kundskab om dette før vi kan foretage noget deri.

Og da jeg tror at denne Kundskab helst kunde faaes hos Dig som er kjendt paa Stedet, saa er det jeg herved beder Du vil meddele mig den saa snart muligt, samt hvad som er gjort for den Sag der øster, af og for vore Venner.

Maaskee at Du eller nogen anden der besøger os i Sommer, som vi har hørt skulle være eders Tanker, men ei bestemt hvem det skulde være, som vist vil være os kjært. Og i saa Fald kunde vi have Fornøyelsen at tales muntlig ved om dette saa vel som meget andet. Imidlertid er de alle sammen hjertelig kjærlig hilset fra os alle her, som lever alle vel med Hilsen. I denne Sommer har vi havt og har en usædvanlig Varme her og aldeles intet Regn, som vel nu har varet 9 a 10 Uger, som bebuder en slet Høst og en stor Høemangel.

De har vel hørt at vor Br. L. Kyllingen er da ogsaa efter en lang Svaghed hensoven, som Br. S. Traae skriver skeede den 1 f. M., og at han nød sin fulde Samling og talede om det som hans Hjerte var opfyldt med saa lenge hans Tunge kunde røre sig.

Herren give os Naade til at leve som den Retfærdige! Saa kunde vi ogsaa haabe at dø den Retfærdiges Død og at vort Endeligt maatte være som hans.

Hilses fra min Kone og deres ringe Br.

Chr.sand den 1 Juli 1826. O. P. Moe.

S. T. Herr O. Mielva til Drammen. Betalt.

==== 1826. 10. juli. Drammen.

O. Mjelva tål O. B. Moe og fleire.

Elskelige B. O. Moe med Kone og de flere der.

Tak for Skrivelsen af første dennes! Seer deraf de tænker paa de Brandlidende i Fredrichshald, og er vel formodentlig kundgjort i det Offentlige ogsaa hos eder Brandens Opkomst og Gang m. m.

Til Hjelp til de almindelige Brandlidte blev her hastig Foranstaltning ved en Supskripsion som sammenskjød 7 a 800 Spd., og en Slup blev ladet med adskillig Slags Levnedsmidler og endel Linnet og Sengeklæder. Samme gik herfra fjerde Dagen efter Branden. Men meget mere er blevet samlet siden, da de fleste har Lidet reddet.

Vores Venner der er ogsaa med de Brandlidende, og er at opgive 2 Huser. Det ene er en Ellev Rød, som var hos mig 8 Aar og blev Farver efter mig i samme Gaard og gift med Marit Solset. Dem har været snild og meget villig at gjøre Godt. Dem fik reddet det Meste af sit Indbo, saa dem anslaar Skaden til omtrent 170 Spd. og saa har 100 Spd. i Assuranse. Og mig gav han 1200 Spd. for Gaarden og Farveri-Jndvitarium. Saa hans Stilling er taalig, kun at han kan komme til at virke.

Det andet Hus er en Skeddermester A. Winberg fra Gattenborg. Har boet der i Fredrichshald 4 Aar. Han var et Exempel paa Flittighed og duelig Haandværker, saa 10 a 12 St. Svender og Drenge bestandig havde Arbeide, og saaledes nu var i god Stand. Disse Folk kom Ilden saa pludselig paa at dem maatte tage Flugten fra alle sine Ting. Deres Skade paa Indbo er over 600 Spd. Disse Folk har vi og fundet en snild Grund hos.

Og saa er der en gammel bekjendt B. heder Peder Piper, som ogsaa er brandlidende. Dem er og meget fattig. Dog har han Understøttelse af Byen og lidet Pængsion.

Vi har nu alle her givet noget til de Brandlidende i Almindelighed. Men vi tænker og at skyde sammen noget til Vennerne i Særdeleshed, saa deres Kaar kunde saa meget lættes at de med de Første kunde komme til at virke. Dem har og havt det Fortrin at Øyeblikkets Trang har været taalig for dem, da B. Jon Søbrønd har beskyttet dem baade med Hus og Ophold m. m. Dem har skrevet hid meget snilt. Tror dem er tolmodige og vil annamme alt som fra Gud. [Jeg synes, ved at have betragtet Brandens Gang, at dette var et Ris, dette Folk til Straf og andre til stort Exempel

Tak for Underretningen om B. L. Kyllingens Død! Vi har endnu ikke faaet Brev fra Romsdalen, som vi venter daglig. Vi seer den Glæde at hans Endeligt er et rørende Exempel som burde gjøre Indtryk paa vore Hjerter til ogsaa at løses fra de jordiske Ting, saa vi kunde ære Gud baade med Aand og Lemmer. Det er baade følsomt og betænkeligt for os Søskende at betænke den store Høst og de faa Arbeidere, da vi ser og føler Savnet af dem som bærer Kjærligheds Omsorg og gjør Opofrelse, ja endog sig selv.

Lad os bede med hverandre at Gud vil opvække os til mere at ile frem, at gaa ud ifra os selv og ind til Næsten, med Omsorg at faa formeret Guds Børns Tal! Jeg er den Usleste, og føler mig ofte omringet af mange Fristelser. Bed med og for mig! Jeg skal imorgen reise til Christiania, skal da strax skrive til eder om nogen kommer til eder herfra.

Meget kjærlig er de alle hilset fra min Kone, som i Sommer er taalig frisk, og mig, eders svage Broder. B. K. Jacobsen er meget takket for Skrivelsen.

Drammen d. 6 Iuli 1826.

O. Mielva.

Til Hr. O. P. Moe, Bogtrøkker a/ Christiansand.

==== 1826. 14. juli. Aaserud.

Ole Aaserud (og Hans Nesterud) til O. P. Moe.

Deres Brev, kjære Ven, med Underretning til en nøiere Opgivelse med det som tilkommer gamle Mor Neesrud, har jeg modtaget ifra Dem, og tillige besvaret den 8 Mai Deres Skrivelse, med Underretning og Oplysning saa godt jeg og Hans N. forstod og kunde fatte. Men ⟨jeg⟩ tviler nu paa at det ikke er fremkommen, eftersom det nu er en Tid siden, og ikke Svar faaet. Saa synes jeg nu ikke at igjentage de forrige Underretninger førend jeg faar høre om det er fremkommen eller ikke.

Men Deres Mand(?) og Datter Cari(?), — Mor Nestrud ønskede nok de vilde komme hjem, som og jeg med flere her ønskede det samme. Men det staar alt til Dem selv, hvad de finder for Godt og Tjenligt. Saa kjender de best til Omstændigheden der hvor de tilkommer at boe. Kari beder om de mor (= De Moe?) kunde bringe hende lidt "liind eller toe", som og beder at hilse ifra dem begge til eder samtlig, Slægt og Venner, og beder venlig om Svar med første skee kan, som og ifra mig.

Christen Bretvedt, som reiste her over for 4 Uger siden, fik vi tale med, som er godt. Vi fandtes at tale fortrolig, at dele vort Hjerte i Sorg og Glæde, som og Lars Iversen, som kom her om fra eder i Vinter, som var en hjertelig B. og bar det glade Budskab. Ellers omgaaes vi her at tale ved hverandre til Opbyggelse.

Gud give os at alle Naadens Midler kunde blive til vort Hjertes Renselse og Helliggjørelse, at forbindes i Aanden tilsammen som En, at Kjærlighed findes oprigtig og een etc., saa det af Guds Naade kunde blive til vor Sjels Salighed, som han en Gang har kaldet os til, end skjønt jeg paa min Side findes ofte tvilende og langt tilbagestaaende i det begyndte Gode. Men Gud som er god og vil [til] vor Salighed, som holder ved Haanden, og vi⟨l⟩ i Nøden lære at bede, som tjener os til Gode at stride med skrøbelig Magt. Thi ud af vor Syndevaade kan vi ei det Gode taale.

Hilset er De med kjære Kone og Moder og de forenede Venner der ifra os her samtlig, ifra Kone og mig, Deres attraaende Broder i Herren.

Aasrud d. 14 Iulli 1826.

Ole Erechsen.

Da Broder Ole A. har skrevet om Underretninger før, saa har han meldt det Fornødne efter Eders Brev i afvigte September, at

jeg intet skulde selge af eders Vilkaar for dette Aar, formedelst De var i Tvil om at komme til Toten igjen. Saa har jeg ikke saa meget gjort derved. Men jeg har Leien, Renten og nogle Penger til som jeg ikke har sendt, førend jeg skulde faa Underretning videre fra Eder om samme.

Vær saa venlig hilset fra mig og Kone! Hans Næstrud.

Jens som havde Kari, som var paa Neesrud forleden, da de var i C., er nu død for 3 Uger siden. Han omskiftede Tiden med Evigheden, som vi havde Opbyggelse der nylig før han døde, og var snilt.

<Ole Erechsen.>

S. T. O. Peedersen Moe paa Bogtrøkkeriet a Christtiandsand.
Betalt til Christtiania.

==== 1826. 20. juli. Drammen.

O. Mjelva til T. Sikvaland.

Elskelige Medtroende i Arendal.

Jeg har ofte følt Lyst, som og var Pligt, at skrive til eder og underrette om os i aandelige og timelige Ting. Veed nu ikke noget Sært, uden det her Modparti bliver ved at trænge os. Maaskee vi tit behøver saadanne Svøber. Vil bede til Gud dette maatte ydmyge os og vi tage alt som ifra Herren, ja og om Naade til at føle Medlidenhed over deres Vildfarelse og Omsorg for de Enfoldige.

I Dag fik vi Underretning fra Skien at Paul Gundersen er kommet der i det Ærinde at bekjende Guds Ord, og vilde reise igjennem Menighederne til Bergen; de kjender ham vel efter Gammelt. Hans Levnet har været længe meget usselt i Drukkenskab, Løgn m. m. Om nogen sand Forandring er skeet, er os ubekjendt og meget tvilsomt, da han har ofte gjort Bekjendelser og klaget over sig, men atter gjort de samme Ting. Han har og reist Omvei, som synes være for ikke at ville reise igjennem C. og Drammen. <Det> var snilt og stor Nødvendighed at faa ham stanset og at vende tilbage til sit Hus, da han pleier bruge stor Frihed at besøge Præsterne og de "Condesonerte" paa Landet og bede om Penger, som de faar advare ham om m. m., da det kan opreise sig Forfølgelse og Guds Navn komme til at lide.

En Student, Jørgen Kapelen, kommer snart til eder, Christiansand og Stavanger. Han agter at gaa som Missionær til Hedningene, har en Subskripsionsplan til Understøttelse til Missionærer. Han har været i Tronhiem. Der og underveis i Romsdalen m. f. St. har han besøgt vores Venner, som han har yttret har fundet Varme i. Dem har subskriberet efter Evne, Solum 10 Spd. aarlig, andre mindre. Han seer noget velmeent ud, og er nok foregaaet Sindsforandring hos ham. Videre kjender vi ham ikke, uden haaber til det Beste.

Mulig, om ikke sær Forandring skeer, jeg kommer til eder og Christiansand sist i næste Maaned, og nogen flere herfra bliver vel med. Saa faar vi tales muntlig. Kjærlig er de alle hilset fra min Kone og mig.

Drammen d/ 20 Iuli 1826.

O. Mielva.

Til Hr. Tørger Sichvaland, Garver Mæster a/ Arndahl.

====

1826. 20. juli. Drammen.

O. Mjelva til O. P. Moe.

Elskelige B. O. Moe med Kone samt alle Medtroende der.

Guds Kjærlighed og Fred være vort Hjertens Ønske til hverandre, ikke allene med Ord, men ⟨med⟩ vort ganske Sind, at have det udstrakt til Kjærlighed og Fred af det Slags Christus paaminte Disiplene om paa flere Stæder! Det føler jeg koster megen Kamp og Strid, da saa meget af den onde Natur vil trænge sig ind. Og naar jeg samtykker, saa føler jeg Troens Liv tabes. Den rette Nødvendighed at trænge ind til Gud i Bøn bliver ikke saa følbar, Kjærligheden til Gud og Næsten forkjøles og Fornuften er fuld af Udveie. O, bed, Søskende, med og for mig, at Gud vil holde mig i Faarestien, give mig Naade til at søge ham i Hjertens Oprigtighed om Kraft og Visdom til at bruge de betroede Pund, saa Gud kunde æres og Næsten opbygges!

Jeg kan hilse fra Christiania og Bretvet. Jeg var der førige Helg, og vi havde det snilt. Smaa Nilla er død d. 11 dennes. Mulig Christen har skrevet til eder, da han sagde ⟨han⟩ vilde sende eder Copi af B. Daniels Brev om vor elskelige B. L. Kyllingens hjerterørende Endeligt m. m. Vil og lade eder vide at en Student, Jørgen Kapelen, er for nogle Dage siden reist herfra til eder og Stavanger. B. Solum har vel talet om dig og de flere der med ham. Han reiser med Opmuntring til at supskribere til Missionærers Understøttelse. Han har gjort sig bekjent med vores Venner i Tronhiem og paa Landet, i Romsdalen m. f. Stæder, og yttret paa Bretvet at have fundet megen Varme i Hauges Venner; dem har og subskriberet efter Evne.

Han syntes alvorlig da jeg talte med ham ganske kort. I Grunden er ⟨det⟩ vel ingen her som vel kjender ham, vil tvivle han staar nær Brødremenighederne. Kan det falde Anledning at handle med ham for eder, skulde det være snilt, da han er selv den første fra Norge som vil gaa ud til Hedningene. Maaskee de skriver Lidet hid naar han har været hos eder.

I Dag fik vi Budskab fra S⟨k⟩ien at Paul Gundersen er kommet der. Han har reist en anden Vei, saa han ikke kom hid eller til Christiania. Han reiser og vil bekjende Guds Ord, og har taget sig Frihed paa Landet. Han skal ville reise til Bergen igjennem Menighederne. De er vel noget vidende om hans Character, som i

flere Henseender ikke svarer til den Gjerning. Var derfor nødvendigt at faa ham stanset og vende tilbage til sit Hus, da hans Frihed er altfor stor naar han kommer til de Enfoldige.

Vi har og havt Samtaler nylig om Reis til eder; men <det er> mange Hindringer. Dog komme vil jeg sist i næste Maaned, og nogen bliver vel med. Du B. M. Helgesen er takket for den Tid du var her. Gid alt vi paaminder hverandre om, maatte være os vigtigt lagt paa Hjerte, og stride saa vi kunde blive Seiervindere over Synden og have vort Liv i Gud, er min hjertelige Bøn for mig selv og os alle.

De hilses meget kjærlig fra min Kone og Mor Strand m. f. her, og sist fra mig, deres attraaende Ven i det Gode.

Dramen d. 20 Iuli 1826.

O. Mielva.

P. S. — P. Gundersen kunde siges mere om. De faar gjøre eders Flid at han ikke reiser. Han pleier og (= at?) være meget dristig at besøge Præsterne og de "Condisonererede" paa Landet og bede dem om Penger m. m. —

==== 1826. 22. juli. Trondheim.

O. A. Moe til O. P. Moe.

Trondhjem d. 22 July 1826.

Kjære Farbroder.

Dit meget kjærkomne Brev af 15 April havde jeg i sin Tid den Glæde at modtage, hvorfor jeg nu, skjønt silde, hjertelig takker dig. Jeg burde for længe siden have erkjendt Modtagelsen deraf, og kan det ansees for Skjødesløshed af mig at lade det saa længe beroe, som i visse Maader ogsaa i Sandhed kan være saa. Men saa har jeg ogsaa i senere Tid været meget sysselsat, da min Hjelp ved Handelen siden Martz Maaned er mindre, da den hos mig tilbageblevne Betjent fulgte med Solem sør ved hans Nærværelse her, og den jeg fik istæden, var ikke meget bevant. Saaledes er jeg tildeels noget tvungen.

Den indsluttede Regning paa Bøgerne har jeg godskreven dig for, og er vel fornøiet med det som du lavede det. Bøgerne bekom vi ogsaa meget snart, men har endnu ingen Penger faaet for dem. Udtoget af vort gamle Mellemværende er rigtig paa det nær at du har feilregnet mig 1 Spd. til Skade paa min Regning. Sellanders(?) Rest anfører du paa mig, da samme er mig betalt, saa jeg blev dig skyldig Spd. 108 — 1 O<rt>. Deraf har jeg nu betalt til L. Bache Spd. 50, hvormed hans Regning ballancerede. Du skrev 55 Sp., men han formodede det maatte være en Feilskrivelse. Jeg har vedblevet at have vort lille Mellemværende særskilt fra mine øvrige Forretninger, da jeg nu finder at have Spd. 20 i Cassen. Derfor sender jeg dig hermed samme til Avskrivt. De for længe siden bekomne Evang. Christ. Psalmebøger haves endnu i Behold, det Meste, da samme gaar meget seent. Men saa kan jeg nok betale dem om jeg vidste du ønsket det.

Det har nu foregaaet stor Forandring blandt vore Venner her siden jeg sidst skrev ved Broder Mathisen og Kones Bortgang, som var nu saa meget føleligere iblandt os som vi siden Solem reiste ansaae ham som den mest erfarne og troe Arbeider i vor Menighed, hvis Tal man vel ikke kan sige dagligen at tiltage. Men vil dog haabe at Guds Langmodighed imod os endnu maatte drage nogle Sjele til at søge Frelse i Naadens Tid, som vi alle er saa usikker paa hvor lang denne Tid er forundt. Derfor burde vi haste med at søge Herren medens det heder i Dag, og annamme hans tilbudne Naade i Christo. Thi snart kunde Naadens Dør være lukket og vi gaae fortabte. Herren give mig og mange flere uomvendte Sjele sin Naade til at blive sin Sjels Tilstand vaer! Saa ville vi og kjende Trang

til at søge Frelsen hvor den er at finde, i den korsfæstede Christo. Gud skjænke Naade dertil form den sammes Skyld!

Din Yttring om min og Solems Foreening er snild og betænksom, og har ogsaa givet mig mange Betænksomheder, idet jeg føler vidst det hviler ei lidet Ansvar paa mig som skal behandle en Andens Eiendom saaledes at det maatte blive gavnligt for os begge medens det varer, og hellere befordre den gjensidige Tiltroe og Kjærlighed end være Anledning til nogen Tvist, saa Adskillelsen kunde skee ligesaa oprigtig som Begyndelsen, hvilket jeg vil haabe og med et oprigtigt Forsæt arbeide paa, i Tillid til at Gud ogsaa vil lave det paa det Bedste, og faaer vi saaledes vedblive en Tid, som maaske ikke kan blive saa længe, da Solem begynder meer og meer at tiltrænge og synes at kunne gjøre Brug af hele sin Capital der. Rigtignok vilde en snar Forandring ei være til Fordeel for mig; men saa vil jeg dog ikke see derpaa om han skulde finde det nødvendigt for sig. Og saaledes har jeg i den Henseende overladt det til ham.

Jeg svæver endnu, kjære Farbroder, i Tvivl og Frygt om hvad Bestemmelse jeg skal tage for Fremtiden. Solems Formeening er ⟨at⟩ det skulde være tjenlig og nyttigt for os begge at jeg flyttet sør og deeltog i Handelen der, og synes han ogsaa at ønske det. Men jeg er ei synderlig i Stand til at fatte "hvis" Beslutning, som tildeels vil være mig besværlig og forvolde nogen Bekymring, da jeg frygter for ⟨at⟩ det kan komme af en Slags Sløvhed hos mig selv og for liden Eftertanke, saa vel i aandelige som timelige Gjenstande. At opfordre nogen til at sige sin Mening synes mig ikke at være saa godt for andre; men dog synes jeg at tiltrænge nogen Hjelp heri.

Tak for dit Raad til Forsigtighed udi en saa vigtig Begivenhed, der dog endnu maa være fjern fra mig, da mit Sind og Hjerte er frit. Jeg kan ikke negte for at være fri for Tanker herom, ei heller for Tilbøielighed som lader mig føle en Slags Mangel. Men uden at kjende nogen Gjenstand jeg har turdet hefte opmærksomhed paa, er jeg, snille Farbroder, gandske fri. Dit Haab om min Troskyldighed i den Henseende er stemmende med mit eget Sinds Lov; thi til hvem vilde jeg heller overlade mig i saa vigtig Sag? Optag mit Spørgsmaal i samme Troskyldighed som du haaber af mig, naar jeg spørger dig om du kjender nogen du troede passende og tjenlig for mig. Dersom mit Valg ikke skulde blive i Verdens Hob, kjender jeg nu selv ingen.

Min huuslige Kreds er nu saa liden som den kan være, og bestaar af min Søster Ingebor, som er snild og flittig, og en Betjent som er fra Ch.ania. For at have noget Selskab fik vi vor Melbye til at flytte i Gaarden til os f. A. med sin Kone og 3 Børn, helst for at Ingebor skulde have nogen at omgaaes med. Handelen har jeg, saa vidt mine Evner tillade det, fortsat saa godt jeg formaar, og har i den Henscende intet at klage, kun at jeg maatte være saa viis at bruge alt her i Tiden som et anbetroet Gode jeg paa hin Side skal gjøre Regnskab for.

Vore Venner i og om Byen ere nu alle friske og vel. L. Bache er nu paa Nordmør og bygger sig et Fartøi. Ole Dahl og Krognes har begge solgt deres Gaarde og kjøbt sig større igjen. Hvorvidt den Første vil høste Nytte af det, er ligesom noget tvivlsomt. En af dig omskreven Missionair Bylov er nylig ankommen her, men har endnu ikke gjort noget Bekjendtskab. Vore Beslægtede paa Røraas ere som sædvanlig friske og vel. Min Broder Peder var her i Market.

Du med samt din Kone og Børn ere alle kjærlig hilset fra din og deres Ven og Broder,

O. A. Moe.

S. T. Herr O. P. Moe i Christiansand. Fr.

(I margen på s. 1:) Jeg sendte dig med S. Carlsen i Foraaret 2/4 Tønder Sild som jeg haaber ⟨er⟩ fremkommet, som besørget dem fra Cxania.

==== 1826. 29. juli. Arendal.

T. Skjæveland og T. Sikveland til O. P. Moe. (Påskrift på brev frå O. Mjelva 20. juli.)

Fortrolige Søskende i C.sand.

Her sendes dette Brev til eder, for de kan see det. Hans reise, Tale og Adferd var tung for mig. Han talte om sin Forbedring nu, som var foregaaet hos ham paa nye. Gid det var saa! Vi gav ham lidt hver. Han sagde vilde have det til Hjelp til Farveri. Han gik mest fri for nogen Prøve her, skjønt jeg trode og tror det ikke var ret. Jeg tror ⟨det er⟩ ikke verdt de viser ham dette.

Vær kjærlig hilset ifra os alle, som er ved Hilsen og lever vel, alene at vi lærte at vaage og bede. Lev vel!

Arendal d. 29 Iuli 1826. T. Schieveland.

Vi troer ikke det kunde være saa ret at hindre ham paa Reisen, at lade ham reise hjem igjen, men paaminde ham at han ikke bekjender offentlig Guds Ord, uden at tale privat med Venner, da hans Vandel har været saa slet. Saa og bede og formane ham at vogte sig for sin Skjødesynd, at ei bedrøve paa ny baade Gud og hans Børn, og det Siste skulde blive værre end det Første.

De er alle kjærlig hilset fra T. Siqveland m. f.

I Dag bekom vi dette Brev og vilde lade eder see det, for at overveie samme paa beste Maade, da vi troer P. G.sen endnu er hos eder.

T. Siqveland.

====

1826. 9. august. Bredtveit.

Christen Dahler til O. P. Moe.

(Kopi av brev 7. juni 1826 frå Daniel Arnesen til Drammen og Christiania.)

Kjære Br. O. Moe.

Jeg har nu skullet sendt disse Copier til eder for en Stund siden. Men det har været saa kort Tid for mig, saa jeg maatte faa en anden at afskrive noget. Saa de maa undskylde mig.

Det var meget følsomt at høre om Lars Kyllingens Udgang af Tiden, og hans Alvorlighed i at fremme Guds Sag i Trofasthed indtil Enden. Herren give os Naade at samles med ham hvor Sorg og Suk ikke findes mere, hvilket jeg for min Deel ikke er værdig til. Min Bøn er at Christi Kjærlighed maa opgløde mit Hjerte til en grundig Ydmyghed og Hjertes Erkjendelse, saa mit Hjerte ved hans Kraft kunde renses og tilberedes til hans iboende Naade, og af Jesu Verdskyld blive deelagtig i den forhvervede Naade.

Jeg veed flere har ventet paa at faa høre noget ifra Bergen om Brevene. Men det er saa ganske stille, saa jeg med flere syne det tager en lang Tid før det bliver noget alvorligt med samme. Jeg med flere har talt om <at> det burde været skrevet noget om Br. H. Nielsens Virksomhed samt Endeligt, som kunde blevet trykt med Brevene, maaskee indrykt i Fortalen, <saa> tror jeg det var snilt, dog er ikke paastaalig. Kunde De, Broder Moe, skrevet dette, var det mit Ønske og flere<s>, da her øster er ikke nogen som har Gaver dertil, ei heller nogen Lærdom, saa det kunde skrives i Stil[d]. Kjære Broder, tænk derpaa og overvei samme! Jeg haaber De tager det i Betænkning og gjør hvad de kan.

Lille Nille efter han(?) H. Nielsen døde d. 12 Juli efter 3½ Aars Sygelighed og omtrændt 4 Uger meget haard Sygdom. Saa det var meget følsomt at see paa hende hvor meget hun maatte lide før hun blev løst herfra, som alt er en Erindring om Tidens Uvished, og hvor godt det var at være forligt med Gud naar Dødens Budskab kom.

Jeg sendte en Deel Bøger i Mai Maaned med Tomas Dal fra Christiansund til Dem. Jeg formoder De har bekommet samme. Saa og Kitel Aarstad sendte jeg et Nyt Testament af engelsk Tryk, som alt er vel fremkommet.

Vi har da ikke noget sært Nyt at undrette om, uden de er alle saa kjærlig hilset fra Venner her omkring, saa og fra mig med Kone, der attraar at blive ved i den begynte Troe som Herren har skjenket mig af Naade.

Bredtvedt d. 9de Agusti 1826.

Ch. Dahler.

====

1826. 30. august. Bredtveit.

Christen Dahler til O. P. Moe og kona.

Bredtvedt d. 30 Agusti 1826.

Kjære Br. O. Moe med Kone.

Deres opbyggelige Skrivelse med gamle Mor Nesterud har jeg rigtig modtaget, som De er kjærlig takket for, hvilket var følsomt for mig at betragte og derved erfare Deres hjertelige Overveielse med Guds Førelse med sine Tilbedere. Ligeledes Deres udstrakte Kjærlighed med Deeltagelse med mig, som ofte rører mit Hjerte, der ei har fortjent det Minste, hverken af Gud eller hans Børn, men føler hos mig: Herre, Dig hører Retfærdighed til, men jeg mit Ansigtes Blusel! Dog aligevel lader han sin store Kjærlighed ogsaa udstrøde til mig Usle, saa og fra hans Børn. Gud give mig et erkjentlig Hjerte og en ydmyg Aand, saa jeg med børnlig Tillid kunde anraabe ham i alle mine Fristelser om Hjelp, og ved Den Helligaands Kraft bekomme Seier etc.!

De er og kjærlig takket for Bryderiet med Regnskabet, som De er uleiliget med for min Skyld, samt Opgjøret til nærværende Tid. Det stemmer rigtig med mit Boghold. Men det kom til som jeg ei havde, hvilket var Fragter. Saa det var ei noget i vores Regning uden jeg forstod det vel. — Nu har jeg debiteret Dem i ny Rg. 48 Spd. 3 Mark 16 S., saa og crediteret Dem efter nedsat Pris paa Kirke-historier. Stk. koster nu 3 Mark 12 S.; "a 14 Stk. fragaar 1 Mark 12 pr. Bog, er 4 Spd. 1 Mark." Altsaa er Dem debitert her nu 44 Spd. 2 Mark 16 S.*

Deres Skrivelse med Paul Gundersen frembringte han selv fra Solem og til os, som De er takket for. Seer deraf Deres felles Deeltagelse med Betænkning for at hindre Ondt og fremme Godt, hvilket Deres Fremgang med P. G. bekrefter, som stemmede saa vel overeens med mit Vidnesbyrd samt fler⟨es⟩ her. Han har adskillige Gange siden jeg kom her faret med Skys og havt Hustrue og Børn med, i det Ærende at faa Laan eller rettere at tigge, som han undertiden vel er givet. Men naar han paa saadan Maade reiser og koster ud med Skys, saa kunde han havt Ophold en Tid for sig selv og Familie, om han havde været hjemme, som jeg sagde til ham forleden Vinter. Og han skylder her henved et 100 Dl., som aldrig er at vente 1 Skilling for.

Saa jeg syntes De gjorde meget vel som hindrede ham i sin Reise. Og fandt vi ham for Eftertiden at bestræbe sig for det De anmærket, at han fortryder sit i senere Aar førte Liv, med Bekymring for at

opbygge det som han havde nedbrudt, da tror jeg ikke nogen var saa ufølsom, uden han ydede ham efter Evne til Understøttelse i hans Alderdom. Han syntes nu at være mere følsom, især naar han talede om den Sandhed Dere der havde talt med ham. Gud hjelpe os at omgaaes! Der kunde et saadant Vidnesbyrd trænge os selv og andre, som virkede Trang i vort Indre at søge Gud i Bønnen.

Deres gamle Mormor traf jeg i Christiania hos Solem d. 19de dennes, og ⟨hun⟩ var kommen saavidt jeg erindrer Dagen før. Men da jeg og min Kone var paa en Reise til Drammen, kunde vi ei opholde os, men bad hende at give sig Tid. Da vilde jeg sørge for at hun skulde faa Befordring hjem til Toten, hvilket hun var fornøyet med. Men hun fortalte der var allerede skikket Bud efter Johanesen som er hos Bake, at ⟨han⟩ skulde komme der ind; for hun vilde tale med ham. Desalverede (= Resolverede?) hendes Søn at hun skulde følge ham til Drammen, og jeg tilbød, som før er meldt, at besørge Skys for hende om hun kommer tilbage hid. Men det er vel mulig hun reiser over Ringeriget; for hun er ei komt tilbage endnu. Var frisk og rask som før.

Jeg faar nu slutte med det Ønske at Herrens Naade maa fremdeles virke iblandt os og i vore Hjerter, saa den sande Omsorg for os selv og andre kunde tiltage. Saa formeredes Christi Rige paa Jorden. — De er med Kone og Børn samt de andre Venner der omkring kjærlig hilset fra min Kone og mig samt flere her.

Ch. Dahler.

S. T. Hrr. O. P. Moe i Christiandsand. Betalt.

====

1826. september. Skien.

O. Mjelva til O. P. Moe.

Elskelige Venner i Christiansand.

Da vi nu ere kommen til S<k>ien og er friske og vel, saa vil jeg skrive nogle Ord. Vi fik Brev fra Strand hid. Vor elskelige B. Lars Olsen som var den Dreng vi talte om, er død og skal begraves næstkommende Onsdag. Saa vi tænker at haste hjem til den Tid, da dette Budskab var noget følsomt for os, og jeg føler et stort Savn i dette. Gid det kunde opvække i mig en mere Alvorlighed at at trænge ind til Gud og bruge denne kostbare Tid, saa naar Gud kalder, jeg ei maatte findes sovende paa min Sjelepost, som jeg føler saa tit skeer hos mig!

For den uforskylte Kjærlighedsbevisning og det store Gode vi nød hos eder til Legeme og Sjel, er de alle med følsomt Hjerte takket, og fra mig og Kone kjærlig hilset.

Scien d. ... Septemb. 1826.

O. Mielva.

P. S. Strand siger at B. Lars var i de 2 siste Dage rolig og følte mere til sin Sygdom, og er altsaa stille hensovet, som vi føler saa meget Lov og Tak til Gud for.

==== 1826. 10. september. Drammen.

Gro og Ole Mjelva til O. P. Moe.

Jeg tager nu Pennen for at yde min Tak til eder for alt Godt bevist, tillige, om Gud giver Naade, at yttre noget om min Hjertens Erfaring. Vi kom hjem den 5. dennes i betids. Vi var og er friske. Vi fant det vel efter Omstendigheden. Til Begravelsen var da ferdigt den 6. efter vor elskelige Broder Lars. Guds Førelse med os Mennesker er vi ei i Stand til at indsee i. Men dette veed vi, at alle Ting tjene dem til Gode som elske Gud.

Da Broders Sygdom var saaledes at han tabte noget af sin Samling, saa viste og Guds Barmhjertighed sig mod ham i det at han ei udviste noget Syndigt i Ord eller Geberder, men saa ud at være taalmodig igjennem sin Dødskamp. Den siste Dag saa stemte han ofte i med Sang; dem kunde ei andet høre end Melodien af religiøse Sange. Jeg har ofte følt Tak til Gud, at han gjør det vel alt sammen.

Det har ofte været bestyrkende for mig at tenke paa eders Omgang, og tillige at de deelte deres Fortrolighed med os. Jeg havde paa Veien mange Overveielser med mig selv, da Gud har betroet os Pund at aagre med og derved forklarer alt mer og mer sine Vidnesbyrd for at ville gjøre os fruktbare i denne Sommers Tid. Nu veed vi at dette ei kan bevares og formeres uden ved sand Ydmyghed og Uverdighed for dette store Gode og Erkjendelse at vi ere i Grunden syndige Mennesker. Og dette er af blot Naade og Barmhjertighed og for Kristi Skyld han vil forlade os alle vore Synder, naar vi af Hjertet hader den Minste med den Største. Jeg synes jeg efter det indvortes Menneske lenges og trenges at komme nærmere i Forening med Gud, saa han med sin iboende Naade i og ved os fik virke.

Lad os bede med og for hverandre at han vil holde os ved Haanden, og <at> alt det Gode vi nyder af ham, maatte bøye os til en dyb Ydmyghed, saa vi i vor Nød kunde sige: Af det Dybe raaber jeg til dig, o Herre, naar vore Sjelefiender bestaar, men vor Tro og vil gjøre os forsakt. Men dersom vore Vaaben ikke ere kjødelige, saa har Gud forgjettet at han vil staa os bi, naar vi vil henge ved ham og ei kaste vor Frimodighed bort.

De er alle saa kjærlig hilset og tit ihukommet fra Vennerne her og vore Husets Folk er de hilset. Denne Søndag var vi mange sammen hos Strand. Det seer ud som det skulde begynde en ny Trang i mange. De faar tenke paa os, Brødre, til Deeltagelse at føde den Guds

<H>iord. Til sist er de hilset fra mig, deres Hengivne i det Gode.

G. Mielva.

Da min Kone har skrevet lidt af sine Følelser for eder og underrettet noget, saa veed jeg ei andet end jeg føler det samme, allene jeg kunde selv kjende mig saa uverdig til saa meget Godt bevist af Gud og hans Børn, som jeg vidst er, da saa meget mangler mig paa Ydmyghed. Gud give mig Naade til at ret gaa ned i mig selv, saa jeg kunde blive vaer de mange skjulte Ting i Hjertet som hindrer Aandens Virkning, at Syndens Vedhængelse ikke bliver saa i Grunden udryddet som jeg hjertelig længes efter.

Har følt siden jeg reiste fra eder, ved Overveielsen om hvorledes jeg var skikket i Omgjengelsen med eder, — da har følt Sorg <over> at jeg var lunken. Og Fienden har noget plaget mig med Vantroe, dog ikke paa Gud og hans Ord. Lad os bede med og for hverandre, Søskende, at Gud vil formere den liden Gnist af sit Lys som han har tent i vore Hjerter, saa vi kunde blive af de frugtbare Grene paa det saftfulde Vintræ vor Frelser er lignet ved! O, da veed vi og hvilken stor Forgjettelse der følger disse, at Faderen vil selv rense dem, at de skal bære mere.

Jeg skal hilse eder fra Arendal. Vi havde det snilt der, og mange Venner var sammen til Opbyggelse. Ligesaa paa Meen var mange Folk sammen, og Gud gav os Naade til at omgaaes med hans Ord i Hjertens Enfoldighed, som vi syntes var styrkende for os selv og andre.

De er da alle saa meget kjærlig hilset og takket for det meget uforskylte Gode jeg nød hos eder til Sjel og Legeme.

Dramen d. 10 Septemb. 1826.

O. Mielva.

====

1826. 22. september. Bredtveit.

Christen Dahler til O. P. Moe.

Bredtvedt den 22de Septemb. 1826.

Kjære Broder O. Moe.

Hermed sendes Dem en Kasse med Bøger ved Skipper Tomas Dale: 40 Stk. Udvalte Sangbøger med Tillæg a 2 Mark 8 S. ... 16 Spd. " "

Jeg tvivler ikke paa De vel har faaet mit Brev som Svar paa Deres til mig, med gamle Mor Nesterud, og deraf har Dem erfaret hvorledes hun tog sin Tuur, og hun var vel fremkommet. — Af samme Brev erfoer Dem tillige at Kirkehistorien er nedsat i Prisen til 3 Mark 12 Stk., hvorved De er creditert i ny Regning hos mig for 4 Spd. 1 Mark.

Jeg kan ikke udsige hvad mit Hjerte føler ved de mange Venners Deeltagelse, saa og Deres, som i saa høy Grad er uleiliget ved at holde Regnskabet med Bøgerne, (<du> som har saa meget at bestille ellers), hvilket jeg ikke kan igjengjelde. Gud give mig Naade til et erkjentlig Hjerte for Gud og mine Medmennesker, saa Herren kunde mere faa virke det aandelige Liv i min Sjel, hvilket jeg føler en inderlig Trang efter!

Hermed sendes 2 Bøger som er indbundet de fleste af H. N.-Bøger, til en Erindring.

Student Capelen har og gjort Besøg hos Dem. Han var og her da han kom fra Tronhiem. Men det var meget kort han opholdt sig; for Skydsen biede paa ham. Jeg tvivler om han var en Medlem af Brødremenigheden, men saa meget godslig ud. Tror han havde mange kristelige Betænkninger.

For Nærværende har jeg ikke noget sært at underrette om. Thi her er som før. Haaber de Fleste mener det oprigtig.

Da Budet nu er færdig at reise til Byen med Kassen, faar jeg slutte med en kjærlig Hilsen til eder elskte Bekjente fra min Kone og mig, der advarer at blive iblandt det Tal der vandrer for Herren, men føler min Mangel herudi som i Andet. Lev vel! Det ønsker deres Forbundne

Ch. Dahler.

Efterskr.: Indlagt i Kassen 4 Par Hoser og 1 Pk. Hosebunnd (Hosebaand?), som er tilhørende Jacob Olsen hos Fugli, som sendes ham fra hans Moder. Hils ham flittig!

S. T. Her O. P. Moe i Christiansand. Hermed følger en Kasse, merket med O. P. M. og en Pakke til han.

==== 1826. 4. oktober. Nesterud.

Helene Nesterud og Ole Aaserud til O. P. Moe.

Neestrud d. 4 October 1826.

Tak, kjære Moe med kjære Kone og Børn, og tillige mine flere Børn, som alle takkes for alt Godt bevist imod mig! Jeg faar nu underrette eder om min Reise hjem, som kan sige alt vel. Søeli var real at være med. Han og Kone beviste mig Godhed, da vi kom til Søeli Søndagen førstkommende og var der i 4 Dage, og kom til Christiania Fredagen d. 11, som jeg først tog ind hos Erechsen, og saa tinge<t?> jeg mig ned hos Andersen. Men Mor Sollem bød mig at blive der, som jeg blev i 3 Netter og paa Bachehaugmøllen 1 Nat. Saa kom min Søn I. efter mig. Saa blev jeg der i Drammen 2 Uger, som mæstendeel var hos Bache, og hos min Søn Svend i 3 Netter. Og jeg kom lykkelig hjem og var saa taalig frisk paa Reisen, og blev mere velkommen hjem end jeg vented, som alt er at takke Gud for.

Deres Fader var hos Provsten og fik deres Alder. Datteren Lusine fød den 18de Ianvari 1789 og døbt neste Søndag efter. Datteren Martte fød den 6te September 1793 og døbt neste Søndag efter.

Koe har jeg kjøbt af A. Neestrud, og gav 10 Spd. (ms.: s:P:d:).

Jeg erindrer alt det Gode jeg nød hos eder. NB: Hidindtil finder jeg mig meget vel her, og tænker ved Guds Hjelp bedre nu end før, som er vort Formaal at forbedres, og Tiden lærer og noget. Jeg kunde ikke sove de første Netter paa Reisen for at erindre mine 2 smaae Børn. Den Kjole som jeg fik med, veed jeg intet om, enten jeg eller Kari skal have, som de underretter om. Takket er de meget ifra deres Fader og Kari for det Tilsendte til os, og deres Fader er saa svagelig af Hilsen, mest af Hoste.

Madame Iachobssen og Ma. Chorneliusen er takket for bevist Godhed imod mig, og Martte er meget takket og hilset. Vi faar øve Taalmodighed, og det ene Fornødne kunde ligge os om Hjertet. Og deres lille Dreng er takket for bevist Godhed. Og tilsist er de alle erindret, og Bjerchrem med kjære Kone, som alle er takket og erindret af mig, endskjønt ikke nævne<s> eder alle ved Navn. Hilset er de alle Slægt og Venner der ifra os her, min Mand og mig, deres tjenstskyldige

Helline Svens-Datter.

Min Søn Svend bad mig meget at hilse, og takker eder meget for Tilsendte, som var meget velkommet.

Mor Aalstad med kjære Mand og Børn er meget takket for tilsendte bevist Godhed imod mig, som de alle er hilset ifra mig.

Helline Nesrud.

Hans N<esterud?> og Kone takker eder for Tilsendte, som og hils<es> ifra. Datter til Svend tog jeg med, som er her.

Hilset er De, Her O. Moe med kjære Kone, og takket er de for Tilsendte til min Kone, som er os uforskyldt, som er meget imod os, deres Godgjørenhed, som vi maa kjende os uværdig at modtage. Jeg og F. var glad at gamle Mor N. kom hjem, tror nok det laver sig snildt. Hilset er alle Venner der ifra os her, Kone og mig, deres uværdige

Ole Aaserud.

S. T. O. Moe paa Bogtrøkkeriet a Christiansand.

Betalt til Christiania.

(På laus lapp:) Tørklæderne er nedlagt hos Kjøbmand Sollem i Christiania. Og om du Mo vilde at jeg skulde hørre efter en skikkelig Dreng til dig, saa meld om det i første Skrivelse jeg faar ifra dere.

S. T. Hær Bogtrøkker Ole Moe i Christiansand.

==== 1826. 5. oktober. Drammen.

Ole Mjelva til O. P. Moe.

Elskelige Venner i Christiansand.

Din Skrivelse, B. Moe, af 16 Septemb. har jeg imodtaget, som takkes for. Seer deraf at Brevene ere kommet fra Bergen. Vi her har tales ved, saa og var jeg denne Helg i Christiania og paa Bretveit, som jeg kan hilse fra.

Vi synes de gjør vel om de vil opofre Tid, nogle af eder tilsammen, at gaa igjennem og gjøre Anmærkninger. Jeg talede lidt med Grøndal om samme. Han sagde det maatte vaages over at ikke udelade B. H.<s> Ord og sætte andre i Stædet, men heller tage det Upassende aldeles ud. Tillige sætter det os noget i Tvivel om godt Udfald dersom megen Forandring skal foregaa. Kommer B. Isach Sielbrei om eder, saa faar de høre med ham herfra. T. B. og Ane har udtrykket sig meget for ham.

<Det> synes som det kan ventes Forfølgelse, da dem har ytret <at de> vil atter trykke Testamentet med Forandring m. m. Vi har tænkt at det maaske er det Retteste at Brevene bliver stille til Vinteren, da maaske nogle af eder kommer hid den Tid O. Svanøen kommer. Dog var <det> snilt om de vilde sende dem hid øst naar de har gjort dem saa færdig som de kan.

De hilses alle i Hast meget kjærlig fra min Kone og mig.

Dramen d. 5 Octob. 1826.

O. Mielva.

S. T. Hr. Ole Moe, Bogetrøkker a Christiansand.

==== 1826, 8. oktober. Bredtveit.

Christen Dahler til O. P. Moe.

Kjære Br. O. Moe.

Efter flere Anmodninger fra Herr Professor Stenersen, om at faa Underretning angaaende H. Nielsens Sygdom og Død, har min Kone meddeelt ham Følgende:

"Han blev syg vel 14 Dage før han døde, og holdt ved Sengen, foruden han i den Tid var 2—3 <Gange> lidet oppe. Denne Sygdom syntes ikke at være saa heftig som adskillige af hans forrige. Torsdagen førend hans Død var han oppe og var taalig. Fredagen var han paaklædt omtrent 2 Timer. Imidlertid kom jeg udenfra og ind, og med det samme møder ham paa Gulvet. Han var da meget glad og oplivet, samt sagde vi har ret meget at takke Gud for.

Sidenefter tog Sygdommen mere til. Løverdagen var han meget svagere; dog sad han oppe om Aftenen medens vi redede ham Seng. Han lagde sig da, og om et Lidet fik han Rolighed; siden var han meget stille. Om Morgenen omtrent Kl. 4 spurte jeg ham: Hvor staar det til? Da svarede han: Er tørst. Jeg gav ham Drikke. Derefter sagde han: Har faaet saadan Krampe for Brøstet. Saa han neppe kunde tale.

Søndagen tog Sygdommen mere til, og han blev saa utydelig i Maalet, saa han stræbede meget for<at> vi skulde forstaae ham. Dog blev det ganske lidet. Siden, en Gang især, bestræbede han sig for at tale, hvorpaa jeg sagde: Gid vi forstod dig! Og da talede han saa tydelig, saa vi alle Tilstædeværende hørte det: Følg Jesum efter!

Derefter snudde han sig end mere frem i Sengen og saa med et blidt Andsigt, og dernest udtrykte sig med de Ord: O, du evige og kjærlige Gud! Siden bad han vi skulde bede med ham. Om Eftermiddagen tog han venlig Farvel med mig, og da var han allerede meget mat.

Sidenefter af og til havde han heftige Anfald af Sygdommen, og naar Smerterne lindrede lidt, holdt han sine Hender sammen, saa han udviste i sine Gebærder at han bad; men <vi> kunde ikke høre hvad han sagde. Imidlertid, naar de stærkeste Anfald af Sygdom tog ham, maatte vi løfte ham af og paa Sengen. Dette varede omtrent til Midnatstid. Sidenefter spurte han en Gang hvad Klokken var, og den var omtrent 1. Derefter var han noget stille en liden Stund. Førend han døde, udlod han sig som han vilde sidde i Sengen, hvorpaa vi støttede ham op, og han udviste sig som at være fornøyet og smilede.

Siden forlod han dette Timelige med en sagte og stille Død, om Morgenen Kl. 4 den 29de Marti. —

Gid min kjære Mands Formaninger stedse maae være en levende Erindring for mit Hjerte, saa jeg kunde som en ret Ehke med ydmyge Bønner og Begjæringer Nat og Dag trænge ind til Gud om hans Naade og Bistand saa Jesu Christi Dyder, Vei og Exempel maae være min Leveregel den Stund Herren forlener mig Naadens Dage at leve! Bed med mig, Venner, at Herren vilde see i Naade til os og staae os bie med sin Aand, saa vi kunde opholdes i Ordet og i Troen indtil vi døe! Da har vi Haab for Jesu Christi Skyld af Naade at samles i det evige Liv.

Jeg maae nu slutte med en kjærlig Hilsen til eder alle deeltagende Venner fra os alle her og mig, der af mit Hjerte ønsker at blive de sande Troendes Søster.

Bredtvedt d. 30te Marti 1824.

J. M. Sal. Houge."

Da jeg ei har erindret at spørge Solem om han har underrettet eder angaaende Professor Stenersen, da han har efter Grundtvigs Forlangende bestræbt sig for at give ham Oplysning om H. Nielsen<s> hele Vandel og Virksomhed, da er det herved saa meget jeg er vidende om, <jeg> vil give Dem tilkjende.

Professor Stenersen har endog gjort sig den Umage at samle Forhørene som blev holdt i Bergen, og deraf uddraget adskilligt; iblandt andet har han berørt et Bevis som Br. H. skulde have udstedt til en Mand i Hallingdal at være skyldig, og mand (= han?) skulde besvaret at han ikke vidste derom. Desforuden skulde han <have> anmærket <at> B. H. skulde skrevet Brev til Solem, at han maatte udstede Beviser til de Troende, hvilket Stenersen udlægger til en Falskhed.

Desforuden anfører han adskilligt af de usandfærdige Rygter som Br. H. var beskyldt for. Denne Beretning har Stenersen leveret til Grøndal og Solem til Igjen<nem>læsning. Solem gjorde adskillige Anmærkninger, og besvarede Stenersen meget alvorlig, samt overbeviste ham om <at> adskillig var Usandhed. Mor Solem har og en Gang havt Samtale med Stenersen i denne Anledning, hvor hun var skarp, men med faste Grunde. Hvad Følgerne heraf vil blive, er endnu skjult. Dog tvivles meget for <at> Udfaldet bliver ei af det beste Slags, da Stenersen har udvist sig som partisk, hvilket hans Kirkehistorie ogsaa vil stadfæste. — Grundtvig kjender dem bedre end jeg. — Altsaa har man Grund til at troe Grundtvig følger Stenersens Anmærkninger, da man saa meget mere er vidende om at Stenersen er Grundtvigs Troesforvandte.

Disse med flere Omstendigheder som kan erfares i Menigheden, har trykket mit Hjerte med Sorg og Bekymring samt Bøn til Gud <at> han vilde beskjerme sit Værk og hellige Navn. Som synes naar en saadan Mand som vor afdøde Broder H. skal blive saa miskjendt og desforuden saa dadlet af Kirkens Lærere, hvad vil ikke de andre som dertil har Lyst, des mere bestyrkes! Og det Værste er dette: Stenersen har ogsaa beraabet sig paa Fremfusenhed, ved Bekjendtskab med M. N. <og> T. B., som Br. Hans holdt for sine nærmeste Venner. Dette havde Stenersen gjort ved Samtale ved Solem.

Jeg har næret det Haab, hvis Gud ikke seer det skal tjene de Oprigtige til Tilskyndelse, da hindrer han det; men hvis det Modsatte finder Sted, da kan det skee han derved vil rense sin Loe. Herren give os Naade til vi dybt i Hjertens Grund maae erkjende vor Feil, saa vi kunde ret lære at skille imellem Guds Aands Virkning i vore Hjerter, og vor egen Aand, saa det som er bygt med Høe og Straa, maatte forbrendes, saa Jesu Sind, Aand og Naade maae være vor rette Drivefjær til al vor Gjøren og Laden, saa Gud kunde æres, hans Navn ophøyes og hans Kirke formeres iblandt os!

Herrens Raad og Forjettelser staar fast. Men jeg maae erkjende <at> den sande Hjertets Bøn <som> sigter og tragter efter Jesu Sind og Kjærlighed, med Betænkning og Bestræbelse for at fremme Herrens Gjerning, har ofte været mat. Bed med mig, Venner! Thi vi veed Fienden gaar omkring som en brølende Løve, søger hvem han kan opsluge.

De er da med Kone og de andre Venner der kjærlig hilset fra mig og Kone.

Bredtvedt den 8 Octo 1826.

Sh. Dahler.

Jeg har hørt at Enkelte skulde have ytret at det Brev min Kone skrev den 30 Marti 1824 angaaende hendes forrige Mands Død, skulde trykkes med Brevene. Er det herved min tjenstlige Begjering, at hvad det Brev betreffer, angaaende hans Sygdom og Død samt Hilsningerne efter, maatte nøye følge dette som Dem nu meddeles, som Professor Stenersen har faaet, formedelst der ei skulde gives Anledning til at troe vi ei følger Sandhed, da dette er vel uddraget af det første, som var skrevet d. 30 Mars, de fleste Grunde. Men der er og tilføyet adskillig ved nøyere Eftertanke. Jeg overlader det til Dem om De ~~finde~~ finder for godt at trykke "Som at føre det i Skrive suld(?) efter dens same indhol." Jeg henlever altid Deres Forbundne Ch. Dahler.

S. T. Herr O. P. Moe i Christiandsand.
Franco.

==== 1826. 9. oktober. Bragernes.

T. O. Bache til John Hansen Sørbrøden.

Min Ven John Søbryn.

Din Skrivelse af 26de August modtog vi paa Viste, som du er takket for. Jeg tænkte snarest ved min Hjemkomst svaret dig derpaa; men da dit Brev blev borte en Tid, saa vi ikke fandt det igjen, er samme til nu udsat med Besvar.

Af dit Brev synes at du havde ønsket vi skulde komme til eder. Og naar vi havde troet det før vi reiste hjemmenfra, da muligt vi havde taget Tiden saa meget længer at vi havde kommet der. Dog er jeg noget i Tvil paa dine Ord, at Munden bekjender det ikke Hjertet har Del i. Aarsagen for min Tvil er denne at din Lidenskab til egen Ære og Høyhed har ofte ledet dig af Veien, som du ved andres Paamindelse ofte har erkjendt. Men Frygt for at denne Last hos dig ikke ret er bleven hadet, ja som jeg har hørt om dig af andre, har den heller tiltaget. Og nu af dit Brev erfares at dens Grunde gaar ud paa at berømme dig selv for den Opofrelse du gjør aandelig og legemlig.

Men betænk Christi Ord, at naar vi har gjort alt det som os er befalet, da sige vi er unyttige Tjenere; thi vi gjøre ikke mere end det vi er pligtige. Naar vi giver, skal ikke den venstre Haand vide hvad den høyre gjør. Lad os vogte os for Smiger, baade for os selv saa vel som at ophøye andre for igjen at æres.

Angaaende den Bemærkningen du gjør, at det ei er ofte Venner at see som vil dele med i Nøden, kan jeg ei ret forstaa dig. Men du mener vel de som led ved Ildebrand i Fredrikshald. Fra Drammen er sendt de Brandlidte; deri har jeg taget Deel efter som jeg vrode. Dog kan vel din Mening være denne at vi allene skulde komme Venner til Hjelp. Men som jeg har hørt, skal Ellef og Kone ikke lide noget Tab paa sin Formue, ligesom jeg og flere var i Tvil om det kunde være ret at give dem noget eller ikke, da forleden Vinter som de var her, viste de sig ei allene stolt mod mig, men og de andre, fornemmelig Marit.

Kunde dette nu ydmyge deres Hjerte, da vilde det glæde mig og flere. Jeg har sendt M. sit Brev til Møllen; deri skriver

hun snildt. Give hun saa vel som vi alle maatte af Skade blive vise, og bruge den kostbare Tid vi har tilbage! ... . Dette er mit Ønske for mig selv og andre.

Ligesaa hilses du med Kone og de andre Bekjendte der fra Kone og mig og de andre Venner her. Lad os alle bede Gud om Naade til at vi kan forringes i os selv, saa hans Aand kunde fra Magt til at danne og berede os til sine Børn, at vi kunde blive delagtige i den Naade han har os beredt i sin Søn! Det ønskes maatte skee.

Bragnes den 9de Octobr 1826.

TOBache.

Velagte John Hansen Sørbrøden,
Addresse Farver Ellef Røed, Fredrichshald. Betalt.

====

1826, 14. oktober. Nesterud på Toten.

Helene Nesterud til O. P. Moe og kona.

Hjertelskende Søskende Ole Moe med Kone.

Hjertelig takket er de for alt det de har sendt op til os, som er uforskyldt alt sammen! Vi syntes at det er meget at I bær saadan Godhed for os som er saa langt borte ifra dem. Vær flittig hilset ifra Kari Johansdatter og ifra hendes Mand!

Næstru paa Totten den 14 Optober 1826.

Jeg takker dem, mine kjære Børn, for den Godhed de beviste mig den Tid jeg var hos dere. Jeg havde meget at bestride de 1 a 2 siste Netter jeg var hos dem, med Bønner. Jeg sov ikke det aller minste. Hansinne Salvinne(??) meget Tak for dems Kjærlighed de havde til mig. Madam Aarstad var ogsaa meget kjær mod mig stedse. Jeg helser dere alle sammen daglig, mine kjære Venner.

Min Datter Marte maa "stille haavvellene om sjærnæs"; thi da gaar Væven lættere. Det haver jeg seet hvor jeg haver reist henne, og det siger alle Sommerpigerne(?) tillige med. Og i Drammen var jeg i 14 Dage, og der brugte de at voxe Haavellen; thi da gik de meget let og <blev?> en Gang saa stærke til. Og tilligemed følger her 1 Dusin Tørklær, og hvert Tørkle koster 3 Ort. Saa beder jeg dig, min Datter Madam Mo, at du vilde være saa god og modtage dem, og om du vilde qvitte av paa det Lin jeg fik ~~xxxxx~~— det var 1 Pund omtrent. Resten saa qvitter du paa Dyna. Og Linnet kunde jeg have faaet i Drammen for 2 Daler Pundet.

Jeg takker Marte, min Datter, ærbødigst for det Pund Lin jeg <fik> af dig. Torkki<l> Haavestøls Datter i Drammen hilser dig Moster, Madam Jacobsen, at jeg ikke er i Staden; men jeg er paa Vaale, en avveis Gaard som hører Tollev Bakke til.

Her paa Gaarden Næstrud var meget bedre end jeg kunde vente det. Anders stod i Gangen da jeg kom hjem og bad mig være velkommen hjem. Jeg arbeider min Skrivelse ifra os begge deres Forældre, med en venskabelig Hilsen til dere alle sammen og til alle gode Venner.

Adjø. Lev vel!

(Underskrift vantar.)

==== 1826. 22. oktober. Trondheim.

Ole H. Dahl til Ole Mjelva o. fl.

Thiem d. 22de October 1826.

Fortrolige og deltagende Venner Ole Mielva med Kone og de flere Venner der.

Jeg har i sin Tid modtaget deres opbyggelige og paamindende Skrivelse, O. Mielva og Kone, som de er kjærlig takket for, og erfarer deraf eders kjærlige Omsorg saa vel for mig som enhver der især har baade kjendt og annammet Guds Kaldende Aand i sit Hjerte. Saa er det vist det Vigtigste at undersøge om hvorvidt jeg adlyder Sandheds Aand, saa vel hans Tugtelser som kjærlige Dragelser. Men maa nok bekjende om hans Tugtelser, at jeg da har ladet altfor megen unyttig Engstelse nedtrykke og kvæle mig med Indskydelser af den falske Aand, at faa mig i Tvil og Vantro om Guds Naade. Aarsagen hertil maa vel være at en ikke bevarer sit Hjerte med den sande Frygt saa alvorlig som en burde i Medgangs Dage, saa det bliver som vi synge i Salmen: "Naar Korset bryder Send(?) i vaare glæde Dage et⟨c⟩:"

O, beder med mig, kjære Søskende, at alt maa faa tjene til en god aandelig Nytte, af Skade kunne blive viis og forsigtigere, og at agte Naadestanden med vor Herre dyrebarere end alle Ting! O, maatte det være eller blive min Hjertens alvorlige Forsæt at blive ved at bede Gud om et sandt ydmygt Hjerte, saa den rette Anger over alle mine Synder, de hemmelige især, erfarer jeg har ikke vaaget og sat den rette Frygt om Hjertet for.

Ja, kjære Venner, dette Brev vil vel ikke tjene nogen til Opbyggelse. Men de som er erfarne, vilde jeg dog give min Tilstand noget tilkjende, for at bede eder at I ville erindre mig i eders Bønner til Gud og naar Leilighed er, skrive mig nogle Ord til.

Vi har for en Tid siden faaet et meget snilt Brev fra B. Lars Vaas og Ole Steian, at dem var lykkelig kommet hjem. De var 8 Uger paa Reisen herifra, og de fant sine Folk glade og vel fornøyede hjemme, med de flere Venner der. Vi har det og her om Søndagene ofte snilt, da især B. Mekal Griendahl og Iversen er flittige og opbyggelige at forklare Guds Ord. Og Ole H. Moe synes at have et snilt og stadigt Forsæt for sin Saligheds Fremme. Dog faar vi ofte savne vore kjære Solems Folk og Mathisens Folk, og hvorledes vi især ret benyttet os af dem medens vi havde dem hos os.

De er da denne Gang kjærlig hilset af mig og de flere Venner her, og fra mig som attraar ved Guds Naades Kraft ⟨at være⟩ deres Broder og Ven.

Ole H. Dahl.

Hr. Farvermester Ole Mjelva i Drammen. Betalt.

==== 1826. 20. november. Sørbrøden.

John Hansen og E. Røed til Ole Mjelva o. fl.

Kjære Broder Ole Mielvad og Kone m. fl.

Sist jeg skrev svarte jeg paa dit Brev om Hans Holt, som jeg den Tid ei havde talt <med> eller <som> har sked før nu paa Fredag. Han var her og reiste hjem, da Materialerne er for raa og Kulden "træger" Nat og Dag at de nu ei kan udholde med Hilsen. Han svarte mig paa dit Begjær at dersom du har regtige tørre Materialer saa Hjulverket ei forandrer sig ... Skeer det, da er det til ingen Nytte for dig og skjemmer Arbeiderenm ogsaa. Han haver Tærske-maskiner til Sommeren her, som er gamle ophugne. Han har lovet Wulf til Vaaren at indrede hans Bygning, som staar færdig. Dige-saa har han lovet Rød og Baasö som er færdig at bygge, dersom han ikke sætter sig og andre i Forlegenhed derover.

Jeg fik nu see dit Brev til Rød, hvori du beder om Svar fra Hans, som tillige sagde sin Redskabskiste maatte han have Skys til frem og tilbage; saa han mente om han kunde komme her sist i Februar eller ud i Marti igjen, som han tror sig til at begynde her. Nu seer jeg du tviler om dine Materialers Tørhed. Jeg veed det vil ei blive godt, har Birken ikke først sommertørt og siden god Ildtørke, som næsten behøves en hel Vinter. Thi desuden vil du være meget skad derved om en føye Tid. Han vilde helst have med sin egen Dre<n>g som han lider mest paa. Jeg veed Hans gjør godt Arbeide; men det er og bliver kapt (= knapt?) for ham. Jeg har været opholdt med min Reparation i Sommer. Indtil Winberg havde reist, var han her en Tid og halvgjorde Mit, som staar der. Og saa faar det vel blive.

Dette er alt timeligt Ønske verd at det ikke maatte faa Magt til at optage os paa Veien i vort salige Løb som vi ere kaldet til og have kjent meget vigtigt at løbe til. Nu aabner sig trang og liden Udkomme for Brød og Penge, deels Huus, samt Under-hold for Chreatur, — i en Summa Sorg for timelig Næring. Gid Lyset maatte blive vor Deel i det Heele at vandre i! Saa ligger det os vidst om at det maatte brende hos os og andre til en salig Fred med Gud.

Jeg haver ikke langt kommet i Sommer. Mine Evner, huuslige Sysler og Stilling har stoppet. Her har dog vanket Venner, men faa fra Sverig. Skriv du Broder Wine(?) lidt! Jeg skal og skrive

til Opmuntring til Kogstad. Send mig, saa skal jeg besørge! I Tune, Edberg, Rødnes har jeg været, og fra Marker har jeg ofte Besøg som jeg er glad i. Jeg agter, om Gud vil, i Julen den Tur opigjennem dem. Fra Ryge tier de i min Nærværelse, men taler ilde paa Bagen. Bevare os Gud i sin rene Kjærlighed, og fra Ondt at vogse i!

14 Dage siden var vi paa Medbø. Anders er for det Meste hjemme. Aaste og Mari Slevigen var her nylig; de hilses i et snilt Haab fra dem. Der er ofte Venner fra Rødnes hos dem. Christen H. og F. var nylig her, som intet andet erfares hos end vedbliver i sig selv at fornægte. Hans Scramesrud(?) har havt Bryllup med den Pige han havde hos sig; veed ei andet end vel. Igaar var Rød og Kone, Karen Bassø her m. f. Karen Bassø bad hilse, og syntes det var hende lidt ømt <at> hun intet havde faat fra eder, men havde hørt til Wulf fra eder, men intet til sig. Jeg er begjært at hilse dem fra hende.

Mine Folk beder hilse. Og Kone og deres Broder i Længsel til det Godes Fremme hilser eder, og hos Winberg alle sammen, Strang og Kone med flere ifra.

Sørbrøden den 20de November 1826. Iohn Hansen.

Elskelige Broder Ole Mielva.

Jeg skal sende dig 100 Sp. til Nyttaar, som jeg vil have .. før. Jeg havde dem ikke selv, men fik laant af Ecoman(?) paa ½ Aars Tid. Jeg vil have 30 ~~Mark~~ Pund. Saa kan de 4 Spd. gaa ind paa den Potaske jeg fik i Sommer. Den veiede 9 ... 6 Pund. Men hvorledes jeg skal faa den hid, veed jeg ikke. Skulde det ikke gaa nogen Leilighed ved Juletider, saa faar du skrive mig til.

E. Røed, i største Hast.

Til Farvermæster Ole Mielva i Drammen.

==== 1826. 16. desember. Trondheim.

O. A. Moe til O. P. Moe.

Trondhjem d. 16 Decembr 1826.

Ofte ihukomne kjære Farbroder.

Atter er nu nogen Tid forløben siden jeg sidst skrev Dig til, og har jeg siden havt den Fornøielse at imodtage Din kjærkomne Skrivelse af 2den September, saa vel som Hilsning i Br. Krogness's Brev, hvorfor jeg bevidner Dig min skjønsomme Tak, saa meget mere som jeg erkjender Din Aabenhjertighed for velmeent og hensigtende til mit Vel. Jeg bemerker Du da først nylig har imodtaget de i April tilsendte 2/4 Tønder Sild, som formodentlig i den lange Tid har taget mogen Skade. Du takker derfor, en ringe Gave. Naar den gav Anledning til oftere at omtale en fraværende Ven, er Hensigten opnaaet.

Med Hensyn til de før omskrevne Gjenstande, da sporer jeg at mine Yttringer maae have været saa indskrænket ‹at› de har udviset Bekymring for min Exsistence her, om S. gjorde nogen Forandring. Men jeg er derimod ganske enig med Dig, at jeg med hvad jeg selv eier, tilligemed det Bekjendtskab og Tiltroe jeg her nyder, vil kunne sutenere mig her ved Guds Hjelp, da jeg visselig har Fortrin som ret mange Begyndere savne. Og maa jeg sige det heller ikke har været Aarsagen til min Tvivl og Uvished om hvad jeg skal gjøre.

Derimod har min Betænkning om hvad rettest og bedst kunde være, i Foreening med min isolerede Tilstand, vagt denne Raadvildhed, naar jeg erfarer og veed de bortflyttede Venners Raad og Ønske, og funden samme ei gandske efter egen Formeening og Overlæg, som jeg vel billig burde befrygte ei maatte være bygget paa bedste Grund, naar de mere Erfarne var af anden Mening. Naar Du tager dette i Betragtning, vil du unde denne min Tvivlraadighed en nogenlunde skaansom Bedømmelse.

Imidlertid har Din gjentagne Grund som Du finder for overvægtig, lagt mere Vægt til min egen Formeening, uagtet jeg ei kjender den Grund for farlig, da jeg i al Sandhed og Oprigtighed kan sige ei at kjende Attraae og Tilbøielighed at flytte derhen for den Skyld, og tror mig fuldkommen overbevist om det Samme ‹paa› den anden Side, ja end mere, et gandske trofast og stadigt Forsæt ved Guds Naade at bevare sig i Gudsfrygt, hvilket jeg troer at skylde os begge at melde Dig. Men uagtet dette finder jeg for andre Venners Skyld

denne Grund rigtig, da Paulus <sagde> ~~at~~ ei at ville æde Kjød evindelig naar han derved forargede sin Broder.

Herren tilgive mig naadelig mine Synder og Overtredelser, og skjenke mig Visdom og Naade til at bevare mig i hans Frygt, og give Styrke til at imodstaae alle indvortes og udvortes Fiender, som ellers saa let vil faae Overhaand og gjøre Skilsmisse med Gud!

Disse ere de Grunde jeg troer for det Medste at have gjort mig vaklende i denne Beslutning, som jeg ellers ogsaa vil sette i Guds Haand, da hans Førelser paa mange Maader ere urandsagelige. Med Hensyn til mine enfoldige Yttringer i en vigtigere Gjenstand, da var samme foranlediget af Dit foregaaende Spørgsmaal, som jeg optog i Troskyldighed og troede i samme Mening at besvare som jeg beder Du vil tage det for.

Jeg seer af Din sidste Skrivelse til Krogness at Du er tilflyttet Din store nye Gaard, hvori jeg ønsker Dig vedvarende Held og Lykke, og at Gud fremdeles vil velsigne Dine Foretagender, da vi visselig uden hans Velsignelse vilde arbeide forgjæves, kuns at vi maatte bruge det Anbetroede som de der ikke misbruge det, men stadig betænke vi engang skal gjøre Regnskab derfor. Hvad min Handel og Virkekreds angaar, da er den vel ikke stor, men jeg kan heller ikke sige saa liden, da jeg i det svundne Aar synes at have havt en nogenlunde jevn Handel, saa vel i Kramboden som paa Bryggen, hvoraf jeg haaber ret det vil lævnes mig nogen Fordeel, uagtet jeg har store Udgifter og Handelen paa Udlandet <i> Aar er miserabel formedelst Coursen. Jeg skylder noget i Hamburg, men her ubetydeligt.

Vore Venner her lever alle vel, og sutenerer sig hver i sin Drift godt. Mest indskrænket er vel for Ole Dahl, som f. A. satte sig for en stor Gaard og har, som Du veed, smaae Evner. Dog troer jeg vel han ballancerer med sin Handel.

Til Jul venter jeg Solem hertil, ligeledes nogle andre Venner: Daniel Mjelva og Ole Sivertsen; saa vi faaer et snilt Julebesøg. Vore Beslægtede paa Røraas lever vel, ligeledes Faster Anne og Mand. Deres voxne Søn Peder er gandske nylig død. Du og alle Dine er saa meget venlig hilset, og samtlig tilønsket en salig Julehøitid af Din Ven og Broder,

O. A. Moe.

Da jeg veed af et Brev til Krogness at Din ældste Datter Maren er confirmeret, maa jeg ikke glemme at frembringe hende og eder min hjerteligste Lykønskning med det kjære Ønske, at Vigtigheden af denne Handling og Løftet som derved gjøres, stedse maatte bevares hos hende og enhver af os i et børnligt Hjerte for Vorherre. Hils hende og enhver af Dine øvrige Smaaepiger fra Deres ubekjendte Ven!

D. S.

S. T. Herr O. P. Moe i Christiansand. Fr.

==== 1826, 16. desember. Surnadal.

Ole Larsen Løseth til vener i Øyer.

Til hjertelskende kjære Sødskende i Øyers Sogn.

I ere ofte ihukommet af mig siden den Tid vi reiste til Broder Hans paa Bretvedt, som da og ofte siden ved mange Leiligheder har havt mange opbyggelige Stunde med troende Sødskende, som meget opliver mit Hjerte ved at tænke tilbage paa alt det uforskyldte Gode jeg Udsle og Uværdige har modtaget af Gud og hans Børn siden hans Aand fik Magt over mit Hjerte, saa jeg med hin Guds Mand maa sige: "Jeg er ringere end alle dine Miskundheder", hvorfor det maatte herefter blive min alvorlige Bestræbelse at opoffre alt Muligt, at forkynde Faderens store Kjærlighed i sin Søn Jesu Christo, hvor alvorlig han søger efter det Fortabte og i Synden døde Mennesker.

Hans forekommende Naade rører ofte ved deres Hjerter for at tugte, overtale og lokke dem til Lydighed for Gud og hans Ord og Aands kjærlige Paamindelse. Men ach, det er med dem som med os selv. Længe maatte Gud kalde forgjeves, før vi vilde af Hjertet vende om til ham. Saa han maa føre det samme Klagemaal som i sine Kjøds Dage: "Hvor ofte har jeg villet forsamle eder! Men I vilde ikke." O, kunde vi ved Guds Naade blive Middel for hinanden til mere og mere alvorlig at trænge igjennem alle Forhindringer som vil gjøre os lunken og ligegyldige for vor egen og andres Salighed!

Med eder Venner haaber jeg det som før, at det er snilt hos eder. Den Omgang som jeg saa hos eder, kjære Venner, har ofte siden virket Eftertanke. Og jeg finder mig ofte manglende paa et christeligt Liv i Omgang med mine Medmennesker, især Kjærligheds Omsorg for deres Salighed, som mest kommer af Mangel paa Aarvaagenhed og alvorlig Bøn, og at gjøre Vold paa os selv og de kjæreste Skjødesynder. Ja, skal de i Grunden udryddes, saa vi ikke overvindes af benævnte Huusfiende, saa gjelder mest fra vor Side ikke at give Leilighed til disse farlige Fienders Indbrud, enten det er fra Øiet, Øret eller andet af det fordervede Sandsemenneske, som har Træk paa det bedragelige Hjerte, som er bedragelig mere end Alting. Af Hjertet udgaar onde Tanker, siger Jesus, saa som Hor, Mord, Tyverie og Falskhed m. m.

Ja, vi kan ofte erfare disse Fiender. Især nogle vil fange os i fint Behag, enten til os selv eller andre Creature, som vi daglig fristes af, kan og tildeels falde, saa vi derfor har Aarsag at bede Gud rense os af vore lønlige Brøst. Men at bede meget og ikke gjøre Vold paa sit forraskede onde Hjertes Begjær, det er at fordre at Gud skal betage (= behage?) vor fri Villje, og vi at vælge en Vei efter eget Behag. Nei, hjelp os, kjære Fader, at vor Villje maatte bøies ved din Aand og Naade til den sande Fornægtelse efter Jesu Sind og Exempel, som sagde: "Skee ikke min, men din Villje!" Ja, kunde vi som vi ret ønskte og vilde, prise dig Fader, og altid saaledes anstille alt mit Forhold at ingen Fristelses Vold kunde vort Venskab adskille!

I er da tilsidst saa kjærlig hilset fra de faa Venner her til eder Venner der. Vi har det ofte snilt med hverandre i aabenhjertig Samtale med hinanden, og adskillige Steder er vi tilsammen til vor fælles Opbyggelse. Gid alt maatte skee Gud til Ære! Da blev det os til saligt Gavn. Hils de andre der fra mig, eders Længselsfulde og <som> ved Guds Naade vil arbeide paa at blive de Oprigtiges Medstrider til min Død.

Ja, du kjære B. Jens og Lisabet er ofte i mine Tanker, med flere som jeg fant mig meget opbygget i. Gid vi alle med hinanden maatte vandre saa, at om vi er som Faar iblant Ulve, kan de ikke skade hans Frigjorte, som altid vil lyde hans kjærlige Røst. Lev vel!

Gaarden Løseth i Surendalen den 16de Desembr 1826.

Ole Larssen Løseth.

==== 1826. 26. desember. Christiania.

M. P. D.

Ingeborg Maria Pedersdatter til vener i Arendal.

Elskelige Venner i Arendal.

Jeg har en Tid erkjent Længsel at sk. til eder, og hjertelig tilønsker eder glædelig Jul og et godt tilkommende nyt Aar, at eders aandelige Liv og Lyst til det sande Gode maatte opholdes. Ja, ofte tenker jeg paa de mange opbyggelige Stunde vi havde tilsammen, og føler mig ofte bebreidet i min Samvittighed, at jeg ikke saa ret anvendte dem som jeg burde gjort, og den snilde og enfoldige Omgangsmaade de havde, baade til <at> betragte Guds Ord og omgaaes med forskjellige Mennesker. Dette er mig ofte i levende Erindring, da jeg vel nu for Tiden maa fordøye Savnet deraf, og hver Dag omgaaes de Mennesker der ingen Lyst har til Gudsfrygt. Gid at det maatte ved disse Prøver mere opvekke mit Hjerte til Bøn og Strid imod de mange Fristelser som vil ofte opkomme, og gjør uskikket til den rette Agtpaagivenhed!

Jeg har en Tid været noget sygelig, og havde derved mange Prøver over mit Hjerte, og følte blant andet Hjertens Ønske til Gud, om det var hans Villie, at han vil da tage mig af Tiden, da jeg følte mig meget træt af Møye, baade aandelig og legemlig, alene at han af Naade vilde tilgive mig mine mange Feil og Synder etc. Jeg er nu, Gud skee Tak, ganske frisk og vel til Pas igjen, og hvad min nærværende Stilling angaar, da fløt<tet> jeg fra Grøndal i Høstes til ganske fremmede Folk, en fra Kiøbenhavn ved Navn H. Clausen, en Instrumentmager. De bor i Dronningensgade, tæt nedenfor Kirken. De er snild imod mig, saa jeg har det taalig godt i det Udvortes og ikke videre tungt Arbeide, og skal her som før have 16 Daller for Aaret. Og jeg synes nu at have det bedre end hos Grøndal. Men jeg har sat mig kun til Paaske, da jeg var dem ubekjent. Men da det ikke var ledigt hos nogen af Vennerne, uden paa Landet, som jeg ikke kunde antage, saa gjorde jeg det Forsøg.

Jeg har hørt at Ellen er kommen tilbake; men jeg har ikke talt med hende. Jeg kan ellers hilse eder ifra de Bekjente, som haabes de lever vel. Karen underretter vel videre om Tilstanden. Dersom det havde været muligt at nogen af eder kommer øster i Vinter, saa havde det været meget, og især ønsker jeg at høre de alle maatte være ved deres Helbred. Hilset er alle eders Smaa, især Gina og Tallete. Hende bær jeg ømme Følelser for, saa og til Farbroder

og Moster og M., og til alle hos Sikwaland og Ramløvs og Vennerne paa Tromøen med flere. Jeg kan ei nevne alle ved Navn; men jeg ihukommer eder alle.

Hilset er du S. Johanne M. og B. P. Silbry og Mor Sieveland. Jeg har og hørt at eders lille Søn var syg, som vel var tungt for eder. De er og takket for detE Brevet de sendte til mig med Jørgen Andersen. Det var ifra min Moder og var 6 Aar gammelt, og det var sk. da jeg var hos eder. Jeg har ei seet hende paa 7 Aar.

Jeg kunde vel havt noget mere at sk. Faar nu denne Gang slutte med en venskabelig Hilsen. Gud veed om vi alle mer sees i Tiden. Dog, jeg har følt megen Længsel at finde eder. Lev vel!

Christiania d. 26 Desember 1826. Ingeborg M. P. D.

S. T. Herr Torger Siqvaland a Arendahl.

==== 1827. januar. Christiania.

Karen Kirstin Bjørnsdatter til Arendal.

Elskelige og fortrolige Venner i Arendal.

De er ofte ihukommet af mig, alle, og du Far Sikvland med kjære Kone og Børn. Jeg kommer ofte i Hu deres Kjærligheds Omsorg som de havde for mig, baade i det Aandelige og timelig, og de mange opbyggelige Stunder vi havde sammen, som jeg undertiden savner nu. Saa det saarer ofte mit Hjerte til Taarer at jeg ikke skulde tage Tiden bedre i Agt, saa jeg kjender ofte <at> Herren minder mig om og ofte tugter indvortes med sin Aand, for<di> han vil drage mit Hjerte mere og mere til sig. Saa jeg kjender utallige mange Ting som vil hindre mig fra den sande Overladenhed i Guds Villie.

Kjære Venner, bed med mig! Jeg vil ogsaa bede for eder paa det nye Aar, at den gode Gud som har begynt en god Gjerning i mit og enhvers Hjerte, maatte fuldføre paa mig og eder indtil Enden. Og saa tilønsker jeg eder et saligt nyt Aar, at mange Sjele maatte drages fra det Jordiske til det Himmelske. Jeg lenges at høre nogle Ord fra eder igjen til min Sjels Bestyrkelse. Jeg synes ofte at naar jeg ransager mig i Grunden for Gud, føler jeg Frygt og Tvil for mig selv, om jeg torde tilegne mig Naadenamfund med ham. Tiden er kort.

Jeg faar slutte med en kjærlig Hilsen til eder alle der og der omkring, og fra nogle snilde Venner hos og fra mig, der længes at blive deres attraaende Datter(?) da. Og saa faar jeg bede eder om de vil være af den Godhed "og løsse min aftæst" og sende den til mig, og saa 2 Daler. Jeg haver skrevet før, har ei hørt noget ifra eder. Skrevet i en Hast. Jeg er vel til Pas med Helsen til denne Tid. Jeg er her hos Hjulmager Andersøn nu for Tiden for at hjelpe dem, men skal reise til Bretved til Vaaren igjen. Lev alle vel! Det bedes af mig, Karen Kierstin Biørns Datter 1827.

(Skrive på same arket som brev 26. des. 1826 frå Ingeborg M. P. D.)

STATSARKIVET
KRISTIANSAND